

Handwritten mark

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

Handwritten notes:
+
1/168
SS

1 9 3 1

Vertical handwritten text on the right margin:
Kolegium
Młodzieży
3A
Marsz. F. Polno. 13.

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SOCIÉTÉ FERRIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

**KRÓLEWSKA HUTA G. ŚL.
RYNEK, L. 915.**

TELEFONY: KRÓLHUTA 636-640 I KATOWICE 972.

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZAMONU
Z KOPALNÍ KRÓL' BIELSZOWICE, KNURÓW.

ADR. TELEGR. **SKARBOFERME** KRÓL. HUTA.

NAJWIĘKSZA FABRYKA MYDŁA W POLSCE
PRZEMYSŁ TŁUSZCZOWY **SCHICHT, S. A.**
WARSZAWA, NOWY ZJAZD Nr. 1

FABRYKI W WARSZAWIE I TRZEBINI
SHRZYŃKA POCZTOWA 149

WYRABIA MARKI ŚWIATOWEJ SŁAWY

MYDŁO JELEŃ SCHICHT

RADION

IDEALNY ŚRODEK SAMOPIORĄCY

CERES

TŁUSZCZ JADALNY

INNE ARTYKUŁY:

MYDŁA: TERPENTYNOWE, „MERKUR”, „PTAK”, „SOAP”, SUCHE, TEKSTYLOWE,
SZARE. — OLEJE JADALNE, GLICERYNA CHEMICZNIE CZYSTA, TECHNICZNA
I DYNAMITOWA

CENTRALA ROLNIKÓW, SP. AKC.

W POZNANIU, PL. WOLNOŚCI 18

CENTRALA HANDLOWA „ROLNIKÓW” SPÓŁDZIELNI ROLNICZO-HANDLOWYCH
należących do Związku Spółdzielni Zarobkowych i Gospodarczych T. Z.

O D D Z I A Ł:
W GDAŃSKU, LANGGASSE 67
wejście od Portchaisengasse

PRZEDSTAWICIELSTWO:
W KATOWICACH. UL. MARJACKA 13

Załatwia wszelkie transakcje, wchodzące w zakres handlu
ziemiopłodami, paszami, nawozami sztucznymi, opalem i t. p.
za pośrednictwem Spółdzielni Rolniczo-Handlowych pod nazwą
„ROLNIK” w Wielkopolsce, na Pomorzu i na Górnym Śląsku

W celu zapewnienia komunikacji **PRĘDSZEJ,**
PUNKTUALNIEJSZEJ, PEWNIJSZEJ
i OSZCZĘDNIJSZEJ wskazaniem jest zasto-
sowanie nowego pneumatyka ciężarowego marki

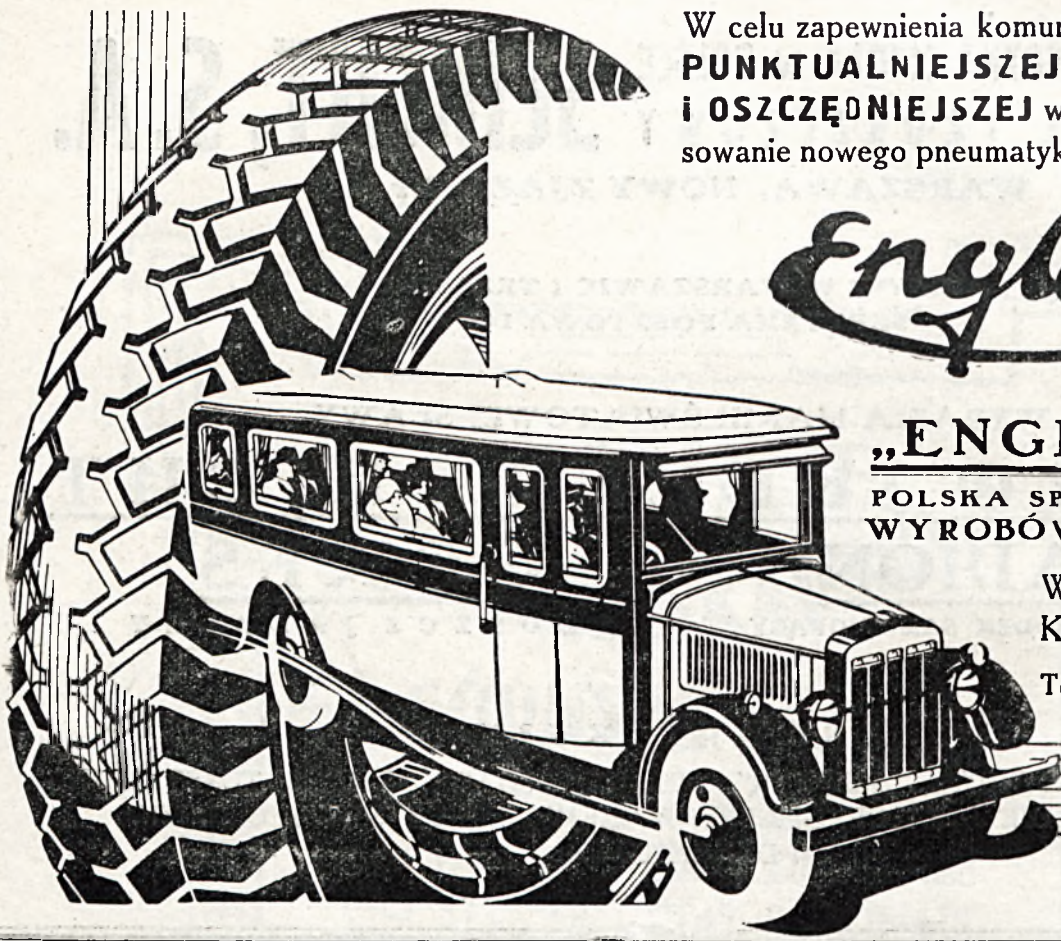
Englebert

„ENGLEBERT”

POLSKA SPÓŁKA AKCYJNA
WYROBÓW GUMOWYCH

WARSZAWA,
Krak.-Przedmieście 5

Tel. 794-28 i 442-98.

LIGNOZA

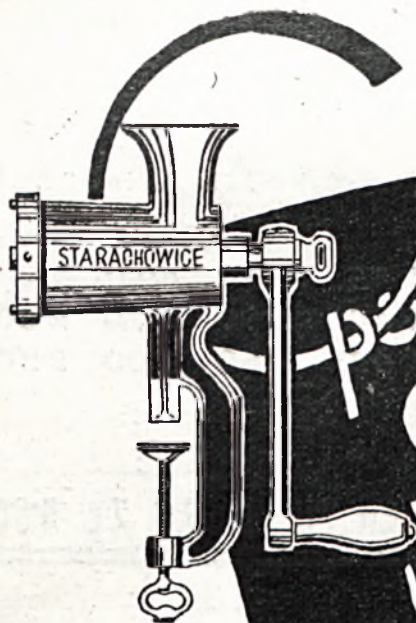
SPÓŁKA AKCYJNA

WSZELKIE MATERJAŁY WYBUCHOWE I ŚRODKI
ZAPALCZE ORAZ PAPIERY DRZEWNE I BEZ-
DRZEWNE RÓŻNYCH GATUNKÓW

FABRYKI:

W KRYWAŁDZIE, POW. RYBNICKI, W PNIOWCU,
POW. TARNOGÓRSKI, W STARYM BIERUNIU,
POW. PSZCZYŃSKI

GENERALNA DYREKCJA: KATOWICE, UL. DWORCOWA 13
TELEF.: 1355, 1520, 2958

czy wiecie że są
polskie maszynki
do mięsa

STARACHOWICE
w niczem nie gorsze
od zagranicznych

Polski Przemysł Ryżowy

S. Z O. O.

KRAKÓW, KARMELICKA 6

TELEFON 108-45

TELEFON 108-45

Adres teleg. „POLRYŻ“, Kraków

WYŁĄCZNA SPRZEDAŻ RYŻU
WSZYSTKICH ŁUSZCZARŃ KRAJOWYCH

Długotrwałe formalności celne

opóźniają wydanie i moż-
ność sprzedaży importo-
wanych towarów

UNIKNIEMY TYCH NIEDOGODNO-
ŚCI, SPROWADZAJĄC TOWARY
SAMOLOTAMI, GDYŻ WÓWCZAS
ODPRAWIANE SĄ NATYCHMIAST
PO PRZYBYCIU PRZED WSZYSTKIE-
MI INNEMI.

Samoloty kursują codziennie
Niskie taryfy towarowe

INFORMUJcie SIĘ

W BIURACH P. L. L. „LOT“ (W WARSZAWIE,
UL. MARSZAŁKOWSKA 138, TEL. 547-60).

PRÓCZ DOTYCHCZAS SPRZEDAWANYCH
WÓDEK CZYSTYCH

	W BUTELKACH POJ.		
	L $\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$
	p o z		
LUKSUSOWEJ 45°	10·40	5·50	—
WYBOROWEJ 40°	6·90	3·70	2·00
45°	7·60	4·00	2·20

UKAZAŁA SIĘ W SPRZEDAŻY

WÓDKA CZYSTA WYBOROWA 45° W BUTELKACH $\frac{3}{4}$ L. PO ZŁ 5·80

WYROBY PAŃSTWOWEGO MONOPOLU SPIRYTUSOWEGO W POLSCE CIESZĄ SIĘ CORAZ WIĘKSZYM POWODZENIEM NA RYNKACH ZAGRANICZNYCH OSTATNIO ODZNACZONE ZOSTAŁY NAJWYŻSZEMI NAGRODAMI NA WYSTAWACH MIĘDZYNARODOWYCH W LIÈGE, BRUKSELLI I NICEI

Zakłady Solvay w Polsce, T. z O. P.

ZARZĄD: Warszawa, Czackiego 14

Adres telegr.: SOLVAYKA, Skrzynka pocztowa 282.

Telef.: 711-24, 270-43, 708-89, 330-99, 270-07, 666-54.

Soda amonjakalna — Soda ciężka — Soda krystaliczna
 Soda żrąca — Bikarbonat rafinowany — Chlorek wapnia
 Chlorek wapna — Sól okruczowa i mielona — Portland-
 Cement — Gips — Węgiel

FABRYKI SODY: Mątwy pod Inowrocławiem, Borek Fałęcki pod Krakowem

KOPALNIE SOLI: Wapno, pow. Wągrowiecki, Solno pod Inowrocławiem

FABRYKA PORTLAND-CEMENTU „GRODZIEC”, w Grodźcu koło Będzina

GIPSOWNIA: Wapno, powiat Wągrowiecki

KOPALNIA WĘGLA: Grodziec I.

SKŁADY FABRYCZNE: BIAŁYSTOK — BIELSK — CZĘSTOCHOWA — KATOWICE
 KRAKÓW — LUBLIN — LWÓW — ŁÓDŹ — POZNAŃ — WARSZAWA — WILNO — RA-
 DOM — RÓWNE — GDAŃSK — RYGA — TALLIN.

POLSKA GOSPODARCZA

DAWNIEJ

PRZEMYSŁ I HANDEL

TYGODNIK WYDAWANY PRZEZ MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU
PRZY WSPÓŁDZIAŁE MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA ORAZ KOMUNIKACJI
WYCHODZI W SOBOTY

T R E Ś Ć Z E S Z Y T U

	STR.		STR.
UKŁAD NIEMIECKO-AUSTRJACKI — M.	537	ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE.	565
UWAGI O PROJEKTOWANEJ UNII CELNEJ NIEMIECKO-AUSTRJACKIEJ I JEJ WPŁYWIE NA HANDEL POLSKI — T. I. J.	540	PRAWO I SAD W ŻYCIU GOSPODARCZYM: ORZECZNICTWO SADOWE	566
„ANSCHLUSS” AUSTRJACKO-NIEMIECKI JAKO ZAGADNIENIE ŚRODKOWO-EUROPEJSKIE — ST. ST.	545	KRONIKA BIEŻĄCA: PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	567
ŻYCIE GOSPODARCZE:		NOWE EMISJE W SPÓLKACH AKCYJNYCH	567
Zakończenie rządowej akcji zniżki cen Rynek pracy w lutym 1931 r.		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	567
Z MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU.	551	SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
GÓRNICZTWO I PRZEMYSŁ:		PODATKI I OPŁATY	568
PRZEMYSŁ NAFTOWY	552	KREDYT.	569
PRZEMYSŁ CHEMICZNY	553	RYNEK DREW I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	569
PRZEMYSŁ KONFEKCYJNY	554	PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
ROLNICTWO	554	CZECHOSŁOWACJA A ZAGADNIENIE EUROPY ŚRODKOWEJ — DR. H. M.	571
HANDEL:		KRONIKA ZAGRANICZNA:	
TRAKTATY I KONWENCJE		NIEMCY	574
Fiasko międzynarodowej konwencji handlowej — St. Leszczyński	556	WĘGRY	574
TARGI I WYSTAWY	557	BRAZYLJA	574
Wystawy i targi gospodarcze w świetle liczb — M. Doskocz		SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWNĘTRZ- NEGO W PAŃSTWACH ZAGRANICZNYCH	575
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	559	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	575
RYNEK AKCYJNY	561	BIBLIOGRAFJA	578
KOMUNIKACJA I TRANSPORT	562		
Przewozy pomiędzy Z. S. R. R. a Europą Zachodnią tranzytem przez Polskę — J. G.			

Nie dotykając kwestji, czy, kiedy i w jakim stopniu zostanie zrealizowany pakt wiedeński z dn. 21 marca 1931 r. o unji celnej niemiecko-austrjackiej, i nie przesądzając, jakie stanowisko zajmie w stosunku do rozgrywających się wypadków ogólna polityka handlowa Polski — dajemy w zeszycie niniejszym w trzech artykułach wstępnych, a częściowo i w artykule działu zagranicznego, możliwie — jak na dziś — wszechstronną analizę tła i znaczenia samego paktu oraz treści i skutków ewentualnej unji celnej. Z konieczności artykuły muszą posiadać charakter raczej dyskusyjny; a wnioski — piętno tymczasowości.

REDAKCJA

UKŁAD NIEMIECKO-AUSTRJACKI

W DNIU 24 marca r. b. został ogłoszony w prasie niemieckiej i austriackiej tekst not, wymienionych pomiędzy Ministrami Spraw Zagranicznych obydwóch krajów, w sprawie zawarcia w naj-

bliższej przyszłości ścisłego porozumienia gospodarczego na zasadach, już obecnie w tych notach sformułowanych. Z treści not wynika, że chodzi narazie nie o układ międzypaństwowy, lecz o pactum de con-

trahendo między rządami. Naskutek tego w wielu bardzo istotnych szczegółach mogą w chwili obecnej istnieć wątpliwości co do znaczenia i wpływu przyszłego układu. Jednakowoż ogólne podstawy układu są już sformułowane tak wyraźnie, że znaczenie tego niewątpliwie najważniejszego w ciągu ostatniego roku wydarzenia polityczno-gospodarczego daje się już określić.

Znaczenie niemiecko-austrjackiego układu jest dwójakie. Z jednej strony stanowi on niewątpliwie początek, i to praktycznie decydujący, t. zw. Anschlussu. Z tego punktu widzenia układ jest obecnie badany i dyskutowany przez opinię europejską. Posiada on jednakowoż pierwszorzędne znaczenie i z innej strony. W artykule 1 układu obydwie rządy oświadczają, iż należy go uważać za narzędzie w celu zapoczątkowania uregulowania na nowo stosunków gospodarczych Europy, a to w drodze porozumień regionalnych. W szczególności oświadczają obydwie strony kontraktujące gotowość przystąpienia do rokowań na temat analogicznego uregulowania stosunków (gleichartige Regelung) z każdym trzecim krajem, który wyrazi po temu życzenie.

O ile z punktu widzenia idei anschlussowej traktat niemiecko-austrjacki był dla wszystkich państw niespodzianką, o tyle można powiedzieć co do drugiej strony układu, którą dla krótkości nazwiemy „ideą regionalną”, że był on przygotowany przez całą rozwoj dyskusji handlowo-politycznej w ciągu roku 1930 i początku roku 1931. Jeśli znaczna część opinii europejskiej wydaje się zaskoczona również i tą stroną układu oraz stara się nie brać na serio oświadczeń prasowych w Niemczech i w Austrii, że układ najściślej się wiąże z nowym kierunkiem handlowo-politycznym, dyskutowanym w ostatnich czasach na szeregu konferencji międzynarodowych — to należy podkreślić, że ta część opinii albo nie była poinformowana o tem, co się działo ostatnio w świecie polityczno-gospodarczym, albo też ustosunkowała się do pewnych rezolucyj i faktów w najwyższym stopniu powierzchownie, nie zdając sobie absolutnie sprawy z ich istotnego znaczenia oraz ze wszystkich niebezpieczeństw, które one w sobie zawierały.

O ile chodzi o ideę Anschlussu oraz o sprzeczność układu z traktatami pokoju względnie z protokołem genewskim z 1922 r., zadaniem mojem będzie tylko krótkie określenie przypuszczalnych i najbliższych skutków gospodarczych Anschlussu ekonomicznego dla Polski. Strona prawna i polityczna zagadnienia nie może nas tu obchodzić, ponieważ wymagałaby ona szczegółowego i specjalnego studjum, wykraczającego poza ramy pisma czysto gospodarczego.

Więc z punktu widzenia bezpośrednich skutków gospodarczych dla Polski należy się zastanowić w pierwszym rzędzie nad obecnym stanem naszych stosunków z Niemcami oraz z Austrią i nad tą zmianą, która pociągnęłoby za sobą połączenie tych państw w jednolity organizm gospodarczy. Pactum de contrahendo przewiduje, że cła, stosowane w obydwóch państwach w stosunkach z państwami trzecimi zostaną zunifikowane, cła zaś w stosunkach wzajemnych w zasadzie zniesione, z pozostawie iem jednak na okres przejściowy ceł na niektóre kategorie towarów, bliżej narazie niesprecyzowane. Należy, oczywiście, przypuszczać, że wyjątki te będą nieliczne i że będą one z biegiem czasu całkowicie usunięte. W tym stanie rzeczy, zachowanie w stosunkach z jednym państwem

stanu traktatowego, z jego partnerem zaś stanu beztraktatowego albo zgoła stanu konfliktu gospodarczego stanie się w wypadku wejścia w życie układu o Anschlussie oczywiście nie do pomyslenia. Uregulowanie stosunków między Polską a Austrią i Niemcami będzie z konieczności musiało być oparte o te same podstawy. Porozumienie niemiecko-austrjackie przewiduje, iż każde państwo będzie zawierało nawzajem odrębne układy handlowe, lecz że układy te będą musiały być skoordynowane, w niektórych zaś trudniejszych wypadkach opracowywane wspólnie. Istniejące w chwili obecnej układy handlowe Niemiec i Austrii z państwami trzecimi mają być uzgodnione między sobą w tych wypadkach, jeżeli zawierają one związania celne, względnie o ile będą one utrudniały przeprowadzenie istniejących obecnie zakazów przywozu i wywozu względnie innych przepisów, dotyczących obrotu towarowego (np. przepisów weterynaryjnych).

Otóż, obydwie umowy polskie, które wchodziły tu w rachubę, a mianowicie obowiązująca obecnie umowa z Austrią oraz niewprowadzona jeszcze w życie przez Niemcy umowa polsko-niemiecka, oparte są na klauzuli największego uprzywilejowania i nie zawierają w sobie części taryfowo-celnej. W tym stanie rzeczy mogłoby się wydawać, iż żadna sprzeczność między temi umowami nie zachodzi, oraz że koordynacja ich byłaby zbędna. Istotnie, o ile chodzi o stronę najważniejszą w każdym obrocie towarowym, czyli o cła, wprowadzenie w życie wspólnej taryfy celnej niemiecko-austrjackiej nie sprzeciwiałoby się żadnej z tych umów handlowych. Jednakowoż stan faktyczny naszych obrotów z Austrią i z Niemcami oraz dotychczasowa polityka gospodarcza obydwóch tych państw były tak odmienne, że dojście do skutku Anschlussu musiałyby spowodować pewne zmiany. Wszystkie te zmiany musiałyby nastąpić w umowie polsko-austrjackiej i wyłącznie w tej umowie, ponieważ umowa niemiecka oparta jest na tak wąskich podstawach, że wprowadzenie jej w życie nawet przy istnieniu Anschlussu nie spowodowałoby żadnych trudności.

Podczas gdy w stosunkach polsko-niemieckich wywóz z Polski 2 artykułów, o które głównie chodzi, mianowicie węgla i nierogacizny, będzie na podstawie układu z dn. 17 marca 1930 r. regulowany całym szeregiem przepisów ograniczających, czemu po stronie polskiej odpowiada równie ostrożne traktowanie przywozu z Niemiec artykułów, podlegających u nas reglamentacji — w stosunkach naszych z Austrią sprawa ta przedstawia się wręcz odwrotnie. Dotychczas stosowany był w Austrii szeroki liberalizm co do przywozu węgla, co do nierogacizny zaś panowała w praktyce tendencja umiarkowanej ochrony. Odpowiednio do tego nastawienia Austrii Polska traktowała przywóz z tego kraju artykułów reglamentowanych z najdalej idącym liberalizmem. Na podstawie ogłoszonego w prasie pactum de contrahendo nie można jeszcze ustalić, jak potraktuje Austrija w przyszłości zagadnienie importu węgla i nierogacizny. Gdyby w tąpiła ona na drogę prohibicji, którą stosują Niemcy, wówczas Polska musiałaby zmienić swój stosunek do importu Austrii, choćby dlatego, że przy Anschlussie kontyngent austriackie byłoby wykorzystywane również i przez Rzeszę. Gdyby natomiast Austrija zastrzegła sobie w przyszłym układzie anschlussowym pewną swobodę w regulowaniu obydwóch powyższych spraw (technicznie jest to całkiem możliwe i nie stoi w żąd-

nej sprzeczności z pactum de contrahendo) — wówczas Polska mogłaby zachować obecne zasady, obowiązujące wobec importu austriackiego, pr y warunku stworzenia tylko pewnych gwarancji technicznych, a to celem uniknięcia wykorzystania kontyngentów austriackich przez partnera niemieckiego.

W chwili obecnej, gdy sama sprawa dojścia do skutku Anschlussu jesz ze wisi w powietrzu, nic bardziej pozytywnego o tych sprawach nie można powiedzieć. Ponieważ z dniem 1 lipca 1931 r. wchodzi w życie nowe, narazie formalnie z Anshlussem niezwiązane cła austriackie, naskutek czego niewątpliwie okażą się niezbędne pewne rozmowy między Polską a Austrią, będziemy mieli czas i sposobność dla wyjaśnienia z Austrią tych wszystkich dosyć skomplikowanych zagadnień.

Przechodząc do drugiej strony układu niemiecko-austriackiego, którą nazwaliśmy wyżej ideą regionalną, skonstatuję, iż „Polska Gospodarcza” w całym szeregu artykułów, opartych o autentyczne materiały, podała już rozwój i analizę tej idei. Dlatego mogę tu skrócić część historyczną do paru zdań.

Realnym początkiem idei regionalnej na terenie międzynarodowej polityki handlowej była konferencja 3 państw w Sinai w lecie r. ub. Na tej konferencji po raz pierwszy idea preferencyj regionalnych została poruszona nie jako teoria, lecz jako bezpośredni cel praktyczny. Podłożem gospodarczym konferencji w Sinai były: z jednej strony kryzys agrarny, który już wówczas zaczął zagrażać samym podstawom bytu gospodarczego, a może nawet i politycznego państw naddunajskich, z drugiej zaś strony widoczne już wówczas rozczarowanie tych państw do ogólnej akcji ekonomicznej Ligi Narodów, która szła w zupełnie fałszywym kierunku, całkowicie zaniedbując najważniejsze w obecnej sytuacji Europy zagadnienie, mianowicie zagadnienie rolnicze. Polska zdawała sobie całkowicie sprawę zarówno z rzeczywistej powagi sytuacji, jak i z niebezpieczeństw, które mogła zawierać w sobie dla całej Europy źle zrozumiana i zbyt wąsko regionalnie ujęta idea preferencyj zbożowych. Naskutek tego wystąpiliśmy z inicjatywą zwołania w Warszawie konferencji wszystkich państw rolniczych Europy Środkowej i Wschodniej, dla których rozwiązanie zagadnienia kryzysu rolniczego przedstawiało największą wartość. Chodziło tu o stworzenie stałej współpracy między temi państwami we wszystkich kierunkach, które mogłyby się przyczynić do usunięcia kryzysu, a zarazem o powiązanie tej współpracy z pracami ekonomicznymi Ligi Narodów i z ideą Paneuropy, która w tym okresie właśnie zaczęła przybierać realne kształty. Idea preferencyj została postawiona przez blok agrarny, jak wiadomo, w płaszczyźnie szerszej, obejmującej całą Europę i w ten sposób została przedstawiona na terenie Ligi Narodów.

Niestety, wyjaśniło się, że większość opinii europejskiej nie rozumie ani ciężkiej sytuacji, w której się znalazły naskutek kryzysu rolniczego państwa Europy Wschodniej, ani absolutnej dla tych państw konieczności znalezienia wyjścia za wszelką cenę, ani też konsekwencji, jakie musiało za sobą pociągnąć zlekceważenie przez Europę takiej sytuacji. Na konferencji listopadowej w Genewie idea preferencyj zbożowych europejskich nie spotkała się ze zrozumieniem i, praktycznie biorąc, upadła. Skutkiem tego coraz większej mocy zaczęła nabierać idea wąskiego regionalizmu, a nawet załatwienia sprawy preferencyj zbo-

żowej w drodze układów bilateralnych z temi państwami konsumującymi, które wyraziły zasadniczą zgodę do przeprowadzenia odpowiednich rokowań. Praktycznie biorąc, cała sprawa odwróciła się już wówczas, na konferencji genewskiej, w ten sposób, że punkt ciężkości tego najważniejszego w obecnej sytuacji zagadnienia europejskiego został przesunięty na rozmowy bilateralne kilku państw naddunajskich z Niemcami i Austrią.

Dopiero w styczniu 1931 r. Europa znów usiłuje wziąć sprawę w swoje ręce. Kwestja nadwyżek zbożowych została ponownie przedyskutowana w Paryżu na konferencji, zwołanej przez Komisję Studiów dla Spraw Unji Paneuropejskiej. Wyniki praktyczne były minimalne — nie dlatego, aby postawienie sprawy było fałszywe, względnie że sprawa nie nadawała się wogóle do dyskusji na szerszym terenie; pro prostu zaś dlatego, że było już zapóźno, ponieważ rokowania bilateralne częściowo już były w toku, częściowo zaś zostały wyznaczone na bliskie terminy. Konferencja paryska oprócz luźnej i praktycznie mało wartościowej rezolucji w sprawie jednego tylko rodzaju zbóż (pszenicy) ograniczyła się do skonstatowania, że będą prowadzone rozmowy bilateralne.

Państwa, które są, względnie mogą się stać największymi konsumentami zbóż środkowoeuropejskich, uzyskały w ten sposób olbrzymią przewagę faktyczną nad wszystkimi innymi państwami europejskimi. Zasada wąskiego regionalizmu dawała im możność wyboru między ewentualnymi dostawcami i rozluźnienia w ten sposób bloku agrarnego.

Z drugiej strony zrozumiałą jest rzeczą, że państwa te, po usunięciu się od akcji wszystkich innych państw konsumujących, stały się w stosunku do państw nadwyżkowych specjalnie potężne. Z punktu widzenia Austrii i Niemiec jest zupełnie naturalne, że zastąpienie w praktyce idei paneuropejskiej przez ideę regionalną zostało przez nich wykorzystane dla jeszcze dalszego wzmocnienia swej sytuacji w drodze zawarcia układu ekonomicznego między niemi. Liczby obrotu austriackiego i niemieckiego z południem Europy wykazują, że Austrija już dotychczas konsumowała niezmiernie poważne ilości produktów rolnictwa naddunajskiego. Rozszerzenie tej konsumpcji wydaje się mało prawdopodobnem, natomiast utrzymanie status quo przedstawia dla państw naddunajskich niezmierną wartość. Odwrotnie się przedstawia sytuacja, o ile chodzi o Niemcy. Rola Niemiec w eksporcie państw naddunajskich jest, jak dotychczas, znikoma w porównaniu z możliwościami rozwoju odnośnego importu. Z punktu widzenia państw naddunajskich chodzi tu już nie o status quo, jak w wypadku Austrii, lecz o uzyskanie nowego rynku, który, biorąc teoretycznie, może sam jeden pochłoniąć całą nadwyżkę produkcji rolnictwa naddunajskiego. Połączenie Austrii z Niemcami stwarza z jednej strony groźbę utraty rynku austriackiego, z drugiej strony — możliwość rozszerzenia rynku zbytu na Niemcy. Nie warto tracić słów na temat, jakie możliwości penetracji gospodarczej na południe Europy otwiera w tym stanie rzeczy przed Austrią i Niemcami Anschluss ekonomiczny.

Wydaje się więc rzeczą całkiem zrozumiałą, że partnerzy austriacko-niemieccy już w pierwszym artykule swojego pactum de contrahendo przewidują możliwości rozszerzenia porozumienia na inne państwa. Co więcej — mimo to, że pactum de contrahendo jest jeszcze na papierze, już się odbywają względnie będą się odby-

wały całkiem realne negocjacje na temat bilateralnych preferencyj naddunajskich. Przyszłość wykaże, jakie będą wyniki tych rozmów, jak i wogóle całej akcji niemieckiej. Należy podkreślić, że sprawa jest bardzo trudna. Dla państw południowych zawarcie daleko idących porozumień z blokiem austro-niemieckim może oznaczać taką zależność od tego bloku, która nie da się pogodzić z ich najżywniejszymi interesami. Lecz pokusa jest bardzo duża i łatwo jest zrozumieć, że państwa naddunajskie, które nie znalazły w Europie zrozumienia dla swej wyjątkowo ciężkiej sytuacji, chcą przeprowadzić próby w tym kierunku, który obecnie wydaje się im jedynie realnym. Zdaniem moim, trudności i niebezpieczeństwa tego kierunku dla państw naddunajskich są znacznie większe niż korzyści, które można byłoby uzyskać, i po pewnych wahaniach będzie musiał nastąpić powrót do jedynie zdrowej i korzystnej dla całokształtu stosunków europejskich koncepcji szerszej.

Prawdopodobieństwo, że samo życie będzie wymagało przejścia zaangażowanych obecnie w akcji regionalnej państw na teren szerszy, jest uznawane również i przez niektórych zwolenników Mitteleuropy. Dlatego sądzę, iż nie jest wyłącznie kwestją taktyki oświadczenie, które się dość często powtarza w prasie austriackiej względnie niemieckiej, że Anschluss ekonomiczny ma być pierwszym krokiem do realizacji Briandowskiego pomysłu Paneuropy. Lecz różnica w postawieniu zagadnienia przez Francję i przez Niemcy jest równie duża, jak różnica między ideą połączenia plemion germańskich w jedno cesarstwo w drodze ugody, która była myślą przewodnią liberałów niemieckich w I połowie XIX stulecia, a realizacją cesarstwa niemieckiego przez Bismarcka.

M.

UWAGI O PROJEKTOWANEJ UNJI CELNEJ NIEMIECKO-AUSTRJACKIEJ I JEJ WPŁYWIE NA HANDEL POLSKI

PROJEKT UNJI celnej między Niemcami a Austrią, ogłoszony niespodzianie i, zdaje się, w najmniej odpowiedniejszej chwili (co już jest specjalnością dyplomacji niemieckiej), wywołał tyle sorzecznych głosów w prasie europejskiej i tyle dezorientacji, że trzeba się zająć jak najbardziej ściśm jego objaśnieniem, co nam da podstawę do oceny jego znaczenia. Pozostawiając na uboczu kwestję prawną, zajmujemy się tu tylko stroną gospodarczą tego projektu, a właściwie politycznie-gospodarczą, gdyż można tu mówić tylko o reperkusjach gospodarczych koncepcji, pomyślanej wybitnie politycznie. Po analizie tekstu układu zrobimy przegląd obrotów towarowych Niemiec i Austrii między sobą oraz obu tych krajów z Polską, ażeby uprzytomnić sobie, jakie skutki może ta przyszła unja wyrzucić na handel zagraniczny Polski.

Istniejące na świecie, obecnie lub w przeszłości, unje celne, dadzą się podzielić na dwie kategorie. Pierwsza kategoria dochodziła do skutku czyto w formie układu celnego, czyto unji realnej, związku państw lub państwa związkowego, t. j. w formie, ogarniającej treść znacznie większą niż tylko sprawy celne. Tutaj należał niemiecki Zollverein, póki się nie przekształcił w Cesarstwo, należał Commonwealth australijski, będący rodzajem związku państw, należała swego czasu unja realna Szwecji z Norwegją, aż do rozpadnięcia się obu krajów i usamodzielnienia celnego, a wreszcie unja Austrii i Węgier, gdzie sprawy celne były załatwiane co 10 lat ugodą. Z tych unij nie utrzymała się żadna w czystej formie, ale każda z nich albo doprowadziła do zupełnego zjednoczenia politycznego — jak dwie pierwsze, albo rozpadła się, pod wpływem czynników politycznych — jak dwie drugie. Znane poza tem, pojęciowo czyste, unje celne, dotyczą bez wyjątku faktów przyłączenia się małych państw, bez wyraźnej albo wogóle żadnej fizjonomii narodowej i politycznej, do sąsiednich państw wielkich. Do tego typu należy unja Monacho z Francją,

Luksemburga z Belgją (dawniej z Niemcami), Lichtensteinu z Szwajcarią (dawniej z Austrią). O ile chodzi o zjednoczenie gospodarcze krajów, posiadających wyraźną fizjonomię narodową, to historia nie zna innych wypadków unij, aniżeli dyktowane motywami politycznymi, w pierwszym rzędzie zaś dążeniem do zjednoczenia narodowego. Dziesiątki projektów, jakie wyłaniały się od lat czterdziestych ub. stulecia aż do dziś dnia (Niemcy — Szwajcarija wzgl. Holandia, Niemcy — Austro-Węgry, kraje łacińskie Europy Zachodniej, Francja — Belgja, Bułgarja — Serbja, Anglja i dominja, plany Chamberlaina i Hoffmeyera, Rumunja — Jugosławja i t. p. i t. p.) spełzły na niczem, bo nie liczyły się z doniosłością czynnika politycznego, a w pierwszym rzędzie narodowego. Dlatego i obecny projekt austriacko-niemiecki musi być uważany za dalszy ciąg usiłowań Niemców austriackich do połączenia się z Rzeszą i za początek „Anschlussu”.

Tę wybitną, decydującą rolę elementu politycznego w unji celnej rozumiemy, jeśli uświadomimy sobie, jak ściśm zlanie się gospodars'w narodowych obu łączących się krajów jest taka unja. Nie da się pomyśleć poprostu, by jeden z tych krajów mógł wplątać się w zawiązania wojenne, a drugi pozostać neutralny — wiemy zresztą, z własnego doświadczenia, jak olbrzymią rolę odgrywa czynnik gospodarczy w wojnie nowoczesnej. Państwa, łączące się unją celną, muszą sobie zdać sprawę ze wszystkich możliwych komplikacyj w przyszłości, łącznie z zastosowaniem politycznej ultima ratio, t. j. wojny. To nadaje tej, ukrywającej się pod niewinną nazwą gospodarczą, unji celnej, piętno wybitnie polityczne.

Z tego punktu widzenia należy uważać oświadczenie art. 1 protokołu wiedeńskiego o zupełnym utrzymaniu niezawisłości obu stron kontraktujących za pewnego rodzaju mistyfikację.

Protokół wiedeński przewiduje zaprowadzenie w obu krajach jednakowej ustawy i taryfy celnej, których zmiany są dopuszczalne tylko na zasadzie obustron-

nego porozumienia. Oba kraje zatrzymują swoje zarządy celne i zobowiązują się starać o jednolite stosowanie ustawy i taryfy celnej. Podział dochodów celnych następować będzie według klucza, później ustalić się mającego. Poza tem wspomina protokół jeszcze o cłach pośrednich na pewne produkty, o konieczności układu co do podatku obrotowego i towarów, podlegających monopolom, lub opłatom konsumpcyjnym, o zakazach przywozu i wywozu, wreszcie o konieczności nowego uregulowania warunków weterynaryjnych obrotu zwierzętami i produktami zwierzęcymi między obu krajami. Już i to jest dosyć dużo. Doprowadzenie ustawy i taryfy celnej do unifikacji jest już, samo przez się, zadaniem olbrzymim — o ile nie zechce się poprostu niemieckiej taryfy oktrojować Austrii. Różnice między obciążeniem celnym towarów w obu krajach są ogromne. Według zestawienia, dokonanego w Lidze Narodów dla Międzynarodowej Konferencji Gospodarczej w 1927 r., obciążenie to wynosi — w procentach od wartości towaru — np. od produktów rolniczych w Niemczech 26·9% (od tego czasu jeszcze się znacznie podniosło), w Austrii 16·6%, od wyrobów włókienniczych w Niemczech 24%, w Austrii 14·6%, od szkła i wyrobów w Niemczech 51%, w Austrii 18·2%. Doprawdy, trudno się łudzić, by w dzisiejszym okresie wzmocnienia się protekcjonizmu na całym świecie ten nowy twór niemiecko-austriacki zechciał dawać przykład liberalizmu celnego, obniżając jakiegokolwiek stawki, mające choć odrobinę znaczenia. Jako regułę można przyjąć, że z taryf każdego z obu krajów zostaną wybrane do nowej wspólnej taryfy te stawki, które są wyższe. Szczególnie dotyczy to płodów rolniczych, gdyż po uchwalonej w ostatnich dniach przez Parlament niemiecki ustawie o pełnomocnictwach celnych dla Rządu, liczyć się należy ze zwyżką stawek, nigdy zaś ze zniżką, której Rząd Brüninga, bez większości parlamentarnej, zupełnie bezsilny wobec „ziel nego frontu”, nigdy nie byłby w stanie przeprowadzić.

Ale myliłby się bardzo, toby przypuszczał, że tych parę przedmiotów — możnaby raczej powiedzieć: dziedzin — wymienionych w protokole wiedeńskim, obejmuje, choćby zdaleka, całość spraw, wymagających uzgodnienia w ramach unji celnej. Wystarczy sobie uświadomić, co to znaczy właściwie obciążenie celne importu, żeby zrozumieć, jak głęboko musi oddziaływać na gospodarstwo narodowe unifikacja celna. Pominąć tu możemy cła fiskalne, chociaż nikt nie zaprzeczy ich bezpośredniego wpływu protekcjonistycznego na produkcję krajową, tem silniejszego, im stawki są wyższe. Stawka celna o charakterze gospodarczym — mniejsza o to, czy ma za zadanie „ochronić”, „wychować”, „podtrzymać” produkcję krajową, czy też „wyrównać” jej koszty z innymi krajami (w każdej z tych teorii jest trochę słuszności) — jest z reguły jednym z najpoważniejszych elementów tworzenia się ceny krajowej danego produktu. Ale ta cena krajowa, orientująca się według warunków konkurencji zagranicznej, pozostaje w pierwszym rzędzie pod wpływem kosztów produkcji, z których wymienimy choćby tylko płace robotnicze, ciężary socjalne, ciężary podatkowe, koszty kredytu i transportu. Dla zawierającego unję celną kraju o wyższym poziomie stawek nie wystarczy podniesienie stawek celnych u kontrahenta, bo wówczas towar, którego produkcja przystosowała się do niższej ochrony celnej, a zatem z reguły którego cena jest niższa, będzie miał tendencję do sprzedania się tam, gdzie po-

ziom cen, wywołany wyższymi stawkami celnymi, jest wyższy. Tego rodzaju żywiłowych wędrowek towaru — ograniczonych, oczywiście, opłacalnością transportów — zechce każdy z łączących się krajów uniknąć, bo i bez tego wstrząśnień będzie dosyć.

Stąd też w umowach o zawarcie unij celnych między Zöllvereinen a Luksemburżem (1842), Francją a Monaco (1912) lub Szwajcarią a Liechtensteinem (1923) znajdujemy, obok ustawodawstwa i taryfy celnej, wymienione następujące przedmioty, wymagające uzgodnienia: ustawodawstwo w sprawie przywozu, wywozu i tranzytu, handel spirytusem, piwem, solą, tytoniem, podatki pośrednie, zwroty (i kredyty) podatkowe, wyrównanie opłat drogowych, wodnych, składowych, systemu mierniczego, opłat statystycznych, opłat stemplowych i t. p., a nawet spisu ludności — tam, gdzie zastosowano klucz podziału dochodów celnych według liczby ludności.

Ale i to mało. Dodać należy jeszcze uzgodnienie ustawodawstwa socjalnego i wyrównanie ciężarów socjalnych produkcji, uzgodnienie polityki kolejowej, w pierwszym rzędzie taryfowej, a wreszcie uzgodnienie polityki emisyjnej i kredytowej banków centralnych. Czy wspólna waluta? Niekoniecznie, ale ta sama waluta, zarządzana jednolicie. Współzależność handlu zagranicznego z obrotem dewiz i złota, wyrównywanie sald w obrocie towarowym zapomocą bilansu płatniczego wymaga jednolitego sposobu regulowania ruchów złota i obiegu pieniężnego, a zatem jednej i tej samej polityki emisyjnej i kredytowej. Nie ulega wątpliwości, że to kierownictwo musi przejść w ręce Reichsbanku, — bankowi emisyjnemu austriackiemu pozostałaby taka mniej więcej rola, jaką dziś jeszcze mają w Niemczech emisyjne banki w Saksonji, Bawarii, Württembergii i Badenii, t. zn. prawie żadna. Jednostka monetarna musi być ta sama — choćby się nawet nazywała inaczej, musi mieć tę samą zawartość złota i to samo pokrycie. Wszelkie analogie z wielu luźniejszymi unjami monetarnymi, jak np. łańciscka, byłby, wobec odmiennego charakteru tych unij, zupełnie wykluczone.

Widzimy z tego, że zmiany, jakie musiano by przeprowadzić w Niemczech, a zwłaszcza w Austrii, w celu wprowadzenia w życie zamierzonej unji celnej, są ogromne. Szczególnie ważne i trudne będzie tu dostosowanie poziomu życia i plac zarobkowych ludności czynnej w produkcji. Nie trzeba zapominać także o specjalnem obciążeniu Niemiec z tytułu płatności reparacyjnych, absorbujących 3—4% rocznego dochodu społecznego Niemiec, podczas gdy Austria ma odroczoną płatność reparacyjną aż do 1942 r. Komplikacje, jakie stąd urosną, trudne są do przewidzenia, a zdaje się, że wyjdą one raczej na niekorzyść Austrii. Słyszy się, zwłaszcza w prasie niemieckiej, głosy, wychwalające, jak dobry interes robi produkcja austriacka, zyskując tak wielki wewnętrzny rynek zbytu. Niema kwestji, że dużo będzie okazji do wyzyskania, ale można być spokojnym, że Niemcy bronieć się będą wszelkimi sposobami — jak dowodzi tego np. pismo prezydenta Landbundu, skierowane do Kanclerza Brüninga, z żądaniem ochrony przeciw zalewowi Niemiec tanią produkcją rolniczą austriacką. Przytem nie trzeba ulegać złudzeniom: mimo tych przesunięć, nawet może i częściowo korzystnych dla pewnych gałęzi, siła kupna obu krajów razem wziętych nie będzie większa niż u każdego z nich z osobna. Zczasem może wprowadzić takie zjednoczenie dać impuls do silniejszego niż

przedtem rozwoju, ale cały okres przestawiania się, i to niewiadomo w jakiej konjunkturze, wywoła dużo straty energii, a stąd szkodę dla całości gospodarstwa. Ten motyw także musi się przyczynić do zaostrożenia protekcjonizmu. Przy tem przestawianiu się sporą rolę odegrać mogą kartele przemysłowe, łagodząc problem celny. Ale wobec słabego rozwoju kartelizacji w Austrii dotyczyć to może tylko niewielu gałęzi.

Strona handlowo-polityczna protokołu wiedeńskiego przedstawia się dość niejasno i nie pocieszająco. Co do traktatów, w przyszłości zawrzeć się mających, protokół przewiduje samoistne prawo każdej ze stron, z obowiązkiem tylko „brania uwagi” na interesy sojusznika, a w wyjątkowych wypadkach wspólne zawieranie traktatów. Rozumie się, oczywiście, że ta niezawisłość jest tylko pozorem, bo już z tego, co poprzednio powiedzieliśmy, widać, że o istotnej samodzielności w prowadzeniu polityki handlu zagranicznego nie może być mowy. Traktaty, przez Austrię lub Niemcy poprzednio już zawarte, mają być uzgodnione z treścią i celem przyszłego układu o unję celną, o ile „zawierają związania stawek celnych, albo o ileby utrudniały przeprowadzenie istniejących jeszcze obecnie zakazów przywozu i wywozu, oraz innych przepisów o obrocie towarowym”. Jest to klauzula o tak ogólnym brzmieniu, że na jej podstawie można przypuszczać nawet wypowiedzenie np. wszystkich traktatów austriackich, żeby nie szkodzić niemieckiemu zakazowi przywozu węgla lub prohibicji pod pozorami ochrony weterynaryjnej. Na tem tle nabiera pewnego znaczenia żądanie z kół niemieckiego górnictwa węglowego, by na przyszłość rozszerzyć istniejący zakaz przywozu węgla na całe terytorjum unji. Inna jest kwestja, czy wobec ograniczonego żywota angielskiego „Dyestuffs Act” ten zakaz wogóle da się długo utrzymać.

Jakie mniej więcej skutki może zawarcie tej unji wyrzucić na handel zagraniczny Polski? Na import nie będziemy tu zwracać większej uwagi, bo kształtuje on się głównie pod wpływem możliwości eksportowych, które mogą ulec pewnym zmianom, o ile towar polski na rynku niemieckim lub austriackim zostałby wyparty. Dla zorientowania się w tej sprawie przyjrzymy się strukturze bilansu handlowego Niemiec i Austrii, a następnie stosunkom wymiennym tych krajów między sobą i z Polską.

Handel zagraniczny Niemiec w ostatnich 4 latach kształtował się, jak następuje (w tys. RM):

	P r z y w ó z			
	1927	1928	1929	1930
Ogólny przywóz . . .	14,228.061	14,051.257	13,434.587	10,393.149
w tem:				
zwierzęta żywe . . .	170.963	145.258	149.724	118.342
artykuły spożywcze i napoje	4,326.125	4,203.291	3,817.283	2,968.991
surowce i półfabrykaty	7,192.287	7,243.682	7,205.054	5,508.114
wyroby gotowe	2,538.686	2,459.026	2,262.526	1,799.702

Przywóz Niemiec zmniejsza się rokrocznie z tem, że w r. ub. wykazuje szczególnie silną niżkę (w czem się również zaznacza niżka cen). Zmniejszenie się przywozu rozdziela się na wszystkie pozycje. Dla lepszego porównania zilustrujemy poniżej procentowy udział poszczególnych grup towarowych w ogólnym przywozie:

	1927	1928	1929	1930
Zwierzęta żywe	1'2	1'0	1'1	1'1
Artykuły spożywcze i napoje	30'5	30'0	28'5	28'6
Surowce i półfabrykaty	50'6	51'7	53'8	53'0
Wyroby gotowe	17'7	17'3	16'6	17'3

W 1928 r. zmniejszył się udział procentowy w ogólnym przywozie Niemiec w zakresie zwierząt żywych, artykułów spożywczych i napojów oraz wyrobów gotowych; zwiększył się natomiast udział procentowy surowców i półfabrykatów. W roku następnym da się zauważyć w porównaniu do 1927 r. ten sam objaw, oczywiście z lekkim przesunięciem w poszczególnych pozycjach. To samo można również powiedzieć co do układu poszczególnych grup towarowych w 1930 r.

Mimo tych nieznacznych odchyłeń można powiedzieć, że nie nastąpiła poważniejsza zmiana strukturalna niemieckiego importu. Głównym, bo pochłaniającym przeszło 50%, przedmiotem importu są surowce i półfabrykaty, następnie przychodzą środki spożywcze i napoje, dalej wyroby gotowe, a na końcu, z nieznacznym tylko udziałem, zwierzęta żywe.

	W y w ó z			
	1927	1928	1929	1930
Ogólny wywóz	10,801.053	12,054.794	13,482.161	12,035.593
w tem:				
zwierzęta żywe	29.135	18.762	22.011	68.666
artykuły spożywcze i napoje	440.816	630.961	701.457	479.842
surowce i półfabr.	2,607.597	2,703.591	2,926.293	2,449.662
wyroby gotowe	7,723.505	8,701.480	9,832.410	9,037.523

Ogólny wywóz Niemiec zmniejszył się w 1930 r. w porównaniu z rokiem poprzednim, przyczem niżka ta zaznaczyła się w pozycjach: artykuły spożywcze i napoje, surowce i półfabrykaty oraz wyroby gotowe; natomiast podniósł się bardzo znacznie, bo przeszło trzykrotnie, wywóz zwierząt żywych. Zapamiętać już teraz należy, że ten wzrost eksportu bierze przede wszystkim swe źródło w pozycji „świnie”, której wartość wywozowa podniosła się z RM 2'5 na 34'9 miljn. Również podniósł się wywóz bydła — z RM 1'1 na 18 miljn.

Udział procentowy poszczególnych grup towarowych w ogólnym wywozie wyraża się, jak następuje:

	1927	1928	1929	1930
Zwierzęta żywe	0'3	0'2	0'2	0'6
Artykuły spożywcze i napoje	4'1	5'3	5'3	3'9
Surowce i półfabrykaty	24'1	22'3	21'7	20'8
Wyroby gotowe	71'5	72'2	72'8	74'7

Udział procentowy zwierząt żywych w ogólnym wywozie w kazu e zatem wzrost. Udział artykułów spożywczych i napojów spada. Ten sam objaw da się skonstatować odnośnie do surowców i półfabrykatów. Natomiast udział procentowy fabrykatów w ogólnym wywozie odznacza się silną zwyżką.

Dla dalszej oceny stosunków gospodarczych austriacko-niemieckich należy zapamiętać, że Niemcy są krajem, wywożącym w pierwszym rzędzie wyroby gotowe, których udział w ogólnym eksporcie stanowi blisko 75%.

W konkluzji: Niemcy przywożą przede wszystkim surowce i półfabrykaty, a wywożą wyroby gotowe.

Ocena stosunków gospodarczych niemiecko-austriackich z punktu widzenia Austrii da się tutaj trudno przeprowadzić wobec nieogłoszenia jeszcze danych statystycznych co do poszczególnych pozycji. Dla ogólnej analizy wystarczy nam wszakże liczby według klasyfikacji brukselskiej (w tys. szylingów):

	P r z y w ó z			
	1927	1928	1929	1930
Ogólny przywóz	3,190.675	3,316.868	3,317.687	2,734.483
w tem:				
zwierzęta żywe	276.619	270.075	258.720	227.250
art. spożyw. i napoje	788.854	747.493	717.619	618.345
surowce i półfabrykaty	898.305	939.023	992.174	758.894
wyroby gotowe	1.124.705	1.282.584	1.294.027	1.090.514

Przywóz austriacki zmniejsza się znacznie w 1930 r., a zniżką tą dotknięte są wszystkie grupy towarowe.

Udział procentowy poszczególnych grup przedstawia się, jak następuje:

	1927 1928 1929 1930			
	Zwierzęta żywe	8'6	8'1	7'8
Artykuły spożywcze i napoje	24'6	22'5	29'6	22'6
Surowce i półfabrykaty	28'1	28'3	21'9	27'8
Wyroby gotowe	35'1	38'6	39'0	39'9

Austria importuje w pierwszym rządzie towary gotowe, następnie mniej więcej w równym stopniu surowce i półfabrykaty oraz artykuły spożywcze i napoje. Uderza okoliczność, że przywóz artykułów spożywczych i napojów, wahający się między 22'6 i 29'6% ogólnego importu, prze 'stawia pewną analogję z niemieckim importem artykułów spożywczych i napojów, wyrażającym się między 28'6 i 30'5%. Przywóz zwierząt żywych jest w Austrii, procentowo biorąc, znacznie większy aniżeli w Niemczech. To samo da się powiedzieć odnośnie do importu artykułów gotowych. Natomiast udział surowców i półfabrykatów w ogólnym przywozie Austrii wykazuje o wiele niższą liczbę aniżeli udział ich w przywozie niemieckim.

	W y w ó z			
	1927	1928	1929	1930
Ogólny wywóz	2,099.121	2,249.498	2,219.598	1,882.819
w tem:				
zwierzęta żywe	32.000	22.892	19.407	23.728
art. spożyw. i napoje	35.772	53.549	43.625	59.591
surowce i półfabrykaty	477.041	504.734	501.341	418.864
wyroby gotowe	491.976	1,627.008	1,624.125	1,352.534

Tak samo jak przywóz, wykazuje eksport Austrii w r. ub. dosyć silną zniżkę, z tem jednak zastrzeżeniem, że wywóz zwierząt żywych oraz artykułów spożywczych i napojów się nieco podniósł.

Udział procentowy poszczególnych grup przedstawia następujący obraz:

	1927 1928 1929 1930			
	Zwierzęta żywe	1'5	1'0	0'9
Artykuły spożywcze i napoje	1'7	2'4	1'9	3'2
Surowce i półfabrykaty	22'7	22'4	22'6	22'2
Wyroby gotowe	71'5	72'4	73'2	71'8

Udział procentowy zwierząt żywych w ogólnym wywozie wykazuje pewne wahania, które jednak ze względu na jego niski poziom nie odgrywają większej roli. Ta sama uwaga może być zastosowana odnośnie do artykułów spożywczych i napojów. Surowce i półfabrykaty utrzymują się na tym samym poziomie, tak samo udział procentowy wyrobów gotowych zawiera nieznaczne tylko fluktuacje.

Jest rzeczą niezmiernie ciekawą, że struktura niemieckiego i austriackiego wywozu równa się prawie z matematyczną dokładnością. Eksport zwierząt żywych w obydwóch państwach waha się ok. 1%, eksport artykułów spożywczych i napojów wynosi poniżej 5%, eksport surowców i półfabrykatów nie przekracza 20% w dół a 25% w górę, a wreszcie eksport wyrobów gotowych obydwóch krajów zawiera się między 71 i 75%.

Chociażby z tego pobieżnego zestawienia wynikało, że Niemcy i Austria nie uzupełniają się z punktu widzenia gospodarczego, gdyż zachodzi równoległość interesów eksportowych. Inna rzecz, że przy rozbiciu powyżej podanych grup towarowych można skonstatować cały szereg artykułów, które nadają się do interpenetracji handlowej. Wynika to chociażby z tego, że Austria, będąc krajem eksportującym przeważnie wyroby gotowe, importuje jednocześnie w stosunku blisko 40% ogólnego przywozu fabrykaty.

Zupełnie odmienną strukturę przedstawia handel zagraniczny Polski (w tys. zł):

	P r z y w ó z			
	1927	1928	1929	1930
Ogólny przywóz	2,891.972	3,362.164	3,110.982	2,245.973
w tem:				
zwierzęta żywe	6.389	2.761	4.935	3.238
art. spożyw. i napoje	615.554	594.284	379.938	287.393
surowce i półfabr.	1,140.111	1,281.903	1,299.760	922.787
wyroby gotowe	1,129.907	1,483.215	1,426.146	1,032.554

Przywóz Polski wykazuje w roku ostatnim silną zniżkę w porównaniu z latami ubiegłymi. Zniżka ta dotyczy wszystkich pozycji.

Udział procentowy przedstawia następujący obraz:

	1927 1928 1929 1930			
	Zwierzęta żywe	0'2	0'2	0'2
Artykuły spożywcze i napoje	21'3	17'7	12'2	12'8
Surowce i półfabrykaty	39'5	38'2	41'8	41'0
Wyroby gotowe	39'0	43'9	45'8	46'0

Głównym przedmiotem przywozu polskiego są wyroby gotowe, które, nawiasem mówiąc, wykazują tendencję stale wzrastającą. Na drugim miejscu, z nieco niższym udziałem, stoją surowce i półfabrykaty. Import artykułów spożywczych i napojów ma tendencję zniżkową, a wreszcie przywóz zwierząt żywych nie wchodzi prawie wcale w rachubę.

	W y w ó z			
	1927	1928	1929	1930
Ogólny wywóz	2,514.714	2,507.990	2,813.360	2,443.244
w tem:				
zwierzęta żywe	190.987	231.503	224.977	187.863
art. spożyw. i napoje	519.250	525.529	715.418	691.636
surowce i półfabrykaty	1,454.079	1,386.347	1,321.135	1,028.234
wyroby gotowe	250.384	364.424	550.586	525.258

Ogólny wywóz Polski zmniejszył się w r. ub., przyczem zniżka ta dotyczy wszystkich wyżej wymienionych pozycji. Udział procentowy przedstawia się, jak następuje:

	1927 1928 1929 1930			
	Zwierzęta żywe	7'6	9'2	8'0
Artykuły spożywcze i napoje	20'7	20'9	25'5	28'5
Surowce i półfabrykaty	57'9	55'2	47'0	42'3
Wyroby gotowe	13'8	14'4	19'5	21'5

W wywozie z Polski nastąpiła o tyle zmiana strukturalna, że w udziale procentowym fabrykatów w ogólnym eksporcie zaznacza się wyraźna zwyżka. Ten sam objaw można skonstatować w zakresie eksportu artykułów spożywczych i napojów. Natomiast w eksporcie surowców i półfabrykatów zaznacza się silny spadek. Również wywóz zwierząt żywych zmniejsza się w ostatnich 3 latach.

O ile chodzi o stwierdzenie zależności interesów eksportowych Polski od rynków zbytu austriackiego i niemieckiego, to należy nadmienić, że Polska jest krajem eksportującym w pierwszym rządzie surowce i półfabrykaty oraz artykuły spożywcze, których udział procentowy stanowi przeszło 70%. Chodzi zatem

o grupy towarowe, których udział procentowy w ogólnym przywozie niemieckim wynosi przeszło 80%, a w przywozie austriackim bliżko 50%.

Zkolei należy się zastanowić nad tem, w jakim stopniu te 3 kraje są między sobą zależne w zakresie handlu zagranicznego.

Udział Polski i Austrii w handlu zagranicznym Niemiec wyraża się następująco (w odsetkach):

	P r z y w ó z		W y w ó z	
	Austria	Polska	Austria	Polska
1927	1·5	2·4	3·4	3·2
1928	1·6	2·5	3·5	3·3
1929	1·6	2·5	3·3	2·5
1930	1·7	2·3	3·5	2·1

Udział procentowy Austrii w ogólnym przywozie Niemiec jest znacznie niższy aniżeli udział Polski, podczas gdy udział w eksporcie, stojący w pierwszych 2 latach dla Austrii i Polski na równym poziomie, wykazuje w latach następnych dla pierwszego kraju znaczną przewagę.

Jeżeli chodzi o stosunki handlowe niemiecko-austriackie, należy stwierdzić, że Niemcy wywożą do Austrii znacznie więcej, aniżeli stamtąd importują.

Austria przywoziła w 1929 r. z Niemiec towarów za RM 400·9 miljn. przy łącznym przywozie RM 1.922·1 miljn., t. j. 20·9%. Wywóz Austrii zaś do Niemiec wynosił w 1929 r. RM 201·8 miljn. przy łącznym eksporcie RM 1.283·4 miljn., co się równa 15·7%. Z powyższych liczb płynie wniosek, że zależność Austrii od Niemiec z punktu widzenia handlu zagranicznego jest znacznie wyższa aniżeli zależność Niemiec od Austrii.

Najważniejszym zagadnieniem pod kątem widzenia interesów eksportowych jest stwierdzenie, czy oraz w jakim stopniu ucierpi Polska w razie dojścia do skutku projektowanej unji celnej. Rzecz oczywista, że można dzisiaj operować jedynie ogólnymi przesłankami, gdyż wyciągnięcie dokładnej konkluzji musiałoby z natury rzeczy zależeć od szczegółowej analizy handlu zagranicznego Niemiec i udziału w nim Austrii i Polski z jednej strony, a handlu zagranicznego Austrii i partycypacji w nim Polski i Niemiec z drugiej strony.

Z towarów, których wartość przywozu do Niemiec łącznie z Austrii i Polski przekroczyła w 1930r. RM 1 miljn., należy wymienić następujące (w tys. RM):

	Ogólny przywóz Niemiec	Przywóz z Polski	Przywóz z Austrii
Mięso, słonina i kielbasy . . .	132.675	2.692	1.329
Masło	376.951	17.977	3.02
Jaja	227.983	14.315	1.979
Skóry zwierzęce	197.131	6.122	4.373
Futra surowe	176.082	1.639	1.837
Drzewo budowlane i użytkowe	300.285	62.852	15.157
Papierówka	80.207	18.456	3.424
Futra gotowe	74.235	1.140	2.186

Z wyżej wymienionych towarów daje się najsilniej we znaki konkurencja drzewa austriackiego. Zachodzi zatem obawa, że w razie dojścia do skutku unji celnej i zniesienia ceł przywózowych na drzewo w Niemczech ucierpi w pierwszym rzędzie wywóz drzewa polskiego do Niemiec. Jednak drzewo austriackie ma swój utarty rynek zbytu w okolicach niemieckich, do których drzewo polskie ze względu na wysokie koszty transportowe nie dociera. Z chwilą wejścia w życie unji celnej nie może zdobyć drzewo austriackie tych

rynków niemieckich, w których jest zainteresowana Polska z uwagi właśnie na wysokie koszty przewozowe. W ostatecznym wypadku, po zniesieniu ceł przywózowych na korzyść Austrii, mogłoby nastąpić pewne rozszerzenie niemieckiego rynku zbytu na drzewo austriackie, lecz tylko o tyle, o ile różnica w kosztach przewozowych będzie mniejsza, aniżeli wyrosną obecną stawką celną.

Co się tyczy skór zwierzęcych i futer austriackich, w których liczby przywózowe Austrii najbardziej są zbliżone do liczb przywózowych z Polski, to trudno jest narazie przesądzić, w jakim stopniu oddziałają unia celna na interesy eksportowe Polski.

W zakresie masła konkurencja austriacka nie jest groźna. Na łączny wywóz masła z Austrii wartości 8·6 miljn. szyl. poszło do Niemiec za 6·6 miljn. szyl., tak, że już dzisiaj absorbuje rynek niemiecki prawie 80%. Wynika z tego, że dzisiejsza łączna zdolność eksportowa Austrii przekracza nieznacznie eksport do Niemiec, tak, że w tej dziedzinie nie należy się obawiać konkurencji austriackiej dla masła polskiego. Nawiasem mówiąc, importowała Austria w 1930 r. masła za przeszło 1 miljn. szyl.

Tak samo w zakresie jaj nie przedstawia Austria groźniejszego czynnika konkurencyjnego. Przedewszystkiem jest Austria krajem, importującym jaja. Łączny jej przywóz w 1930 r. wynosił prawie 35 miljn. szyl. (w tem z Polski ok. 16 miljn. szyl.). Łączny wywóz jaj osiągnął w r. ub. 3·3 miljn. szyl., w tem 2·9 miljn. szyl., t. j. 88% do Niemiec.

Uwagi, odnoszące się do drzewa budowlanego i użytkowego, można w równej mierze zastosować do papierówki. Dokładne stwierdzenie czynnika konkurencyjnego, jaki może przedstawiać bezcłowy wywóz drzewa austriackiego do Niemiec, jest jedynie możliwe po przeprowadzeniu szczegółowej analizy poszczególnych pozycji niemieckiego handlu zagranicznego odnośnie do drzewa oraz statystyki przewozów.

Ogólnie biorąc, wynikałoby z powyższego, że interesy eksportowe Polski na rynku niemieckim pod działaniem bezcłowego importu towarów austriackich nie doznają znaczniejszej porażki. Inna rzecz, że istnieje cały szereg drobnych i nie rzucających się w oczy artykułów, co do których Austria będzie mogła skutecznie konkurować z towarem polskim. Dopiero łączne znaczenie tych artykułów dla eksportu polskiego może się okazać wcale niekorzystne.

Jak już wyżej nadmieniono, obejmuje wywóz niemiecki do Austrii przedewszystkiem wyroby gotowe, a więc artykuły, które Polska eksportuje w nieznacznych tylko rozmiarach.

Zdaje się nie ulegać wątpliwości, że chwilami da się we znaki konkurencja niemiecka w zakresie świń. W 1930 r. np. wynosił eksport do Austrii RM 3·6 miljn. i z uwagi na wielką nadprodukcję Niemiec może eksport ten doznać poważniejszej zwężki. Jak wiadomo, już w r. ub. wprowadziła konkurencja niemiecka na wiedeńskim rynku świń element niepewności, dezorientując ceny przez nagłe i niespodziewane zjawienie się na tym rynku. Eksport został przerwany jedynie dlatego, że Niemcy wyczerpały fundusz, przeznaczony na premjowanie wywozu. W razie otwarcia granicy austriackiej, albo, ściślej mówiąc, z chwilą zniesienia ceł przywózowych i innych ograniczeń, może towar niemiecki stanowić dla polskiego wywozu poważniejszą konkurencję. Inna rzecz, że produkcja

świń podlega silnym wahaniom, tak, że Niemcy zmuszone są pokrywać w niektórych okresach czasu swój niedobór przez import trzody z zagranicy.

Na drugim miejscu przychodzi węgiel i koks, którego eksport niemiecki do Austrii wyraża się liczbą blisko RM 17 miljn. w 1930 r. Należy wszakże wziąć pod uwagę, że przywóz węgla do Austrii jest już dzisiaj w ołny od cła; zaczęciem poważniej należałoby tylko obawiać się udogodnień w taryfach kolejowych.

Na bardziej może się dać we znaki konkurencja niemiecka na rynku austriackim w zakresie materiałów i wyrobów włókienniczych. Polska wywoziła w 1930 r. za zł 13 miljn. tego towaru do Austrii, a niemiecki eksport osiągnął ok. RM 32 miljn.

Polska wywoziła w 1930 r. do Austrii towarów za zł 227 miljn., w tem za zł 55 miljn. produktów spożywczych, za zł 73.3 miljn. zwierząt, za zł 65 miljn. paliwa, asfaltu, ropy i pochodnych, za zł 13 miljn. materiałów i wyrobów włókienniczych, za zł 8.5 miljn. metali i wyrobów z metali. Reszta przypada na pomniejsze pozycje.

Niemcy wywoziły do Austrii za RM 4.6 miljn. żywych zwierząt, w tem za RM 3.6 miljn. świń, za RM 15.7 miljn. produktów spożywczych. W sumie tej mieści się RM 3.0 miljn. — owies, RM 2.4 — ryby i konserwy rybne, oraz RM 3.8 miljn. — oleje roślinne, a więc towary, które w nieznanym tylko stopniu wywożone są z Polski.

Jeżeli weźmiemy z jednej strony pod uwagę, że na zł 227 miljn. ogólnego wywozu polskiego do Austrii

zł 127 miljn., t. j. 55%, stanowi wywóz zwierząt i produktów spożywczych, a z drugiej strony, że Niemcy w zakresie tych artykułów wywozili w r. ub. jedynie za ok. RM 20 miljn., z tem, że poza nierogacizną i innymi drobniejszymi artykułami nie eksportowały do Austrii towarów, konkurujących z eksportem polskim, to można wyciągnąć ogólny wniosek, że w razie dojścia do skutku unii celnej nie zostaną poważniej narażone na szwank interesy eksportowe Polski na rynku austriackim przez zniesienie cel przywozowych na korzyść Niemiec. Ale i tutaj trzeba zastrzec, że między całym szeregiem drobnych artykułów wywozowych Polski i Niemiec może się rozegrać na rynku austriackim walka konkurencyjna, w której z natury rzeczy prawdopodobnie polski towar ulegnie — ze względu na obciążenie go stawkami celnymi.

Naogół biorąc, zdaje się nie ulegać wątpliwości, że bezpośrednie skutki gospodarcze unii celnej między Austrią i Niemcami nie dadzą się eksportowi polskiemu szczególnie weznaki z uwagi na okoliczność, że zarówno Niemcy, jak i Austrija należą do kategorii krajów, importujących co do większości wypadków artykuły, w których Polska odgrywa rolę kraju eksportującego. Ten wniosek traktować można jednak tylko jako tymczasowy, nie można przewidzieć bowiem, jaka będzie ta przyszła taryfa celna austriacko-niemiecka, ani jaki obrót przyjmie polityka handlowa pod niewątpliwym kierownictwem Niemiec.

T. I. J.

„ANSCHLUSS” AUSTRJACKO-NIEMIECKI JAKO ZAGADNIENIE ŚRODKOWO-EUROPEJSKIE

WIEDENSKI PAKT, zapowiadający unję celną między Austrią i Niemcami, nawet gdy się go zechce rozpatrywać z punktu widzenia wyłącznie gospodarczego, musi być uznany za owoc, dojrzały pod niezwykle skondensowanym naświetleniem czystej polityki.

Właściwą unję celną opracować i zaaprobować będą musiały koła gospodarcze obydwóch krajów. Czy koła fachowe austriackie zechcą w tym przypadku podpisać się bez zastrzeżeń pod programem, narzucenym im przez polityków — oto pytanie, na które nie można dziś jeszcze dać stanowczej odpowiedzi. W każdym bądź razie przypuszczać należy, że w świadomości tych kół błyskotliwość anchlussowego rozwiązania problemu austriacko-niemieckiego nie zaćmi w zupełności i nie zdeprecjonuje takich podstawowych dla rozwoju gospodarczego kraju zagadnień, jak kwestji walutowej, kwestji reparacji wojennych, świadczeń społecznych, obciążeń podatkowych i wreszcie — co najważniejsze — zdolności kredytowych, z którymi wiąże się siła zdolności konkurencyjnej w produkcji i handlu.

Niezależnie od tego, jakie będą dalsze losy proklamowanej unii, sam fakt jej zamierzenia nie może być jednak obojętny dla świata gospodarczego pozostałej części Europy, przedewszystkiem zaś musi on silnym echem odbić się w stolicach krajów najbliższych, których symbioza gospodarcza z nowotworzącym się blokiem krajów zdawien dawna odznaczała się wielką intensywnością, ostatnio zaś była i jest przedmiotem niezakończonych jeszcze dyskusji nad znalezieniem nowych i doskonalszych form jej dalszego rozwoju.

Nie ulega wątpliwości, że zmiana stosunku prawnopublicznego w dziedzinie gospodarczej między Austrią i Niemcami, jako konsekwencja zapowiedzianej unii, spowodować musiałaby w każdym z krajów środkowo-europejskich gruntowną rewizję zasad, na jakich każdy z nich opierał swoje wyrachowania, dotyczące możliwości zacieśnienia węzłów jużto z Austrią, jużto z Niemcami, jako samodzielnymi kontrahentami ewentualnego układu gospodarczego.

Spróbujmy tedy przypatrzeć się liczbom, charakteryzującym stosunek agrarnych państw Europy Środkowej do problemu unii celnej austriacko-niemieckiej. W 1929 r. na ogólny przywóz zagraniczny do Węgier, stanowiący 1.062 miljn. pengö, przywóz towarów niemieckich przedstawiał wartość 209 miljn., austriackich zaś — 142 miljn. pengö.

Przywóz z obydwóch tych krajów, razem wziętych stanowił zatem 33% ogólnego importu węgierskiego. W eksporcie natomiast węgierskim, wynoszącym w 1929 r. 1.040 miljn. pengö, Niemcy uczestniczyły sumą 119, Austrija zaś 322 miljn. pengö, co daje, że udział łączny tych krajów w eksporcie wyniósł 42.5% całości. Saldo obrotów handlowych z Austrią było wybitnie czynne dla Węgier (+ 180 miljn.), z Niemcami jednakże było bierne (— 90 miljn.). Przyczyna tego zjawiska łatwa jest do odgadnięcia: różnica poziomu ochrony celnej.

W najważniejszym dziale eksportu węgierskiego, t. j. wywozie zbóż (przedstawiającym wartość ogólną 304 miljn. pengö), Austrija uczestniczyła bądź co bądź poważną sumą 137 miljn., Niemcy tylko skromną sumą

22 miljn. pengö. Jeszcze gorzej przedstawia się ten stosunek obu krajów w drugiej ważnej grupie eksportowej węgierskiej, t. j. wywozie bydła i trzody chlewnej (ogólny eksport z Węgier 158 miljn. pengö). Wiadomą jest rzeczą, że sprawa unii celnej dla Austrii — to kwestja dostosowania poziomu cel do cel niemieckich. Do tego znakomicie przygotowała się już Austrija wydaniem IV i V noweli do swej taryfy celnej. Narazie są w toku rokowania, które miały na celu dać Węgrom możność bodaj częściowego ominięcia nowych surowych rygorów celnych. Jaki obrót wezmą te rokowania obecnie, gdy kontrahent austriacki zapowiada likwidację swojej drugiej granicy celnej i z tego tytułu ów jego przyszły alter-ego gospodarczy może słuszną rościć sobie pretensję do żyrowania każdej koncesji celnej, która będzie miała przecież znaczenie i dla jego własnego życia gospodarczego? Na to odpowiedź dadzą już zapewne wypadki w najbliższych tygodniach.

Przejdźmy teraz do Jugosławii.

W tym samym 1929 r. całkowity przywóz jugosłowiański wyniósł 7.594 miljn., wywóz zaś 7.921 miljn. dinarów. W pierwszym udziale Niemiec wynosił 1.188 miljn., Austrii — 1.323 miljn.; w drugim udziale tych krajów wyraził się kwotami: 675 i 1.237 miljn. dinarów. Zaangażowanie procentowe zunifikowanego bloku austriacko-niemieckiego w ogólnych obrotach handlowych Jugosławii okazuje się również bardzo znacznym, gdyż w przywozie sięga 33%, w wywozie — 24%!

O ile jednak w stosunkach z Austrią obroty Jugosławii są niemal zrównoważone, o tyle z Niemcami są wybitnie pasywne (przywóz niemiecki prawie 2 razy większy od wywozu). W dziedzinie produkcji zbożowej rynki zbytu: austriacki i niemiecki — nie odgrywały dotychczas dla Jugosławii poważniejszej roli. Jakkolwiek bowiem całkowity wywóz zbóż z Jugosławii przedstawia poważną wartość 1.503 miljn. dinarów, Austrija przejęła z tego na swoje konto towaru tylko za 172 miljn., a Niemcy zaledwie za 2 miljn. dinarów. W eksporcie bydła i trzody (ogólna wartość 1.006 miljn. din.) z wymienionych 2 rynków tylko austriacki wchodzi w rachubę. Niemcy są odgródzone od bydła jugosłowiańskiego nieprzekraczalnym chińskim murem taryf celnych i przepisów administracyjno-weterynaryjnych.

W sprawach handlu rumuńskiego, z powodu braku nowszych statystyk, musimy się, niestety, oprzeć na danych z 1927 r. Przedstawiają się one następująco:

	Przywóz		Wywóz		Saldo
	miljn. lei	%	miljn. lei	%	
Ogólny	33.341	100	38.110	100	
Niemcy	7.542	22	7.095	18	- 447
Austrija	4.500	13	4.991	13	+ 494

Eksport zboża z Rumunii wynosi 19 milj. lei. Z tego Niemcy zakupują dla siebie tylko za 4%, a Austrija za 2 milj. Bydło, podobnie jak jugosłowiańskie i węgierskie, zna drogę tylko do Wiednia, ale nie przenika na rynki niemieckie w ilościach, zasługujących na uwagę.

I oto w ten sposób krąg rolniczych krajów nadunajskich jest wyczerpany. Jak z powyższych zestawień wynika, udział Austrii i Niemiec w życiu gospodarczym każdego z tych krajów jest bardzo znaczny. Blok unii nie przedstawia się jednak jednolicie pod względem wartości. Austrija jest kontrahentem —

w dotychczasowych warunkach swego regimu celnego — dodatnim, t. j. tym, który daje w bilansie handlowym krajom naddunajskim saldo dla nich korzystne, Niemcy reprezentują stale czynnik bierny bez ujawnienia jakichkolwiek tendencji zmiany w kierunku odwrotnym.

Problem Anschlussu gospodarczego oznacza, praktycznie rzecz biorąc, zunifikowanie przez Austrię i Niemcy zewnętrznych taryf celnych; to zunifikowanie może być zasadniczo dokonane przez przyjęcie jednego lub drugiego poziomu cel za wspólną podstawę ochrony. Gdyby Anschluss miał oznaczać w praktyce sprowadzenie niemieckich cel do poziomu obecnie obowiązujących cel austriackich, dla krajów nadunajskich byłoby to równoznaczne z pogłębieniem i rozszerzeniem rynków zbytu. Na taką unję celną między Austrią i Niemcami bynajmniej się jednak nie zanosi. Proces rozwojowy taryfy celnej austriackiej, którego ostatnimi stadjami są IV i V nowela celna, niedwuznacznie wskazuje na to, że jeżeli gdzie, to właśnie w tej dziedzinie idea Anschlussu poprzedziła znacznie sam formalny pakt wiedeński Anschlussu, w znaczeniu podporządkowania się Wiednia Berlinowi.

Cóż w takich warunkach oznacza akt unii wiedeńskiej dla krajów rolniczych nadunajskich w zakresie ich możliwości handlowo-eksportowych? Rynek niemiecki pozostanie nadal — tak jak był — odgródzony wysokim murem cel i zakazów, pozostanie rynkiem deficytowym, natomiast Austrija, złączona w jedno terytorjum celne z Rzeszą, przestanie być ipso facto dostępną dla eksportu krajów naddunajskich, zamieni się zatem z pozycji dochodowej na bierną, pogłębiając saldo ujemne bilansu handlowego omawianych krajów.

Takby się przedstawiała sprawa w świetle obowiązującego dzisiaj regimu celnego i tendencji rozwojowych polityki gospodarczej zunifikowanych krajów, t. j. Austrii i Niemiec.

Pakt jednak wiedeński, zapowiadający unję celną między Austrią i Niemcami, wyraził wcale niedwuznacznie gotowość dopuszczenia do tego porozumienia gospodarczego krajów trzecich, które wyrażą w tym kierunku swoje zainteresowanie. W rozwinięciu tej jednej z podstawowych myśli paktu — która a priori ma odierać ewentualny zarzut ekсклюzywności związku austriacko-niemieckiego, a przez to również oddalać od niego podejrzenia o tendencje politycznej natury — prasa niemiecka i austriacka unisono daje do zrozumienia, że owymi dalszymi współkontrahentami, którzy najmilej byłiby widziani w bloku unii, są kraje nadunajskie, scilicet Węgry, Rumunja i Jugosławia.

Skoro takie wydają się być intencje autorów paktu wiedeńskiego, to, oczywiście, muszą się one opierać na jakimś rachunku, na przewidywaniu możliwości znalezienia z temi krajami pewnych punktów stycznych, i to nie na płaszczyźnie norm, w jakich rozwijały się dotychczasowe stosunki gospodarcze Austrii i Niemiec — z jednej strony — z wymienionymi krajami nadunajskimi — z drugiej strony, wykazaliśmy bowiem, że normy te nie mogą stanowić żadnej sily atrakcyjnej dla tych ostatnich, — ale w wymiarach całkiem nowych, tem niemniej na tyle realnych, że dla wchodzących w rachubę krajów mogłyby one stanowić dostateczny punkt oparcia do przychylnego ustosunkowania się ich tak do samego zagadnienia Anschlussu,

jako też pozwolenia sobie wejścia w orbitę jego bezpośredniego oddziaływania.

Można na podstawie danych statystycznych pokusić się o odcyfrowanie tego rachunku.

Biorąc za punkt wyjścia dzisiejszy stan rzeczy, t. j. dwuosobowość prawnopubliczną bloku austriackoniemieckiego, musimy nasz rachunek przeprowadzić w 2 kolumnach, przyczem jednak odrazu trzeba podkreślić, że ważność w tym wypadku kolumny niemieckiej o całe niebo przewyższa znaczenie kolumny obrachunku austriackiego. I ten drugi atoli rachunek niejedno może nam wyjaśnić.

Jest to tajemnicą poliszynela, że polityka gospodarcza Austrii od 2 lat już mniej więcej znajdowała się na rozdrożu, gdyż o pozyskanie jej dla siebie współzawodniczyły 2 wielkie koncepcje, przedstawiające różne zupełnie walory gospodarcze i polityczne. Pierwsza z nich — to właśnie wszechniemiecka idea Anschlusu, która dziś święci zwycięstwo, druga znów — to idea gospodarczej konfiguracji krajów naddunajskich, posiadającą swoją historyczną tradycję w dawnej Monarchji Austro-Węgierskiej.

Jeżeli zwycięstwo pierwszej koncepcji wydać się musi logicznym nonsensem z punktu widzenia interesów gospodarczych Austrii, nonsensem tak dosadnie ilustrowanym przez deficytowy bilans handlowy z Niemcami, który, jak to wspomnieliśmy powyżej, przyniósł Austrii w 1929 r. saldo ujemne 345 miljn. szyl., to jednak popełnienie tego nonsensu przez Austrię staje się dla nas nieco więcej zrozumiałem i do pewnego stopnia wytłomaczalnem po zważeniu realnych efektów owej drugiej koncepcji, jaką ewentualnie mogłaby Austria przyjąć za podstawę swego programu gospodarczego. Zgóry należy przyjąć, że rozwiązanie trudności gospodarczych Austrii na drodze porozumienia się jej z krajami agrarnymi — o ile miałyby być przedsięwzięciem celowym — powinny objąć poza krajami naddunajskimi, t. j. Węgrami, Rumunją i Jugosławją, również i Polskę. Ten tylko kompleks rynków stanowiłby dopiero pewną konkretną całość dla eksportu przemysłowego Austrii.

Cóż jednak mówi nam statystyka o dotychczasowym obrocie handlowym Austrii z wymienionymi krajami? Oto saldo łączne tego bilansu okazuje się dla Austrii prawie że w tym samym stopniu ujemne, co saldo jej bilansu z Niemcami. W 1929 r. wyniosło ono passywum 321'6 miljn. szyl., obciąża zaś ono prawie w łącznie jedną grupę ludności Austrii, t. j. ludność rolniczą.

Dzięki układowi sił w Parlamencie i Rządzie partje agrarne zyskały w Austrii w ostatnim czasie tyle na znaczeniu, że postulat zrzucenia z siebie tego obciążenia, innemi słowy mówiąc, wprowadzenia ochrony miejscowej produkcji rolnej stał się naczelnym postulatem gospodarczym Austrii. Realizację tego miała przeprowadzić IV i V nowela celna. Faktyczne wprowadzenie w życie obu tych nowel uzależnione zostało jednak w przeważnej mierze od związania traktatowego szeregu stówek celnych, na co trzeba było przeprowadzić rokowania handlowe z Jugosławją i Węgrami.

Istotnie, rokowania te zostały podjęte i toczą się w chwili obecnej. Ich cel jest atoli zgoła przeciwny intencjom krajów agrarnych, w konsekwencji nie będzie też mógł przynieść polepszenia warunków eksportu austriackiego na rynki danych krajów. Za wycofanie u siebie zniżek celnych na produkty agrarne będzie musiała

Austria zapłacić zrzeczeniem się różnych koncesyj w dziedzinie przemysłowej.

Tak wygląda dzisiejsze nastawienie faktyczne polityki gospodarczej Austrii i stopień jej atrakcyjności w odniesieniu do rolniczych krajów naddunajskich. Może jednakże sam rynek austriacki przez swoją pojemność posiada tę atrakcyjność w wyższej mierze? Liczby nie pozostawiają w tym względzie żadnych wątpliwości.

Ogólny przywóz artykułów hodowlanych do Austrii przedstawiał w 1929 r. wartość 258 miljn. szyl. Cała ta suma rozparcelowana była w zupełności i bez reszty między Węgry, Rumunję, Jugosławję i Polskę. Rynek ten nie przedstawia zatem żadnych możliwości większej chłonności kosztem wyeliminowania dowozu krajów trzecich, sama konsumpcja zaś ujawnia coraz wyraźniej tendencje nie wzrostu a spadku. Ustępstwa w tej dziedzinie byłyby zatem do pomyslenia dla Austrii tylko kosztem pomniejszenia własnej produkcji krajowej względnie stworzenia dla niej gorszych warunków rozwoju.

Przywóz zbóż i mąki do Austrii waha się około 250 miljn. szyl. (1929 r.). W tej sumie kraje naddunajskie partycypowały kwotą 160 miljn., z czego na same Węgry przypada 140 miljn. szyl. W danym zakresie zatem istniałyby dla krajów naddunajskich pewne możliwości powiększenia eksportu do Austrii kosztem krajów trzecich. W rezultacie ta teoretyczna możliwość przedstawia rozmiary bardzo niewielkie, nie też dziwnego, że poza Węgrami, jako najbardziej zainteresowanym krajem, inne nie znajdują w niej żadnej dla siebie atrakcji.

Zarówno tedy analiza przesłanek aktualnej polityki gospodarczej Austrii, jak i rynku austriackiego wypada dla koncepcji naddunajskiego porozumienia gospodarczego negatywnie. Nie pozostało to zapewne bez wpływu na realizację koncepcji anchlussowej.

Inaczej przedstawia się sprawa możliwości zainteresowania ścisłym porozumieniem gospodarczym Węgier, Rumunji i Jugosławji od strony Niemiec.

Wartość importowanych ogółem do Niemiec w 1929 r. zwierząt żywych wynosiła ok. RM 150 miljn., przywiezionego zaś zboża i mąki ok. RM 930 miljn. W tem udział krajów naddunajskich przedstawiał się nader skromnie: zwierząt żywych dostarczyły one na rynek niemiecki łącznie za niespełna 3 miljn., zboża zaś i mąki za 36 miljn. Stosunek zatem obecnego importu tych krajów do pojemności rynku niemieckiego jest uderzająco niski, a przez to stwarzający duże teoretyczne możliwości rozwoju. Niemcy byłyby w zasadzie zdolne przyjąć całą ilość zboża, eksportowanego przez Węgry, Rumunję i Jugosławję, nie wyczerpując jeszcze w całości swego obecnego importu. Tak kontrahent handlowy nie może być, oczywiście, obojętny dla żadnego kraju, co dopiero dla kraju rolniczego w epoce kryzysu rolnego.

To też Węgry, Jugosławja i Rumunja (szczególnie ta ostatnia) wykazują duży stopień zainteresowania koncepcją regionalnego porozumienia z Niemcami. Jego realizacja zależeć będzie od warunków, na jakich Niemcy skłonne się okażą wejść w to porozumienie. Wiadomo już jest, że w dziedzinie zbóż Niemcy gotowe byłyby udzielić pewnych preferencyj krajom naddunajskim. Jakie to są preferencje, jaka jest cena, której zażądać zamierzają od swych rolniczych kontrahentów Niemcy — to pozostaje jeszcze spowite wielką tajemnicą, na której ujawnienie czekają nie

tylko kraje bezpośrednio zainteresowane, ale i świat cały, bowiem w jej mrokach kryje się właśnie zagadka gospodarczej Mitteleuropy, skrojonej według fasonu berlińskiego.

W całokształcie rozważań na temat międzynarodowego znaczenia Anschlussu austriacko-niemieckiego osobna karta należy się stosunkowi do tego problemu Czechosłowacji.

W wywozie Czechosłowacji w 1929 r., przedstawiającym wartość Kcz. 20.416 miljn., udział Niemiec wynosi Kcz. 3.937 miljn., Austrii Kcz. 3.055 miljn. W przywozie w 1929 r., wynoszącym Kcz. 19.919 miljn., Niemcy uczestniczyły kwotą Kcz. 4.986 miljn., Austria kwotą Kcz. 1.548 miljn. Procentowy udział Niemiec w wywozie wynosił 19,25%, Austrii 15,01%, w przywozie zaś: Niemiec 25,54%, Austrii 7,07%. Łącznie Austria i Niemcy dostarczyły 33,31% całkowitego przywozu oraz odebrały 34,27% całkowitego wywozu czeskosłowackiego.

Wprawdzie podobnie wysoki udział Austrii i Niemiec w obrotach handlu zagranicznego spotykamy we wszystkich krajach naddunajskich, ale trzeba w danym wypadku wziąć pod uwagę, że obroty handlowe Czechosłowacji w liczbach absolutnych są 3—4 razy większe od obrotów każdego z wymienionych krajów, ponadto zaś wywóz czeskosłowacki do Austrii i Niemiec ma zupełnie inny charakter od wywozu do tych krajów państw rolniczych naddunajskich.

Eksport czeski, poza wywozem surowców, z pośród których na pierwsze miejsce wysuwa się węgiel, jest w przeważnej części wywozem wysokowartościowych artykułów przemysłowych. Lokata takiego wywozu na rynkach krajów o wysokim stopniu uprzemysłowienia ma swoje specyficzne znaczenie.

Bilans obrotów handlowych z obu dotyczącymi krajami nie układa się dla Czechosłowacji jednakowo: bilans z Niemcami jest ujemny (na sumę Kcz. 1.049 miljn.), bilans z Austrią natomiast jest zawsze wybitnie czynny (w 1929 r. na sumę Kcz. 1.517 miljn.); podsumowanie tych dwóch sald pozostawia jeszcze sporą sumę dodatnią na koncie Czechosłowacji. Problem Anschlussu nie sprowadza się jednak do zwykłego podsumowania obrotów. Na rozpiętość i jakość tych obrotów wpływają decydująco warunki, w jakich one dokonywają się, w pierwszym rzędzie wysokość cel i przepisy administracyjno-reglamentacyjne.

Dzisiejsza różnica między ujemnym saldem niemieckim a czynnym austriackim jest wynikiem właśnie różnicy poziomów ochrony celnej w obu tych krajach oraz w stopniu ich samowystarczalności przemysłowej. Unifikacja obu systemów celnych, przeprowadzona, oczywiście, po linii zastąpienia liberalniejszego systemu austriackiego surowszym niemieckim, stworzenie jednolitego obszaru celnego austriacko-niemieckiego, na na którym wewnętrzny obrót towarowy nie napotykałby prawie na żadne trudności celno-administracyjne, w konsekwencji doprowadzić musiałyby do zaniku salda czynnego austriackiego i przeistoczenia się go w bierne saldo — kto wie czy nie w rozmiarach niemieckich. Najprawdopodobniej przemiana ta nastąpiłaby przez odpowiednie skurczenie się czeskiego eksportu do Austrii.

Jakimi reperkusjami grozić mogłaby produkcji czeskosłowackiej taka strata rynku austriackiego może nas w przybliżeniu pouczyć niedawny przykład węgierski. Jeżeli zamknięcie rynku węgierskiego, następstwem zerwania stosunków konwencyjnych, odbiło się tak dotkliwie na produkcji i na rynku pracy czeskosłowackim, to ileż boleśniej odczuwalna byłaby strata rynku austriackiego. Wszak Węgry odbierają tylko 6,38% wywozu czeskosłowackiego, Austria zaś 15,01%. Zamknięcie rynku węgierskiego ma charakter przejściowy i zniknie niewątpliwie po zawarciu nowego traktatu handlowego. Strata rynku austriackiego miałaby w tych warunkach cechy daleko trwalsze i nie przemijające. Iż tak, właśnie, interpretowane jest znaczenie Anschlussu w Pradze, można się przekonać z odruchu, jakim zareagował Rząd czeskosłowacki na wiadomość o pakcie wiedeńskim. Odruchem tym było zerwanie rokowań o rewizję traktatu handlowego z Austrią i wyjazd delegacji czeskosłowackiej z Wiednia do Pragi. Oznaczało to krótko i dobitnie, że Anschluss czyni cały traktat handlowy z Austrią dla Czechosłowacji bezprzedmiotowy.

Anschluss posiada jednak jeszcze inne konsekwencje dla Czechosłowacji. Wszak poza związaniem celnem Austrii z Niemcami kryje on w sobie możliwość wciągnięcia w orbitę swoich wpływów krajów rolniczych i naddunajskich: Rumunii, Jugosławii i Węgier. Wejście w referencyjne układy tych krajów z blokiem austriacko-niemieckim zapowiadałoby dalsze klęska dla eksportu czeskosłowackiego. Kraje te, razem wzięte stanowią rynek odbiorczy na 16,38% eksportu Czechosłowacji. Obroty handlowe z 3 rolniczymi krajami naddunajskimi zapewniają jej saldo dodatnie Kcz. 1.438 miljn. Utrata tego salda wraz z saldem austriackim oznaczałaby wykreślenie Kcz. 3 milj. z pozycji dodatniej bilansu handlowego Czechosłowacji, a to groziłoby niemal ruiną gospodarczą.

O tem że istnieje pewne niebezpieczeństwo izolacji Czechosłowacji, a w każdym razie zmniejszenie się zainteresowania nią jako kontrahentem po stronie krajów naddunajskich — świadczy niezbyt wielka chęć rozpoczynania z nią rokowań o nowy traktat przez Węgry.

W tych warunkach czynniki, kierujące polityką gospolarczą Czechosłowacji, poczują się niewątpliwie zmuszone przeprowadzić gruntowną rewizję zasad, na jakich oparty został dotychczasowy kurs tej polityki, jak w adomo, poczęty — jeśli chodzi o stronę celną — pod znakiem wybitnego protekcyjizmu agrarnego.

Problem drugi — to uporządkowanie spraw i zapewnienie sobie spokoju na jedynym dziś niezagrażonym odcinku granicy gospodarczej Czechosłowacji, t. j. na granicy polskiej. Polska, która dotychczas w rachubach blokowych porozumień państwowych raczej nie była brana pod uwagę, staje się obecnie dla Czechosłowacji tym współczynnikiem, który jedynie może dziś jej pozycję polityczno-gospodarczą wobec Anschlussu wzmocnić. Czechosłowacja niewątpliwie zdaje sobie teraz z tego jasno sprawę.

St. St.

ŻYCIE GOSPODARCZE

ZAKOŃCZENIE RZĄDOWEJ AKCJI OBNIŻENIA CEN¹⁾

Ropocznając akcję obniżenia cen, Rząd wyszedł z założenia konieczności przyspieszenia i zgeneralizowania obniżenia cen artykułów przemysłowych w celu zmniejszenia rozpiętości między poziomem cen tych artykułów a poziomem cen płodów rolnych, które katastrofalnie spadły i jeszcze w początkach r. b. nie zdradzały żadnej tendencji ku wyższe. W obniżeniu cen artykułów przemysłowych Rząd widział również konieczność i wobec tego, że analogiczne ceny produkcji zagranicznej kształtowały się znacznie niżej od cen polskich, stwarzając przez to dla przemysłu polskiego niebezpieczeństwo zarówno na rynkach zbytu eksportowego, jak i na rynku wewnętrznym przez możliwości ewentualnego zwiększenia importu.

Spadek cen poszczególnych artykułów przemysłowych ukształtował się w okresie od dn. 1 stycznia do dn. 28 marca r. b., jak następuje:

	1/I 1931	28/III 1931	Spadek %
	zł	zł	%
Artykuły spożywcze			
Chleb żytni — za 1 kg	0.44	0.44	—
Słonina — za 1 kg	2.80	1.90	32.0
Szynka i golonka — za 1 kg	7.50	6.00	20.0
Polędwica — za 1 kg	8.00	7.00	12.5
Kiełbasa krak. i mortadela — za 1 kg	5.00	4.50	10.0
Kiełbasa zwyczajna — za 1 kg	4.00	3.00	25.0
Rolada specj. — za 1 kg	6.00	5.00	17.0
Kiszka kaszana — za 1 kg	2.00	1.60	20.0
Zeberka — za 1 kg	2.50	1.70	32.0
Nóżki surowe — za 1 kg	1.50	1.00	33.0
Kości — za 1 kg	1.00	0.80	20.0
Cynadry — za 1 kg	3.00	2.00	33.0
Boczek wędzony — za 1 kg	4.00	2.50	37.5
Smalec biały — za 1 kg	3.60	2.50	31.0
Silcesony — za 1 kg	4.00	3.00	25.0
Balerony — za 1 kg	6.00	5.00	17.0
Parówki — za 1 kg	6.00	5.20	13.0
Kiełbasa serdelowa i pasztetowa — za 1 kg	4.00	3.50	12.5
Kiełbasa polędwiczna i cytrynowa — za 1 kg	6.00	5.00	17.0
Schab — za 1 kg	4.00	3.00	25.0
Sadło świeże — za 1 kg	3.00	2.00	33.0
Głowizna przy sprzedaży jatkowej — za 1 kg	1.40	1.20	14.0
Otoki przy sprzedaży jatkowej — za 1 kg	2.40	1.50	37.5
Siekanka przy sprzedaży jatkowej — za 1 kg	1.80	1.50	17.0
Artykuły włókiennicze i konfekcja			
Madapolam (f-ka Poznański) — za 1 m	1.28	1.20	6.2
Bojka (f-ka Poznański) — za 1 m	1.22	1.04	15.0
Szewiot czarny (f-ka Leonhardt) — za 1 m	18.60	14.80	20.0
Boston granatowy (f-ka Leonhardt) — za 1 m	23.60	20.60	13.0
Przędza bawełn. pojed. Nr. 32 — \$ za 1 kg	0.84	0.62	26.0
Krośniak — za 1 m	1.16	1.02	12.0

Płótno bułgarskie — za 1 m	1.38	1.19	14.0
Madapolam Nr. 400 — za 1 m	1.49	1.38	7.0
Oxford drukowany — za 1 m	1.19	1.06	11.0
Połbut męski chromowy czarny wagi 840 g — za 1 parę	33.70	27.00	20.0
Pantofelek damski lakierowany wagi 410 g — za 1 parę	33.70	27.20	19.0
Guziki (komplet — 2 gr. małych i 1 średnich)	13.50	13.00	4.0
Stożki do kapeluszy damskich	41.40	33.80	19.0
Stożki do kapeluszy męskich	40.05	35.60	11.0
Swetry wełniane tańszy gatunek — za 1 szt.	17.50	14.00	21.0
Kapelusz f-ki Goeppert — \$	3.18	2.90	9.0
Pantofle czarne lakier. szpilkow. — za 1 parę	28.00	23.00	18.0
Pantofle tańszy gatunek chrom. — za 1 parę	22.00	18.00	18.0
Średnia koszula męska fabryczna	12.00	11.00	8.0
Koszule z tanich zefirów	7.50	6.50	13.0
Kolnierze tanie — za tuzin	7.20—7.70	6.00—6.50	16.0
Buziki i suknie z meteoru i t. p. tkanin	45.00	40.00	11.0
Bluzki i suknie z tweedu	35.00	30.00	14.0
Wełniane wyroby dziane w hurcie	14.00	12.80	8.0
Wełniane wyroby dziane w detalu	18.00	16.00	11.0
Krawaty 3 gatunków, stanowiących masową konsumpcję	54.00	48.00	11.0
	36.00	30.00	17.0
	30.00	24.00	20.0
Szelki średni gatunek — za 1 tuz.	48.00	44.20	8.0
Szelki tańszy gatunek — za 1 tuz.	27.00	22.80	15.0
Artykuły apteczne¹⁾ (ceny bez opakowania — za 100 g)			
Benzyna ciężka	0.28	0.25	11.0
Gliceryna	0.70	0.65	7.0
Kreda z mięta	0.40	0.35	12.0
Lignina	0.50	0.45	10.0
Naftalina	0.18	0.15	17.0
Olej rycynowy	0.72	0.65	10.0
Panama	0.65	0.60	8.0
Parafina	0.38	0.30	21.0
Kumianek I gatunek	1.00	0.90	10.0
Soda amonjakalna (bielidło)	0.09	0.07	22.0
Soda krystaliczna do prania	0.06	0.05	17.0
Sól glauberska	0.06	0.05	17.0
Terpentyna zwyczajna I	0.30	0.25	17.0
Wata higroskopijna „Superior”	2.10	1.40	30.0
„ „ „ „Extra”	1.90	1.25	34.0
Artykuły perfumeryjno-kosmetyczne			
Mydło „Pulsa” o wadze 200 g — za 1 szt.	2.00	1.60	20.0
Kule „Pulsa” — za 1 szt.	2.00	1.50	25.0
Mydło glicerynowe — za 1 szt.	1.50	1.35	10.0
Kule Warsz. Labor. Chem. — za 1 szt.	2.00	1.70	15.0
Mydło do prania I gat. — za 1 kg	2.55	2.35	8.0
„ „ „ II „ — „ 1 „	1.65	1.50	10.0
Lux	1.00	0.80	20.0
Mydło lanolinowe Stępniewicza o wadze 75 g	0.50	0.40	20.0
Różne			
Naczynia emaljowane (f-ka Wulkan) — za 1 szt.	2.35	2.20	6.0
Kopyta mechaniczne — za 1 szt.	8.50	8.00	6.0

¹⁾ Druga rubryka podaje ceny, ustalone przez Radę Drogistowską Rznlitej, obowiązujące w detalicznych składach aptecznych (drogerjach).

¹⁾ Komunikat Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Artykuły gumowo-taśmowe i włókiennicze:

bawełn. 135/143	40'00	34'00	15'0
jedw. 109/1	220'00	180'00	18'0
półjedw. 173	135'00	127'50	6'0

Papier i celuloza

Papier drukowy rotacyjny w rolach — za 1 kg	0'65	0'62	5'0
Celuloza sulfitowa — za 100 kg	52'87	45'00 — 46'00	15'0

Nawozy sztuczne — za 100 kg

Superfosfat 16% (cena luzem parytet Poznań)	13'67	11'83	14'0
Siarczan amonu (luzem f-co stacja wysyłająca)	35'09	33'18	5'0
Azotniak 22% (w opakowaniu f-co Chorzów)	38'72	35'20	9'0
Nitrofos 15% (w opakowaniu f-co Chorzów)	36'00	27'75	23'0
Soda amonjakalna	35'60	35'10	1'4

Cement

Loco skład w Warszawie:

za beczki 200 kg	25'50—26'00	24'30	7'0
" " 180 kg	24'00—24'50	22'25	9'0
" worek 50 kg	6'00—6'50	5'75	12'0

Węgiel — za 1 tonnę

1) konsumentom przy odbiorze miesięcznym 51 — 500 t:

a) gruby i orzech II	40'50	39'29	3'0
b) kostka	42'00	40'74	3'0

2) konsumentom przy odbiorze miesięcznym powyżej 500 t oraz dla rolnictwa bez względu na ilość:

a) gruby i orzech II	40'50	38'88	4'0
b) kostka	42'00	40'32	4'0

3) dla gazowni, elektrowni, zakładów wodociągowych, hut, cementowni, wapienników, cegielni, przemysłu włókienniczego, fabryk papieru, przemysłu metalurgicznego, chemicznego, magistratów:

a) gruby i orzech	40'50	38'48	5'0
b) kostka	42'00	39'90	5'0

Żelazo¹⁾

w Warszawie — za 1 tonnę	490'00	475'00	3'0
------------------------------------	--------	--------	-----

Produkty naftowe

Nafta — za 1 liter	0'63	0'61	3'0
Benzyna — za 1 liter	0'85	0'82	3'5

Prowadząc z jednej strony tę akcję zniżkową, nie zaniechał Rząd także wysiłków w kierunku podniesienia cen płodów rolnych u producenta. Ta dwustronna akcja dała dodatnie wyniki, gdyż obecnie daje się stwierdzić poprawa cen płodów rolnych z tendencją ku dalszej wyższości. W ten sposób więc nastąpiło zmniejszenie rozpiętości między cenami płodów rolnych a cenami artykułów przemysłowych, do czego właśnie zmierzała akcja rządowa.

Wpływanie na obniżkę cen artykułów przemysłowych w handlu detalicznym leży obecnie całkowicie w rękach konsumentów, którzy mają możliwość zdyskontowania obniżki cen artykułów przemysłowych, przeprowadzonej przez Rząd u źródła ich produkcji.

Reasumując, Ministerstwo Przemysłu i Handlu zawiadamia, iż Rząd w wyniku osiągniętych rezultatów uznał swoją akcję w dziedzinie obniżenia cen artykułów przemysłowych za ukończoną.

¹⁾ Ceny żelaza zostały obniżone we wszystkich punktach sprzedaży o zł 15 na 1 tonnie.

RYNEK PRACY W LUTYM 1931 R. — Jak zazwyczaj, w lutym położenie na rynku pracy uległo dalszemu pogorszeniu; liczba bezrobotnych, zarejestrowanych w P. U. P. P., zwiększyła się z 345.295 w początkach lutego do 365.648 w początkach marca. Zauważyć jednak należy, że tempo wzrostu było znacznie powolniejsze niż w ciągu stycznia, co świadczy, że nie jest zbyt daleki moment maksymalnego zimowego natężenia bezrobocia. Proces przyrostu liczby bezrobotnych w lutym spowodowany był zwykłymi momentami sezonowymi, a przede wszystkim zamieraniem wszelkich form budownictwa; oczywiście w lutym występuje już faza końcowa tego procesu, w związku z czym przyrost liczby bezrobotnych jest z reguły już słabszy, niż w początku zimy. Ponadto zauważyć należy, że na osłabienie przyrostu oddziaływały w pewnym stopniu również momenty niesezonowej natury, mianowicie zwiększenie zatrudnienia w niektórych gałęziach przemysłu, przede wszystkim we włókiennictwie.

Poniższe zestawienie podaje liczby bezrobotnych w poszczególnych miesiącach ostatnich lat (w początkach miesięcy):

	1928	1929	1930	1931
Styczeń	165.268	126.429	186.427	303.148
Luty	179.602	160.843	249.462	345.295
Marzec	178.403	177.462	282.568	365.648
Kwiecień	167.022	170.494	295.612	
Maj	154.656	149.093	273.717	
Czerwiec	132.453	122.771	228.321	
Lipiec	116.719	106.622	207.258	
Sierpień	103.451	97.191	194.279	
Wrzesień	94.177	91.512	176.810	
Październik	79.885	83.063	167.454	
Listopad	79.689	93.800	167.349	
Grudzień	94.132	126.644	211.918	

Liczbę częściowo zatrudnionych uwidacznia poniżej podana tabelka (w początkach miesięcy):

	1928	1929	1930	1931
Styczeń	33.190	21.726	36.663	103.707
Luty	31.465	15.847	88.712	94.434
Marzec	25.565	16.554	117.973	94.148
Kwiecień	48.878	16.967	109.519	
Maj	54.385	21.791	142.647	
Czerwiec	27.461	26.343	127.511	
Lipiec	28.728	30.299	94.065	
Sierpień	32.996	36.044	78.117	
Wrzesień	25.911	38.837	89.811	
Październik	28.147	35.067	63.183	
Listopad	25.189	34.572	119.498	
Grudzień	26.143	36.111	97.127	

Z całkowitej liczby częściowo zatrudnionych 2.258 osób pracowało 1 dzień w tygodniu, 9.598 — 2 dni, 37.205 — 3 dni, 21.608 — 4 dni i 23.479 — 5 dni w tygodniu. Przeciętnie zatem każdy robotnik pracował w lutym 3'6 dni w tygodniu wobec 3'5 w styczniu.

Poniższe zestawienie podaje liczby bezrobotnych, zarejestrowanych w P. U. P. P., podług zawodów (w początkach miesięcy):

	Luty	Marzec	+ wzrost — zmniejszenie
Górnicy	9.080	9.968	+ 888
Hutnicy	2.101	2.337	+ 236
Metalowcy	25.833	27.502	+ 1.669
Włókiennicy	36.005	34.669	- 1.336
Budowlani	37.796	41.069	+ 3.273
Umysłowi	22.238	24.801	+ 2.563
Poz stali	212.242	225.302	+ 13.060
Ogółem:	345.295	365.648	+ 20.353

W górnictwie węglowym nastąpił w lutym znaczny spadek zbytu węgla, tak na rynku wewnętrznym, jak i w wywozie. Skurczenie się zbytu oraz mniejsza ilość dni roboczych w lutym wpłynęły na ograniczenie wydobycia węgla. W górnictwie naftowym sytuacja nie wykazała większych zmian. Wydobycie ropy naftowej spadło nieco w porównaniu z miesiącem po-

przednim, było jednak większe niż w lutym r. ub. Obniżył się jednak zbyt produktów naftowych, zwłaszcza wywóz zagranicę. Bezrobotni górnicy stanowili ok. 7% zatrudnionych.

W hutnictwie żelaznym dzięki większym zamówieniom w poprzednim miesiącu wytwórczość hut żelaznych nieco wzrosła. Co zaś do napływu zamówień — to były one w lutym o połowę mniejsze niż w styczniu. Wytwórczość cynku i ołowiu w lutym zmniejszyła się w porównaniu z miesiącem poprzednim, pomimo że ceny tych produktów na rynkach międzynarodowych wykazały znaczną zwyżkę. Poprawa ta nie wpłynęła na wzrost produkcji w kraju wskutek znacznych zapasów, ciągnących na rynku. Bezrobotni hutnicy stanowili ok. 4,5% zatrudnionych.

Położenie przemysłu metalowo-maszynowego zaostriżyło się w dalszym ciągu. Ogólny stan zamówień w tej gałęzi jeszcze się zmniejszył, co spowodowało dalszą redukcję zatrudnienia. Fabryki maszyn i narzędzi rolniczych, mimo zbliżającego się wiosennego sezonu sprzedaży, pracowały nadal w bardzo ograniczonych rozmiarach. Stosunkowo lepiej były zatrudnione zakłady, produkujące na eksport. Stan zatrudnienia zakładów, budujących silniki spalinowe, kotły i maszyny parowe oraz motory i silniki elektryczne, z powodu braku inwestycji zmniejszył się. Fabryki maszyn włókienniczych pracowały tylko ograniczoną ilość dni w tygodniu przy znacznie zmniejszonej liczbie robotników. Stosunkowo pomyślniej były zatrudnione zakłady, budujące obrabiarki do metali, głównie dzięki dostawom zagranicę. Fabryki budowy parowozów wykonywały nadal dawne umowy, dzięki czemu utrzymały stan zatrudnienia na poziomie ostatnich kilku miesięcy. Dzięki zleceniom rządowym na druty telegraficzne nastąpiła pewna poprawa zatrudnienia w fabrykach drutu. Niekorzystnie natomiast kształtowało się położenie zakładów, wyrabiających śruby i nity oraz liny stalowe. Te ostatnie pracowały po 3 dni w tygodniu. W odlewniach sytuacja uległa dalszemu pogorszeniu; wskutek zmniejszenia się zamówień niektóre zakłady zmuszone były ograniczyć czas pracy i zredukować część robotników. Bezrobotni metalowcy stanowili ok. 40% zatrudnionych.

W przemyśle bawełnianym okręgu łódzkiego, mimo nadchodzącego sezonu zbytu artykułów letnich, nie było prawie do końca miesiąca większego ożywienia, wskutek czego zapasy towarów mimo ograniczonej wytwórczości wzrosły. Liczba zatrudnionych w fabrykach w ciągu lutego nieco zwiększyła się, czas trwania pracy jednak zmienił się na niekorzyść z powodu spadku odsetka robotników, zatrudnionych 6 i 5 dni.

W przemyśle wełnianym tegoż okręgu nastąpiło sezonowe ożywienie sprzedaży, jednak w niewielkich rozmiarach. Ze względu na większe zapasy towarów fabryki nieznacznie tylko zwiększyły stan zatrudnienia w ciągu lutego.

W przemyśle dzianym obroty w miesiącu sprawozdawczym były niewielkie, gdyż właściwy sezon sprzedaży rozpoczyna się w tej branży w marcu, stan zatrudnienia jednak był trochę lepszy niż w styczniu.

Produkcja artykułów wełnianych okręgu bielskiego została ograniczona, pomimo nadchodzącego sezonu letniego, ze względu na znaczne zapasy wyrobów u kupców. W przemyśle jutowym i kopnym stan zatrudnienia był nadal słaby z powodu zastoju w obrotach. Bezrobotni włókiennicy stanowili ok. 31% zatrudnionych.

Ruch zniżkowy płac robotniczych znalazł m. in. wyraz w obniżeniu, w drodze orzeczenia arbitrażowego, płac robotników w hutach cynkowych o 7%, na kopalniach rud cynkowych i ołowianych o 6%. Zniżka płac nastąpiła również w przemyśle: drzewnym, cegielnictwie i włókiennictwie, jak również w przemyśle naftowym, gdzie wysokość płac oblicza się w stosunku do wskaźnika kosztów utrzymania.

ODCZYT P. PROF. LIPÍŃSKIEGO O ŚWIATOWYM KRYZYSIE GOSPODARCZYM. — Dn. 25 b. m. w Stowarzyszeniu Przedstawicieli Handlowych odbyło się zebranie dy-

skusyjne, poświęcone omówieniu zagadnienia obecnego światowego kryzysu gospodarczego. Odczyt wygłosił Prof. Edward Lipiński, Dyrektor Instytutu Badania Konjunktur Gospodarczych i Cen.

Na wstępie prelegent zaznaczył, że samo pojęcie światowego kryzysu gospodarczego jest niejasne z punktu widzenia naukowego i nie daje się ściśle sprezyć. Kryzysy, jakie świat przeżywał dawniej, spowodowane były pewnymi objawami normalnymi, które można było ująć w formuły ekonomiczne. Obecny kryzys światowy odznacza się tem, że pochodzi on z objawów szczególnych, które powstały w pewnych krajach. Te kryzysy poszczególne przeniosły się na szerokie tereny światowe.

Najważniejszymi czynnikami obecnego kryzysu są kryzys agrarny i kryzys surowców. Źródła tych kryzysów leżą w rozwoju kapitalizmu i w postępie gospodarczym, będącym tegoż wyrazem.

Kryzys w Polsce powstał znacznie wcześniej niż kryzys światowy i został tylko przez ten ostatni silnie zaostriżony.

Jeżeli przypisuje się polski kryzys gospodarczy nadmiernym podatkom, wygórowanym świadczeniom lub wysokiemu budżetowi — jest się na błędnej drodze. W Polsce kryzys spowodowany został przede wszystkim przez wielki proces inwestycyjny, jaki się odbywał w latach 1927 i 1928. Cały ten wielki ruch gospodarczy nie był zdrowy w zarodku, ponieważ odbywał się bez pomocy własnego, uprzednio nagromadzonego kapitału. Inwestycje były dokonywane dzięki kredytowi krótkoterminowemu oraz z dochodów bieżących. Jednym z najważniejszych powodów zaostriżenia kryzysu jest, niewątpliwie, kryzys zboża na rynku światowym, odbijający się niestety na interesach naszego rolnictwa. Zdaniem prelegenta, kryzys ten ma tendencję długotrwałą; być może, jesteśmy u jego początku. Źródłem tego kryzysu jest przewrót techniczny. W Stanach Zjednoczonych i w Kanadzie dzięki zastosowaniu mechanizacji pracy i nowoczesnych metod uprawy, używaniu traktorów oraz żniwiarek-młocarek koszty produkcji zboża zmniejszyły się. To umożliwiło rozszerzenie powierzchni uprawianych. Poza tem w konsumpcji płodów rolnych nastąpiły przesunięcia, do których rolnicy jeszcze nie potrafili się przystosować.

Aczkolwiek w mniejszym stopniu niż w rolnictwie, zastosowanie nowych wynalazków technicznych w przemyśle oraz racjonalizacja pracy spowodowały ogromny wzrost produkcji wytworów przemysłowych.

Charakter współczesnego kapitalizmu zmienił się zasadniczo przez powszechne usiłowania, zmierzające do uregulowanej, planowej produkcji. Kartele i syndykaty ujmują wytwarzanie w pewien system, lecz ten ruch organizacyjny wytwórczości odbywa się tylko na poszczególnych odcinkach.

Regulowanie przez kartele cen najważniejszych towarów przeszkadza przewyciężeniu kryzysu albowiem przy kryzysie wytwórca musi płacić jak dawniej, te same wysokie ceny za podstawowe elementy swojej produkcji, którą natomiast może zbywać tylko po niskich cenach.

Pomimo to należy uznać, że kartele są wyrazem postępu gospodarczego, tak samo jak racjonalizacja.

Trudno przewidzieć, jak długo trwać będzie kryzys. Jednakowoż obecnie są już widoczne pewne objawy, wskazujące na osłabienie kryzysu. Na rynku pieniężnym istnieje silna płynność, ale tylko na terenie kapitału krótkoterminowego. Natomiast od lokat długoterminowych kapitał jeszcze stroni, albowiem kryzys zaufania nie został jeszcze przewyciężony.

Wojna gospodarcza pomiędzy państwami trwa. Nawet wydaje się, że wchodzimy w okres zaostriżenia się walki gospodarczej. Kartele, dumping oraz ochrona celna stają się konieczną bronią każdego państwa w walce gospodarczej. W tych warunkach niezwykle trudną staje się realizacja zamierzeń, mających na celu światowy pokój gospodarczy.

Po referacie, rozwinęła się ożywiona dyskusja, po której prelegent jeszcze raz zabierał głos, odpowiadając na kwestje, poruszone w dyskusji.

Z MIN. PRZEMYSŁU I HANDLU

USTAPIENIE P. DYR. CYBULSKIEGO. — Dotychczasowy długoletni Dyrektor Departamentu Górniczo-Hutniczego Ministerstwa Przemysłu i Handlu P. Inż. Julian Cybulski objął z dniem 1 kwietnia r. b. stanowisko Naczelnego Dyrektora Ogólnopolskiej Konwencji Węglowej.

Należy zaznaczyć, że P. Dyr. Cybulski uzyskał w Ministerstwie dłuższy urlop, który pozwolił mu przejść na nową placówkę, niezmiernie ważną i odpowiedzialną z punktu widzenia rozwoju polskiego górnictwa węglowego.

GÓRNICITWO I PRZEMYSŁ

PRZEMYSŁ NAFTOWY

STAN PRZEMYSŁU NAFTOWEGO W LUTYM 1931 R.¹⁾

— Sytuacja w przemyśle naftowym w lutym była naogół mało zadowalająca. Produkcja ropy na kopalniach, zwłaszcza w Borysławiu, uległa dalszemu spadkowi. Ruch przeróbczy w zakładach rafineryjnych uległ znacznemu osłabieniu, a ilość przerobionej ropy była znacznie mniejsza niż ilość przeciętna, przerabiana miesięcznie w r. ub. Spożycie produktów naftowych w kraju wykazało znaczny spadek tak w stosunku do miesiąca poprzedniego, jak i w porównaniu z odpowiednim okresem r. ub., przy czym spadek ten dotyczy wszystkich produktów (nawet benzyny), a przedewszystkiem olejów smarowych. Eksport produktów naftowych pozostał na poziomie niższym w porównaniu z miesiącem lutym r. ub. oraz z danymi przeciętnymi w 1930 r.

Wydobycie ropy naftowej w lutym wynosiło (według danych tymczasowych — w tonnach):

Okrąg	Luty 1931	Styczeń 1931	Grudzień 1930	Luty 1930
Jasło	8.200	8.509	8.161	5.993
Drohobycz	39.360	43.646	44.622	39.522
Stanisławów	3.530	4.127	4.398	3.518
Razem:	50.090	56.282	57.181	49.033

Z tych ilości przypadło w okręgu górniczym drohobyckim:

	Luty 1931 ²⁾	Styczeń 1931	Luty 1930
Ropa marki Borysław . .	32.120	35.812	33.309
„ marek specjalnych	7.240	7.834	6.213

Przeciętne dzienne wydobycie ropy w Borysławiu wynosiło zatem 1.147 t (w styczniu r. b. 1.155 t, w lutym r. ub. 1.189 t).

Produkcja ropy w lutym wykazuje zatem znaczny spadek. Tak znaczną różnicę w wysokości produkcji należy przypisać przedewszystkiem krótszemu o 3 dni okresowi eksploatacji, poza tem zaś naturalnemu spadkowi produkcji i osłabieniu tempa pracy skutkiem zimowej pory.

Pochylnia „Barbara” w Harkłowej doszła do długości 52 m i nadal przechodzi ropy piaskowiec z wkładkami szarych i ciemnoszarych łupków. W okresie sprawozdawczym ułożono rury wentylacyjne, zbudowano żomp na ropę i zebrano z ocieku ścian pochylni 675 kg ropy.

Prowadzona odbudowa ciśnienia złoża w Lipinkach po wtłoczeniu 72.133 m³ powietrza, przy ciśnieniu 32 atm., utrzymała nadal przeszło 100%-owy wzrost produkcji w okolicznych otworach.

Zainteresowanie terenami naftowymi przejawiało się zgłoszeniem 2 nowych kopalń w Schodnicy, 5 w Daszawie i jednej w sąsiedztwie Daszawy — w Łotatnikach.

W rejonie marki podstawowej ruch wiertniczy był słaby. Uruchomiono zaledwie 1 otwór świdrowy „Mary VII” w Borysławiu, a 2 inne („Statelands XXVII” w Tustanowicach i „Książ II” w Mrażnicy), pomimo zupełnej gotowości do rozpoczęcia wiercenia, pozostały nieczynne.

W rejonach marek specjalnych uruchomiono 3 nowe otwory w Lipinkach, oraz po jednym: w Schodnicy, Strzelbicach, Kosmaczu, Paszowej, Ropience, Dubie, Orowie i Łotatnikach. Z rozpoczętych wierceń szczególnie doniosłe znaczenie mają 2 ostatnie. Otwór w Orowie założony został na południowy-zachód od Ciuchowskiego Działu na wyżynie orowskiej w obrę-

bie wielkiego wypiętrzenia warstw inceramowych. Występuje tu wybitna kulminacja skiby orowskiej. Dowiercenie, w poszukiwaniu złóż ropnych w obrębie elementu wglębnego, osiągnięciu prawdopodobnie 2.000 m i przebijie warstwy nasunięte. Zostaną również zbadane złoża płytsze w warstwach kredowych. Wiercenie w Łotatnikach, na południe o 4½ km od Daszawy, ma za zadanie zbadanie złóż, w związku ze słynnymi złożami Daszawy-Gelsendorfu.

Wyniki dowierceń zaznaczyły się szczególnie dodatnio w Tustanowicach. W otworze „Statelands XXVI” w głęb. 824 m nawiercono ropę, której produkcja ustaliła się na 13 t dziennie. Nawiercony horyzont odpowiada w zupełności złożu, stwierdzonemu w warstwach polanickich sąsiednich otworów. Niektóre z tych otworów miały nawet dłuższą i znaczniejszą produkcję, jak: „Vulkan III” dał około 235 wagonów ropy. Dowiercenia w rejonach marek specjalnych dały nową produkcję w Węglówce („Granat CXXIV” 1½ t dziennie głęb. 190 m), Kryczku („Marja” ½ t 454 m) i Brzozowie („Adam” 4 t dzień głęb. 380 m). Ślady ropy bądź gazów nawiercono: w Krygu („Elżbieta III” głęb. 396 m), Harkłowej („Ropita XXIV”—454 m, „XXVI”—461 m), Roztokach („Prezes Starzyński”—757 — 784 m), Potoku („Jasło-Potok I” — 168 i 293 m, „Witołd VI” — 333 i 468 m), Toroszwów („Amelja IV” — 101 m 20 m³/min. gaz.), Krośnie („Poznań XV” — 308 m), Wietrznie („Radium XXVII”—516 m), Iwonicy („Roman”—278 m), Turzempolu („Nadgrabcem XXV”—407 i 435 m, „Generał Litwinowicz” 691 m), Starej Wsi („Standard I” 331 i 354 m).

Dotychczasowe wyniki wierceń na kopalniach „Ropa I”, „Minister Kwiatkowski” i „Limanowa Bitumen” wskazują, że masy nasunięte w południowo-zachodniej części przybierają na miąższości. Otw. „Ropa I” doszedł do głęb. 1.651 m, „Minister Kwiatkowski” do 1.469 m, „Limanowa Bitumen LXVII” do 1.260 m i nie przebiły warstw nasuniętych.

W stanie innych wierconych mrażnickich otworów, oprócz rekordowych głębokości nie zaszły również poważniejsze zmiany. „Galicja Bitumen” przy 1.737 m po przebicciu piaskowca hliwskiego czerpie około 2 t ropy, otw. „Galicja Bitumen II” doszedł do 1.722 m, czerpiąc około 4 t ropy, przebijając rogówce spagowe.

Z otworów poszukiwawczych w rejonach pozaborysławskich otw. „Elizabeth” w Monastercu doszedł do 512 m w eocenie, „Zdenka” w Tarnawie uzyskał 622 m w warstwach krosnickich. Otw. „Bitumen I” w Pniowie w 1.019 m nawiercił szary piaskowiec przerastały warstwami bitumicznego łupku i, według orzeczenia geologów, przebił ostatnio warstwy popielskie.

Liczba robotników na kopalniach ropy wynosiła w dn. 28 lutego (dane tymczasowe):

Okrąg Jasło	2.262
„ Drohobycz	6.659
„ Stanisławów	964
Razem:	9.885

podczas gdy w końcu stycznia było zatrudnionych 10.098 robotników.

Zmniejszenie liczby zatrudnionych robotników przypisać należy częściowemu ograniczeniu ruchu na niektórych kopalniach oraz ukończeniu rozbudowy elektrowni Podkarpackiego Towarzystwa Elektrycznego w Tustanowicach, gdzie zredukowano 72 robotników sezonowych.

Płace robotników w przemyśle naftowym za luty nie uległy zmianie.

W dn. 26 lutego rozpoczęły się we Lwowie rokowania między pracodawcami a delegacjami organizacji robotniczych

¹⁾ Dane tymczasowe za styczeń — p. zesz. 11/1931, str. 426.

²⁾ Dane przybliżone.

w sprawie rewizji płac robotniczych wskutek spadku wskaźnika kosztów utrzymania. Rokowania te nie zostały w lutym ukończone.

Stosunki pracodawców z robotnikami nie były w lutym zakończone żadnym zatargiem. Według raportu Państwowego Urzędu Pośrednictwa Pracy w Drohobyczu, znajdowało się w końcu lutego na terenie tegoż Urzędu ogółem 7.279 bezrobotnych (o 505 więcej niż w końcu stycznia), w tem 2.794 w zagłębiu borysławskim (o 394 więcej).

Zapasy ropy marki Borysław w towarzystwach magazynowych okręgu drohobyckiego wynosiły w dn. 28 lutego ogółem 3.204 t, czyli w porównaniu z zapasami w końcu stycznia (4.474 t) zmniejszyły się o 1.270 t. Zapasy ropy w okręgu stanisławowskim wynosiły w końcu lutego 1.894 t, czyli zmniejszyły się w stosunku do końca stycznia r. b. (2.074 t).

Cena ropy marki Borysław wynosiła dla ropy brutto, zakupywanej przez „Polmin”, zł 1.882 za cysternę 10-tonnową (w styczniu zł 1.882, w grudniu r. ub. zł 1.900).

Ceny produktów naftowych w kraju, z wyjątkiem benzyny, sprzedawanej z pomp, nie doznały żadnych zmian. Cena benzyny pompowej, w myśl postulatów P. Ministra Przemysłu i Handlu o ogólnej obniżce cen wytworów przemysłowych, została przez Syndykat Naftowy obniżona od dn. 16 lutego o 3 na litrze i wynosi obecnie 82 za 1 litr w całym Państwie. Ceny eksportowe głównych produktów uległy dalszej obniżce w związku z fatalnymi koniunkturami na rynkach zagranicznych, spowodowanymi nadprodukcją ropy i wzrostem zapasów w Ameryce i Rumunii oraz dumpingiem sowieckim. Poza tem zapotrzebowanie produktów naftowych, nawet po tych cenach, jest na rynkach zagranicznych minimalne.

Przemysł gazów ziemnych przedstawiał się w lutym następująco (dane tymczasowe):

	Luty 1931	Styczeń 1931	Luty 1930
Wydobycie gazów ziemn. — tys. m ³	41.200	45.731	40.863
Ilość przerobionego gazu — tys. m ³	21.333	24.302	21.794
Wydobycie gazoliny — tonn	3.172	3.582	2.956
Zbyt gazoliny w kraju — tonu	2.889	3.309	3.042
Eksport gazoliny — tonn	—	—	—
Liczba robotników w gazoliniarniach	248	249	232

W lutym było czynnych 20 zakładów gazolinowych. Nowa gazoliniarnia S. A. „Galicja” w Grabownicy (okręg górniczy Jasło) była na ukończeniu, gazoliniarnia zaś na kopalni „Polanka” w Bitkowie była w dalszym ciągu w montowaniu. Ze 100 m³ gazu ziemnego przerobiono w lutym przeciętnie 147 kg gazoliny (w styczniu również 147 kg, przeciętnie w 1930 r. 1346 kg). Przepiętna cena gazu ziemnego na podstawie faktycznie uskuteczonych dostaw w zagłębiu borysławskim została ustalona przez Izbę Przemysłowo-Handlową we Lwowie w wysokości zł 5'62 za 100 m³ gazu, czyli w stosunku do stycznia pozostała niezmienną.

Produkcja gazów w zagłębiu borysławskim pozostała bez większych zmian, w okręgu daszawskim zwiększono natomiast produkcję o 7 m³ na minutę w porównaniu z miesiącem poprzednim z powodu większego zapotrzebowania.

Ilość robotników w dniu 28 lutego wynosiła 131.

Stan przemysłu rafineryjnego w lutym przedstawia zestawienie następujące (dane tymczasowe—w tonnach):

	Luty 1931	Styczeń 1931	Luty 1930
Przeróbka ropy	45 388	54 059	54 819
Wytwórczość produktów naftowych	41 533	49 859	49 960
Rozchód prod. naftowych w kraju	27 953	36 851	30 216
Eksport produktów naftowych	14 806	12 538	16 845
Zapasy produktów naft. w końcu mies.	220 405	219 225	198 321
Liczba robotników w rafineriach	3 773	3 802	4 048

Przeróbka ropy była mniejsza niż przeciętna przeróbka miesięczna w r. ub. (52.740 t).

Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych w Drohobyczu przerobiła w lutym 7.378 t ropy (w styczniu 8.030 t).

Konsumpcja produktów naftowych w kraju zmniejszyła się znacznie w porównaniu do stycznia oraz była mniejsza niż przeciętna konsumpcja w r. ub. (34.100 t).

Stan przemysłu rafineryjnego w lutym według głównych produktów naftowych przedstawia zestawienie następujące (dane tymczasowe — w tonnach):

	Benzyna	Nafta	Ol. gaz.	Ol. smar.	Parafina	Razem
Produkcja	8.716 ¹⁾	12.127	9.954	6.876	2.857	41.533
Spożycie w kraju	4.971 ²⁾	11.634	5.132	2.536	552	27.953
Eksport	2.644 ²⁾	2.750	2.820	3.604	1.911	14.806
Zapasy w dn. 28/II	41.483 ²⁾	14.788	16.150	36.424	4.768	220.405

Eksport produktów naftowych w porównaniu z miesiącem poprzednim zwiększył się przeszło o 2 000 t, był jednak znacznie mniejszy od przeciętnego eksportu miesięcznego w r. ub. (16.015 t).

Eksport produktów naftowych w lutym według krajów przedstawia się następująco (w tonnach):

Produkt	Austria	Czechosłow.	Francja	Niemcy	Szwajcaria	Inne kraje	Gdańsk	Razem
Benzyna	63	1.323	27	—	26	609	596	2.644
Nafta	—	956	14	—	—	344	1.436	2.750
Olej gazowy i opalowy	241	10 400	—	1.047	16	1.106	2.820	3.604
Oleje smarowe	63	501	27	62	15	164	2.772	3.604
Paraf. i świece	85	—	45	301	—	154	1.326	1.911
Inne produkty	102	103	10	700	—	1	161	1.077
Razem:	554	2.893	523	1.063	1.088	1.288	7.397	14.806

PRZEMYSŁ CHEMICZNY

WIOSENNA KAMPANJA NAWOZOWA. — Przebieg kampanji nawozowej w r. b. budzi szersze zainteresowanie z tego punktu widzenia, że oświetla on w pewnej mierze sytuację gospodarczą w rolnictwie na przyszły rok gospodarczy. Sumaryczne liczby konsumpcji nawozów azotowych w r. b. są, oczywiście, znacznie niższe niż w latach ubiegłych. Konsumpcja nie przekroczyła 50% tej ilości, która była odbierana w latach najlepszych, t. j. między 1927 a 1930 r.

Nie mniej jednak szerzej zakrojona akcja kredytowa, obniżka cen nawozów, zrealizowana w oparciu o bonifikaty rządowe, włączenie kosztów frachtu do ceny niektórych nawozów, zróżniczkowanie terminów płatności za poszczególne sorty nawozów, a, wreszcie, zarysowana tendencja zwykła na ziemiopłody — wydały rezultat pozytywny i ożywiły rynek nawozowy dość znacznie dopiero w marcu.

Normalnie odbiór produktów na sezon wiosenny na tępuje już począwszy od grudnia i trwa z niemal równomiernym natężeniem do kwietnia. W r. b. odbiór do końca lutego był bardzo słaby. Natomiast w marcu, szczególnie w II i III dekadzie, zapotrzebowanie wzrosło tak silnie, że fabryki znalazły się wobec trudności technicznego pokonania wysiłki. Fakt ten ilustruje przykład Mościc. Normalnie fabryka przygotowana jest na wysyłkę 500—600 t produktu na dobę, co daje w okresie 3-miesięcznym sumarycznie ok. 50.000 t produktów, t. j. tę ilość, którą Mościce na sezon wiosenny mogą przynieść. Przy przeciążeniu instalacji ładowniczych można dojść do 1.000 t dziennej wysyłki. Jednakże w II połowie marca okazało się i to nie wystarczającym, i przy nadwyzwyczajnym wysiłku były dni, w których wysyłano 1.400 t produktu.

Odbiór niektórych produktów wzmógł się tak dalece, że w marcu r. b. była fabryka zmuszona uruchomić przejściowo

¹⁾ Bez gazoliny.

²⁾ Z gazoliną.

produkcję na 100%. Wobec tego zaś, że Mościce zdobyły możliwość eksportu w poważnych ilościach, przeto sezon zakończono w kwietniu dość pomyślnie, t. j. z ustabilizowaną ilością produkcji na cały rok 1931/32. Tak więc już obecnie można powiedzieć, że po upływie sezonu opróżnią się całkowicie magazyny saletry wapniowej (t. zw. norweskiej), siarczanu amonowego i saletrzaku. Pozostanie więc tylko w magazynie pewna ilość „nitrofosu”, produkowanego w 1930 r. przejściowo w nadmiernych ilościach, ze względu na nieuruchomienie wówczas jeszcze fabryki saletry wapniowej. Obecnie zdolności produkcyjne „nitrofosu” w Mościcach są mniejsze niż potrzeby rynku wewnętrznego, gdyż głównym produktem po zakończeniu rozbudowy jest saletra wapniowa. Niemniej jednak „nitrofos” cieszy się dużym powodzeniem, i to nie tylko w kraju, gdzie odbiór dochodzi do 300 t dziennie, ale i zagranicą. Tak np. sama Belgia odbiera w r. b. ok. 3.000 t „nitrofosu” — na podstawie 100-tonnowej próby, dokonanej w r. ub.

Chorzów również sprzedaje całkowicie azotnik granulowany, saletrzak, wapnamon. Azotniak pylisty, używany w większych ilościach na jesieni, nie będzie w bieżącej kampanii — jak dotychczas można sądzić — odebrany w całości, a pozostałe ilości zadecydują o rozmiarach produkcji w ciągu r. b.

Opierając się na tych przesłankach, należy oczekiwać, że produkcja zbóż w roku przyszłym będzie mniejsza niż w latach ubiegłych, co niewątpliwie — wobec istniejącej ochrony celnej — powinno poprawić sytuację ekonomiczną rolnictwa.

PRZEMYSŁ KONFEKCYJNY

POMYŚLNY ROZWÓJ PRZEMYSŁU POŃCZOSZNICZEGO. — W szeregu poszczególnych gałęzi włókiennictwa polskiego przemysł pończoszniczy zajmuje dzisiaj zupełnie odrębne, uprzywilejowane, rzec można, stanowisko, a to ze względu na fakt, iż został on w bardzo nieznaczny tylko stopniu dotknięty kryzysem. Kryzys ten w przemyśle pończoszniczym objawia się w rozmiarach minimalnych, a dotychczas gałąź ta znajdowała się pod znakiem niezwykle pomyślnego rozwoju.

Pomyślny ten rozwój tkwi głęboko swymi korzeniami w konsekwencjach niemiecko-polskiej wojny celnej, która przyczyniła się do szybkiej rozbudowy pończosznictwa polskiego wobec zamknięcia rynku polskiego dla produkcji niemieckiej. Aby dokładnie zdać sobie sprawę z niezwykle ciekawych zmian rozwojowych, jakim podlegał polski przemysł pończoszniczy, sięgnąć należy do historii jego powstawania.

Produkcja wyrobów pończoszniczych sposobem mechanicznym rozpoczęta została w Polsce w 1882 r. Wówczas właśnie Żyrardów rozpoczął produkcję na maszynach kotonowych. Jednocześnie w osadzie tkackiej pod Łodzią, Aleksandrowie, rozpoczęto masową fabrykację tanich pończoch, które znalazły zbytni na chłonnym rynku Rosji i w b. Królestwie Kongresowym.

Prawdziwy przewrót w tej branży nastąpił w latach dziewięćdziesiątych ub. stulecia, gdy do Łodzi sprowadzone zostały pierwsze maszyny ręczne t. zw. Rundmaszyny oraz maszyny mechaniczne dla produkowania pończoch bez szwów. Przez sprowadzenie tych maszyn polski przemysł pończoszniczy miał możliwość zapoczątkowania produkcji pończoch wysokogatunkowych, które eksportowano w olbrzymich ilościach do Rosji. Mechanizacja produkcji pończoszniczej nastąpiła w bardzo krótkim czasie, tak iż w pierwszych latach bież. stulecia liczba maszyn okrągłych osiągnęła kilka tysięcy, a okres doskonalenia wytwórczości trwał nieprzerwanie aż do wojny.

Pomyślny rozwój pończosznictwa polskiego przerwany został przez wybuch wojny światowej. Władze okupacyjne zdemontowały maszyny i skonfiskowały wszystkie zapasy surowca.

Dopiero po ukończeniu wojny przemysł pończoszniczy jako jeden z pierwszych działów produkcji włókienniczej uruchomił swe warsztaty. Przemysł ten zastąpił brakującą przedzie bawełnianą i wełnianą przedzą, wyprodukowaną w przedsiębiorstwach łódzkich ze starych szmat. Ilość fabryk pończoszniczych wzrosła w krótkim okresie czasu bardzo wydatnie. Nastąpiła szybko nadprodukcja, gdyż gorączkowo rozbudowywany na podstawach

spekulacyjnych przemysł pończoszniczy nie miał dostępu na olbrzymi przedwojenny rynek rosyjski. Konkurencja wytworzyła jednak dodatnie zjawisko technicznej reorganizacji fabryk i spowodowała sprowadzanie najbardziej nowoczesnych maszyn, a wysokogatunkowe wyroby polskiego przemysłu pończoszniczego znalazły, zwłaszcza w okresie inflacji markowej, zbytni w Rumunii, Jugosławii, Austrii i Anglii.

Z chwilą rozpoczęcia wojny celnej z Niemcami rozwój przemysłu pończoszniczego wkroczył na nowe tory. Niemcy bowiem konkurowali z polskim przemysłem pończoszniczym w artykułach wysokogatunkowych, a konkurencja ta po podjęciu wojny celnej została zlikwidowana. Ponieważ jednak na rynku panowało bardzo poważne zapotrzebowanie na te właśnie lepsze gatunki pończoch i skarpetek — przemysł pończoszniczy przystąpić musiał do technicznego przedstawienia swych zakładów na ten rodzaj produkcji wysokogatunkowej. W ciągu 3 lat: 1926, 1927 i 1928 sprowadzono do Polski 30 maszyn kotonowych i 2.000 przeszło maszyn okrągłych ogólnej wartości około zł 20 miln.

Udoskonalenie produkcji przyczyniło się do tego, iż polski przemysł pończoszniczy jest już prawie całkowicie w możności zaspokajając potrzeby rynku. Fabryki te rozporządzają dziś maszynami, będącymi ostatnim wyrazem techniki, wytrzymującej całkowicie konkurencję zagranicy pod względem jakości. Według danych zrzeszeń przemysłowców pończoszniczych, przemysł pończoszniczy w Polsce rozporządza 15.000 maszyn standardowych i 50 zespołami kotonowymi wartości zł 75 miln. Przeciętna roczna produkcja w Polsce dochodzi do 15 miln. tuzinów wyrobów pończoszniczych na maszynach okrągłych i do 1 miln. tuzinów wyrobów na maszynach kotonowych — łącznej wartości zł 350 miln. Inwestycje przemysłu pończoszniczego przeprowadzone zostały przy pomocy wszystkich wolnych kapitałów, co wytworzyło brak kapitałów obrotowych. Z tego względu poczynania eksportowe pończosznictwa polskiego natrafiły na zasadnicze trudności. Przemysł ten zatrudnia ok. 30.000 robotników.

Okres pomyślnych koniunktur w tej gałęzi produkcji, spowodowany wojną celną z Niemcami i szybkim nastawieniem polskiego przemysłu pończoszniczego na wytwarzanie wysokich gatunków, przystosowanych do potrzeb rynku, pozbawionego pończoch niemieckich — trwa właściwie i podczas kryzysu. O nieznacznym wpływie kryzysu na produkcję pończoszniczą świadczy m. in. minimalny odsetek nadzorów i upadłości, które zresztą położone należy na karb niewłaściwej polityki produkcji i sprzedaży poszczególnych przedsiębiorstw. Świadczy również o tem fakt, iż cały szereg fabryk jeszcze przez cały rok 1929, w którym kryzys włókiennictwa już się bardzo poważnie zarysował, poczynił wydatniejsze inwestycje, wynoszące ok. 50% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Obecna sytuacja powinna — moim zdaniem — skłonić pończosznictwo polskie do rewizji swych dotychczasowych metod produkcji i sprzedaży, gdyż ze względu na zwężenie się konsumpcji przemysł ten znaleźć się wkrótce może w stadium nadprodukcji. Większość fabryk pończoszniczych w okręgu łódzkim pracuje przez 6 dni w tygodniu na 2 zmiany. Tylko nieliczne większe przedsiębiorstwa pracują na jedną 12-godzinną zmianę.

Ograniczenie produkcji w pewnych rozmiarach z uwzględnieniem potrzeb spożycia zapewni przemysłowi temu ciągłość pracy i uchroni go przed niebezpiecznymi wstrząsami. Oczywiście, inicjatywa ta natrafi na sprzeciw pewnej części producentów, którzy mają rzekomo tak wielką ilość zamówień, iż tylko praca na 2 zmiany umożliwi im wykonanie tych zamówień. Jest to pogląd błędny, gdyż hurtownicy, wykorzystując nadprodukcję, zwracają dużą ilość towarów producentom zpowrotem. Przez regulację produkcji niepożądanego to zjawisko będzie mogło być usunięte. Jeżeli zważymy, że i pewna część zapasów zesłorocznych pozostaje na składach fabrycznych — wówczas potrzeba uregulowania produkcji, najlepiej w ramach organizacji, opartej o zrzeszenia producentów tej gałęzi, wyda się zupełnie naturalna jako niezbędny środek zapobiegawczy przeciwko niepożądanym nagłym skokom i wahaniom wytwórczości.

M. K.

ROLNICTWO

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA ROLNICTWA

KONFERENCJA PRZYGOTOWAWCZA DO II ŚWIATOWEJ KONFERENCJI ZBOŻOWEJ. — W dn. 26 marca

r. b. rozpoczęte zostały w Rzymie, pod przewodnictwem Prezesa Międzynarodowego Instytutu Rolnictwa P. G. de Miche-

lis'a, obrady konferencji przygotowawczej do II Światowej Konferencji Zbożowej, która ma być zwołana jeszcze w końcu r. b lub w 1932 r.

W konferencji tej, zwołanej przez Międzynarodowy Instytut Rolnictwa, bierze udział 46 delegacji państw zarówno europejskich, nie wyłączając Z. S. R. R., jak i zamorskich, oraz uczestniczą w niej członkowie Rady Naukowej Instytutu, przedstawiciele wielkich instytucji międzynarodowych i eksperci, zaproszeni przez Instytut.

Porządek dzienny konferencji przygotowawczej obejmuje kwestje organizacji: 1) produkcji zbożowej, 2) międzynarodowego kredytu rolnego, 3) międzynarodowego handlu zbożem.

W skład delegacji polskiej, która udała się do Rzymu, weszli PP.: Dr. A. Rose, Dyr. Dep. Ekonomicznego Min. Rolnictwa, A. Roman, Radca Ekonomiczny Min. Spr. Zagr., S. Sadowski, Nacz. Wydz. Min. Przem. i Han. oraz J. Gościcki z ramienia Związku Eksporterów Zboża R. P. i E. Rudziński z ramienia Państwowych Zakładów Przemysłowo-Zbożowych. Poza wyżej wymienionymi w konferencji zbożowej biorą udział PP.: K. Fudakowski, członek Komitetu Ekonomiczno-Rolniczego Instytutu, S. Rościszewski, zaproszony przez Instytut w charakterze rzeczoznawcy, oraz Wiceminister F. Doleżał, jako przedstawiciel Komitetu Ekonomicznego Ligi Narodów.

Przedstawiciele państw, należących do bloku państw agrarnych Środkowo-Wschodniej Europy, zbrali się w Rzymie w dn. 24 marca r. b. w lokalu Ambasady Polskiej dla uzgodnienia stanowiska bloku na Konferencji Zbożowej.

ZBIORY W 1930 R. — Główny Urząd Statystyczny dokonał ostatecznych obliczeń zbiorów 6 głównych ziemiopłodów w Polsce.

Otrzymane liczby są naogół zbliżone do danych, ogłoszonych w komunikacie Głównego Urzędu Statystycznego z dn. 29 listopada 1930 r., i przedstawiają się następująco:

	Tys. q	Więcej (+) lub mniej (-) w stos. do 1929 r. %
Pszenica	22.404	+ 25
Żyto	69.578	- 1
Jęczmień	14.639	- 12
Owies	23.476	- 21
Ziemniaki	309.023	- 3
Buraki cukrowe	47.170	- 5

HANDEL ZAGRANICZNY WYTWORAMI ROLNEMI W STYCZNIU 1931 R.¹⁾

— Bilans handlowy w styczniu r. b. zamyka się saldem ujemnym w sumie ok. zł 1 miljn. Na mniej korzystny wynik bilansu handlowego w stosunku do grudnia wpłynął w dużym stopniu spadek wartości wywozu wytworów rolnych w styczniu o zł 19'2 miljn. (ok. 20% spadku).

Przywóz wytworów rolnych w grudniu, styczniu oraz w okresie sierpień-styczeń roku gospodarczego 1930/31 w porównaniu z analogicznym okresem r. ub., przedstawiał się na tle obrotu ogólnego następująco (w miljn. zł):

	Grudzień 1930	Styczeń 1931	Sierpień-styczeń 1930/31	1929/30
Obrót ogólny	158'9	153'5	1.057'4	1.404'2
Wytwory nierolne	144'6	139'1	962'0	1.274'2
Wytwory rolne	14'3	14'4	95'4	130'0
w tem:				
wytwory roślinne	5'0	4'4	23'0	30'2
zwierzęta i wytwory zwierzęce	7'4	8'2	61'5	81'0
wytwory przemysłu rolnego	1'6	1'1	9'0	16'1
drzewo	0'3	0'7	1'9	2'7

Wywóz wytworów rolnych na tle wywozu ogólnego przedstawiał się następująco (w miljn. zł):

	Grudzień 1930	Styczeń 1931	Sierpień-styczeń 1930/31	1929/30
Obrót ogólny	183'2	152'5	1.152'8	1.531'6
Wytwory nierolne	86'9	75'4	547'2	658'0
Wytwory rolne	96'3	77'1	615'6	873'6

w tem:

wytwory roślinne	18'8	14'0	119'3	209'7
zwierzęta i wytwory zwierzęce	38'8	38'1	281'6	308'9
wytwory przemysłu rolnego	14'5	10'3	82'9	145'4
drzewo	24'3	14'6	131'8	209'5

Salda obrotów wynosiły (w miljn. zł):

	Grudzień 1930	Styczeń 1931	Sierpień-styczeń 1930/31	1929/30
Obrót ogólny	+ 23'4	- 1'0	+ 95'4	+ 127'4
Wytwory nierolne	- 57'7	- 63'7	- 424'8	- 616'2
Wytwory rolne	+ 82'0	+ 62'7	+ 520'2	+ 743'6

w tem:

wytwory roślinne	+ 13'8	+ 9'6	+ 96'3	+ 179'5
zwierzęta i wytwory zwierzęce	+ 31'3	+ 29'9	+ 220'1	+ 227'9
wytwory przemysłu rolnego	+ 12'9	+ 9'2	+ 73'9	+ 129'3
drzewo	+ 24'1	+ 13'9	+ 129'9	+ 206'8

Przywóz zbóż w styczniu wzrósł do 1.319 t wartości zł 268 tys. W szczególności przywieziono pszenicy 0'33 tys. t za zł 84 tys. oraz kukurydzy 0'76 tys. t za zł 138 tys.; przywóz prosa utrzymał się na poziomie z grudnia — 0'23 tys. t za zł 46 tys.

Wywieziono zbóż ogółem 30'4 tys. t za zł 5'4 miljn. wobec 42'2 tys. t za zł 8'1 miljn. w grudniu. W szczególności spadł wywóz pszenicy o zł 1'3 miljn., żyta o zł 0'8 miljn., jęczmienia o zł 0'6 miljn. Wywóz strączkowych spadł do zł 1'5 miljn. Grochu wywieziono 1'4 tys. t za zł 0'5 miljn., fasoli 1'4 tys. t za zł 0'7 miljn. Wzrósł nieco wywóz bobu i wyniósł 0'86 tys. t za zł 0'3 miljn.

Wzrósł znacznie przywóz nasion traw i pastewnych i wyniósł 0'18 tys. za zł 2'9 tys. Wywóz wzrósł do 3'9 tys. t za zł 2'7 miljn. Wywóz nasion końcowy utrzymał się na wysokim poziomie (iakkolwiek spadł nieco w zestawieniu z grudniem) i wyniósł 0'67 tys. t za zł 1'6 miljn. Wywóz nasion olejnych spadł blisko dwukrotnie i wyniósł 1 tys. t wartości zł 0'6 miljn.

Warzywa i okopowe w wywozie ujawniły znaczne skurczenie się obrotów — z 51'5 tys. t do 20'2 tys. t wartości zł 0'7 miljn. W szczególności spadł wywóz ziemniaków czterokrotnie do 0'6 tys. t, oraz buraków cukrowych trzynaście do 19'6 tys. t. W wywozie roślin przemysłowych i pasz objętościowych większe zmiany nie zaszły. Trzody wywieziono 47 tys. szt. za zł 7'5 miljn. (w grudniu 77'4 tys. szt. za zł 13'5 miljn.). Wywóz koni wzrósł do 2'7 tys. szt. za zł 619 tys. w grudniu do 4'7 tys. za zł 1 miljn. w styczniu. Wywóz bydła utrzymał się na poziomie z grudnia i wyniósł 9'4 tys. szt. za zł 1'8 miljn. Wywóz gęsi spadł w styczniu do 31'7 tys. szt. za zł 0'6 miljn. (w grudniu 76'6 tys. szt. za zł 1 miljn.). Wywóz mięsa i przetworów mięsnych zwiększył się znacznie w grudniu i przyniósł zł 15'5 miljn. (zł 7'8 tys.). Przywóz tłuszczów zwierzęcych spadł do 0'19 tys. t za zł 236 tys. Masła wywieziono 0'76 tys. t za zł 3'7 miljn. (wzrost o zł 1'5 miljn.). Wywóz jaj natomiast spadł o zł 1'7 miljn. i wyniósł 0'8 tys. t za zł 2'4 miljn.

Mąki wywieziono znaczną ilość (11'2 tys. t) wartości zł 2'9 miljn. Wywóz cukru kształtował się niskowo i wyniósł 20'3 tys. t za zł 5'1 miljn. (w grudniu 30'1 tys. t za zł 7'3 miljn.) Znacznie zmniejszył się wywóz wytworów przemysłu ziemniaczanego — do 4'4 tys. t za zł 0'9 miljn. Otrąb pszennych i żytnich wywieziono 8 razy mniej niż w grudniu na sumę zł 118 tys. (0'88 tys. t). Wywóz drzewa spadł silnie w styczniu i wyniósł 136'6 tys. t wartości zł 14'6 miljn.

¹⁾ Dane za listopad i grudzień — p. zesz. 10/1931, str. 387.

H A N D E L

TRAKTATY I KONWENCJE

FIASKO MIĘDZYNARODOWEJ KONWENCJI HANDLOWEJ. — Trzecia z rzędu międzynarodowa konferencja „w sprawie zespolonej akcji gospodarczej”, odbyta w Genewie w dn. 16--18 marca r. b., zakończyła się całkowitem fiaskiem konwencji handlowej z 24 marca 1930 r., z którą swego czasu tyle związało się nadziei jako z konwencją, wcielającą, w danych warunkach możliwie najpełniej, koncepcję „rozejmu celnego”. Ponieważ zaś „rozejm celny” miał być, w rozumieniu kierowników akcji ekonomicznej Ligi Narodów, tym niezbędnym okresem przejściowym między stanem „wojny” a stanem „pokoju”, przeto niepowodzenie konwencji handlowej uważa się za poważną porażkę gospodarczej działalności Ligi, dla której wspomniana konwencja wespół z t. zw. „protokołem w sprawie programu dalszych rokowań” (także z 24 marca 1930 r.) była punktem wyjścia dla dalszej akcji.

W pewnym sensie zamknięta już historia konwencji handlowej wiąże się nie tylko z ogólnymi problemami międzynarodowej polityki ekonomicznej w skali światowej, ale również, a nawet przede wszystkim, z zagadnieniami gospodarczymi Europy, głównie w związku z nowym kursem polityki handlowej liberalnych państw północno-europejskich z Wielką Brytanią na czele. Z tego ostatniego punktu widzenia rzecz biorąc — wyniki ostatniej konferencji marcowej w Genewie przedstawiają się jako bardzo charakterystyczne. Aby współzależności te należycie sobie uprzytomnić, należy jednak cofnąć się nieco wstecz i wejrzeć raz jeszcze w treść samej Konwencji.

Konwencja ta, jak wiadomo, odbiegała bardzo swą treścią od pierwotnego projektu „o rozejmie celnym”, jaki opracował Komitet Ekonomiczny Ligi Narodów, a który to projekt zmierzał do ogólnej stabilizacji cel, tak konwencyjnych, jak i autonomicznych. Zamiast bowiem ogólnego zobowiązania o stabilizacji cel — konwencja stypulowała obowiązek niewypowiadania traktatów handlowych w czasie trwania konwencji, przy czem dzieliła państwa uczestniczące na 2 grupy według tego, czy stosują one system zniżek konwencyjnych czy też nie. Zobowiązania każdej z tych grup różniły się dość znacznie.

Jeśli chodzi o grupę pierwszą, do której należała większość państw — kontrahentów, zasadnicze ich zobowiązanie streszczało się, jak wiadomo, w niewypowiadaniu traktatów handlowych, czyli w stabilizacji całego regimu, przez te traktaty ustalonego, a w szczególności w stabilizacji zafiksowanych stawek konwencyjnych.

Co się tyczy natomiast cel autonomicznych, państwa zachowywały zasadniczo wolną rękę, t. zn. mogły odpowiednio podwyższać i modyfikować taryfę celną. Tem niemniej konwencja wprowadziła tu znane ograniczenia natury proceduralnej, mające stanowić pewnego rodzaju gwarancję dla państw, które przez ewentualne podwyżki celne mogły być poszkodowane.

Jeśli chodzi o drugą grupę państw (posiadających „sztywny system celny”, a więc nie udzielających w zasadzie żadnych zniżek konwencyjnych), do których zaliczają się: Wielka Brytania, Holandia, Danja, Norwegia i Portugalia — ich zasadnicze zobowiązanie streszczało się tak samo, jak dla państw grupy pierwszej, w stabilizacji traktatów handlowych.

Poza tem jednak, celem wyrównaniu pewnego uprzywilejowania, jakiego wynikało z faktu, że dla państw o „ulepszonym systemie celnym” nie wypływają z samej stabilizacji traktatów żadne ograniczenia w dziedzinie taryf celnych, istniało i dalsze zobowiązanie, niemniej ważne, które polegało na tem, że wspomniane państwa zgadzały się nie podwyższać swoich cel ochronnych na czas trwania konwencji, przyczem jeśli chodzi o ewen-

tualne podwyżki cel fiskalnych — poszkodowanemu kontrahentowi przysługiwało prawo wypowiedzenia konwencji w specjalnym terminie.

Konwencja handlowa zawarta została na przeciąg jednego roku, począwszy od 1 kwietnia 1930 r., z możliwością automatycznego jej przedłużania na każde dalsze 6 miesięcy.

O wprowadzeniu jej w życie zdecydować miała przewidziana w samym tekście konwencji specjalna konferencja z terminem, ustalonym na listopad 1930 r. W międzyczasie miało obowiązywać w zasadzie cichego porozumienia stron coś w rodzaju „gentlemen agreement”, co praktycznie wyrażać się miało w unikaniu posunięć w dziedzinie polityki handlowej, sprzecznych z treścią Konwencji, co jednakże w rzeczywistości nie zawsze było stosowane.

Wspomniana wyżej konferencja (II konferencja „w sprawie zespolonej akcji gospodarczej”) odbyła się w dn. 7—28 listopada 1930 r., ze względu jednak na fakt, że na 18 złożonych pod konwencją handlową podpisów wpłynęło (w przewidzianym terminie do 1 listopada 1930 r.) tylko 10 ratyfikacji, nie powzięła ona żadnej ostatecznej decyzji, wyznaczając jedynie nowy dodatkowy czasokres (do 25 stycznia 1931 r.) dla państw, które dotychczas ratyfikacji nie zgłosiły, i odraczając rozstrzygnięcie sprawy do czasu zwołania trzeciej konferencji „w sprawie zespolonej akcji gospodarczej”. Sekretarz Generalny Ligi Narodów, korzystając z przyznanego mu przez listopadową konferencję genewską prawa określenia terminu tej przyszłej trzeciej konferencji, zwołał ją do Genewy w dn. 16 marca r. b. Zwołanie tej narady było, zresztą, rzeczą konieczną ze względu na bliskość terminu 1 kwietnia 1931 r., w którym to dniu upływał okres, na jaki została zawarta konwencja handlowa. Bez uprzedniego wprowadzenia jej w życie nie można by było, w rozumieniu kół Sekretariatu Ligi Narodów, prolongować na dalsze okresy półroczne, czyli że konwencja musiałaby wygasnąć niejako „automatycznie”.

W konferencji marcowej wzięło udział 24 państw, a mianowicie: Austria, Belgia, Bułgaria, Wielka Brytania, Czechosłowacja, Danja, Estonia, Finlandja, Francja, Hiszpanja, Irlandja, Jugosławia, Luksemburg, Łotwa, Niemcy, Norwegia, Polska, Rumunia, Szwajcaria, Szwecja, Węgry i Włochy. Ponadto Chiny, Japonja, Meksyk, San Domingo, Stany Zjednoczone Am. i Turcja wyznaczyły swoich obserwatorów. Obrady trwały, jak już wspomniano, 3 dni.

Należy teraz postawić pytanie, dlaczego konwencja handlowa załamała się tak wyraźnie, pomimo tylu raczej optymistycznych zapowiedzi. Punktem ciężkości będzie tu stosunek do konwencji wolno-handlowych państw północno-europejskich z Wielką Brytanią na czele.

Jest rzeczą charakterystyczną, że w liczbie 11 zgłoszonych do dn. 16 marca r. b. ratyfikacji konwencji handlowej znajdują się ratyfikacje wszystkich państw wolno-handlowych, a więc przede wszystkim Wielkiej Brytanji, a dalej Holandji, Norwegji, Danji, Szwecji. Konwencję ratyfikowały ponadto Belgja, Luksemburg, Finlandja, Łotwa, Szwajcaria, Włochy i Grecja. Tego rodzaju ustosunkowanie się północnych państw europejskich, zobowiązanych, iak wiadomo, przez konwencję handlową do stabilizacji regimu celnego niezależnie od stabilizacji traktatów handlowych, było zastanawiające i zdawało się świadczyć o planach na dłuższą metę. Z drugiej strony podobne stanowisko wpłynęło w znacznej mierze na pozytywne odniesienie się niektórych państw do sprawy ratyfikacji konwencji, ze względu na duże znaczenie, jakie przedstawiało zabezpieczenie rynków północno-europejskich jako stawka w grze polityczno-handlowej.

W związku z powyższem ciekawy jest zwrot, jaki się zaznaczył na konferencji. Gdy po przeprowadzonej przez przewodniczącego P. Colijna konsultacji państw, które dotychczas konwencji handlowej nie ratyfikowały, okazało się, że niektóre z nich konwencji mimo wszystko nie zaratyfikują, względnie że mają w tej mierze pewne zastrzeżenia, gdy następnie przyszło zdecydować, czy państwa, które swoje ratyfikacje już złożyły, gotowe są pomiędzy sobą umowę tę wprowadzić w życie, Wielka Brytania, a wraz z nią kilka innych państw opowiedziało się przeciw konwencji. W ten sposób wprowadzenie jej w życie przed dn. 1 kwietnia 1931 r. stało się niemożliwe, pomimo silnego nacisku Włoch i Niemiec.

Podobne stanowisko Wielkiej Brytanii wydaje się nam, zresztą, zupełnie zrozumiałe na tle rokowań handlowych, jakie się w chwili obecnej toczą między rządem angielskim a rządami Austrii, Belgii, Francji, Niemiec, Włoch, Polski i Szwajcarii, a których źródło wypływa z antyliberalnych nastrojów, wzrastających obecnie nie tylko w Anglii, ale i w innych krajach północno-europejskich, w tem także i w klasycznie wolnohandlowej Holandii. Państwa te doszły do przekonania, że wobec zmniejszających się możliwości zbytu w Europie, żądać należy wzamian za utrzymanie u siebie liberalnego regimu celnego rekompensat celnych od swoich kontrahentów. Listopadowa konferencja genewska była właśnie terenem, na którym te myśli zostały po raz pierwszy skonkretyzowane w formie t. zw. propozycji angielskiej i holendersko-skandynawskiej.

W tych warunkach jest oczywiste, że dla Wielkiej Brytanii jakiegokolwiek związanie przez konwencję handlową byłoby z punktu widzenia toczących się pertraktacji rzeczą niewygodną.

W wyniku dyskusji, jaka się wywiązała na temat tego, co zrobić z konwencją handlową wobec braku chętnych na natychmiastowe wprowadzenie jej w życie, podpisano protokół, w którym kontrahenci stwierdzają, że nie mogli osiągnąć zgody co do określenia daty wprowadzenia w życie konwencji, przez co wszakże nie przesądza się możliwości wprowadzenia jej w życie po 1 kwietnia 1931 r.

Oczywiście, protokół ten może być interpretowany przez pewne państwa w ten sposób, że konwencja przestała istnieć prawnie, przez inne natomiast, iż może być wprowadzona w życie w każdej chwili. Zwycięstwo w tej mierze angielskiej tezy prawniczej, która wskazywała na fakt, że ani art. IX ani art. XIII konwencji nie sprzeciwiają się bezterminowemu odłożeniu sprawy wprowadzenia konwencji w życie i o którą tu tezę oparł się protokół — wydaje się być wynikiem raczej oportunistycznego innych delegacji niż sugestywności juredykcyjnej wywodów angielskich. To też w rezultacie można mówić z pewnymi zastrzeżeniami o „łagodnej śmierci” konwencji handlowej, co, oczywiście, nie wyklucza pewnych prób „galwanizacji” jej w przyszłości.

W tem miejscu warto dodać, iż konferencja stwierdziła w trakcie obrad, że między konwencją z 24 marca 1930 r. a t. zw. „protokołem w sprawie programu przyszłych rokowań” niema istotnego związku prawnego, i że konsekwencje prawne, wypływające z tegoż protokołu, są niezależne od losów konwencji. W ten sposób ocalono część dzieła, zbudowanego tak mozolnie rok temu. Poza tem zgodzono się również jednomyślnie co do tego, iż niema związku prawnego pomiędzy pertraktacjami, prowadzonymi przez Wielką Brytanię i 7 państwami kontynentalnymi, a konwencją handlową.

Jeżeli chodzi o ogólną ocenę jej załamania się, fakt ten uznaje się za bardzo symptomatyczny: wskazuje on na przesilenie międzynarodowej polityki handlowej wogóle, a działalności ekonomicznej Ligi Narodów w szczególności.

Jakkolwiek strzec się należy przesady w rozważaniu skutków niepowodzenia konferencji marcowej, tem niemniej przyjąć można jako pewnik zwiększenie możliwości dalszego wzrostu

protekcjonizmu w Europie oraz związane z tem wzmocnienie gruntu pod konflikty polityczne. Daje to w rezultacie, na tle naturalnej fali zwątpienia w skuteczność akcji gospodarczej Ligi, pewne szanse czynnikiem, które z odbudową gospodarczą Europy, pogrążonej w ciężkim kryzysie, łączą zagadnienie przebudowy polityczno-terytorjalnego status quo.

Z drugiej strony fiasko konwencji handlowej wskazuje na duże możliwości zmian w dotychczasowej polityce handlowej Wielkiej Brytanii. Nie jest może rzeczą przypadku, że zarówno do narodzenia się, jak i do pogrzebania idei „rozejmu celnego” najwięcej przyczyniła się Wielka Brytania. Widocznie uznała ona ostatecznie iż „próba” się nie udała. To też być może, że stoimy w przededniu (wobec niepewności rezultatów toczących się rokowań brytyjsko-kontynentalnych) inauguracji protekcjonizmu celnego na ziemi angielskiej, w tym wypadku w związku z powstaniem imperjalnego systemu celnego.

Tak czy inaczej rzecz biorąc, wynikiem trzeciej koferencji „w sprawie zespolonej akcji gospodarczej” jednej cechy nie można odmówić, a mianowicie doniosłości tych wyników, chociażby w sensie znacznego wyjaśnienia ogólnej sytuacji handlowo-politycznej w Europie.

Jeśli chodzi o Polskę, stosunek jej do konwencji handlowej ustalili się w ostatnich czasach jako zasadniczo pozytywny. Główne korzyści dla Polski z dojścia do skutku konwencji leżały oczywiście na północy Europy i wyrażały się w stabilizacji regimu celnego tamtych państw. Główne trudności leżały z kolei w Europie środkowo-południowej w związku ze specjalnym stanem stosunków traktatowych między niektórymi państwami naddunajskimi. W rezultacie Polska zdecydowała się konwencję zaratyfikować pod warunkiem uzyskania autorytatywnej interpretacji ze strony konferencji odnośnie do pewnych postanowień protokołu konwencji, i to swoje stanowisko na konferencji marcowej zaznaczyła.

W zakończeniu chcielibyśmy zauważyć, że możliwość podjęcia nanow sprawy wprowadzenia w życie konwencji handlowej przez Komisję Studiów Unji Europejskiej jest narazie nieznaczna.

St. Leszczyński

TARGI I WYSTAWY

WYSTAWY I TARGI GOSPODARCZE W ŚWIETLE LICZB. — Zmiany powojenne w strukturze gospodarczej wielu państw spowodowały konieczność urządzania całego szeregu wystaw i targów, których znaczenie (zwłaszcza tych drugich) obniżało się stopniowo w okresie przedwojennym. W Polsce, w pierwszych latach bytu niepodległego, imprezy tego rodzaju — ogólnie biorąc — mają bądź charakter międzynarodowy, zarządzane głównie w celu spotęgowania eksportu oraz nawiązania bezpośrednich stosunków z rynkami zakupu — bądź wewnętrzny, dążące do zbliżenia własnego przemysłu z odbiorcami na rynku wewnętrznym i do coraz ściślejszego zespalania obszarów gospodarczych, rozdartych wskutek długoletniej niewoli.

Pochopność jednak w urządzaniu tych imprez i brak koordynacji wysiłków sprawiły, że mnożące się licznie targi i wystawy, pomimo różnic w nazwach, mało różniły się między sobą, konkurując wzajemnie. Te okoliczności stały się przyczyną ingerencji czynników państwowych w tę dziedzinę przez rozciągnięcie nad nią jednolitego ustawodawstwa, normującego całość stosunków (rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 7/XI 1927 r. o wystawach i targach gospodarczych — „Dz. Ust. R. P.” Nr. 102, poz. 884).

Należy zaznaczyć, że ustawa wspomniana nie dotyczy targów gminnych, które normuje specjalne rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 7/VI 1927 r. o prawie przemysłowem (Dział IV. Targi gminne, art. 60 — 68).

Zasadniczym postanowieniem rozporządzenia o wystawach i targach gospodarczych jest uzależnienie prawa do urządzania tych imprez od zezwolenia władz państwowych. I tak: 1) na urządzanie wystaw i targów o charakterze przemysłowo-handlowym udziela zezwoleń Minister Przemysłu i Handlu, 2) wystaw rolniczych — Minister Rolnictwa, 3) wystaw i targów przemysłowo-rolniczo-handlowych — Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i 4) wystaw higieniczno-sanitarnych — Minister Przemysłu i Handlu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewn. i Ministrem Spraw Wojskowych.

Ujęto zatem powyższem rozporządzeniem całą dziedzinę dla nadania jednolitego kierunku polityce gospodarczej zarówno w zakresie imprez handlowo-przemysłowych, jak i rolniczych, ześrodkowując w ręku władz centralnych możliwość wykonywania reglamentacji.

Rozporządzenie wykonawcze do omawianej ustawy określa że: 1) wystawy są przeglądem wytwórczości przemysłowej i rolniczej, mającym na celu, obok propagandy handlowej, głównie wykazanie w celach dydaktycznych poziomu produkcji krajowej, 2) targi są przeglądem wytwórczości przemysłowej i rolniczej, jednakowoż mają na celu, obok propagandy handlowej, głównie dokonywanie transakcji handlowych.

Tak wystawy, jak i targi rozróżniamy: jednorazowe, periodyczne i objazdowe. Imprezy te mają charakter międzynarodowy, ogólnokrajowy lub lokalny.

Po wejściu w życie wspomnianej ustawy, wprowadzającej racjonalizację w dziedzinie targowo-wystawowej, liczebność i charakter wystaw oraz targów gospodarczych przedstawiała się — w latach 1928 i 1929 — następująco¹⁾:

	W o j e w ó d z t w a :				
	Ogółem	cen-tralne	wschod-nie	za-chod-nie	połu-dniowe
1928 r. — ogółem	33	14	6	7	6
w tem:					
rolniczych	15	8	3	2	2

przemysłowo-handlowych	6	2	—	3	1
mieszanych	12	4	3	2	3
1929 r. — ogółem	13	5	3	2	3
w tem:					
rolniczych	1	—	1	—	—
przemysłowo-handlowych	8	3	2	1	2
mieszanych	4	2	—	1	1

Wyjątkowo mała liczba imprez w 1929 r. tłumaczy się Powszechną Wystawą Krajową, która skupiła w sobie wysiłki wszystkich warstw narodu.

Charakteryzując ogólnie, należy stwierdzić, że:

1) prawie wszystkie imprezy są jednorazowe, z wyjątkiem kilku targów, które odbywają się periodycznie; objazdową jest tylko Wystawa Ruchoma Prób i Wzorów Przemysłu Krajowego;

2) charakter międzynarodowy mają tylko 3 targi, ogólnokrajowy — P. W. K., reszta wystaw i targów posiada charakter lokalny, regionalny;

3) czas trwania tych imprez jest różny: imprezy rolnicze trwają krótko (na 15 w 1928 r. tylko 2 trwały powyżej 3 dni), natomiast przemysłowo-handlowe i mieszane trwają zwykle dłużej (w 1928 r. — z pierwszych 5, z drugich 6 trwało powyżej 3 dni);

4) co do rozmieszczenia terytorjalnego, to zarówno w 1928 r., jak i w 1929 r. z liczby ogólnej tych imprez na woj. centralne przypada około 40%, a na pozostałe 3 grupy województw po 20%.

Z imprez o charakterze międzynarodowym i ciągłym, które zdobyły sobie już prawo obywatelstwa, mamy: wiosenne Targi Poznańskie i jesienne Targi Wschodnie we Lwowie. Targi Północne w Wilnie odbyły się dopiero 2 razy w latach: 1928 i 1930 i znajdują się jeszcze wciąż w stadium organizacji i utrwalania.

Targi Wschodnie i Poznańskie w ciągu 10-lecia swego istnienia i rozwoju odegrały i odgrywają nadal doniosłą rolę w naszym życiu gospodarczym, gdyż obok zbliżania z zagranicą zbliżają one i wiążą gospodarczo poszczególne obszary Polski W jakim stopniu spełniają to zadanie, mówią ciekawe liczby biorących w tych targach udział wystawców:

	1921	1922	1923	1924	1925	1926	1927	1928	1929
T a r g i W s c h o d n i e									
Wystawcy — ogółem	1.557	1.852	1.512	1.482	1.410	1.508	1.515	1.602	1.435
Wystawcy krajowi	1.246	1.608	1.188	1.130	1.053	1.262	1.117	1.132	955
w tem:									
z woj. centralnych i wschodnich	533	736	447	368	286	331	296	245	147
" " zachodnich	199	220	208	256	204	184	156	116	93
" " południowych	514	652	533	506	563	747	665	771	715
T a r g i P o z n a ń s k i e									
Wystawcy — ogółem	1.200	1.750	2.000	1.850	920	1.400	1.065	1.620	—
Wystawcy krajowi ²⁾	1.200	1.750	2.000	1.850	711	1.086	792	1.161	—
w tem:									
z woj. centralnych i wschodnich	534	673	770	462	175	342	232	362	—
" " zachodnich	555	905	1.030	1.240	452	665	501	656	—
" " południowych	111	172	200	148	84	79	59	142	—

Zaznaczyć należy, że liczba wystawców z woj. wschodnich tak w pierwszych, jak i drugich targach jest minimalna.

Charakterystyczne jest, że w pierwszych latach na obu targach poważnie przedstawia się liczba wystawców z województw odległych, świadcząc o spotęgowanem zainteresowaniu wystawców nieznanym terenem. Był to okres organizacji wszystkich dziedzin życia gospodarczego. Kupiec, przemysłowiec i rolnik zaczęli poszukiwać odbiorców, źródeł zakupu w nieznanym bliżej dotąd częściach kraju. Z czasem udział ten obniża się na korzyść wystawców miejscowych. Zjawisko to wyraźniej uwidaczniają liczby względne:

	1921	1925	1928
T a r g i L w o w s k i e			
Wystawcy z województw:			
centralnych i wschodnich	43	27	26
zachodnich	16	19	10
południowych	41	54	68
T a r g i P o z n a ń s k i e			
Wystawcy z województw:			
centralnych i wschodnich	45	25	31
zachodnich	46	63	57
południowych	9	12	12

Za targi o charakterze raczej ogólnokrajowym uznać można targi specjalne: chmielowe w Lublinie, wełniane w Warszawie i Toruniu; biorą w nich bowiem udział kupcy tych branż z odległych zakątków kraju.

¹⁾ P. „Wiadomości Statystyczne G. U. S.” Nr. 22/1930.

²⁾ Do 1925 r. włącznie razem z wystawcami z W. M. Gdańska.

Poza tem — jak już wspomniano wyżej — pozostałe wystawy i targi są prawie zawsze regionalne, czego zresztą dowodzą same nazwy, np.: 1) z czysto rolniczych: Wystawa Obwodowa Ogólnorolnicza w Brzeżanach, Powiatowa Ogólnorolnicza w Rypinie, Wystawa Koni w Grudziądzu, Wojewódzka Ogrodnicza w Łodzi i t. d., 2) z imprez przemysłowo-handlowych: Wystawa Elektryczna w Toruniu, Jarmark i Wystawa Gwiazdkowa w Krakowie, Jarmark Nasienny w Baranowiczach, Wystawa Przemysłu Ludowego w Sokółce i t. d., 3) z mieszanych: Wystawa Regionalna w Łowiczu, Wystawa Przemysłowo-Rolnicza w Łucku, Wystawa Pokucka w Kołomyi i t. d.

Do 1927 r. wielkie targi międzynarodowe nosiły jednocześnie charakter poniekąd wystawowy. Inicjowanie stałych wystaw lokalnych i krajowych przyczyni się do odjęcia targom charakteru wystawowego, nada im zdecydowane cechy handlowo-reklamowe i wzmocni dynamikę dokonywanych na nich obrotów.

Wystawy regionalne — to rewja dorobku ogólnego wszystkich czynników społecznych na danym terenie, to potężna dźwignia kultury wśród szerokich mas rolniczych, to miejsce szlachetnej rywalizacji w ogólnym wyścigu pracy — te momenty składają się na doniosłą rolę, jaką odgrywają imprezy tego rodzaju w życiu gospodarczym kraju w ogólności, a na rubieżach wschodnich w szczególności.

W związku z trwającym i przewlekającym się kryzysem gospodarczym, przy ścieśniających się rynkach zbytu zagranicą, zdobywanych i utrzymywanych kosztem ogromnych ofiar — niezmiernie ważną i aktualną stała się dyskusja na temat wzmocnienia konsumpcji wewnętrznej kraju. Szczególny nacisk na zagadnienie to położył b. Minister Kwiatkowski w jednym ze swoich przemówień. Istotnie — przeprowadzane obliczenia statystyki spożycia najrozmaitszych artykułów zbytu wykazują wprost paradoksalne różnice między zachodem a wschodem Polski. Dlatego też ostatnio na łamach fachowych czasopism coraz częściej podnoszą się głosy, zachęcające i wskazujące na zaszczytną misję, jaką ma do spełnienia uspołeczniony i kulturalny kupiec na wschodnich krańcach Państwa, by, osiedlając się tam na miejscu, realizował powszechny zew w kierunku rozbudzania nowych potrzeb i wzmagania dynamiki spożycia wśród tamtejszej ludności.

Lecz zanim kupiec poweźmie decyzję tej czy innej ekspansji, w pierw musi zapoznać się ze stosunkami miejscowemi. A droga do tego prowadzi przede wszystkim przez zwiedzanie wystaw regionalnych, przedstawiających obraz stosunków danego terenu.

Zatem umiejętna organizacja i planowe rozmieszczanie wystaw i targów regionalnych — to poważny i pierwszorzędny znaczenia krok naprzód ku realizacji wyżej podkreślonych wielkich celów.

M. Doskocz

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

NA PODSTAWIE DANYCH MIN. PRZEM. I HANDLU I MIN. ROLNICTWA, DONIESIEN WYDZIAŁÓW PRZEM. WOJEWÓDZTW, ORGANIZACYJ SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH, WŁASNYCH KORESPONDENTÓW, DEPESES „PATA” I „AGENCJI WSCHODNIEJ” I T. D.

ZIEMIOPŁODY

RUCH CEN ZBÓŻ

w okresie od 16 do 31 kwietnia 1931 r.

(za kwintal)

	16 — 22/III		23 — 31/III		Różnica w %/o-ach cen z 23—31/III w stos. do cen z 16—22/III
	zł	\$	zł	\$	
Pszennica					
Warszawa . . .	27.50	3.09	27.66	3.10½	+ 0.5
Poznań . . .	25.07	2.81½	25.00	2.81	— 0.2
Łwów . . .	23.80	2.67	25.83	2.90	— 8.5
Srednia giełd krajowych	25.45½	2.86	26.16	2.94	+ 2.8

Żyto					
Warszawa . . .	22.09	2.48	22.23	2.50	+ 0.6
Poznań . . .	21.22	2.38	21.45	2.41	+ 1.0
Łwów . . .	17.67½	1.98	19.04	2.14	+ 7.7
Srednia giełd krajowych	20.33	2.28	20.90½	2.35	+ 2.8
Owies					
Warszawa . . .	23.70	2.66	24.95½	2.80	+ 5.2
Poznań . . .	21.40	2.40	20.65	2.32	— 3.5
Łwów . . .	21.75	2.44	24.25	2.72	+ 11.4
Srednia giełd krajowych	22.28	2.50	23.28	2.61	+ 4.4
Jęczmień browarowy					
Warszawa . . .	23.50	2.64	25.50	2.86	+ 8.5
Poznań . . .	24.50	2.75	24.56	2.76	+ 0.2
Łwów . . .	—	—	—	—	—
Srednia giełd krajowych	—	—	—	—	—
Jęczmień zwykły					
Warszawa . . .	22.25	2.50	23.87	2.68	+ 7.2
Poznań . . .	21.37½	2.40	21.56	2.42	+ 0.8
Łwów . . .	—	—	23.00	2.58	—
Srednia giełd krajowych	—	—	22.81	2.56	—

NOTOWANIA GIEŁDOWE

za okres od 23 do 28 marca 1931 r.

WARSZAWA. — Na rynku zbóż chlebowych przyniósł okres sprawozdawczy zmiany nieznaczne; nieco słabiej kształtowała się cena żyta, mocniej natomiast jęczmienia przemiałowego oraz owsa, które w niewielkim stopniu zwykowały. Ceny pozostałych zbóż oraz przetworów bez zmiany. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): pszenica 27'00 — 28'00 (27'00 — 28'00), żyto 21'75 — 22'25 (22'00 — 22'50), jęczmień przemiałowy 23'50 — 24'50 (22'50 — 23'50), owies jednolity 26'00 — 27'00 (25'00 — 26'00), — zbierany 24'00 — 25'00 (23'00 — 24'00), otręby pszenne szale 19'00 — 19'50 (19'00 — 19'50), — pszenne średnie 18'00 — 19'00 (18'00 — 19'00), — żytnie 16'50 — 17'00 (16'50 — 17'00).

— Dla maki panowała tendencja spokojna, ceny pozostawały bez zmiany. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg franco wagon Warszawa (jak wyżej): mąka pszenna luksusowa 52'00 — 62'00 (52'00 — 62'00), — pszenna 4/0 45'00 — 52'00 (45'00 — 52'00), — żytnia (typ przepisowy) 36'00 — 37'00 (36'00 — 37'00).

— Dla kasz i grochów tendencja mocna. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg loco stacja załadowcza: kasza jęczmienna I gat. 34'00, — II gat. 32'00, — perłowa A 34'00, — gryczana palona cała 63'00 — 65'00, — łamana 59'00 — 61'00, — biała cała 65'00, — łamana 62'00, kasza krakowska „0” i „I” 91'00, — „00” 98'00, — „000” 106'00, — „0000” 115'00, kasza jaglana I gat. 62'00 — 70'00, — II gat. 58'00, groch Wiktorja I gat. 34'00, — II gat. 27'00, groch polny I gat. 24'00 — 26'00, fasola biała 38'00 — 40'00, — cukrowa 45'00.

POZNAŃ. — Okres sprawozdawczy minął przy tendencji spokojnej; niewielką poprawę ceny uzyskały pszenica, żyto oraz mąka pszenna i otręby pszenne i żytnie, ceny pozostałych zbóż chlebowych nie wykazują różnic w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego. W ostatnim dniu okresu sprawozdawczego notowano następujące ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Poznań (jak wyżej): pszenica 25'00 — 25'50 (24'00 — 24'50), żyto 21'00 — 21'60 (20'75 — 21'00), jęczmień brow. 24'00 — 25'00 (24'00 — 25'00), — przemiałowy 21'00 — 22'00 (21'00 — 22'00), owies pastewny 20'00 — 21'00 (20'25 — 21'25), — jednolity nadający się do siewu 23'00 — 24'00 (23'00 — 24'00), mąka pszenna 65½-owa wraz z workiem 38'25 — 41'25 (37'25 — 40'25), — żytnia 65½-owa wraz z workiem stand. 30'50 — 31'50 (30'50 — 31'50), otręby pszenne grube 17'25 — 18'25 (17'00 — 18'00), — pszenne średnie 16'75 — 17'75 (16'00 — 17'00), — żytnie 16'50 — 17'50 (15'75 — 16'75).

KRAKÓW. — Na rynku zbóż chlebowych panowała w okresie sprawozdawczym tendencja spokojna, i większość cen utrzymała się na dotychczasowym poziomie; jedynie pszenica oraz mąka pszenna wykazują niewielką poprawę. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Kraków (jak wyżej): pszenica dworska

czerwona stand. 28'50 — 29'00 (28'00 — 28'50), — biała stand. 28'00 — 28'50 (27'00 — 27'50), — targowa stand. 27'50 — 28'00 (26'50 — 27'00), żyto dworskie stand. 21'00 — 21'50 (21'00 — 21'50), — targowe stand. 20'00 — 20'50 (20'00 — 20'50), jęczmień brow. 27'00 — 28'00 (27'00 — 28'00), — przemiałowy 22'50 — 23'00 (22'50 — 23'00), owies dworski stand. 25'00 — 26'00 (25'00 — 26'00), — targowy stand. 24'00 — 24'50 (24'00 — 24'50), mąka pszenna 65%-owa 45'00 — 46'00 (44'00 — 45'00), — żytnia typowa 35'00 — 35'50 (35'00 — 35'50), otręby pszenne 17'00 — 17'50 (17'00 — 17'50), — żytnie 16'00 — 16'50 (16'00 — 16'50).

LWÓW. — Okres sprawozdawczy przyniósł niewielką poprawę cen pszenicy i żyta. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Lwów (jak wyżej): pszenica dworska 25'00 — 25'50 (24'75 — 25'25), — zbiorowa 23'00 — 23'50 (22'75 — 23'25), żyto małopolskie jednolite 18'50 — 18'75 (18'25 — 18'50), — zbiorowe 18'00 — 18'25 (17'75 — 18'00), jęczmień jednolity 21'75 — 22'25, owies 23'50 — 24'00, otręby żytnie 15'50 — 15'75.

WILNO. — Mocniejsza tendencja dla jęczmienia i owsa. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg franco stacja Wilno (jak wyżej): pszenica 25'00 — 28'00 (26'00 — 28'00), żyto 20'00 — 21'00 (18'00 — 20'00), jęczmień brow. 23'00 — 24'00 (22'00 — 23'00), — przemiałowy 20'00 — 22'00 (20'00 — 21'00), owies 21'00 — 23'00 (19'00 — 21'00), otręby pszenne 16'00 — 19'00 (16'00 — 18'00), — żytnie 15'00 — 16'00 (13'00 — 14'00), makuchy lniane 32'00 — 33'00 (32'00 — 33'00), — słonecznikowe 24'00 — 25'00 (23'00 — 24'00).

GDĄSK. — Nieco słabiej kształtowały się ceny pszenicy i żyta. Notowano — w guld. gd. za 100 kg (jak wyżej): pszenica (zależnie od gatunku) 15'50 — 15'75 (15'50 — 16'00), żyto 12'75 (13'25 — 13'35), jęczmień brow. 14'50 — 16'25 (14'50 — 16'25), — pastewny 13'50 — 14'25 (13'50 — 14'25), owies 12'75 — 13'50 (12'75 — 13'50), otręby pszenne grube 11'50 (11'50), — żytnie 11'00 — 11'25 (11'00 — 11'25).

PASZA

WARSZAWA. — Tendencja mocniejsza; ceny siana, jak i makuchów wzrosły. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg: siano koniczynowe świeże 17'00 — 18'00, — zwykłe, średnie gat. 13'00 — 14'00, słoma prosta (przeważnie żytnia) 8'00 — 9'00; franco wagon stacja załadowania; siano I gat. 7'50 — 8'00, słoma prasowana 3'80 — 4'20; parytet wagon Warszawa: makuchy lniane 31'00 — 32'00, — rzepakowe 19'00 — 20'00, otręby pszenne 18'00 — 19'00, — żytnie 16'50 — 17'00; franco skład Warszawa: mączka arachidowa (z orzecha ziemnego) 50%, białka i tłuszczu w workach brutto za netto 40'00 — 41'00, kuch sojowy śrutowy 46% w workach brutto 40'00 — 41'00, kuchy słonecznikowe w taflach 27'00 — 28'00, — mielone 28'00 — 29'00, — rzepakowe 23'00 — 24'00, — mielone 24'00 — 25'00, — lniane w taflach 35'50 — 36'50, — mielone 36'50 — 37'50.

POZNAŃ. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Poznań: siano zwykłe luzem 7'10 — 7'50, — prasowane 7'80 — 8'50, słoma prasowana 2'50 — 2'90, otręby pszenne grube 17'25 — 18'25, — pszenne średnie 16'25 — 17'25, — żytnie 16'00 — 17'00.

LUBLIN. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Lublin: siano nieprasowane 9'00 — 10'00, słoma 4'00 — 5'00, otręby pszenne 16'75 — 17'25, — żytnie 15'00 — 15'25.

LWÓW. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg loco Lwów: siano słodkie krajowe prasowane 9'00 — 10'00; loco Podwoleż-czyska: słoma prasowana 4'50 — 5'00, makuchy lniane 29'00 — 30'00.

KRAKÓW. — Usposobienie spokojne, ceny siana nieco zniżkowały. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Kraków: siano słodkie 12'00 — 13'00, — średnie gat. 10'50 — 11'00, — kwaśne 8'50 — 9'50, koniczyna pastewna 15'00 — 17'00, słoma długa 5'00 — 5'50, — mierzwa luzem 4'50 — 5'00, — prasowana 5'00 — 5'50, makuchy lniane 31'00 — 32'00, śrut słonecznikowy 35% ekstrahowany 24'00 — 25'00, otręby pszenne 17'00 — 17'50, — żytnie 16'00 — 16'50.

LEN I KONOPIE

LWÓW. — Ceny orientacyjne — w \$ za 100 kg loco granica Piotrowice: len czesany I gat. 21'00, — II gat. 16'00, pakuly lniane I gat. 9'75; loco stacja załadowania: len czesany I gat. 20'00, — II gat. 15'00, pakuly lniane I gat. 9'00.

WARZYWA

WARSZAWA. — Notowania Hurtowego Targu Warzywnego — w zł za 100 kg: brukiew 8'00 — 10'00, buraki 12'00 — 13'00, cebula twarda I gat. 7'40 — 8'40, — II gat. 6'00 — 7'00, brukselka 12'00 — 15'00, pietruszka 7'50 — 8'00, marchew 15'00 — 20'00, seler 60'00 — 70'00, ziemniaki jadalne — transport wozowy 10'00 — 11'00; za 1 kg: chrzan 1'50 — 2'00, szczaw 3'00 — 4'00, szpinak 1'80 — 2'00; za 100 sztuk względnie pęczków: kapusta biała 12'00 — 18'00, — czerwona 16'00 — 20'00, — włoska 20'00 — 30'00, pory 40'00 — 60'00, sałata 30'00 — 50'00, szczypiorek 18'00 — 24'00.

NASIONA

KRAKÓW. — Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Kraków: kukurydza rumuńska 31'00 — 32'00, groch Wiktorja 37'00 — 40'00, — półwiktorja małopolski 32'00 — 35'00, — polny 28'00 — 30'00, fasola cukrowa biała „Jasiek” 65'00 — 70'00, — okrągła 38'00 — 42'00, — biała krótka 34'00 — 38'00, — Wachtel 35'00 — 38'00, — mieszana 28'00 — 30'00, bobik siewny 31'00 — 32'00, — pastewny 30'00 — 31'00, wyka siewna ciemna 37'00 — 38'00, — pastewna szara 35'00 — 36'00, łubin żółty 39'00 — 40'00, — żółty do siewu 41'00 — 42'00, — niebieski 24'50 — 25'50, — niebieski do siewu 26'50 — 27'50, rzepak zimowy z workiem 41'00 — 42'00, mak niebieski wraz z workiem 110'00 — 115'00, — szary wraz z workiem 95'00 — 105'00, kminek krajowy czyszczony 165'00 — 175'00, koniczyna nasienna czerwona atest. 310'00 — 330'00, — nasienna szwedzka 240'00 — 280'00, — surowa czerwona 230'00 — 260'00.

LUBLIN. — Tendencja nadal mocniejsza. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Lublin: rzepak 42'00, rzepik 50'00, bobik 22'00 — 23'50, wyka 35'00 — 36'00, peluszka 38'00 — 40'00, groch Wiktorja 33'00 — 35'00, — Folgera 25'00 — 27'00, łubin niebieski 20'00 — 22'50, seradela 65'00 — 70'00, koniczyna czerwona gwarantowana bez kianianki 295'00 — 350'00, — biała gwarantowana bez kianianki 350'00 — 475'00, tymotka 60'00 — 70'00.

TORUŃ. — Tendencja mocna, szczególnie dla koniczyny; większość cen wykazuje dość silne zwężki. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg franco stacja załadowania: koniczyna czerwona 300'00 — 360'00, — biała 350'00 — 450'00, — szwedzka 220'00 — 250'00, — żółta odluszczone 130'00 — 160'00, — żółta w łuskach 60'00 — 80'00, inkarnatka 180'00 — 200'00, przelot 200'00 — 250'00, rajgras krajowy 110'00 — 130'00, tymotka 80'00 — 110'00, seradela 80'00 — 100'00, wyka letnia 3'00 — 4'00, wiczka zimowa 60'00 — 70'00, peluszka 40'00 — 41'00, groch Wiktorja 24'00 — 25'00, — polny 24'00 — 26'00, bobik 30'00 — 35'00, gorczyca 40'00 — 50'00, rzepak 40'00 — 45'00, rzepik 50'00 — 60'00, łubin niebieski 27'00 — 30'00, — żółty 35'00 — 40'00, siemie lniane 50'00 — 60'00, — konopne 50'00 — 60'00, mak niebieski 60'00 — 80'00, — biały 60'00 — 80'00, tatarska 25'00 — 36'00, proso 40'00 — 45'00.

WARSZAWA. — Ceny kształtują się zwężkowo. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet wagon Warszawa: koniczyna czerwona bez kianianki o czystości do 97% 300'00 — 370'00, — biała bez kianianki o czystości do 97% 300'00 — 425'00, wyka siewna 40'00 — 43'00, seradela podwójnie czyszczona 90'00 — 95'00, peluszka siewna 42'00 — 45'00, łubin niebieski 23'00 — 25'00, — żółty siewny 38'00 — 42'00.

POZNAŃ. — Ceny zwężkowały. Ceny orientacyjne — w zł za 100 kg parytet Poznań: rzepak 38'00 — 40'00, gorczyca 42'00 — 47'00, wyka letnia 35'00 — 38'00, peluszka 40'00 — 44'00, groch Wiktorja 24'00 — 28'00, łubin niebieski 20'00 — 22'00, — żółty 31'00 — 35'00, seradela 80'00 — 87'00, koniczyna czerwona 270'00 — 340'00, — biała 320'00 — 440'00, — szwedzka 220'00 — 250'00, — żółta odluszczone 130'00 — 150'00, — żółta w łuskach 57'00 — 65'00, tymotka 90'00 — 105'00, rajgras angielski 90'00 — 110'00, tatarska 25'00 — 27'00.

SKÓRY

POZNAŃ. — Ceny orientacyjne skór surowych — w zł za 1 kg loco skład: skóry bydlęce ciężkie 1'20, — lekkie 1'00, — skupowe długowłniste 1'00 — 1'30, — półwłniste 0'90 — 0'95, — krótkowłniste 0'85 — 0'90; za 1 sztukę: skóry cielęce 6'50 — 7'50, — końskie 16'00 — 20'00.

GRUDZIĄDZ. — Dla skór surowych usposobienie spokojne. Ceny orientacyjne — w zł za 1 kg loco Grudziądz: skóry

bydłęce solone ciężkie 0 80 — 0 90, — średnie 0 80 — 0 90, — lekkie 1 00 — 1 20, skóry owcze solone krótkowłniste 0 50 — 0 60, — pełnowłniste 0 70 — 0 80; za 1 sztukę: skóry cielece solone gburskie 3 50 — 4 50, — z rzeźni 5 00 — 6 00, — końskie 15 00 — 17 00, — kozie z kóz starych 13 00 — 4 00, — z jagniąt 0 70 — 1 00.

— Dla skórek futerkowych tendencja zniżkowa. Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za sztukę: lisy 20 00 — 30 00, kuny „Oberkoepe” 75 00 — 85 00, tchórze 8 00 — 13 00.

LWÓW. — Na rynku skór gotowych tendencja słaba. Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 1 kg loco Lwów: krupony ze skóry twardej I gat. 9 00, — II gat. 8 50, — III gat. 7 50 — 8 00, karki I gat. 5 50, — II gat. 5 25, boki twarde 3 20.

LUBLIN. — Nieco słabiej kształtowały się ceny skór cielecych. Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 1 kg: skóry bydłęce z rzeźni miejskiej 1 80 — 2 00, — bydłęce prowincjonalne 1 25 — 1 50; za 1 sztukę: skóry cielece lekkie eksportowe 6 75, — cielece ciężkie z rzeźni miejskiej 7 50, — lekkie prowincjonalne 6 50 — 6 75, skóry końskie 20 00 — 21 00.

PUCH I PIERZE

POZNAŃ. — Usposobienie słabe. Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 1 kg: puch „chłopski” z żywych gęsi 20 00 — 22 00, — z bitych gęsi 15 00 — 17 00, pierze gęsie z żywych gęsi 7 00 — 9 00, — z bitych gęsi 4 00 — 5 50, pierze kacze z drobiu żywego 5 00 — 6 50, — z bitego 3 00 — 4 00, pierze kurze psre sortowane 0 45 — 0 60, — niesortowane 0 30 — 0 45, — białe 1 10 — 1 30.

LWÓW. — Tendencja zniżkowa. Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 1 kg loco Lwów: puch biały najwyższego gatunku 25 00, pierze skubane I gat. 16 00, — II gat. 13 00, — III gat. 10 00, pierze nieskubane białe sortowane 6 00, pierze kurze białe 1 20, — szare 0 60.

RYBY

WARSZAWA. — Usposobienie spokojne, ceny bez większych zmian. Notowano — w \mathcal{Z} za 1 kg franco Warszawa: karpie żywe 3 40; orientacyjne ceny detaliczne: karpie żywe 3 50 — 3 80, — śnięte 3 00, liny żywe 4 00 — 5 00, — śnięte 3 00 — 4 00, karasie żywe 5 00 — 6 00, — śnięte 3 00 — 4 00, łososie 9 00 — 10 00, węgorze 4 00, sandacze jeziorowe na łodzie 3 50, — mrożone 3 00, leszcze mrożone 3 00 — 3 50, — na łodzie 3 00 — 3 50, sumy krajane 5 00, szczupaki żywe 5 00, — śnięte 4 00 — 4 50, okonie 2 00 — 2 50, sielawy 3 00 — 4 00, ślize 3 50 — 4 00, dorsze 1 60, śledzie 0 80 — 0 90, średnica 2 00, drobnica 1 00 — 1 30.

CHEMIKAŁJA

BYDGOSZCZ. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 100 kg: dwuwęglan sodu 55 00, kwas mrówczany 85% czysty 380 00, antychlor w perełkach 81 00, cukier ołowiany biały kryst. 290 00, mirium ołowiane ang. czyste 220 00, biel ołowiana ang. czysta 188 00, boraks krystaliczny 145 00, — w proszku 145 00, bromek potasu 850 00, bromek sodu 870 00, chlorek cynku chemiczny czysty 98/100 420 00, sól glauberska kryst. 24 00, gliceryna 28° D. A. B. V. 330 00, kalium hypermanganicum 420 00, dwuchromian potasu czysty 260 00, węglan potasu czysty 210 00, vitriol miedzi 98/100 140 00, naftalina biała w łuskach 83 00, s kło wodne 38/40 45 00, kwas szczawiowy 220 00, kwas siarczynowy 66 Bé 30 00, kwas solny 19/21° wolny od arsenu i żelaza 18 00, siarczan sodu 60/62° 24 00, amoniak 0 910 85 00, azotan b. ru 320 00, biel cynkowa 140 00, kwas azotowy 41 Bé 115 00, kwas winny w kryształkach 1 060 00, — w proszku 1 100 00, sól gorzka 42 00.

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne produktów destylacji sosny — w \mathcal{Z} za 1 kg franco stacja Hajnówka lub Białowieża: terpentyna „Medicinale A” 1 55, terpentyna słomkowa 1 10, smoła sosnowa bezwodna 0 38, dziegieć aptekarski 0 48, węgiel sosnowy I 0 10, — II 0 07, karbolinum prawdziwe żywiczne 0 55.

DRZEWO

RYNEK DRZEWNY W LUTYM 1931 R. — Położenie na rynku drzewnym nadal jest bardzo trudne. Odpadnięcie rynku niemieckiego przez nieprzedłużenie umowy drzewnej ze strony Niemiec pogłębiło, oczywiście, tę depresję, jednakże w znacznie

słabszym stopniu niż się tego spodziewano. Rynek niemiecki ograniczony w swej pojemności przez przesilenie gospo. darcze, przestał odgrywać w stosunku do polskiego rynku drzewnego tę decydującą rolę, jaką miał jeszcze dwa lata temu. Jest rzeczą charakterystyczną, że w sortymencie, najbardziej dotkniętym wznowieniem wojny celnej z Niemcami, t. j. w materiałach tartych, stan eksportu w 2 pierwszych miesiącach r. b. nader mało różni się od tego stanu z r. ub., (122.000 t w 1930 r., 114.000 t w 1931 r.), podczas gdy zupełnie nie dotknięty zakazem przywozu eksport papierówki, uzależniony jednak wyłącznie od koniunktury na rynku niemieckim, wykazał w tym okresie olbrzymi spadek z 135.000 t do 47.000 t.

O ile przeto ilościowo skutki wojny celnej z Niemcami uważać można za wyrównane przez wzrost eksportu drzewa tartego do innych krajów, o tyle ceny, uzyskiwane na tych rynkach, przedstawiają wiele do życzenia. Nie tylko bowiem ich poziom ogólny jest tam niski; nierzadko nawet i te ceny nie są przez eksporterów polskich wyzyskiwane, a to naskutek zaciętej walki konkurencyjnej poszczególnych firm eksportowych między sobą. Ten ujemny stan rzeczy, nieunikniony w dobie przestawiania się na nowe rynki zbytu i to w dodatku na rynki, będące już przedmiotem silnej rywalizacji innych państw eksportowych, wywołuje poważne obawy, które sfery zainteresowane chcą usunąć przez doprowadzenie do skutku porozumienia eksporterów tartego drzewa miękkiego, porozumienia, mającego za zadanie kontrolę eksportu i konwencję cennikową. Prace nad tem zagadnieniem trwają już od kilku miesięcy, kwestja jest jednak na tyle skomplikowana, że z jej załatwieniem nie należy liczyć się wcześniej, jak na nowy sezon gospodarczy.

Ceny, osiągnięte na drzewo surcwe w tranzakcjach hurtowych loco wagon stacja załadowania — w \mathcal{Z} za 1 m³ wzgl. 1 mp. według notowań dyrekcji lasów państwowych przedstawiały się w styczniu i lutym r. b. następująco:

	Styczeń 1931	Luty 1931
Kłody i dłużyce sosnowe tartaczne:		
Warszawa	40 00	37 00
Radom	34 00	32 00
Siedlce	28 00	26 00
Wilno	—	23 00
Białowieża	27 30	27 30
Poznań	36 00	34 80
Bydgoszcz	34 00	30 00
Toruń	34 00	34 00
Kłody świerk. tartaczne:	Siedlce	22 00
Lwów	23 00	22 00
Kłody dębowe:	Łuck	155 00
Białowieża	58 00	58 00
Kopalniaki sosnowe:	Warszawa	22 00
Radom	22 00	20 00
Siedlce	18 00	18 00
Poznań	—	—
Bydgoszcz	—	—
Toruń	—	—
Papierówka okrągła:	Siedlce	18 00
Wilno	—	19 70
Białowieża	18 00	18 00
Szczapy opałowe sosn.:	Warszawa	14 00
Radom	13 00	12 00
Siedlce	9 40	8 60
Wilno	—	9 00
Białowieża	13 00	13 00
Poznań	15 75	14 75
Bydgoszcz	16 00	14 70
Toruń	14 00	14 00
Szczapy opał. świerk.:	Lwów	6 00
Szczapy opał. bukowe:	Lwów	8 00

METAŁE I WYROBY METALOWE

WARSZAWA. — Ceny orientacyjne — w \mathcal{Z} za 1 kg franco stacja Warszawa: blacha ocynkowana najwyższego gatunku 711 × 1 422 × 0 45 mm 1 20, — 711 × 1 422 × 0 50 mm 1 15, — 1 000 × 2 000 × 0 50 mm 1 17; blachy II gat. o 6% tańsze.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 23 do 28 marca 1931 r.

Mimo pewnego wzrostu zainteresowania obroty na giełdzie warszawskiej były w okresie sprawozdawczym nieco mniejsze, na co w wielu wypadkach wpływał brak zaofiarowa

nia. Przy tendencji spokojnej większość notowanych akcji nie wykazuje różnic w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego.

Z spośród akcji bankowych obracano tylko akcjami Banku Polskiego i Banku Handlowego w Warszawie; tak pierwsze, mimo początkowej dość znacznej zwyżki, jak i drugie utrzymały się na poziomie tygodnia poprzedniego. Z dniem 24 marca r. b. akcje Banku Towarzystw Spółdzielczych notowane są bez kuponu za 1930 r., wartości 8%.

W zaniedbanej od dłuższego czasu grupie akcji przedsiębiorstw chemicznych doszło do notowań akcji S. A. Eksploatacji Soli Potasowych i Kijewskiego, których kursy pozostały bez zmiany w porównaniu z ostatnimi notowaniami.

Akcje przedsiębiorstw elektrycznych, mimo zaofiarowania, nie znajdowały nabywców i pozostały w okresie sprawozdawczym bez notowań.

W grupie akcji przedsiębiorstw cukrowniczych notowano jedynie akcje Warsz. T-wa Fabryk Cukru, niewielkie obroty które dokonywane były po kursach dotychczasowych.

Akcjami przedsiębiorstw cementowych, węglowych i naftowych nie interesowano się w okresie sprawozdawczym zupełnie, i pozostały one nadal bez notowań.

Grupa akcji przedsiębiorstw metalurgicznych była, jak i dotychczas, najbardziej ożywiona. Kursy nie wykazują większych różnic; mianowicie akcje Lilpopa uzyskały poprawę zł 1'00, Ostrowiec poniósł także stratę, rzadko ostatnio notowany Norblin zniżył o zł 0'50, pozostałe zaś — Modrzejów i Starachowice — utrzymały się bez zmiany za dotychczasowym poziomem.

Akcje przedsiębiorstw włókienniczych, handlowych, spożywczych i innych nadal nie wzbudzały najmniejszego zainteresowania i nie były notowane.

Zainteresowanie akcjami na giełdach prowincjonalnych było nadal bardzo małe przy tendencji naogół utrzymania.

GIĘŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nominalna	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Kurs w dn. 28/III
Bank Polski	zł 100	135.75	133.50	133.50
" Handl. w Warsz.	zł 100	108.00	108.00	—
S. A. Eksploatacji Soli Potasowych	zł 100	90.00	90.00	—
Kijewski	zł 100	36.00	36.00	—
Warsz. T-wa Fabryk Cukru	zł 100	28.50	28.50	25.50
Lilpop	zł 25	22.50	21.00	21.50
Modrzejów	zł 50	7.00	7.00	—
Norblin	zł 100	34.50	34.50	—
Ostrowiec — serja B I — III em.	zł 50	43.00	43.00	—
Starachowice	zł 50	12.15	11.87	11.87

GIĘŁDA KRAKOWSKA

Akcje (w dn. 27/III — w zł): Jaworzno 14'50.

GIĘŁDA LWOWSKA

Akcje (w dn. 27/III — jak wyżej; w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Gazy Wschodnie — 14'50 — 15'00 (15'00).

GIĘŁDA POZNAŃSKA

Akcje (w ostatnim dniu okresu sprawozdawczego — jak wyżej): Dr. Roman May — 24'50.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

POD REDAKCJĄ MINISTERSTWA KOMUNIKACJI

PRZEWOZY POMIĘDZY Z. S. R. R. A EUROPĄ ZACHODNIĄ TRANZYTEM PRZEZ POLSKĘ.

— Jedną z przyczyn mniejszej dziś niż przed wojną dochodowości kolei polskich — poza przyczynami, uwarunkowanymi powszechnym zubożeniem ludności i koniecznością utrzymania wskutek tego taryf na niskim poziomie — jest poważne zmniejszenie przewozów tranzytowych, będących dla każdej kolei przewozami najbardziej zyskowymi, gdyż dokonywanymi na odległościach najdłuższych — woprzek całego państwa, a zarazem, normalnie w wagonach obcych, oraz z najmniejszym nakładem pracy, wobec zmniejszenia manipulacji ładunkowych i celnych do minimum.

Na zmniejszenie przewozów tranzytowych u nas wpłynęła głównie dezorganizacja życia gospodarczego Z. S. R. R., która obniżyła wytwórczość kraju, a zarazem zmniejszyła radykalnie jego zdolność nabywczą. Dla kolei polskich, leżących właśnie na szlaku, łączącym Z. S. R. R. z Europą Zachodnią okoliczność ta posiada szczególne znaczenie, to też zrozumiałe jest zainteresowanie, które budzi liczbę, charakteryzującą natężenie tego tranzytu i obrazujące zachodzące w nim zmiany.

Mamy właśnie pod ręką dane, dotyczące ruchu tranzytowego pomiędzy Z. S. R. R. a Niemcami, Czechosłowacją i Austrią w 1930 r. Przystępując do bliższego ich zanalizowania zastrzec się od razu musimy, że nie obrazują one całkowitego tranzytu, gdyż znaczna część przewozów pomiędzy Z. S. R. R. a Niemcami trafia do statystyki innej komunikacji, mianowicie do t. zw. uprzywilejowanego ruchu tranzytowego pomiędzy Niemcami a Prusami Wschodnimi, i nie może być stamtąd przez nas wyodrębniona, gdyż liczby odnośne podają je łącznie z wymianą towarową nie tylko pomiędzy Niemcami a Prusami, ale także z Łotwą i Litwą.

Z powyższym zastrzeżeniem przystępujemy do analizy liczb tranzytowych, przyczem będziemy rozpatrywali osobno dla każdej komunikacji.

Wywóz z Z. S. R. R. do Niemiec w poszczególnych miesiącach 1930 r. przedstawiał się następująco (w tonnach):

(p. tablicę I)

Z powyższej tabeli widać, iż w eksporcie z Rosji Sowieckiej miejsca naczelną zajmowały materiały drzewne (295.952 t) i to głównie w postaci surowej, mianowicie papierówki i drzewa nieobrobione. Drugim z kolei ładunkiem masowym była ruda żelazna i manganowa (27.144 t). Wśród innych ładunków tranzytowych widzimy cały szereg zupełnie nieprawdopodobnych artykułów, jak np. paździerz, żołądź, kamienie, wytloki buraczane lub węgiel, towary, które dla swej niskiej ceny nie znoszą normalnie dłuższego kolejowego przewozu i mogły być przewożone tylko pod warunkiem niestosowania kalkulacji handlowej — co właśnie charakteryzuje upaństwowiony handel sowiecki. A średni przebieg ładunków tranzytowych w tym kierunku nie jest mały, bo stanowi tylko przez samą Polskę 835 km.

Wywóz z Niemiec do Z. S. R. R. przedstawiał się następująco (w tonnach):

(p. tablicę II)

Największym ilościowo przedmiotem importu rosyjskiego z Niemiec są cegły ogniotrwałe, także w warunkach normalnych towar, nie znoszący dalekiego przewozu. Przywóz cegły tej, narówni z kamieniami (?), wapnem i z zaprawą szamotową świadczy o tem samym zjawisku — nie liczenia się nabywcą z ceną towaru i z kosztami jego przewozu dla osiągnięcia celów postronnych. Bardziej usprawiedliwiony jest import żelaza i stali w półwyrobach i w wyrobach gotowych (12.485 t) maszyn wszelkich i narzędzi (8.919 t) oraz nawozów sztucznych i chemikaliów (4.398 t). Przywóz z Niemiec ustępuje ilościowo wywozowi prawie 4-krotnie.

Wywóz z Z. S. R. R. do Czechosłowacji przedstawiał się, jak następuje (w tonnach):

(p. tablicę III)

Tablica I	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Cały rok
Ruda żelazna	1.891	187	39	—	479	2.014	—	—	—	1.530	2.550	3.417	12.107
Papierówka	8.829	14.273	43.902	14.689	22.062	31.283	33.378	28.719	17.813	15.902	13.084	13.002	256.936
Kłocę dębowe	30	13.745	6.618	1.633	2.111	79	—	—	16	—	—	—	24.232
Klepki	125	17	94	—	63	32	131	566	290	412	313	163	2.206
Drzewo tarte	254	14	727	1.578	1.248	831	1.053	1.218	574	828	1.265	144	9.734
Paździerz	28	787	468	62	41	49	—	—	—	—	—	—	1.435
Kamienie	17	17	15	—	—	27	16	4	—	—	14	—	110
Skóry	62	8	6	5	2	5	30	—	—	—	2	—	118
Pakuły	37	37	123	80	11	4	13	—	—	—	3	—	308
Jaja	16	36	889	2.268	1.259	883	—	—	—	—	—	—	5.351
Mak	15	—	—	—	16	56	84	—	40	137	79	349	776
Makuchy	10	—	—	823	1.146	198	33	237	—	—	60	—	2.507
Żołędzie	92	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	108
Fornier i dykta	488	63	357	370	183	123	235	313	107	158	228	219	2.844
Grzyby	18	11	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	41
Węgiel drzewny	31	—	66	—	—	—	—	—	17	—	113	—	227
Drób bity	503	300	59	20	—	—	—	—	—	—	—	—	882
Ruda mangan.	—	462	—	1.475	2.923	3.861	2.986	33	—	3.297	—	—	15.037
Antracyt	—	49	40	—	—	—	—	—	—	—	—	—	89
Drzewo nieobrob.	—	—	2.567	32.435	—	1.407	—	—	—	—	—	—	36.409
Węgiel kam.	—	—	113	—	2.252	—	260	—	35	91	—	49	2.800
Owoce, warzywa	—	—	3	—	33	—	—	—	—	—	9	—	45
Wytłoki buracz.	—	—	—	185	—	18	—	46	—	—	—	—	249
Groch	—	—	—	—	—	—	16	33	—	98	78	—	225
Szmaty	—	—	—	—	—	—	—	41	57	31	10	—	139
Nasiona	—	—	—	—	—	—	—	40	5	—	—	—	45
Cegła	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33	33
Pozostałe	121	159	291	98	88	41	45	27	12	23	39	8	952
Razem: 12.584	30.255	56.416	55.721	33.917	39.504	38.280	31.377	18.966	23.137	17.847	17.384	375.485	

Tablica II	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Cały rok
Żelazo i stal	157	128	712	319	249	5	26	—	563	212	89	1.457	3.917
Wyroby żelazne	200	6	68	312	95	43	116	196	72	620	867	851	3.446
Maszyny	269	578	118	777	261	238	121	143	330	286	865	737	4.723
Druk	173	257	1.235	1.230	389	195	316	154	—	108	—	32	4.089
Maszyny rolnicze	141	466	956	168	66	4	1	95	3	9	4	20	1.933
Narzędzia	7	265	23	405	5	—	27	1	4	—	—	—	737
Konstrukcje żel.	—	19	228	—	34	—	—	—	—	—	—	—	281
Blacha	—	—	—	46	—	—	—	44	—	—	—	662	752
Artyk. elektr.	12	—	—	75	—	25	5	58	6	—	7	18	206
Samochody	28	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	32
Chemikalja	36	209	695	236	33	—	102	18	13	1	18	—	1.361
Kamienie	—	—	140	821	108	—	2.108	7	32	44	329	15	3.604
Wapno	—	—	—	99	—	—	—	—	—	—	297	—	396
Cegła ogniotrwała	—	—	—	746	1.322	803	5.149	8.744	9.238	13.075	8.277	9.217	56.571
Nasiona	29	105	110	302	—	—	—	—	—	—	—	—	546
Nawozy szt.	3.037	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.037
Węgiel prasow.	—	—	—	—	—	—	104	170	146	223	179	86	908
Zaprawa szamat.	—	—	—	—	—	—	1.338	—	—	235	323	132	2.028
Części maszyn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	738	788	1.526
Szmaty	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	33	33
Pozostałe	124	74	243	192	210	43	16	22	37	62	7	1	1.031
Razem: 4.214	2.111	4.528	5.682	2.818	1.356	9.429	9.653	10.506	14.875	12.000	14.049	91.221	

Tablica III	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Cały rok
Ruda żelazna	17.756	9.786	18.981	28.930	35.011	30.560	29.502	12.419	10.203	11.035	12.402	10.588	227.173
" mangan.	66	836	413	1.667	215	281	—	1.112	—	1.264	162	—	6.016
Wyroby żel.	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	12
Drzewo tarte	42	291	16	49	112	304	165	3	—	133	309	283	1.707
Węgiel drzew.	45	45	—	—	—	—	—	14	—	—	—	—	104
Wytłoki bur.	75	636	439	451	—	—	85	—	—	—	—	—	1.686
Cegła	—	—	—	—	—	—	—	16	—	—	—	—	16
Kości	—	—	—	—	—	—	26	8	37	8	109	—	188
Nici	—	—	—	—	—	—	—	2	—	4	1	1	8
Soczewica	—	—	—	—	—	—	—	—	16	59	—	—	75
Szmaty	—	—	—	—	—	—	—	—	16	58	68	9	151
Kamienie	16	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
Mak	135	45	30	30	—	—	—	—	—	—	45	10	295
Żołędzie	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	26
Kłocę dębowe	—	292	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	292
Pakuły	—	36	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36
Dychty, fornier	—	464	—	—	—	15	—	—	—	—	28	16	523
Owoce, warzywa	—	126	33	—	109	—	—	—	—	—	—	34	302
Pakuły	—	—	—	24	43	28	—	—	—	—	—	—	95
Grzyby	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	11
Pozostałe	26	64	103	50	309	31	16	—	15	3	14	22	653
Razem: 18.187	12.630	20.035	31.201	35.749	31.219	29.806	13.574	10.287	12.564	13.149	10.963	239.314	

W wywozie sowieckim do Czechosłowacji, poza jedyną normalną pozycją wywozu rudy żelaznej i manganowej do hut

czeskich, widzimy znowu bezplanowy wywóz to 16 t cegły, to 12 t wyrobów żelaznych lub 8 t nici — i to do Czechosłowacji,

która posiada wysoko rozwinięty przemysł ceramiczny, żelazny i bawełniany, albo też tak mało wartościowych towarów, jak kamienie, wyłoki buraczane, żołądź. Czyni to wrażenie nie zorganizowanego planowo eksportu, a wyprzedaży wszystkiego.

co się w danej chwili trafi pod rękę, bez wszelkiej kalkulacji, a w jednym celu otrzymania za każdą cenę gotówki.

Wywóz z Czechosłowacji do Z. S. R. R. był następujący (w tonnach):

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Cały rok
Maszyny	936	850	534	603	511	574	372	321	609	680	589	480	7.059
Żelazo i stal	15.192	17.894	10.301	6.536	2.596	4.651	5.940	8.244	7.084	6.033	14.485	18.528	117.484
Drut	34	217	—	219	100	—	530	—	47	—	—	731	1.878
Wyroby żelazne	1.051	658	412	792	281	375	123	213	761	2.375	709	384	8.134
Konstrukcje żel.	247	250	324	579	669	768	—	85	17	—	—	—	2.938
Blacha	2.927	2.138	2.284	1.996	927	1.017	1.719	4.325	3.911	1.821	2.872	3.945	29.882
Cegła ogniotr.	42	111	121	11	131	200	3.317	2.774	1.879	445	12	—	9.043
Octan wapnia	—	—	—	—	—	—	—	—	43	—	—	—	43
Artyk. elektr.	—	—	—	—	—	—	21	—	16	—	—	—	37
Szmaty	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	34	11	45
Oleje	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2
Szpagat	151	276	136	107	—	—	—	—	—	—	—	—	670
Chemikalja	48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48
Narzędzia roln.	—	—	59	—	26	37	—	—	—	—	—	—	122
Pozostałe	78	184	77	39	96	14	19	7	54	7	5	—	580
Razem:	20.706	22.578	14.248	10.882	5.337	7.656	12.041	15.969	14.420	11.361	18.709	24.081	177.988

W wywozie z Czechosłowacji zdecydowanie największą pozycję stanowi żelazo i stal w półfabrykach i wyrobach gotowych (160.323 t), trzynastokrotnie przewyższająca także import do Z. S. R. R. z Niemiec, oraz maszyny i narzędzia (7.181 t).

Resztę artykułów wywozu stanowią także przypadkowe towary, jak przy wywozie z Niemiec, a więc cegły, szpagat, szmaty (?), oleje, octan wapnia i t. p.

Wywóz z Z. S. R. R. do Austrii był następujący (w tonnach):

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Cały rok
Szmaty	—	—	—	—	—	—	802	909	660	725	343	199	3.638
Owoce i konserwy	156	135	5	—	26	63	13	—	—	—	—	10	408
Kwas olejowy	—	—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	12
Oddzierki skór.	—	—	—	—	—	—	43	—	—	74	14	—	131
Drzewo tarte	75	16	16	—	83	132	191	374	1.549	370	198	34	3.038
Fornier	—	—	—	—	—	109	—	—	15	8	8	—	140
Przędza	—	—	—	—	—	—	233	—	—	—	—	—	233
Łapcie	—	—	—	—	—	—	—	19	36	25	—	—	80
Stearyna	—	—	—	—	—	—	—	—	30	16	—	—	46
Patoka buracz.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	46	—	—	46
Skórki	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	3
Soczewica	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100	—	100
Paździerze	80	—	—	—	—	129	—	—	—	—	—	—	209
Węgiel drzew.	39	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	39
Drób bity	62	29	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	104
Węgiel kam.	99	—	—	20	8	—	—	—	—	—	—	—	127
Ryby	—	101	103	—	—	—	—	—	—	—	—	—	204
Zboże	—	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75
Jaja	10	—	93	90	81	—	—	—	—	—	—	—	274
Pozostałe	163	77	87	69	40	49	18	18	18	5	2	2	548
Razem:	684	446	320	179	238	482	1.300	1.321	2.320	1.269	667	246	9.472

Wywóz z Austrii do Z. S. R. R. przedstawiał się następująco (w tonnach):

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	Cały rok
Maszyny	163	248	580	302	67	18	44	77	91	316	83	170	2.159
" rolnicze	323	242	108	333	39	—	55	—	24	—	2	—	1.126
Stal i żelazo	538	340	210	341	241	137	167	367	646	984	477	449	4.897
Konstrukcje żelazne	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	17
Blacha	341	344	551	99	—	—	—	—	15	—	46	15	1.411
Artyk. elektr.	458	254	132	35	73	25	138	—	28	—	11	1	1.127
Wyroby żel.	30	12	31	—	—	—	33	15	121	55	50	1	348
Szmaty	—	—	—	—	—	—	—	—	—	89	—	—	89
Samochody	28	70	47	30	—	—	—	—	—	—	—	103	278
Cegła	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	62	—	62
Części maszyn	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	48	50	98
Pozostałe	89	129	37	13	63	162	31	—	1	—	27	3	555
Razem:	1.982	1.639	1.696	1.153	483	342	486	459	926	1.444	811	792	12.213

Wymiana towarów z Austrią posiada wszystkie cechy, scharakteryzowane wyżej przy analizie wywozu i przywozu sowieckiego do Niemiec i Czechosłowacji z tą różnicą że przywóz z Austrii jest większy, niż wywóz z Z. S. R. R.

Cały handel Z. S. R. R. z Europą Zachodnią, o ile dokonywa się on tranzytem przez koleje polskie (oprócz kierunku na Prusy Wschodnie) stanowił w 1930 r. (w tonnach):

Z Z. S. R. R. 624 374

Do Z. S. R. R. 281.422

Razem: 705.796

W latach poprzednich wymiana tą drogą stanowiła, w liczbach okrągłych (w tonnach):

1927 260.000

1928 500.000

1929 700.000

J. G.

ZMIANY W TARYFIE TOWAROWEJ. — Przewlekający się kryzys spowodował, iż z ramienia Komitetu Taryfowego Państwowej Rady Kolejowej utworzona została specjalna komisja, mająca za zadanie zbadać możliwość przedsięwzięcia pewnych zarządzeń taryfowych, któreby wpłynęły na zwiększenie coraz bardziej malejących przewozów kolejowych, a zarazem ułatwiłyby przetrwanie dzisiejszego kryzysu najbardziej zagrożonym placówkom.

Wynikiem czterodniowych narad — od 19 do 25 lutego — odbytych pod przewodnictwem Prezesa Komitetu Taryfowego, P. B. Chodkiewicza, było żądanie ogromnej ilości zniżek taryfowych, które objęłyby około 8 miljn. t przewozów i dałyby w wyniku zmniejszenie wpływu o przeszło 14 miljn., jak o tem świadczy zestawienie następujące:

	Ilość przewozów tys. tonn	Kwota żądana zniżki tys. 1
Rolnictwo, ogrodnictwo, hodowla . . .	1.910	5.500
Wytwórczość górnicza	1.660	2.550
Przemysł chemiczny	200	100
Przemysł włókienniczy	110	650
Materiały drzewne	2.100	2.750
Papiernictwo	30	140
Przemysł ceramiczny	20	60
Przemysł metalurgiczny i metalowy . .	1.900	1.500
Inne towary	—	1.000
Razem:	7.930	14.250

Jako pokrycie tak olbrzymiej ofiary ze skarbu kolejowego zaproponowano podwyższenie taryf: osobowej i bagażowej — o kwotę 13 miljn.

Po rozważeniu tych wniosków, Ministerstwo Komunikacji nie uznało za właściwe podwyższenie w czasie obecnym taryfy osobowej, kiedy i tak ruch zmalał znacznie, a równocześnie przyszło do przeświadczenia, iż komisja zapoznała cel właściwy swej pracy, mianowicie przysporzenie kolei nowych przewozów, a poszła po linii zwykłego przeczucia na kolej tej zniżki cen, którą przemysł i handel zmuszone były dokonać, aby utrzymać rynki zbytu.

Z uwagi na powyższe — wnioski komisji zostały znacznie zredukowane, i wprowadzone z dniem 24 marca oraz 1 kwietnia r. b. zmiany i uzupełnienia taryfy towarowej, acz obejmują znaczną ilość pozycji taryfowych, przynajmniej zniżek taryfowych tylko na ogólną kwotę 1 750 tys.

Największe zniżki, bo sięgające kwoty 1 250 tys., przyznano przewozowi materiałów drzewnych, głównie drzewa okrągłego do tartaków oraz papierówki i drzewa obrobionego na wywóz przez Gdańsk i Gdynię.

Z uwagi na zmniejszoną powszechnie zdolność nabywczą, wprowadzono niższe opłaty dla przesyłek nie tylko wagonowych, ale i drobnicowych warzyw świeżych i solonych, kierowanych do okręgów górniczych śląskiego i dąbrowskiego oraz zagranicę, jak również dla przesyłek drobnicowych owoców i jagód do wytwórni win lub przetworów owocowych.

Celem ułatwienia zbytu maszyn i przyrządów rolniczych krajowej wytwórczości i zastąpienia niemi maszyn zagranicznych, ustalono specjalnie zniżoną t. w. H₁₂ od stacji, przy których znajdują się fabryki maszyn.

Zniżone taryfy wyjątkowe ustalono dla wywozu zagranicę: papieru oraz bibułki papierowej od stacji, przy których znajdują się papiernie, smoły węglowej od stacji, przy których

znajdują się gazownie, wyrobów żelaznych od stacji, przy których znajdują się zakłady mechaniczne, obrzynków skór garbowanych, melasy, nasion traw i buraków, szkła oraz wyrobów ze szkła. Ostatnie 4 artykuły korzystają z tych zniżek tylko przy wywozie przez Gdańsk lub Gdynię.

ZMIANA W TARYFIE OSOBOWEJ, BAGAŻOWEJ I EKSPRESOWEJ P. K. P. — Z dniem 1 kwietnia r. b. weszła w życie nowa taryfa osobowa, bagażowa i ekspresowa dla kolei normalnotorowych, obejmująca również obszar W. M. Gdańska. Nowa taryfa zawiera szereg zmian i uzupełnień. Ze zmian, interesujących szeroką publiczność, wymenić należy uzupełnienia, wprowadzone w dziedzinie t. zw. okresowych i ulgowych biletów. I tak przy biletach okresowych zwiększono odległość, na jaką one mają być wydawane do 150 km. W dziale szkolnych przejazdów pojedynczych przewidziane zostały przejazdy ulgowe na praktykę wakacyjną dla słuchaczy szkół akademickich. Również zwiększono odległość, na jaką mogą być wydawane uczniowskie bilety miesięczne, określając tę odległość na 150 km. Nowa taryfa przyznaje ulgi przejazdowe dla zbiorowych wycieczek szkolnych wychowawców szkół, nie mających praw naukowych zakładów państwowych pod warunkiem poparcia wycieczki przez przełożoną władzę państwową. Tygodniowe bilety robotnicze będą wydawane od dn. 1 kwietnia, począwszy na odległość do 100 km. przyczem grupy robotników, nie posiadających książeczek robotniczych, będą mogły korzystać z przejazdów ulgowych na podstawie zaświadczeń, wydawanych przez zarząd fabryki.

Pewne zmiany wprowadzone zostały również, jeżeli chodzi o ulgi przy przejazdach do miejsc odpustowych, oraz wyjazdach w celach naukowych i t. p. Członkowie Związku Polskich Turystów Turystycznych, jak również członkowie Polskiego Związku Narciarskiego, będą mogli nabywać w ciągu całego roku bilety ze zniżką 25% w każdą stronę na podstawie swych legitymacji do miejscowości w taryfie szczegółowo określonej. Ulgi te wydawane będą przy przejazdach na odległość przynajmniej 50 km.

Wobec zbliżającego się sezonu letnich wyjazdów ważne są postanowienia, dotyczące przejazdów powrotnych z uzdrowisk krajowych. Tutaj czas pobytu w uzdrowisku, wymagany do uzyskania ulgi, skrócono do 10 dni zamiast dotychczasowych 14 dni. Do wykazu uzdrowisk, korzystających z ulg w okresie letnim, włączono ostatnio Maków Podgórski, położony w województwie krakowskim.

Nowa taryfa wprowadza możliwość przewozu rowerów za specjalnymi biletami rowerowymi. Przewozić je można na odległość do 80 km. Wreszcie nowa taryfa obniża opłaty za dostarczenie dla przewozu chorych wagonu bagażowego lub towarowego do ceny 6 biletów II klasy, zamiast 6 biletów klasy I, jak było dotychczas.

CYWILNA ŻEGLUGA NAPOWIETRZNA W LUTYM 1930 R. — Aczkolwiek luty jest miesiącem zimowym, w którym frekwencja pasażerów, korzystających z komunikacji lotniczej, jest mniejsza niż w miesiącach letnich, to jednak statystyka przelotów za ten miesiąc wykazuje dość żywy ruch.

W lutym dokonano na aparatach Polskich linii Lotniczych 389 lotów, przebywając 96.962 km, w czasie 643 25 godzin. Przewieziono w tym okresie 684 pasażerów, 5.439 kg bagażu, 14.041 kg towaru, 2.747 kg poczty oraz 83 kg gazet. Ponadto dokonano 48 lotów dodatkowych, nie przewidzianych w rozkładzie, przebywając 6.068 km w czasie 43 45 godzin.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

RYNEK FRACHTOWY. — Rynek frachtowy zawiódł naogół pokładane w nim nadzieje; zapotrzebowanie na tonnaż pod zboże przeszło, również zainteresowanie na ryż, bób, cukier i t. d. upadło w momencie, gdy stawki frachtowe wyglądały bardziej obiecująco dla armatorów niż w czasie ubiegłym.

Rynek czarnomorski był cokolwiek ruchliwszy. Płacono stawki sh 10/3 do 10/9, zależnie od rozmiarów, do portów Kontynentu na marzec - kwiecień i po sh 10 6 za statki większego typu na transporty na połowę kwietnia. Jest zapotrzebowanie na tonnaż pod rudę z Poti po \$ 3 35 do Stanów Zjednoczonych, rejonu północne, na ładunki w maju, na kwiecień zaś poszukiwane są statki pod węgiel do tychże portów przeznaczenia. W portach

Dunaju zauważyć można było pewne zainteresowanie tonnażem po stawkach sh 13/6 do 13/9, a Constanzy, Warny i Burgas po sh 10/6 do rejonu Antwerpja/Hamburg; transakcje te są jednak dalekie od związania końca z końcem. To samo można powiedzieć o transakcjach z Aleksandrii.

Mało zmian jest do zanotowania na rynku śródziemnomorskim, gdzie zawarto niewiele kontraktów na rudę i fosfaty do Anglii i portów Kontynentu po stawkach niebywale niskich, czego dowodem jest kontrakt z Huelwy do Rotterdamu po sh 4/1½, akceptowany przez Towarzystwo Rio Tinto.

Wschodni rynek prawie bez zmian. Około 10 statków zafrachtowanych zostało z Australji do Szanghaju po sh 18/6, do Kal-

kutty po sh 17. Jak nam donoszą, Indje nałożyły podatek od pszenicy, importowanej z Australji, w rozmiarze sh 12/6 od kwintala, co będzie miało bezwątpienia wielki wpływ na dalsze transakcje w tej dziedzinie. Z Burmy zafrachtowano ładunki na kwiecień/maj po sh 24 do Holandji i sh 24/6 do rejonu Antwerpja/Hamburg. Istnieje zainteresowanie na dalsze transakcje. Ładunek rudy manganowej z Marmagoa zakontraktowano na marzec-kwiecień po sh 19 do Dunkierki i częściowo do Rouen, a zależnie od pojemności statku z Bombaju, Karachi i Marmagoa poszukiwany jest na kwiecień tonaż po stawkach sh 19/6 do 20 do portów morza Śródziemnego, Anglji i Kontynentu.

Niezależnie od opozycji pewnych kół i przestróg przed zawieraniem kontraktów na time-charter (umowa frachtowa na pewien okres czasu, niezależnie od ilości rejsów) na warunkach, proponowanych przez Sowjety, cały szereg statków został przez nich zakontraktowany na okres od 4 do 6 miesięcy dla dostaw do portów wschodniego wybrzeża Anglji na maj po stawkach 5/7½, zależnie od pojemności.

Zapotrzebowanie na tonaż z Argentyny nie wzmagą się

i, pomimo stosunkowo niewielkiej ilości tonażu wolnego pod szybkie załadunki, okazuje się, że i tego jest za dużo dla obecnego zapotrzebowania tak że niemożliwe jest nawet utrzymanie się na tak niekorzystnym poziomie stawek, do którego się rynek ostatnio obniżył. Parę statków nadeszło w balaście z Europy i dotychczas nie zostało zafrachtowanych. Wiele podobnych jest w drodze, stawki zaś proponowane wahają się pomiędzy sh 16 obecnie, a sh 17/6 na kwiecień-maj do Anglji i portów Kontynentu.

Naskutek przedłużającej się zimy na rynku bałtyckim tendencja na węgiel u głównych odbiorców utrzymana. Poza tem zafrachtowano z Gdyni/Gdańska kilka mniejszych statków na zboże, głównie do Danji i Belgji. Wobec zaspokojenia potrzeb na tonaż przez kupców cukrowych na marzec i początek kwietnia, zapanowała znowu cisza w tych transakcjach. W ostatnim tygodniu zawinęły do Gdyni większe statki ze złomem na rachunek polskich hut żelaznych, przyczem jeden z nich, po wyładowaniu, przejdzie do Gdańska na stocznię dla rozbiórki na złom. Stawki frachtowe bez zmian.

PRAWO I SĄD W ŻYCIU GOSPODARCZYM

ORZECZNICTWO SĄDOWE

POBIERANE PRZEZ KELNERÓW WYNAGRODZENIE ZA USŁUGĘ NIE MOŻE BYĆ WYŁĄCZONE Z OBROTU FIRMY. — Stan faktyczny sprawy w świetle odwołania przedstawia się jako stosunek umowy między skarżącą firmą, jako właścicielką przedsiębiorstwa z jednej, a kelnerami z drugiej strony. Stosunek ten miał za przedmiot obsługę gości restauracji przez kelnerów za wynagrodzeniem, na jakie składało się utrzymanie w naturze i „zezwolenie na doliczanie gościom 10% dodatku do rachunku na rzecz kelnerów.”

Z tego niespornego stanu faktycznego skarga, względnie zastępcy strony skarżącej na rozprawie snują wnioski o stosunku dzierżawnym między przedsiębiorstwem a kelnerami, twierdząc, że kelnerzy dzierżawią stoliki, że usług nie świadczą właścicielowi, tylko gościowi, i że za nie od gościa otrzymują zamiast napiwku owe 10%, które nie stanowią wpływu przedsiębiorstwa restauracyjnego. Dalej twierdzili zastępcy strony skarżącej na rozprawie, że kelnerzy w przedsiębiorstwie skarżącej firmy wykonywali wolny zawód. Jednakowoż powyższe twierdzenia i wnioski Najwyższy Trybunał Administracyjny uznał za błędne i chybione. Z natury rzeczy wynika, że świadczenia zakładu restauracyjnego na rzecz gości uzasadniają prawa i obowiązki jedynie tylko pomiędzy właścicielem zakładu restauracyjnego, względnie przedsiębiorcą, a gośćmi, a nie pomiędzy temi ostatnimi, a temi, którzy w stosunku do gości działają jedynie z polecenia i jako pracownicy przedsiębiorstwa, a zatem wszelkie wynagrodzenie za świadczone usługi od pracodawcy w postaci utrzymania, czy to w postaci procentowego dodatku do rachunku, stanowią wynagrodzenie z tytułu najmu usług, i tego charakteru nie zmienia okoliczność, jakim trybem część tego wynagrodzenia z mocy umowy jest wypłacana, chociażby nawet, jak w konkretnym przypadku, drogą bezpośredniego inkasa przez kelnerów od gości.

Wynagrodzenie to bowiem stanowi w stosunku do przedsiębiorstwa część kosztów handlowych i tego charakteru nie traci z tego jedynie powodu, że nie wpływa ono bezpośrednio do „kasy” przedsiębiorstwa. Twierdzenie o stosunku dzierżawy, wysunięte dopiero na rozprawie, przedstawia się jako okoliczność natury faktycznej zupełnie nowa i rozpoznaniu jej stoi na przeszkodzie przepis art. 24 ustawy o Najwyższym Trybunale Administracyjnym, albowiem taki stosunek opiera się na innych przesłankach w myśl kodeksu cywilnego, ani stosunek najmu usług, przyznany w postępowaniu administracyjnym. Pojęcie wolnego zawodu, wysnute również na rozprawie, w stosunku do zawodu kelnerskiego jest chybione, albowiem według utartej terminologii dotyczy ono adwokatów, lekarzy, inżynierów, rejentów i t. p., co do których art. 8 ustawy o państwowym podatku przemysłowym z dn. 15 lipca 1925 r. zawiera wyczerpujące wyczerpanie. Powołane, wreszcie, przez zastępców skarżącej firmy okólniki Ministerstwa Skarbu dotyczą stosunków zupełnie innych, aniżeli stosunku najmu usług, i dlatego też

w rozpoznawanej sprawie ani postanowienia tych okólników, ani powołane wyroki Najwyższego Trybunału Administracyjnego nie wchodzą w rachubę. Z tych powodów skargę firmy „Polonia Palace Hotel” należało oddalić jako niezasadzoną. (Wyrok N. T. A. L. Rej. 1210/29).

ROSZCZENIE Z PRZEDAWNIOWEGO WEKSŁU. — Jak wiadomo, obowiązujące u nas prawo wekslowe przewiduje, że jeżeli nastąpiło przedawnienie skargi wekslowej (3 lata w stosunku do akceptanta lub wystawcy weksłu własnego, 1 rok względem indosanta i 6 miesięcy przy zwrotnem poszukiwaniu), to posiadaczowi weksłu przysługuje zwykła skarga z tytułu niesłusznego wzbogacenia się osób, podpisanych na weksłu.

Otóż w trudnej kwestji dowodu takiego niesłusznego wzbogacenia się Sąd Najwyższy (w sprawie I C. 1273/30) orzekł, że dowodem takim w stosunku do wystawcy weksłu własnego, bądź też wystawcy lub akceptanta weksłu trasowanego może być zamieszczona w tekście weksłu klauzula walutowa („waluta w gotowiznie”, „waluta w towarze” i t. p.).

Jak wiadomo, prawo wekslowe klauzuli takiej nie wymaga, weksel bowiem jest zobowiązaniem abstrakcyjnym, niezależnym od jego podkładu materialnego. Jednakże z chwilą, gdy klauzula walutowa w tekście weksłu figuruje, to podpis dłużnika stwierdza, że walutę otrzymał i przeto odpowiada z tytułu niesłusznego wzbogacenia się.

ZMIANA TREŚCI WEKSŁU. — W sprawie zmian w treści weksłu Sąd Najwyższy (w sprawie I C. 1462/30) orzekł, co następuje:

W myśl art. 69 prawa wekslowego dłużnik odpowiada jedynie według treści weksłu, która istniała w chwili położenia podpisu. Według treści zmienionej dłużnik mógłby odpowiadać tylko wówczas, gdyby było udowodnione, że zmiana nastąpiła przed powstaniem zobowiązania wekslowego, czyli przed wydaniem weksłu wierzycielowi, albo że dłużnik na późniejszą zmianę treści się zgodził.

Na kogo spada ciężar dowodu? To zależy od okoliczności faktycznych. Sąd Najwyższy stwierdził, że jeżeli zmiana w treści weksłu jest widoczna, to ciężar dowodu spada na wierzyciela.

WYPOWIEDZENIE UMOWY O PRACĘ. — Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej o umowie o pracę pracowników umysłowych wymaga, aby wypowiedzenie umowy następowało najpóźniej ostatniego dnia miesiąca, a wtedy 3 miesięczny okres wypowiedzenia liczy się od dn. 1 miesiąca następnego. Nie znaczy to, jak wyjaśnił Sąd Najwyższy (w sprawie I C. 924/30), aby wypowiedzenie, które nastąpi 1-go dnia miesiąca, było nieważne i niebyłe, tylko że okres wypowiedzenia liczy się od dn. 1 miesiąca następnego. Jedynie przeciwnie zastrzeżenie w umowie uważa się za niebyłe i nie mające żadnego znaczenia.

KRONIKA BIEŻĄCA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

USTAWY:

Zmiana ustawy z dn. 1 lipca 1926 r. o opłatach stemplowych — ust. z dn. 17/III 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 27, poz. 168).

Upoważnienie Ministra Skarbu do udzielenia pożyczki Państwowemu Funduszowi Drogowemu — ust. z dn. 18/III 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 27, poz. 169).

Opłata od kart do gry — ust. z dn. 18/III 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 27, poz. 171).

Samoistny podatek wyrównawczy dla gmin wiejskich — ust. z dn. 20/III 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 27, poz. 172).

Ustawa skarbowa na okres od 1 kwietnia 1931 r. do 31 marca 1932 r. — ust. z dn. 21/III 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 28, poz. 188).

Zmiana rozp. Prezydenta Rzplitej, uzupełniającego art. 24 ust. o państw. podatku dochodowym — ust. z dn. 17/III 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 29, poz. 192).

ROZPORZĄDZENIA RADY MINISTRÓW:

Obniżenie uposażeń pracowników Pocztowej Kasy Oszczędności, i owszechnego Zakładu Ubezpiecz. Wzajemnych oraz Państw. Banku Rolnego — rozp. z dn. 24/III 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 27, poz. 184, 185 oraz 186).

ROZPORZĄDZENIA MINISTRÓW:

Zwrot ceł przy wywozie gotowych wyrobów włókienniczych — rozp. Ministrów: Skarbu, Przem. i Han. oraz Rolnictwa z dn. 11/II 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 26, poz. 164 — szczegóły p. zesz. 9/1931, str. 350).

Podwyższenie cła przywozowego od zapalek, zapalczyków i kamieni do zapalniczek — rozp. Ministrów: Skarbu, Przem. i Han. oraz Rolnictwa z dn. 20/II 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 26, poz. 166 — szczegóły p. zesz. 6/1931, str. 234).

Przyznanie X Targom Poznańskim ulg w sprawie ochrony wynalazków, wzorów i znaków towarowych — rozp. Ministra Przem. i Han. z dn. 14/III 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 26, poz. 167).

Opłaty za czynności urzędów miar — rozp. Ministra Przem. i Han. z dn. 17/III 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 29, poz. 198).

Zlecenia pocztowe w obrocie wewnętrznym — rozp. Ministra Poczty i Telegrafów z dn. 26/III 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 29, poz. 200).

Uzupełnienie taryfy pocztowej — rozp. Ministra Poczty i Telegr. z dn. 26/III („Dz. Ust. R. P.” Nr. 29, poz. 201).

Obniżenie ceł wywozowych na niektóre artykuły gdańskiego przemysłu, gdańskich rękodzieł oraz gdańskiego rolnictwa — rozp. Ministrów: Skarbu, Przem. i Han. oraz Rolnictwa z dn. 6/III 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 29, poz. 202).

Odroczenie wejścia w życie rozp. z dn. 23/II 1931 r. w sprawie ceł wywozowych — rozp. Ministrów: Skarbu, Przem. i Han. oraz Rolnictwa z dn. 27/III 1931 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 29, poz. 203).

NOWE EMISJE W SPÓLKACH AKCYJNYCH

zatwierdzone w dniu:

14 marca:

— **Towarzystwo dla Handlu Manufakturą i Jedwabiami „M. Efraim”**, S. A. w Warszawie; powiększono kapitał zakładowy o zł 150.000, czyli do zł 250.000, drogą nowej emisji 6.000 sztuk nowych akcji, nominalnej wartości zł 25 każda; cena emisyjna zł 25,25.

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH

7 kwietnia:

— **„Towarzystwo Handlu Skórami Amerykańskimi—American Leather Trading Company, Inc.”**, S. A.: zebr.

zwyczaj. — o godz. 19 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Nalewki 27 (ew. II termin — dn. 11 kwietnia).

— **„Browar i Słodownia w Włocławku”**, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 10 w Włocławku, ul. Łęska 28.

— **„Włocławska Fabryka Drutu” dawniej C. Klauke**, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Włocławku, ul. Kościuszki 28.

— **Włocławska Fabryka Cykorji „Stella”**, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Włocławku, ul. Kościuszki 28.

8 kwietnia:

— **„Stowarzyszenie Rolniczo-Handlowe w Radomsku”**, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 14 w lokalu S-ki w Radomsku, ul. Wł. Reymonta 12.

— **„Młynotwórnia”, T. A. Wytwórni Maszyn Młyńskich w Rogoźnie Wilkp.**, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 12 w sali posiedzeń Banku Związku Spółek Zarobkowych w Poznaniu, pl. Wolności 15.

9 kwietnia:

— **„Chodorów”, Spółka Akcyjna dla Przemysłu Cukrowniczego w Chodorowie**, S. A.: zebr. zwyczaj. (zmiany statutu) — o godz. 11 w lokalu Generalnej Dyrekcji S-ki we Lwowie, ul. Zimorowicza 19.

— **Łódzka Huta Szklana „Geha”**, S. A.: zebr. zwyczaj. (powiększenie kapitału zakładowego) — o godz. 16 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Nowa 18/20 (ew. II termin — dn. 23 kwietnia).

— **„Polskie Kopalnie Rudy”**, S. A. w likwidacji: zebr. zwyczaj. — o godz. 18 min. 30 w lokalu Komisji Likwidacyjnej w Warszawie, ul. Srebrna 9.

11 kwietnia:

— **„Spółka Akcyjna Tomaszowskiej Przędzalni Wełny Czesankowej w Tomaszowie Mazowieckim”**, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 11 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Krakowskie-Przedmieście 16/18 (ew. II termin — dn. 27 kwietnia).

— **„Recenia Polska”**, S. A. w Pabjanicach: zebr. zwyczaj. (zmiany statutu) — o godz. 11 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Krakowskie-Przedmieście 16/18 (ew. I termin — dn. 25 kwietnia).

— **„Osada”, Spółka Akcyjna Budowy Domów w Gnieźnie**, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 17 w Hotelu Francuskim w Gnieźnie.

— **„Bank Międzynarodowy w Warszawie”**, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Trębacka 4.

— **„Fabryka Maszyn Rolniczych i Odlewni Żelaza „R. Dratt i Spółka”**, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Chełmie, ul. Lwowska 16.

— **Zakłady Przemysłowe „Merkury”**, S. A.: zebr. zwyczaj. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych, zmiana wartości nominalnej akcji, podwyższenie kapitału akcyjnego) — o godz. 17 min. 30 w lokalu S-ki we Lwowie przy trakcie Gródeckim.

14 kwietnia:

— **Fabryka i Pralnia Bielizny „Opus”**, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 19 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Nowolipki 5.

16 kwietnia:

— **„Towarzystwo Eksploatacji Terenów”**, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Czackiego 23 (ew. II termin — dn. 3) kwietnia).

— **Wileńskie Składy Towarowe „Pacific”**, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 18 w lokalu S-ki w Wilnie, ul. Jagiellońska Nr. 10.

— **„Polska Nafta”**, S. A.: zebr. zwyczaj. (zmiany statutu, zmniejszenie kapitału zakładowego) — o godz. 18 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Chmielna 10.

— **Towarzystwo Akcyjne Wydawnicze „Świat”**, S. A.: zebr. zwyczaj. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Szpitalna 12.

— **„Towarzystwo Akcyjne Fabryki Szkła” dawniej S. Reich i S-ka w Zawierciu**, S. A.: zebr. nadzwyczaj. (zmiana statutu) — o godz. 11 w lokalu S-ki w Zawierciu, ul. Towarowa 16.

— „**Terenowo-Budowlane Towarzystwo**”, S. A.: zebr. zwycz. (uzgodnienie statutu z praw m o spółkach akcyjnych) — o godz. 10 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Kilińskiego 78.

— „**Łódzkie Towarzystwo Elektryczne**”, S. A.: zebr. zwycz. (uzgodnienie statutu z prawem o spółkach akcyjnych) — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Przejazd 58.

— „**Łódzka Fabryka Kapeluszy**” dawniej **Herman Schlee**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Targowa 2 (ew. II termin — dn. 30 kwietnia).

17 kwietnia:

— „**Kolej Elektryczna Warszawa — M'ociny — Modlin**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 11 w lokalu S. A. „Siła i Światło” w Warszawie, ul. Marszałkowska 94.

— „**Kattowitzer Aktien Gesellschaft für Bergbau und Eisenhüttenbetrieb — Katowicka Spółka Akcyjna dla Górnictwa i Hutnictwa**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 12 w gmachu Dyrekcji Huty Bismarcka w Wielkich Hajdukach.

— „**Elektryczne Koleje Dojazdowe**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 10 w lokalu S. A. „Siła i Światło” w Warszawie, ul. Marszałkowska 94.

— „**Tramwaje Elektryczne w Zagłębiu Dąbrowskiem**”, S. A. w Sosnowcu: zebr. zwycz. — o godz. 12 w lokalu S. A. „Siła i Światło” w Warszawie, ul. Marszałkowska 94.

— „**Spółka Akcyjna Eksploatacji Soli Potasowych**”, S. A.: zebr. zwycz. (zmiany statutu) — o godz. 13 w lokalu Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie, ul. Krakowskie-Przedmieście 32.

— „**Miesowski Przemysł Granitowy w Warszawie**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Trębacka 4.

18 kwietnia:

— „**Polsko-Belgijskie Towarzystwo dla Impregacji Drzewa i Polski Krezonaf**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 10 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Wspólna 23.

— „**Dynasy**”, **Towarzystwo Budowlano-Parcelacyjne**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Krakowskie-Przedmieście 13.

— „**Pabjanickie Zakłady Włókiennicze dawniej R. Hindler w Pabjanicach**”, S. A.: zebr. zwycz. (zmiana statutu) — o godz. 12 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Krakowskie-Przedmieście 16/18.

— „**J. D. Potoka Synowie**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 15 w lokalu S-ki w Będzinie — Miłobądu (ew. II termin — dn. 25 kwietnia).

— „**Zakłady Przemysłowe „Jaeger i Ziegler”**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Rymarska 10 (ew. II termin — dn. 25 kwietnia).

— „**Towarzystwo Akcyjne Ząbkowickiej Fabryki Szkła**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 10 w lokalu S-ki w Ząbkowicach.

— „**Polski Bank Komunalny**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 12 w lokalu Banku w Warszawie, pl. Napoleona 7, (ew. II termin — dn. 9 maja).

— **Fabryka Maszyn i Narzędzi Rolniczych „M. Wolski**

i S-ka”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Lublinie, ul. 1 Maja 16 (ew. II termin — dn. 25 kwietnia).

— „**Lesienicka Fabryka Drożdży Prasowanych i Spirytusu**”, S. A. we Lwowie: zebr. zwycz. — o godz. 11 m. 30 w sali konferencyjnej Banku Dyskontowego Warszawskiego, Oddział we Lwowie, ul. 3 Maja 14.

— „**Fabryka Maszyn „S. Waberski i S-ka**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 14 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Markowska 8.

— „**Chemimetal**”, **Spółka Akcyjna dla Przemysłu Chemicznego i Metalowego w Zawierciu**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 11 w biurze adwokata D-ra Zygmunta Robinsohna w Bielsku, ul. 3 Maja 1a.

19 kwietnia:

— „**Zap**”, **Zakłady Przemysłowe**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 12 w lokalu S-ki w Bydgoszczy, ul. Kwiatowa 12/13.

— „**Towarzystwo Akcyjne Pierwszej Warszawskiej Fabryki Palenia Kawy, Cykorji i Surogatów Kawy „Pluton T. i M. Tarasiewiczów**”, S. A.: zebr. zwycz. (zmiany statutu) — o godz. 11 min. 30 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Zytina 10.

20 kwietnia:

— „**Fabryka Pończoch, Koronek i Wstążek „Emil Eisert i Bracia Schweikert**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 16 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Gdańska 47.

— „**Towarzystwo Budowy i Eksploatacji Hoteli w Uzdrowiskach Polskich**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 19 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Emilji Platę 7, m. 5.

— „**Towarzystwo Przemysłowo-Handlowe „A. L. Sojka**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Warszawie, ul. Królewska 6.

— „**Spółka Akcyjna Przemysłu Włókienniczego „Weiss i Poznański**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Łodzi, ul. Pusta 10 (ew. II termin — dn. 10 maja).

— „**Wilhelm i Hugo Bracia Müller**”, **Merceryzownia, Bielarnia, Farbiarnia, Wykończalnia i Tkalnia w Kaliszu**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 17 w lokalu S-ki w Kaliszu, ul. Majkowska 23.

— „**Bank Angielsko-Polski**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 15 w lokalu Banku w Warszawie, ul. Krakowskie-Przedmieście 47/49.

— „**Zakłady Chemiczne w Winnicy**”, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 11 w lokalu S-ki w Winnicy pod Warszawą,

— „**Polskie Zakłady Elektrotechniczne we Włochach pod Warszawą**”, S. A.: zebr. zwycz. (powiększenie kapitału akcyjnego) — o godz. 15 w kancelarii notariusza Stanisława Jurkiewicza w gmachu Hipoteki w Warszawie.

— „**Rola**”, S. A. w likwidacji: zebr. zwycz. — o godz. 15 w sali Hotelu Francuskiego w Gostyniu.

— „**Towarzystwo Akcyjne Kolejki Twarda Góra — Nowe pow. Świecie, Pomorze**”, zebr. zwycz. (uchwalenie nowego statutu) — o godz. 11 w biurze Zarządu Kolejki w Nowem.

— „**Prasa Nowa**” **Zakłady Wydawnicze i Graficzne we Lwowie**, S. A.: zebr. zwycz. — o godz. 10 w lokalu S-ki we Lwowie, ul. Sokoła 4.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

PODATKI I OPŁATY

ZWOLNIENIE UPOSAŻEŃ PRACOWNIKÓW KOMUNALNYCH OD DODATKU NA RZECZ ZWIĄZKÓW KOMUNALNYCH. — W „Dz. Ust. R. P.” w roz. Nr. 29, poz. 192, ogłoszona została ustawa, wprowadzająca zmianę porządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 8/XI 1927 r., uzupełniającem art. 24 ustawy o państwowym podatku dochodowym.

W myśl nowej ustawy „dochody z uposażeń służbowych, emerytur i wynagrodzeń za najemną pracę, wypłaconych z funduszów Państwa oraz związków komunalnych, nie podlegają dodatkowi na rzecz związków komunalnych”.

Ustawa obowiązuje od dn. 1 b. m.

INTERPRETACJA ART. 21 P. 3 USTAWY O PODATKU DOCHODOWYM. — W związku z postanowieniami art. 6 i 21 ustęp 3 ustawy o podatku dochodowym, Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 6 marca r. b. L. D. V 1.346/2 wyjaśniło, co nastąpiło:

„Za osoby, podpadające pod postanowienia art. 21 ustęp 3 ustawy o podatku dochodowym, należy uważać osoby, wchodzące w skład zarządów, rad nadzorczych, komitetów wykonawczych i komisji rewizyjnych w charakterze członków lub ich zastępców, oraz osoby, upoważnione do samodzielnego prowadzenia całego przedsiębiorstwa, których czynny udział w zarządzie przedsiębiorstwa uwarunkowany jest określeniem zgóry tak rodzaju i zakresu tego czynnego udziału, jak i wymiaru wynagrodzenia za świadczoną pracę, chociażby w wyso-

kości procentowej, jednak ustalonej co najmniej co do należności i warunków wypłaty.

Wynagrodzenie zaś osób, wchodzących wprawdzie w skład zarządów, rad nadzorczych i komisji rewizyjnych, jednak nie spełniających żadnych konkretnych, zgóry określonych czynności w związku z zarządzaniem przedsiębiorstwa, a zatem wynagrodzenie nie za pewne konkretne, zgóry określone czynności, podlega doliczeniu do dochodu podatkowego, ponieważ nie może być uznane za koszty osiągnięcia, zachowania i zabezpieczenia przychodu w rozumieniu art. 6 ustawy. Tego rodzaju wynagrodzenie jest wydatkiem, niezwiązanym z osiągnięciem dochodu.

W związku z powyższym, przy ocenie kwot, wypłaconych osobom wyższej administracji przedsiębiorstw, podlega przedewszystkiem zbadaniu i ustaleniu, czy kwoty, wypłacone poszczególnym osobom, mogą być uznane za koszty osiągnięcia, zachowania i zabezpieczenia przychodów w rozumieniu art. 6 ustawy. Kwoty, wypłacone osobom, które nie spełniają żadnych zgóry konkretnie oznaczonych czynności dla przedsiębiorstwa, zostają doliczone do dochodu podatkowego w myśl art. 6 i 21 ustawy, jako wydatek, niezwiązany z osiągnięciem dochodu. Natomiast zgóry określone wynagrodzenie osób wyższej administracji przedsiębiorstwa za pewne konkretne, chociażby nie stale spełniane czynności, jakkolwiek jest kosztem osiągnięcia dochodu, zasadniczo potrącalnym w myśl art. 6 ustawy — podpada pod normy z art. 21 ustęp 3 ustawy i nadwyżka ponad te normy podlega doliczeniu do dochodu podatkowego.

SPRZEDAŻ TOWARÓW, NIEZWIĄZANYCH Z PRODUKCJĄ, PRZEZ PRZEDSIĘBIORSTWA PRZEMYSŁOWE, A PODATEK PRZEMYSŁOWY. — Zdarzają się wypadki, że przedsiębiorstwo przemysłowe odprzedaje nabyte surowce lub materiały pomocnicze, względnie trudni się sprzedażą artykułów, nie wchodzących w zakres jego produkcji, np. przędzalnia sprzedaje bawełnę, cukrownia węgiel, nawozy sztuczne i t. p. Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 11 marca r. b. L. D. V 3058/31 wyjaśniło, iż obrót, uzyskany z tego rodzaju sprzedaży, nie stanowi obrotu przedsiębiorstwa przemysłowego w myśl art. 5 p. 7 ustawy z dn. 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym, lecz obrót przedsiębiorstwa handlu towarowego w myśl art. 5 p. 1 tejże ustawy.

W razie stwierdzenia podobnych obrotów w przedsiębiorstwie przemysłowym przedsiębiorstwo to winno wykupić 2 świadectwa przemysłowe: jedno — na przedsiębiorstwo przemysłowe, drugie — na przedsiębiorstwo handlu towarowego; podatek zaś przemysłowy od obrotu winien być wymierzony odrębnie od obrotu przedsiębiorstwa przemysłowego (w myśl art. 5 p. 7 ustawy) i odrębnie od obrotu przedsiębiorstwa handlowego (w myśl art. 5 p. 1 ustawy).

To zarządzenie Min. Skarbu nie narusza postanowień okólnika z dn. 5 stycznia 1928 r. L. D. V 7558/4 27, w myśl których cukrownie zostały zwolnione pod pewnymi warunkami od nabycia odrębnych świadectw przemysłowych na handel towary węglem nasionami i nawozami sztucznymi, przyczem zaznaczyć należy, że mają być uskuteczniane dla cukrowni odrębne wymiary podatku obrotowego od prowadzonego przedsiębiorstwa handlowego nawet w wypadku, gdy korzysta ona z uwolnienia od obowiązku wykupienia świadectwa przemysłowego na to przedsiębiorstwo.

NIEWLICZANIE DO OBROTU, PODLEGAJĄCEGO PODATKOWI PRZEMYSŁOWEMU, ODSETKÓW PROLONGACYJNYCH. — Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 10 marca r. b. L. D. V 2938 4 wyjaśniło, że odsetki za dyskonto weksłu, pobrane przez sprzedawcę przy sprzedaży towaru na weksle, nie są potrącalne od przychodu brutto i stanowią w całości obrót, podlegający opodatkowaniu.

Okoliczność, że weksle zostały następnie przez sprzedawcę zdykontowane, a pobrano odsetki w całości lub części zużyte na pokrycie kosztów dyskonta, jest bez znaczenia.

Tak samo nie są potrącalne od przychodu brutto odsetki, pobrane przez sprzedawcę przy sprzedaży towaru na kredyt bez przyjmowania weksli.

Natomiast t. zw. odsetki prolongacyjne, t. j. odsetki pobrane w razie sprolongowania terminu płatności weksłu przez przyjęcie nowego weksłu, względnie od etki zwłoki, pobrane od nabywców towarów z powodu niezapłacenia w umówionym terminie pokredytowanej ceny kupna, nie stanowią części obrotu, podlegającego opodatkowaniu w myśl art. 5 p. 1 i 7 ustawy z dn. 15 lipca 1925 r. o państwowym podatku przemysłowym.

ADNOTACJE NA ŚWIADECTWACH PRZEMYSŁOWYCH W WYPADKU ZMIANY MIEJSCA WYKONYWANIA PRZEDSIĘBIORSTWA LUB WŁAŚCICIELA. — W związku z wyrokami Sądu Najwyższego w sprawie

uzyskania od władz skarbowych adnotacji na świadectwach przemysłowych w wypadku zmiany miejsca wykonywania przedsiębiorstwa lub w razie zmiany osoby przedsiębiorcy — Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 2 marca r. b. L. D. V 2466/4 wyjaśniło, że przeniesienie przedsiębiorstwa z jednej ulicy na drugą w obrębie miejscowości tejże klasy nie stanowi zmiany miejsca wykonywania przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 36 ustawy o państwowym podatku przemysłowym. Przejście przedsiębiorstwa od właściciela jednoosobowego na własność spółki handlowej (nawet spółki firmowej) stanowi zmianę osoby przedsiębiorcy i wymaga odnośnej adnotacji na świadectwie przemysłowym. Wobec czego w razie stwierdzenia braku takiej adnotacji należy uznać, że przedsiębiorstwo prowadzone jest bez świadectwa, co stanowi wykroczenie, przewidziane w art. 98 wspomnianej ustawy.

Jednocześnie zaznaczyć należy, że adnotacja o zmianie w osobie przedsiębiorcy możliwa jest tylko za wiedzą władzy skarbowej i pod warunkiem całkowitego uiszczenia zaległości podatku przemysłowego, obciążających przedsiębiorstwo.

KREDYT

ROKOWANIA O POŻYCZKĘ NA BUDOWĘ LINJI ŚLĄSK-GDYNIA. — W rokowaniach, odbywających się w Paryżu, a dotyczących zaciągnięcia pożyczki na budowę linii Śląsk-Gdynia, oraz udzielenia koncesji na dokończenie budowy i eksploatację tej linii — doprowadzono już do parafowania umowy, ustalającej warunki koncesji; koncesja będzie udzielona przez Rząd po uzyskaniu pełnomocnictw od władz ustawodawczych.

Dla budowy i eksploatacji linii Śląsk-Gdynia została utworzona w Paryżu spółka polsko-francuska (na zasadzie praw francuskich); ze strony francuskiej wchodzi: Schneider-Creuzot i Banque des Pays du Nord. Dyrekcja kolei będzie w rękach polskich i będzie podporządkowana Min. Komunikacji.

Dla zdobycia środków na cele budowy kolei spółka wypuści obligacje do wysokości 1 miljarda franków francuskich. Obligacje te będą gwarantowane przez Skarb Państwa Polskiego. Emisja nastąpi w kilku transzach w miarę zapotrzebowywania kapitału na budowę.

Udzielenie koncesji spowoduje przyspieszenie wykończenia budowy linii Śląsk-Gdynia i umożliwi większe zatrudnienie przemysłu krajowego, pracującego na potrzeby kolejnictwa.

Po Świątach Wielkanocnych w najbliższym czasie będą rozpoczęte dalsze pertraktacje, dotyczące warunków emisji obligacji.

Dopiero po zakończeniu tych rokowań będzie mógł a mówić o ostatecznym zrealizowaniu całej transakcji pożyczkowo-koncesyjnej.

I TRANZA POŻYCZKI ZAPALCZANEJ.

W dniu 28 marca r. b. agent finansowy pożyczki zapalczanej Lee, Higginson & Co. przekazał do Banku Polskiego I transzę pożyczki zapalczanej w wysokości \$ 8.244 tysięcy. II transza, t. j. reszta pożyczki, ma być przekazana dn. 1 lipca r. b.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIĘŁDA WARSZAWSKA

za okres od 23 do 28 marca 1931 r.

— Dla walut panowała w okresie sprawozdawczym tendencja słaba, pociągając za sobą zniżkę olbrzymiej większości kursów. W porównaniu z notowaniami końcowymi okresu po-

przedniego w silniejszym stopniu obniżyły się funty szterlingów, franki francuskie i szwajcarskie, helgi, liry włoskie oraz floreny holenderskie, w mniejszym zaś dolary, korony czeskosłowackie, szylingi austriackie, guldeny gdańskie oraz pengö węgierskie. Jedynie kurs lei rumuńskich pozostał bez zmiany. Waluty państw skandynawskich nie były notowane.

Zapotrzebowanie na dolary gotówkowe było nadal niewielkie przy tendencji słabszej; kurs ich wykazuje niżkę do zł 8 9175 za \$ 1. Na rynku prywatnym miała miejsce identyczna niżka — do zł 8 9175 za \$ 1.

Wysokość dziennego zapotrzebowania wykazywała dość znaczne wahania i, jak zwykle na ultimo miesiąca, uległa pewnemu zmniejszeniu.

		Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Kurs w dn. 28 III
		w zł		
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	8 915	8 911	8 911
" " " telegr.	\$ 1	8 924	8 919	8 919
Funty szterlingów	£ 1	43 36½	43 32½	43 32½
Franki francuskie	100 fr.	34 92	34 88½	34 88½
Franki szwajcarskie	100 fr.	171 77	171 60	171 60
Belgi	100 blg.	124 25	124 08	124 08
Korony czeskosłowackie	100 kor.	26 43½	26 42½	26 42½
Szylingi austriackie	100 szyl.	125 40	125 35	125 35
Liry włoskie	100 lir.	46 76	46 72½	46 72½
Floreny holenderskie	100 fl.	357 81	357 58	—
Guldeny gdańskie	100 guld.	173 38	173 38	—
Leje rumuńskie	100 lei	5 31	5 31	—
Pengö węgierskie	100 png.	155 52	155 48	—

Zainteresowanie działem papierów lokacyjnych państwowych było w okresie sprawozdawczym nadal niezbyt wielkie, przy tendencji naogół słabszej. Większość papierów tej grupy wykazuje niżkę w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego, a mianowicie: 3% Pożyczka Budowlana (— zł 0 25), 4% Pożyczka Inwestycyjna — sztuki (— zł 1 00) i serie (— zł 1 50), 5% Pożyczka Konwersyjna (— ¾%) oraz 6% Pożyczka Dolarowa (— 1½%); niewielką poprawę uzyskały 7% Pożyczka Stabilizacyjna (+ ¼%) oraz 10% Pożyczka Kolejowa (+ ½%), bez zmiany zaś pozostały 5% Pożyczka Konwersyjna Kolejowa oraz listy zastawne i obligacje banków państwowych.

Dla listów w zastawnych panowała tendencja nieco mocniejsza przy nieco wyższych obrotach; tak listy ziemskie i miejskie, jak i większość prowincjonalnych ulegała niewielkim wahaniom kursowym, uzyskując w porównaniu z notowaniami końcowymi okresu poprzedniego nieznaczne wyższe kursy. Obroty listami zastawnymi w walucie obcej były nadal bardzo małe i dotyczą wyłącznie 8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego — kurs bez zmiany.

Nieliczne transakcje w dziale obligacji zawierano VI oraz VIII i IX 6% Obligacjami Pożyczek Konwersyjnych m. Warszawy 1926 r. po kursach mało zmienionych.

		Wartość nominalna (waluta)	Kurs naj- wyższy	Kurs naj- niższy	Kurs w dn. 28 III
		w zł			
3% Pożyczka Budowlana	zł w zł.	50	45 00	45 00	—
4% " Inwestycyjna	zł w zł.	100	94 00	92 50	93 50
4% " " (serie)	zł w zł.	100	98 50	97 00	—
		w % nominalu			
5% Pożyczka Konwersyjna	zł	—	49 25	49 00	—
5% " Konwers. Kol.	zł	—	46 00	46 00	—
6% " Dolarowa	\$	—	75 50	74 00	74 50
		-74 00			
7% " Stabilizacyjna ¹⁾	\$	—	84 25	83 00	—
10% " Kolejowa	fr. w zł.	—	104 50	104 00	—
7% L. Z. Państ. Banku Roln.	zł w zł.	1927	83 25	83 25	83 25
8% " " " " " "	zł w zł.	1927	94 00	94 00	94 00
7% L. Z. Banku Gosp. Kraj.	zł w zł.	1927	83 25	83 25	83 25
8% " " " " " "	zł w zł.	1924	94 00	94 00	94 00
7% Obl. Kom. " " " "	zł w zł.	1927	83 25	83 25	83 25
8% " " " " " "	zł w zł.	1924	94 00	94 00	94 00
8% Obl. Bud. " " " "	zł w zł.	1927	93 00	93 00	—
8% L. Z. T-wa Kredytowego Przemysłu Polskiego ²⁾	£	—	83 00	83 00	—
4% L. Z. T-wa Kred. Ziems.	zł	—	53 00	52 25	53 00

4% L. Z. T-wa Kred. m. Warsz.	zł	52 25	52 00	—
5% " " " " " "	zł	58 00	57 50	57 00
8% " " " " " "	zł	72 85	72 25	72 50
				-72 30
				-72 80
8% " " " " m. Czeszochowy	zł	63 75	63 75	—
8% " " " " " Lublina	zł	64 25	64 00	—
10% " " " " " " "	zł	77 75	77 75	—
8% " " " " " Łodzi	zł	68 00	67 50	68 00
8% " " " " " Piotrkowa	zł	63 75	63 75	—
10% " " " " " Radomia	zł	75 25	75 25	—
10% " " " " " Siedlec	zł	74 50	74 50	—
VI 6% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r.	zł	51 50	50 50	51 25
				-51 50
VIII i IX 6% Obl. Pożyczki Konwers. m. Warszawy 1926 r.	zł	49 50	49 25	—

ZŁOTY ZAGRANICĄ

	Gdańsk ¹⁾	Berlin ¹⁾	Wiedeń ¹⁾	Paryż ¹⁾	Zurych ¹⁾
1931					
23/III	57 59—57 70	46 925—47 125	79 52—79 80	—	58 15
24/ "	"	46 875—47 075	79 55—79 83	—	58 25
25/ "	57 60—57 71	46 925—47 125	"	286 50	"
26/ "	57 61—57 72	46 90—47 10	79 56—79 84	—	58 20
27/ "	"	"	79 57—79 85	—	"
28/ "	57 61—57 73	"	79 53—79 81	—	"
1931					
23 III	Londyn ²⁾ 43 37	Praga ¹⁾ —	New-York ¹⁾ 11 215	Amsterdam ¹⁾ —	
24/ "	43 38	377 625	—	—	
25/ "	"	"	11 215	—	
26/ "	43 37	"	"	—	
27/ "	"	377 70	"	—	
28/ "	43 38	—	"	—	

POŻYCZKI POLSKIE NA GIEŁDACH ZAGRANICZNYCH

	Kurs najwyż- szy	Kurs najniż- szy	Kurs ultimo	Obroty
	(w %/o ach nominalu)			

Giełda w New-York'u

6% pożyczka dolarowa z 1920 r. \$

9—14/III	71	70½	70½	24 000
16—21 III	72	71	71½	37 000
23—28/III	73 7/8	70 3/4	70 3/8	37 000

8% pożyczka z 1925 r. (Dillon, Read & Co.)

9—14 III	89½	88	88	55 000
16—21 III	89 3/8	88 3/8	89	24 000
23—28 III	89 1/2	87	87	51 000

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

9—14 III	83	81 1/8	83	140 000
16 21/III	83	81 1/2	82 1/8	94 000
23—28/III	83	81	81 3/4	178 000

7% pożyczka m. Warszawy z 1928 r.

9—14 III	70	67	68	64 000
16 21/III	69	67	69	58 000
23—28 III	68 5/8	66	66 3/4	37 000

7% pożyczka śląska z 1928 r.

9—14/III	69 1/4	66	66 1/4	76 000
16 21 III	69	66 1/2	69	63 000
23—28 III	68 3/8	66	66	49 000

Giełda w Londynie

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.

9 14/III	84 15	82 90	83 65
16 21/III	84 05	82 55	83 05
23 28 III	83 45	81 45	82 95

1) Z wyłączeniem transzy francuskiej.

2) Gwarantowane przez Skarb Państwa.

1) Za zł 100.

2) Za £ 1.

Giełda w Zurychu

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.			
9-14 III	82'00	81'75	—
16-21/III	81'90	81'00	—
23-28/III	81'10	80'25	—

Giełda w Sztokholmie

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.				
Styczeń 1931	78½	77	77	35.000
Luty	81½	78	80½	15.000

Giełda w Paryżu

7% pożyczka stabilizacyjna z 1927 r.		
9-14/III	98'50	97'95
16-21/III	99'55	98'75
23-28/III	—	—

Giełda w Medjolanie

7% pożyczka włoska z 1924 r.				Liry
9-14/III	—	—	—	—
16-21/III	—	—	—	—
23-28/III	—	—	—	—

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

CZECHOSŁOWACJA A ZAGADNIENIE EUROPY ŚRODKOWEJ

REZULTATEM przegranej przez państwa centralne i Rosję wojny było wytyczenie w Europie około 20.000 km nowych granic celnych, z których większa część przypada na Europę Środkową. Powstanie samodzielnej Czechosłowacji, okrojenie Austrii i Węgier, powiększenie Rumunii o Siedmiogród i Besarabję, przesunięcie granic Jugosławii aż do linii Wiedeń-Triest, wreszcie powstanie samodzielnej Polski i państw bałtyckich między Niemcami i Rosją stworzyło całkiem nowe przesłanki polityczne i gospodarcze. Równowaga pomiędzy przemysłem a rolnictwem została naruszona, a nowopowstałe państwa, zagrożone zalewem: jedne — wyrobów przemysłowych, drugie — rolniczych, zmuszone były wejść na drogę autarkji. Dawne rynki zbytu odgradziły się murem celnym od swych dotychczasowych dostawców, z drugiej zaś strony zaczęto forsować sztucznie własny eksport. Także Czechosłowacja, na której ziemiach koncentrował się przed wojną przemysł Monarchji, zaspokajający potrzeby 50-milionowej ludności, ujrzała się nagle odciętą od swych dotychczasowych rynków zbytu, podczas gdy własne rolnictwo nie było w stanie zaspokoić wszystkich potrzeb kraju. Austria i Niemcy znalazły się w podobnej sytuacji. Aby więc podnieść własne rolnictwo, jako najważniejszy czynnik gospodarstwa narodowego, przeszły te 3 państwa do forsownego jego popierania wszelkimi rozporządzalnymi środkami. Należą tu, poza usiłowaniami podniesienia samej kultury rolniczej, także zarządzenia polityczno-gospodarcze, jak: podwyższenie ceł, reglamentacja przywozu, środki przymusowe dla podniesienia spożycia produktów krajowych i t. d. Ponieważ jednak nie udało się równocześnie wprowadzić równowagi między produkcją a spożyciem własnych produktów rolniczych, przeto powyższe środki musiały być uzupełnione innymi jeszcze, mającymi na celu ułatwienie wywozu własnych nadwyżek do sąsiadów. Wchodzą tu w grę przedewszystkiem świadectwa przywozowe, będące zamaskowanymi premjami wywozowymi. Podobnych środków chwyciły się również z powodzeniem państwa rolnicze, będące dotychczas naturalnymi eksporterami płodów rolniczych. Spróbowały one również przez standaryzację płodów rolniczych i cła eksportowe podnieść ich jakość, a tem samem zdobyć nowe rynki. Zagrożeni w ten sposób sąsiedzi zaczęli bronić się dalszem podwyższaniem ceł i zastrzaniem reglamentacji. Stan taki, jaki się dzisiaj w Europie Środkowej wy-

tworzył, nie da się utrzymać na dalszą metę. Z jednej strony prowadzi on do wojny celnej wszystkich przeciw wszystkim, z drugiej zaś strony zbyt obciąża budżety państw. Sytuację pogarsza jeszcze okoliczność, że państwa, które importują w dużej mierze zboże, jak np. Niemcy, pokrywają większość swego zapotrzebowania za oceanem. Wszędzie więc, a także i w Czechosłowacji, odezwały się liczne głosy, nawołujące do szukania środków zaradczych.

Przypuszczano, że środek ten znaleźć się może w Pan-europie. Wydaje się jednak rzeczą prawie że wykluczoną, aby przy dzisiejszym splocie sprzecznych interesów politycznych udało się Europę rychło na tej podstawie zorganizować. Dlatego też odkładanie rozwiązania zagadnień gospodarczych aż do zorganizowania się Paneuropy byłoby ich pogrzebaniem. Dlatego też niema w Czechosłowacji bodaj ani jednego ekonomisty, który na tej jedynie podstawie chciałby budować gospodarczą przyszłość państwa. Tem żywiej jednak zainteresowali się oni pomysłami organizowania państw tylko Europy Środkowej — na zasadzie samowystarczalności w ramach takiej organizacji. Trudność jednak dużą sprawiło zagadnienie, do jakiej grupy państw miałyby być Czechosłowacja zaliczona. Do państw przemysłowych czy agrarnych? Czechosłowacja chciałaby w takim ugrupowaniu ciągnąć korzyści i dla swego przemysłu i dla rolnictwa, nie dając wzamian nic, względnie bardzo mało.

Import produktów rolniczych do Czechosłowacji, czy też innych państw przemysłowych, nie mógłby bowiem w niczem zagrażać rozwojowi rolnictwa krajowego, lecz wzamian za pokrywanie przez państwa rolnicze swych potrzeb przemysłowych w państwach przemysłowych te ostatnie pokrywałyby braki swych zasobów rolniczych w państwach rolniczych. W ten więc sposób otwarta byłaby furтка do rozwoju rolnictwa w państwach przemysłowych, podczas gdy słaby przemysł państw rolniczych miałby do zwalczania na swym rynku silną konkurencję zagraniczną. Kwestja konkurencji amerykańskiej pozostałaby w tym wypadku nadal otwartą. Konkurencji zaś tej, walczącej jakością, taniością, organizacją i kredytem, nie dałoby się inaczej w państwach przemysłowych zwalczyć, jak chyba (nie mówiąc o cłach antiamerykańskich) państwowym monopolem importu pszenicy, na co Ameryka napewne nie zezwoliłaby tak łatwo,

Miejsce więc myśli o oranzowaniu gospodarczej Paneurody zajęła myśl takiejże organizacji Europy Środkowej. Politycy i ekonomiści czeskosłowaccy myśl tę chcieli zrazu wcielić przez przekształcenie Małej Ententy z porozumienia politycznego na organizację gospodarczą. Mała Ententa gospodarcza długi czas zajmowała umysły, a i dziś pokutuje jeszcze gdzieś tam, „rozszerzona” nawet o Polskę lub Austrię. Myśl o Małej Entencie gospodarczej nie znalazła jednak oddźwięku w Rumunii i Jugosławii. Państwa te zdawały sobie doskonale sprawę z tego, że silny przemysł czeskosłowacki zagroziłby poważnie ich słabemu przemysłowi, z drugiej zaś strony ich własne rolnictwo nie obiecywało sobie wielkich korzyści w Czechosłowacji, nastawionej na protekcjonizm rolniczy.

Miejsce więc Małej Ententy gospodarczej zajęła idea o związku gospodarczym państw Środkowej Europy. Już Dr. Schober przeciwstawił w Genewie idei Brianda myśl organizowania mniejszych grup państw, by w ten sposób zacząć budować Paneuropę od dołu. I tutaj, jak w innych takich kombinacjach, zagadnienie rolnicze wysuwane jest na pierwsze miejsce. Kitem, kładącym te państwa, byłyby preferencje celne, zaaplikowane wprost lub pod postacią kontyngentów. Zasadniczą jednak trudnością do tego stała się powszechna dziś w traktatach handlowych klauzula największego uprzywilejowania. Zgoda wszystkich państw na usunięcie tej klauzuli byłaby podstawową koniecznością do wprowadzenia preferencji. Tymczasem preferencje spotkały się z silnym oporem w listopadzie 1930 r., kiedy mianowicie rezultaty konferencji w Belgradzie i Bukareszcie przedłożono Komitetowi Ekonomicznemu Ligi Narodów w Genewie. Stanowisko Genewy było wręcz negatywne. Preferencje, jako wyjątek od K. N. U., uznano za możliwe tylko wtedy, o ile nie dotknęłyby one interesów zamorskich dostawców zboża i o ile nie przyczyniłyby się one do wzmożenia wywozu rolniczego 5 państw, wchodzących w grę. Czechosłowacja nie brała wprawdzie udziału w redagowaniu rezolucyj belgradzkich, lecz przyjęła te zastrzeżenia również do wiadomości, jakkolwiek zagadnienie preferencji nie przestało zajmować jej opinii.

Konferencja paryska w lutym r. b. uznała w zasadzie stanowisko genewskie, lecz spowodowała zato pewien krok naprzód na drodze do preferencji przez zły zliwie ustosunkowanie się do tej kwestji Francji i Niemiec.

Środkowa Europa gospodarcza, tak jak ją w Czechosłowacji pojęto, byłaby organizacją pewnych państw o odpowiadającym terytorjum i ludności, w granicach której to organizacji dokonywałoby się wyrównanie między produkcją a konsumpcją nie tylko produktów rolniczych, ale i przemysłowych, przyczem interesy eksportowe rolnictwa państw przemysłowych (Czechosłowacja) musiałyby być również wzięte pod uwagę. Takie ujęcie sprawy odpowiadałoby doskonale strukturze gospodarczej Czechosłowacji. Nie myślano bynajmniej o tem, że dla umożliwienia rozwoju rodzinnego przemysłu współkontrahentów trzeba by ograniczyć nieco własną produkcję przemysłową. Przemysł czeskosłowacki zdecydowanie odrzuciłby taką myśl.

O ile więc opinia czeskosłowacka została uzgodniona na punkcie, że musi się dążyć do poprawy gospodarczej Europy przez mniej lub więcej szerokie związki gospodarcze państw, oparte na podstawach preferencyjnych,

o tyle nie doszło do zgody co do tego, które państwa powinny należeć do grupy, w której ma brać udział Czechosłowacja. Takie bowiem tylko ugrupowanie byłoby celowe, które zapewniłoby jego członkom przywrócenie rentowności w rolnictwie i ożywienie zbytu produktów przemysłowych. Takim ugrupowaniem np. byłaby Mała Ententa plus Austria i Węgry. Co do Polski — to powstały pewne obawy, czy wciągnięcie jej do tego ugrupowania byłoby przez powyższych 5 państw pożądane. Dla zrównoważenia wagi Polski, jako największego państwa rolniczego w Europie Środkowej, trzeba by było do tego ugrupowania wciągnąć Niemcy, jako największe państwo przemysłowe. Obawiano się jednak, czy różnice polityczne między Polską a Niemcami nie stanęłyby przeszkodzie do ich współpracy z takim ugrupowaniem. Tak więc zagadnienie, kto ma należeć do ugrupowania gospodarczego Środkowej Europy, uprościło się w Czechosłowacji do zagadnienia: z Niemcami czy bez?

Niektórzy ekonomiści, jak np. Meisner, wysunęli tezę, że Europa Środkowa bez Niemiec nie jest do pomyślenia. Niemcy, mimo swych dążeń do samowystarczalności, będą jeszcze długo tem państwem, które zpośród wszystkich państw europejskich sprowadzają największą ilość produktów rolnych. Tylko we współpracy z Niemcami może Europa Środkowa osiągnąć wyrównanie między produkcją rolniczą a konsumpcją. Ale także w dziale produkcji przemysłowej będą Niemcy największym odbiorcą europejskim szeregu produktów przemysłowych, o ile siła kupna ich ludności rolniczej zwiększy się. Inni ekonomiści (Hodża, Hodać) wystąpili przeciwko wciąganiu Niemiec do ugrupowania środkowo-europejskiego. Trzeba jednak zaznaczyć, że chcą oni budować Środkową Europę wprawdzie bez Niemiec, ale nie przeciwko Niemcom. Dla nich jest zjednoczenie Europy Środkowej możliwe, o ile będzie oparte na podstawach demokratycznych bez hegemonji Niemiec lub jakiej innej.

Niemcy, zdaniem tej drugiej grupy ekonomistów, nie mogłyby poprostu poświęcić K. N. U. w interesie państw Południowo-Wschodniej Europy, ponieważ kraje te jako rynek zbytu dla ich produktów przemysłowych za mało wchodzi w rachubę. Również z powodu nadzwyczajnego zróżniczkowania eksportu przemysłowego Niemiec nasuwałyby się ogromne trudności techniczne przy rokowaniach o cła preferencyjne z poszczególnymi państwami. Jednym z najważniejszych powodów, dla których Niemcy nie mogłyby dziś udzielić preferencji państw rolniczemu Południowo-Wschodniej Europy, jest oparty o największe uprzywilejowanie traktat handlowy niemiecko-amerykański, obowiązujący do października 1935 r. Interesy eksportowe, łączące Niemcy z Ameryką, są tak wielkie, że Niemcy napewno nie chciałyby ich narażać na szwank, udzielając ceł preferencyjnych, zwłaszcza na pszenicę, państwom europejskim. Z tego założenia wychodząc, cła na pszenicę musiałyby być wyjęte z preferencji, co znowu osłabiłoby zainteresowanie państw południowo-wschodnich do wchodzenia w ugrupowanie gospodarcze z Niemcami. Do tych zastrzeżeń można dodać jeszcze inne, jak np., że aparat handlowy Niemiec koncentruje się w prowincjach zachodnich Rzeszy. Trzeba by więc przenosić na wschód, względnie stwarzać nowy dla handlu ze Wschodem. Opierając się na tych przesłankach, stwierdzili niektórzy, że Niemcy same nie zechcą wejść w takie ugrupowanie, jakkolwiek oddawna liczne głosy w Niem-

czech wołały o odwrót od klauzuli największego uprzywilejowania. Niemniej jednak ta grupa ekonomistów przyznała, że współpraca Niemiec ze Środkową Europą przyczynić się może do rozwiązania problemu germańsko-słowiańskiego, co skonsolidowałoby znacznie Europę.

Idealem polityki czechosłowackiej byłoby stworzenie takiego bloku państw agrarnych, w którym byłaby ona jądrem. Takim ideałem byłby blok gospodarczy Małej Ententy. Jednakże w tej koncepcji Czechosłowacja nie byłaby zdolna wchłonąć wszystkich nadwyżek eksportowych Rumunii i Jugosławii, skutkiem czego państwa te musiałyby szukać związku również z Austrią. Węgry miałyby do wyboru albo iść z tym blokiem, albo szukać porozumienia z Austrią, a następnie z Niemcami. Takie zbliżenie Węgier do Austrii odbywało się i odbywa. Dzieje się to przy poparciu Włoch i nie bez winy Czechosłowacji, która, zrywając umowę handlową z Węgrami, pchnęła je w ramiona Austrii, a pośrednio i Niemiec. Stworzenie zaś bloku węgiersko-niemiecko-austriackiego i ewentualnie włoskiego jest dla Czechosłowacji na dłuższą metę nie do wytrzymania. Groziłyby to bowiem klęską polityczną i gospodarczą Małej Ententy przy lada konflikcie. Obawa przed izolacją gospodarczą i polityczną znalazła swój wyraz nie tylko w głosach prasy, ale i w enuncjacjach organizacji gospodarczych. Podkład do niej dały rokowania niemiecko-austriackie i umizgi Niemiec w stronę związanej z Czechosłowacją Rumunii. Jak bardzo te obawy były usprawiedliwione — dowodzą wypadki dni ostatnich — zawarcie układu niemiecko-austriackiego.

Środkowa Europa gospodarcza musiałaby więc powstać na podstawie specjalnych koncesyj, jakie państwa wiążące się udzieliłyby sobie, przyczem wzięto pod uwagę albo skasowanie K. N. U., albo obejście jej w sposób, nie dający się prawnie zaczepić. Najprostszym wyjściem byłoby więc wzajemne udzielenie sobie preferencji, idea wcale nie nowa i znana już pod formą klauzuli brytyckiej, iberyjskiej czy środkowo-amerykańskiej. Największe znaczenie posiada ona w stosunkach między Anglią a dominjami. Hasło to propagowane jest przez państwa naddunajskie, pragnące zapewnić sobie rynek europejski dla swego zboża, i wymierzone jest, oczywiście, przeciw państwowemu zamorskiemu. Tu właśnie leży największa trudność, gdyż nie wszystkie państwa Europy, a zwłaszcza Niemcy, ryzykowałyby konflikt gospodarczy ze Stanami Zjednoczonymi. Z Kanadą poszłaby ta rzecz już dużo łatwiej. Wydaje się to paradoksem, lecz właśnie Kanada, a właściwie jej 3 stany, produkujące pszenicę, mające 1,300.000 ludności, zagrażają nędzą 80 milionów ludzi w Europie Środkowej. Gdyby więc udało się skłonić Kanadę siłą lub dobrowolnie do zmniejszenia swego eksportu pszenicy do Europy z 90 na 70 miljn. q, to, przynajmniej o ile chodzi o kwestję pszenicy, sytuacja w Europie byłaby rozwiązana. Wtedy bowiem państwa Południowo-Wschodniej Europy mogłyby umieścić na rynku europejskim całą swą nadwyżkę pszenicy. Takie stanowisko zajął znany ekonomista czechosłowacki Dr. Hodža. Tem samem oświadczył się on za rozwiązaniem kryzysu rolniczego w ramach światowych, a nie tylko środkowo-europejskich. Jeśli weźmiemy pod uwagę jeszcze niebezpieczeństwo importu sowieckiego, to nie pozostaje nic innego, jak dojść do zgody z Kanadą, lub wspólna obrona Europy przeciwko niej.

Zrzeczenie się K. N. U. przez wszystkie państwa przedstawiałoby prawdopodobnie nieprzebyte trudności, dlatego też należałoby szukać rozwiązania kwestji preferencji w ramach tejże klauzuli. Może udałoby się przemycić preferencje pod postacią kontyngentów cłowych? To wyjście nie znalazło wielu zwolenników w Czechosłowacji, świadomych trudności, jakie to napotkałoby. Ale o ile niższe cła, przywiązane do tych kontyngentów, obowiązywałyby jedynie w ramach związku gospodarczego dwóch lub więcej państw, to zdaniem niektórych mogłyby być one wyjęte z klauzuli największego uprzywilejowania. Uwagę opinii w Czechosłowacji zwrócił także projekt węgierski, przedłożony Austrii, a mianowicie pozostawienie K. N. U. w mocy przy równoczesnym wzajemnym zwrocie części wpłaconych ceł, które w ten sposób działałyby jak premia eksportowa. W zasadzie jednak opinja zdała sobie sprawę z tego, że gdyby podobne powyższym pomysły wprowadzono w Europie w życie, to zamiast uregulowania stosunków gospodarczych powstałby tylko nowy chaos.

Największe zaciekawienie ostatnio obudził projekt zorganizowania Europy Środkowej, przedstawiony przez ekonomistę czechosłowackiego Meisnera (Niemca) w jego broszurze, wydanej w Berlinie, p. t. „Das Problem der handelspolitischen Neuordnung Mitteleuropas”. Projekt ten urzeczywistnia się dziś w projekcie unji celnej austriacko-niemieckiej. Według niego państwa, wchodzące w skład związku, tworzą „związek celny”, który jako całość zawiera umowy handlowe i celne z państwami niezrzeszonymi lub drugim takim związkiem. W ten sposób dotychczasowe umowy handlowe między dwoma państwami ustępują miejsca umowom między jednym państwem a całą grupą państw. Byłby to więc — jak Prof. Dr. Hantos określa — „kartel do rokowań”. Państwa, związane w tym kartelu, zawierałyby ze sobą osobne umowy handlowe, ustalające „cła wewnętrzne” odpowiednio do swych warunków produkcji. Istniałyby więc w ramach tego kartelu rozmaite „cła wewnętrzne” zależne od ilości państw. Na zewnątrz jednak kartel występowałby jako całość, posiadając dla traktatów przez się zawieranych specjalne „cła kartelowe”. W ramach więc kartelu K. N. U. nie grałaby żadnej roli. Państwa zaś pozakartelowe mogłyby zawierać z nim umowy z klauzulą lub bez niej! Specjalna komisja, wyłoniona przez państwa skartelowane, miałaby za zadanie, prócz rokowań handlowych, także usuwanie trudności na drodze wzajemnej wymiany w ramach kartelu.

Tak więc dyskusja nad odwrótem od klauzuli największego uprzywilejowania prowadzona jest ostatnio także i w Czechosłowacji. Wzięli w niej udział nie tylko ekonomiści i politycy, ale prowadzi się ją też na zebraniach związków gospodarczych. Sfery oficjalne, jakkolwiek oświadczyły się za systemem preferencji, uważały jednak, że Czechosłowacja nie mogłaby podejmować w tym względzie sama inicjatywy. Preferencje bowiem tylko tam spełnią swą rolę, gdzie chodzi o wywóz niewielkiej ilości artykułów na pewne rynki, jak np. w państwach rolniczych. W Czechosłowacji jednakże, wywożącej setki rozmaitego rodzaju produktów, jakkolwiek systemizacja artykułów lub rynków zbytu jest bardzo trudna do przeprowadzenia. Dla tego też Czechosłowacja musiałaby przeczekać, aż zagadnienie preferencji rozwiązane będzie na forum międzynarodowym. To rozwiązanie przynieść może jednak też unja celna austriacko-niemiecka, której

zrealizowanie byłoby wielką klęską polityczną i gospodarczą Czechosłowacji. W tym bowiem wypadku Czechosłowacja, nie chcąc być osamotniona, będzie musiała się przyłączyć albo do Mittel-Europcy, organi-

zowanej i prowadzonej przez Niemcy, albo szukać oparcia o Polskę i państwa bałtyckie.

Dr. H. M.

KRONIKA ZAGRANICZNA

M. IN. NA PODSTAWIE RAPORTÓW I DONIESIĘŃ POLSKICH PLACÓWEK ZAGRANICZNYCH

NIEMCY

SPÓŁKI AKCYJNE. — Według opartych na źródłach oficjalnych danych, opublikowanych przez „Wirtschaft und Statistik”, istniało w Niemczech w końcu r. ub. 10 970 spółek akcyjnych z kapitałem RM 242 milj., przyczem w liczbie tej zawarte jest 268 spółek nowoutworzonych. W porównaniu z rokiem poprzednim oznacza to zmniejszenie się ilości przedsiębiorstw o 374 i zwiększenie się kapitału o RM 461 milin. Kapitał nominalny przedsiębiorstw nowoutworzonych i o podwyższonym kapitale okazał się większym o RM 1·3 milj., z czego na fusze i aporty rzeczowe przypada 58·3%. Zlikwidowanych było 662 przedsiębiorstw o kapitale RM 544 milin., z czego około 20% w drodze konku su.

Rok ubiegły wykazał więc dalszy postęp procesu koncentracji kapitału; w 1925 r. przeciętny kapitał akcyjny jednego przedsiębiorstwa wynosił RM 1·47 milin., z końcem zaś r. ub. wzrósł do RM 2·21 milin., podczas gdy ilość przedsiębiorstw spadła w tym okresie czasu, okrągło biorąc, o 2.000. Te same tendencje wykazuje udział wielkich przedsiębiorstw w ogólnej ilości spółek akcyjnych, a mianowicie w 1927 r. przedsiębiorstwa te reprezentowały 68% ogólnego kapitału i 6% ilości spółek, obecnie zaś stanowią 73% kapitału i 7% ilości; konsekwentnie ilość drobnych przedsiębiorstw spadła z 62% do 59% i ich kapitał z 5% do 4%. Obecnie 52% ogólnego kapitału niemieckich spółek akcyjnych koncentruje się w 189 przedsiębiorstwach o kapitale powyżej RM 20 milin., a przedsiębiorstwa o kapitale powyżej RM 50 milin. reprezentują 37·6% kapitału ogólnego. Proces koncentracji wzmożony był w r. ub. przez przejście niektórych wielkich przedsiębiorstw na formę akcyjną oraz wskutek silniejszego odczuwania trudności kredytowych przez przedsiębiorstwa drobne, łatwiej ulegające kryzysowi i dopuszczające do likwidacji; ilustracją tej ostatniej okoliczności jest fakt, że przeciętny kapitał przedsiębiorstwa zlikwidowanego wynosił w r. ub. zaledwie RM 820 tys.

WĘGRY

ZAŁOŻENIE INVESTMENT-TRUSTU. — W końcu ub. m. odbyło się pod przewodnictwem b. Min. Skarbu bar. Fryderyka Koráwego konstytucyjne walne zgromadzenie Węgierskiego Investment-Trustu S. A., przez co ziszcilo się dawne życzenie węgierskich sfer gospodarczych, głównie zaś sfer finansowych i giełdowych. Walne zgromadzenie ustaliło kapitał zakładowy Spółki w wysokości 20 milin. pengő. Akcje subskrybowała Centrala Instytucji Finansowych (instytucja nawpół państwowa) i wielkie banki budapeszteńskie. Zostały już wpłacone 30% kapitału zakładowego, czyli 6 milin. pengő.

W myśl statutu, nowe to przedsiębiorstwo zajmować się będzie skupywaniem węgierskich papierów wartościowych, notowanych tak na giełdzie budapeszteńskiej, jako też i zagranicznych, oraz połączonymi z tem ściśle transakcjami bankowemi.

Węgierski Investment Trust S. A. wzoruje się na analogicznych przedsiębiorstwach amerykańskich z tą jednak różnicą, że wówczas, gdy trusty amerykańskie zakładane były w czasie wzmocniającej się koniunktury, to trust węgierski powstaje w chwili pełnej dekonunktury na giełdzie walorów. Organizatorzy przedsiębiorstwa wychodzą z założenia, że przedsiębiorstwo może w chwili obecnej rozwinąć bardzo cenną dla interesów publicznych i korzystną działalność. Na giełdzie walorów w Budapeszcie obserwuje się mianowicie od dłuższego już czasu spadek kursów akcji, który według ścisłych rzeczowych szacowań jest nieuzasadniony, stoi bowiem w sprzeczności z wartością wewnętrzną i rentownością poszczególnych przedsiębiorstw. Nie ulega przeto wątpliwości, że stale czynna i pod względem kapitału odpowiednio wyposażona instytucja będzie w stanie nabywać wśród obecnych stosunków papiery wartościowe po cenach, dających możliwość lokaty bez większego ryzyka, a jednocześnie dodatkowo wpłynie na kształtowanie się kursów akcji węgierskich, tak w kraju, jak i na giełdach zagranicznych, i przyczyni się w ten sposób bezpośrednio do ratowania tej części majątku narodowego, która inwestowana jest w papierach wartościowych. Ważną rolę może odegrać nowe przedsiębiorstwo, w wypadkach słabszych obrotów, przez odciążenie giełdy od nadmiernej podaży, a tem samem przez konsolidację obrotów na rynku wartościowym. Przedsiębiorstwo oparte jest wprawdzie na zasadach handlowych, skupywać będzie akcje w celu korzystnej lokaty kapitału i zabezpieczenia sobie zysku z różnicy kursów, działalność jego nosi jednak do pewnego stopnia charakter opartej na szerszych podstawach interwencji w interesie dobra ogółu, wobec czego przedsiębiorstwo korzysta z poparcia również i ze strony Rządu (zwolnienie od opłat skarbowych i t. p.). Prowadzeniem spraw, przy pomocy własnego personelu, zajęła się Centrala Instytucji Finansowych, a ponieważ członkowie zarządu tantjem pobierać nie będą, koszty własne przedsiębiorstwa będą minimalne. Na poważny charakter przedsiębiorstwa zdaje się wskazywać, poza udziałem w niem największych instytucji finansowych, jeszcze i poważny stosunkowo kapitał zakładowy, z którym przedsiębiorstwo działalność swą rozpoczyna.

Wspomnieć jeszcze należy, że na giełdzie budapeszteńskiej czynna już była i dotychczas na zasadach czysto altruistycznych okolicznościowa organizacja interwencyjna, która w ciągu kilkuletniej

swjej działalności nabyła papierów wartościowych na kwotę 13 milionów pengő i starała się w miarę potrzeby zapobiegać albo przynajmniej zwalniać nieumotywowany spadek kursów, organizacja ta jednak wobec poniesionych już dotychczas znacznych ofiar materialnych działalności swą coraz bardziej ogranicza. Zresztą między tą organizacją a założonym obecnie Investment Trustem łączności niema.

BRAZYLJA

SYTUACJA WALUTOWA. — Eksport brazylijski doznał ni zwykle silnego cisu wskutek spadku cen kawy, stanowiącej około 60% jego całości; cena kawy marki Rio notowana była w New-York'u w połowie 1929 r. 13 centów za 1 lbs, w końcu r. ub. jeszcze 7½ centa, a ostatnio 5½ centa, spadek więc ceny wyniósł w tym okresie czasu 57·6%, odpowiednio wpływając na ogólną sumę wywozu. Import spadł w silniejszym jeszcze stopniu — wskutek ogromnego zacieśnienia rynku wewnętrznego, tak że dodatnie saldo bilansu handlowego wyniosło w r. ub. £ 1251 milin. wobec £ 818 milin. w 1929 r. i £ 676 milin. w 1928 r., jednak okoliczność ta, korzystna z punktu widzenia sytuacji walutowej, kompensowana była przez wzrost zadłużenia. Zadłużenie Brazylii pod formą pożyczek oszacowane jest na £ 120 milin., na oprocentowanie zaś i amortyzację przypada rocznie około £ 97 milin., a więc już suma, zbliżona do przewyżki wywozu nad przywozem w r. ub. i wyższa od analogicznej pozycji bilansu płatniczego w latach poprzednich, przyczem zważyć należy, że w r. ub. zadłużenie Brazylii wzrosło o dalsze £ 35 milin. Dla oceny sytuacji bilansu płatniczego uwzględnić jeszcze należałoby dywidendy od inwestowanych w kraju kapitałów zagranicznych, kredyty bankowe, koszty transportu, wreszcie odpływ kapitałów z kraju etc., które to liczby nawet w przybliżeniu określić się nie dadzą. Pewną ilustracją jest fakt, że w r. ub. pomimo aktywności bilansu handlowego, koniecznym się okazało wyeksportowanie złota na sumę około £ 28 milin., a pomimo tego kurs waluty spadał. Traktując łącznie wymienione powyżej pozycje bilansu płatniczego, stwierdzić wypada, że nie uzyskałby on równowagi nawet przy aktywnym saldzie handlowem w wysokości £ 75 milin., abstrahując naturalnie od dopływu nowych kapitałów.

Powyżej narzucony obraz wymiany wartości z zagranicą, oczywiście, musiał wpłynąć ujemnie na kurs waluty brazylijskiej, który w stosunku do marki niemieckiej (paritet 0·5022) kształtował się następująco:

Maj 1928	0·503
Styczeń 1929	0·499

Czerwiec 1929	0:496
Paźdz. "	0 486
Styczeń 1930	0:422
Maj "	0:496
Sierpień "	0:380
Paźdz. "	0 420
Styczeń 1931	0 356
Luty "	0:352
Połowa marca 1931	0:344

Konstatujemy więc stały spadek, zahamowany przejściowo w połowie r. ub. pod wpływem zaciągniętej w kwietniu pożyczki kawowej w sumie £ 20 milin., której skutki były jednak zupełnie krótkotrwałe i zostały usunięte w cień przez refleksy zaburzeń politycznych, mających swój szczyt w rewolucji z października r. ub.

Jak można było przewidywać na podstawie tablicy powyższej, spadek waluty brazylijskiej wywołany był nie tylko stanem bilansu płatniczego, lecz również politykę emisyjną. Podkreślić należy, że czynione były próby deflacji, a mianowicie w r. ub. aż do końca września obieg banknotów utrzymywał się na niezmiennym poziomie 592 milin. milrejsów, a obieg niepokrytych not państwowych na poziomie 1.972 milin. milrejsów, jednocześnie zaś bilety kasy stabilizacyjnej wykazywały w okresie styczeń — październik r. ub. spadek obiegu z 752 milin. na 134 milin. milrejsów. Pomijając jednak, że te próby deflacji kompensowane były przez zmniejszone zapotrzebowanie pieniądza, związane z osłabieniem tempa życia gospodarczego, okazały się one niemożliwymi do konsekwentnego przeprowadzenia, i w końcu r. ub. pojawiły się objawy inflacyjne. W końcu października Banco do Brasil podjął nową emisję biletów na sumę 300 milin. milrejsów, tylko częściowo pokrytych złotem, które zresztą nawet potem zużyte zostały na inny cel, a mianowicie na zabezpieczenie nowych pożyczek rządowych, zaciągniętych w Londynie; w dalszym ciągu Rząd otrzymuje upoważnienie na emisję 300 milin. milrejsów 7% bonów skarbowych, st. n. zaś Mines Geraes na emisję 215 milin. milrejsów podobnych bonów 9%-owych. Nowe emisje przewyższyły więc wspomniane powyżej redukcje obiegu, dokonane przez kasę stabilizacyjną. W końcu zaś listopada kasa stabilizacyjna — która już uprzednio znacznie nadweryżyła swe zapasy złota przez interwencję walutową — zostaje zlikwidowana, a jej funkcje przejmuje Banco do Brasil, który uchyła wymianę biletów kasy na złoto, utrzymując jedynie wymianę na dewizy na Londyn; w stosunku do wspomnianej powyżej nowej emisji 300 milin. milrejsów i to zabezpieczenie nie istnieje, tak, że jedynym czynnikiem zaufania pozostaje obowiązek Banku Brazylijskiego wykupienia tej emisji w przeciągu 6 lat po 25 milin. milrejsów rocznie. Zwiększeniu więc obiegu towarzyszy naturalne i konieczne zmniejszenie zaufania do waluty.

Przed niedawnym czasem rząd brazylijski powołał angielskiego „doktora walutowego”, Sir Otto Niemeyer'a, powierając mu przeprowadzenie gruntownego planu stabilizacyjnego. Zalecenia jego pódają zapewne w kierunku jak najdalej posuniętej oszczędności, które to stanowisko zajął uprzednio ten sam rzeczoznawca w Australji, jak wiadomo bezskutecznie, gdyż wnet po jego wyjeździe usankcjonowano tam politykę inflacyjną. W Brazyliji sytuacja przedstawia się o tyle lepiej, że już obecnie budżet państwowy

został zacieśniony tak silnie, że uzyskano przewyżkę dochodów w sumie 120 milin. milrejsów, a z drugiej strony o tyle gorzej, że nadal pozostaje tam otwarte kapitałne zagadnienie uzdrowienia rynku kawowego, co wymaga wyłożenia olbrzymich środków zapewne nie z innych źródeł, jak z budżetu państwowego.

SPRAWY CELNE ORAZ REGLAMENTACJA HANDLU ZEWN. W PAŃSTW. ZAGR.

NIEMCY. — Ustawa o pełnomocnictwach celnych. — Na posiedzeniu w dn. 25 marca r. b. przyjęta została przez Reichstag ustawa o pełnomocnictwach celnych dla Rządu Rzeszy, zawierająca również postanowienia, dotyczące wprowadzania w życie traktatów handlowych oraz stosowania systemu Einfuhrscheinów.

Ustawa powyższa przedłuża na następny rok (t. j. do dn. 31 marca 1932 r.) pełnomocnictwa, udzielone Rządowi Rzeszy w ustawie z dn. 15 kwietnia 1930 r., co do regulowania ceł na zboża (żyto, pszenica, orkisz, jęczmień, owies) oraz na groch, w zależności od rozwoju cen na te artykuły. Poza tem przewiduje ona, w wypadkach nagłej potrzeby gospodarczej, możliwość regulowania przez Rząd Rzeszy ceł również na inne poszczególne

artykuły. Jak wynika z uzasadnienia powyższej ustawy, wchodziłyby tu w grę przedewszystkiem cla na niektóre artykuły rolne i hodowlane, np. produkty mleczarskie, owoce, jarzyny, trzodę chlewną (co do której ustawa z kwietnia 1930 r. dawała specjalne pełnomocnictwa) i t. d.

Poza upoważnieniami w zakresie ceł przewiduje omawiana ustawa pełnomocnictwa dla Rządu Rzeszy w zakresie tymczasowego wprowadzania w życie bilateralnych umów gospodarczych. Ten punkt przedstawia specjalne znaczenie dla polsko-niemieckich stosunków gospodarczych, z uwagi na ewentualność wykorzystania przez Rząd Rzeszy powyższych pełnomocnictw dla wprowadzenia w życie umowy gospodarczej polsko-niemieckiej (która, jak wiadomo, została już ratyfikowana przez polskie ciała ustawodawcze).

W zakresie Einfuhrscheinów ustawa z dn. 26 marca przedłuża na dalszy rok, t. j. do 31 marca 1932 r., pełnomocnictwa, udzielone Rządowi Rzeszy w ustawie z dn. 15 kwietnia 1930 r. co do dowolnego regulowania wartości Einfuhrscheinów (z zastrzeżeniem nieprzekraczania dotychczasowego obciążenia Skarbu Państwa z tego tytułu). Oprócz artykułów, objętych dotychczas systemem Einfuhrscheinów, ustawa z kwietnia 1930 r. dawała Rządowi Rzeszy możliwość rozciągnięcia go na przetwory ziemniaczane (upoważnienie to nie zostało przez Rząd wykorzystane), obecna zaś ustawa rozszerza te pełnomocnictwa również na drzewo.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ARTYKUŁY SPOŻYWCZE I KOLONJALNE

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie od dn. 16 do 31 marca 1931 r. kształtowały się następująco (za kwintal):

	16 — 22/III		23 — 31/III		Różnica (w %-ach) cen z 21 — 31 III w stos. do cen z 16 — 22/III
	w walucie krajowej	w \$	w walucie krajowej	w \$	
P a z e n i c a :					
Berlin	28'45	6'78	28 12½	6'71	— 1'1
Praga	151'50	4 50	153 50	4'55	+ 1'3
Chicago	—	2'91	—	2'92	+ 0 3
Buenos Aires	—	2'05	—	1'97	— 3'9
Liverpool	—	2'59	—	2'50	— 3'4
Wiedeń	22'30	3'13	22'30	3'13	—
Hamburg	7 30	2'95½	7'20	2'91	— 1'3
Z y t o :					
Berlin	18'17	4'33	18'25	4'35	+ 0'4
Praga	114'00	3'38	125 50	3'72	+ 10'0
Chicago	—	1'54	—	1'54	—
Wiedeń	20'08	2'82	20 08	2'82	—
O w i e s :					
Berlin	16'05	3'82	16 20½	4 86½	+ 0 9
Praga	129'00	3'82½	139 00	4 12	+ 7'7
Chicago	—	2 21	—	2'23	+ 0'9
Buenos Aires	—	1'39	—	1'39	—
Liverpool	—	2'05½	—	2'02½	— 1'4
Wiedeń	21'70	3 05	21'90	3'07½	+ 0 9
Hamburg	4 10	1'66	3'93	1'59	— 4 1
J ę c z m i e ń b r o w a r o w y :					
Berlin	22'70	5'41	23'11	5'51½	+ 1'8
Praga	157'75	4'67½	158 75	4'71	+ 0'6
Chicago	—	2'19	—	2'19	—
Wiedeń	30 00	4 21	30 00	4 21	—
Hamburg	5 12	2 07	4'70	1'90	— 8'2
J ę c z m i e ń z w y k ł y :					
Berlin	21'36	5'07	21'71	5'18	+ 1'6

ANGLJA. — W trzecim tygodniu marca sytuacja na rynku była następująca:

Cukier. — Popyt na wszystkie lepsze gatunki cukru ożywiony, obejmował gatunki następujące: kryształ do kawy po £ 1.4.6, najlepszy kastorowy po £ 1.4, mączka cukrowa po £ 1.1, cukier do wód mineralnych po £ 1.0.6 za cwt. Oficjalne notowania cen bez zmiany: trzcinowy (z clem opłaconem) kostka £ 1.2.6, najlepszy granulowany £ 0.19.9, kryształ zachodnio-indyjski £ 0.18.9, buraczany (bez cła): zwyczajny granulowany £ 0.7.3, 96%owy (nowy standart) £ 0.6 za cwt.

Mąka. — Spadek cen mąki australijskiej do £ 0.8 za worek 140-funtowy spowodowany jest nadmierną jej podażą. W Londynie ceny bez zmiany: dobra kanadyjska £ 0.12, domowa przemiatu londyńskiego £ 0.11.6, angielska czysta £ 0.11 za worek 140-funtowy.

Ryż. — Obroty na ryż „amerykańsko-jawajski” po £ 1.1, „Siam-Patna” po £ 0.19.6 i włoskie oleisty po £ 0.12.6 za cwt były ożywione. Oficjalne notowania cen gatunków typowych bez zmiany: oryginalny Carolina £ 29.10, imitacja Caroliny £ 24.10, Patna £ 22.10, hiszpański £ 13, birmański £ 11.10 za tonnę.

Kawa. — Londyńska aukcja kawowa jest bardzo ożywiona, i duże ilości towaru zdołano ulokować na rynku. Rozpiętość cen jednakże była znaczna. Konsumpcja kawy od N. Roku nieco wzrosła, ale jeszcze nie tyle, by zrównoważyć wzrost importu. Oficjalne notowania cen gatunków typowych bez zmiany: Jamajka £ 10, Costa Rica £ 7, Kenya dobra £ 5, brazylijska Santos £ 2.6.5 za cwt.

Herbata. — Ceny nieco się poprawiły: północno-indyjska podniosła się z 9'88 d do 10'62 d, południowo-indyjska z 11'82 d do 12'10 d, cejlońska z 14'58 d do 15'30 d, jawajska z 7 d do 7'32 d, Sumatra z 7'83 d do 8'32 d za funt. Transporty z Cejlonu, Jawy i Sumatry wzrosły na niekorzyść Indyj.

Kakao. — Tendencja jest mocna a umowy przyszłe mają ceny wyższe niż teraz na miejscu, co rokuje podniesienie się cen w ciągu kilku miesięcy o jakieś sh 2 na cwt. Oficjalne notowania cen bez zmiany: Trinidad £ 2.11.3, Grenada przednie £ 2.7.6, Accra standartowe £ 1.5 za cwt.

METALE

Z RYNKÓW ŚWIATOWYCH. — Ceny wywozowe żelaza większych wytwórców europejskich: Anglii, Belgii wraz z Luksemburgiem i Francji — w £ f. o. b. port — notowane były w dn. 26 marca 1931 r., jak następuje:

	Wielka Brytania	Belgia i Luksemburg	Francja
	za 1.016 kg	za 1.000 kg	
Surówka:			
odlewn. Nr. III (2'5-3'0% Si)	2.18.6	2. 9.0	2. 9.0
tomasowska	—	2. 7.6	—
hematytowa	3. 7.6	—	—
ferromangan	9. 0.0	—	—
Półwytwór:			
kęsy	—	3. 8.0	3. 7.6
platyny	—	3.10.6	3. 9.0
Wytwory gotowe:			
żelazo sztabowe	6. 7.6	3.16.6	3.16.6
belki	7. 5.0	3. 8.6	3. 8.0

katowniki	7.10.0	3.14.6	3.14.6
blacha okrętowa, rezerwarowa i t. p.	7.10.0	—	—
szyny stalowe	7.15.0	6.10.0	6.10.0
bednarka	8.10.0	4. 8.6	4. 8.6
drut-walcówka	7.12.6	5. 2.6	5. 2.6
blacha tomasowska	8.15.0	4. 9.0	4. 9.0
blacha czarna (24 gąge)	8.10.0	—	—
drut ocynkow.	13. 0.0	6. 5.0	6. 5.0
gwoździe druc.	10. 0.0	4.18.6	4.18.6

Znaczniejszych zmian na rynku żelaza w tygodniu od 21 do 27 marca, nie było. Ogólnoświatowe położenie rynku jest ciągle trudne zarówno ze względu na niskie ceny, jak i na trudności zbytu. Jedyne co można już dziś skonstatować z dosyć dużą dozą pewności, to fakt, że ceny hurtowe wykazują stabilizację we wszystkich krajach; oznacza to, że pewien trudny etap w kryzysie światowym został już przebyty.

Na rynku starego żelastwa poważniejszych zmian również nie było, choć w ostatnich czasach dało się odczuć znów pewne osłabienie. Popsuły się naogół interesy wywozowe. Narazie ceny nie ujawniły różnic i trzymały się na poziomie poprzedniego tygodnia. Znaczniejszych obrotów nie notowano nigdzie.

W Niemczech wytwórczość hut wykazuje w dalszym ciągu poważną obniżkę, a pomimo to składy gotowych wytworów są w hutach bardzo znaczne. Zmniejszenie wytwórczości surówki w marcu wynosi ok. 10% w stosunku do poprzednich miesięcy. W związku z zanikiem wewnętrznego zapotrzebowania podnoszona jest znów kwestia dalszej obniżki cen. Mowa jest obecnie o obniżce o RM 15, przyczem jednak wysuwane jest, że równoległe z tą obniżką powinna iść zniżka płac robotniczych, przewozów i t. p. Ceny naogół utrzymywały się bez zmian przy zasadniczej stawce na żelazo sztabowe RM 128 za 1.000 kg loco Oberhausen. Interesy wywozowe w ostatnich dniach wykazały lekką poprawę; hutom zostało przekazane do wykonania zamówienie rosyjskie na 25.000 t żelaza kształtowego.

Na rynku starego żelastwa nastąpiło znów nieznaczne osłabienie, co przypisać należy większym zakupom, poczynionym w tygodniach poprzednich. W okręgu reńsko-westfalskim huty nie zawierały prawie żadnych interesów, dostawy jednak dawniejsze przyjmowały bez zastrzeżeń w ilościach, przewidzianych przez kontrakty. W okręgach wschodnich i środkowo-niemieckich położenie pozostawało prawie bez zmian. Notowano następujące zasadnicze ceny — w RM za 1.000 kg loco huta reńsko-westfalska: staliwo ok. 41, żelastwo I gat. 38, otoczki marten. 31 — 32, żelastwo wielkop. 30, mieszane 29 — 30; druzg żeliwny I gat. 58 — 59, kupny 47 — 48.

We Francji kryzys światowy nie daje się odczuwać w takim stopniu, jak w innych krajach, tem nie mniej i tu porobił on duże zmiany. Brak obustalunków daje się odczuwać, gdyż walcownie nie mają naogół zamówień większych niż na miesiąc. Nieco lepiej przedstawia się sytuacja stalowni. Lekką poprawę w położeniu można skonstatować w przemyśle wielkopiecowym. Obecne ceny surówki od 17 marca są następujące: surówka fosforowa Nr. 3 P. L. 305 fr., surówka hematytowa przerobiona 505 fr., także odbiorcza 560 fr. loco huta w okręgu wschodnim. W okręgu północnym ceny są o parę fr. wyższe. Ceny żelaza walcowanego

przedstawiają natomiast tendencję zniżkową i kształtowały się następująco: żelazo okrągłe i kwadratowe 490 — 525 fr., okrągłe betonowe 480 — 515 fr., przyczem jednak notowane były transakcje i poniżej 480 fr.; bednarka w poszczególnych transakcjach spadła do 620 fr., choć normalnie utrzymywała się na wysokości 670 fr.; blacha konstrukcyjna tomasowska 700 fr.

Na rynku starego żelastwa położenie pozostawało bez zmiany. Ceny naogół się nie zmieniły; cena zasadnicza I gat. żelastwa pozostawała 170 — 180 fr. za tonnę.

W Belgii położenie pozostawało ciągle bardzo niekorzystne, gdyż stan zatrudnienia hut nie wykazywał żadnej poprawy. Z powodu zbyt niskiej ceny najważniejsze huty belgijskie, jak Cockerill Ongrée-Marihay, wstrzymały się zupełnie nie sprzedaż żelaza handlowego. Ostatnia giełda w Brukseli wykazała cokolwiek lepszy nastrój i nawet pewną tendencję zwyżkową cen, ogólny zaś nastrój był mocno optymistyczny. W dziale wielkopiecowym transakcyj poważniejszych nie było, i notowana cena sh 48 do 49 była raczej teoretyczna, od której robione były ustępstwa. W dziale wytworów walcowanych notowane były ceny: żelazo sztabowe £ 3.15 do 3.16, belki £ 3.9 do 3.10, transakcje były bardzo nieznaczne; w dziale blachy interesy układały się jeszcze słabiej, skutkiem czego ceny blachy grubej doznały zniżki ok. 6 d, średniej zaś sh 2 do 5, notowano mianowicie blachę grubą £ 4.7, blachę średnią zaś £ 4.14; cena blachy cienkiej pozostawała bez zmiany.

Na rynku starego żelastwa utrzymywała się nadal korzystna tendencja dla gatunku wielkopiecowego, którego duże ilości zostały wywiezione; również wzrosło trochę zapotrzebowanie na gatunek martenowski, ceny utrzymywały się bez zmian przy zasadniczej wysokości ok. 330 fr. belg. za I gatunek.

W Anglii położenie pozostawało bez zmiany. Stan zatrudnienia hut wykazywał dalsze pogorszenie, gdyż w ostatnim tygodniu zostały zatrzymane 2 wielkie piece. Zapotrzebowanie zarówno na surówkę, jak i na produkty walcowane było nie wystarczające. Ceny utrzymywały się bez zmian.

Na rynku starych metali zapotrzebowanie jest bardzo nieznaczne ze względu na niepewność położenia na rynku metali nowych. W związku z ogólnym obniżeniem się cen nowych metali, ceny starych metali wykazały również zniżkę.

Notowano za 1.000 kg w Niemczech loco Berlin i we Francji loco Paryż:

	Niemcy	Francja
	27/III RM	24/III Fr. fr.
Miedź — odpadki grube	83	425
Bronz — " "	69	425
Mosiądz — " "	61	275
Cynk	14	90/100
Ołów miękki	22	150

ANGLJA. — Niepewne położenie, jakie wytworzyło się na rynku metali skutkiem swoistej taktyki kartelu miedzianego, w tygodniu sprawozdawczym, od 21 do 27 marca, przerodziło się w wyraźną depresję, która się odbiła na wszystkich metalach.

Rynek miedzi w dalszym ciągu odgrywał rolę dominującą. Wskutek zafiarowania hut pozakartelowych po 10 cts, kartel musiał ogłosić zniżkę ceny do 10'30

cts za lb, co jednak tym razem nie wywołało pożądanego efektu. Do słabego uspołobienia rynku przyczyniają się również niekorzystne wiadomości statystyczne.

Na rynku cyny, pod wpływem miedzi, nastąpiła duża znózka ceny przy kompletnym powstrzymaniu się konsumentów od zakupów. Statystyka za luty wykazuje dość znaczne zwiększenie się wytwórczości cyny, głównie w Indiach Holenderskich, Boliwii i Nigerji. Oczekiwane jest jednak, że z chwilą wejścia w życie ograniczeń produkcja powinna spaść wyraźnie. Zapotrzebowanie ze strony fabryk blachy białej jest ciągle bardzo niedostateczne, skutkiem nie wystarczającego stanu zatrudnienia tych fabryk.

Rynek ołowiu wykazywał w tygodniu sprawozdawczym dużą nierównomierność, tak że różnica cen z dnia na dzień dochodziła do £ 1. W każdym razie tydzień sprawozdawczy wykazał znaczne zmniejszenie ceny.

Nie lepiej się działo na rynku cynku, którego cena wykazywała ruchy zupełnie analogiczne do ceny ołowiu. Położenie statystyczne cynku jest ciągle niekorzystne, gdyż zapory, pomimo całego ograniczenia produkcji, rosła.

Ruch cen poszczególnych metali przedstawiał się, jak następuje:

Miedź standard wykazała w ciągu tygodnia stratę przy operacjach kasowych £ 17/8, przy terminowych zaś £ 11/16. Miedź elektrolityczna straciła £ 13/4 i tyleż również spadła miedź rafinowana. Blacha miedziana pozostawała bez zmiany.

Cyna straciła w ciągu tygodnia przy sprzedaży gotówkowej £ 21/16, przy terminowej £ 29/16.

Ołów stracił przy operacjach zarówno kasowych, jak i terminowych po £ 7/8.

Cynk wykazał również stratę: przy operacjach gotówkowych £ 13/16 przy terminowych zaś £ 7/8.

Glin i nikiel pozostawały bez zmiany zarówno w sprzedaży krajowej, jak i zagranicznej.

Antymon, blacha biała, rtęć i złoto pozostawały bez zmiany.

Ruda wolframowa zyskała sh 1/2 na 1% w tonnie.

Platyna straciła £ 1/4 na uncji.

Srebro straciło przy sprzedaży za gotówkę 7/16 d na uncji.

W poniższym zestawieniu podane są ceny wymienionych metali (w £ za 1.016 kg z wyjątkiem: blachy białej, która notowana jest w sh za skrzynkę o 112 arkuszach (0.32 mm), rtęci — w £ za butlę, rudy wolframowej — w sh za 1% w tonnie, platyny — w £ za uncję, złota — w sh za uncję i srebra — w d za uncję):

Poprzed. Tydz. sprawozdawczy:

Metal	tydz. ultimo	maksy- mum	mini- mum	ulti- mo
Miedź:				
standard				
kasa . .	44 ¹⁵ / ₁₆ -45	44 ¹¹ / ₁₆	43 ¹ / ₁₆	43 ¹ / ₁₆ - ¹ / ₈
term. . .	45 ⁷ / ₁₆ - ¹ / ₂	45 ¹ / ₈	43 ³ / ₄	43 ³ / ₄ - ¹³ / ₁₆
elektrol.	47 ¹ / ₈ -48 ¹ / ₈	48 ¹ / ₂	45 ¹ / ₄	45 ¹ / ₄ -46 ³ / ₄
rafinow.	46-47 ¹ / ₄	47 ¹ / ₄	44 ¹ / ₄	44 ¹ / ₄ -45 ¹ / ₂
blacha				
miedz. .	77	77	77	77
Cyna:				
kasa . .	123 ¹ / ₄	122 ⁷ / ₈	120 ³ / ₈	120 ³ / ₈ - ¹ / ₂
term. . .	124 ¹ / ₂ - ³ / ₈	124 ³ / ₈	121 ⁷ / ₈	121 ⁷ / ₈ -2 ¹ / ₈
Ołów:				
kasa . .	13	12 ¹¹ / ₁₆	11 ¹¹ / ₁₆	12 ¹ / ₈ } 12 ¹ / ₈ }
term. . .	13 ³ / ₁₆	13 ¹ / ₁₆	12	12 ³ / ₁₆ }

Cynk:

kasa . .	12 ⁵ / ₁₆	11 ¹⁵ / ₁₆	11 ³ / ₈	11 ³ / ₈
term. . .	12 ³ / ₄	12 ³ / ₈	11 ⁷ / ₈	11 ⁷ / ₈

Glin:

dla kraju .	85	85	85	85
„ zaogr. .	85	85	85	85

Antymon 42- ¹ / ₂	42 ¹ / ₂	42	42- ¹ / ₂
---	--------------------------------	----	---------------------------------

Blacha				
biała .	15 ¹ / ₂	15 ¹ / ₂	15 ¹ / ₂	15 ¹ / ₂

Rtęć .	22 ⁵ / ₈	22 ⁵ / ₈	22 ⁵ / ₈	22 ⁵ / ₈
--------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------	--------------------------------

Nikiel:				
dla kraj. .	175	175	175	175
„ zaogr. .	175	175	175	175

Ruda				
wolfram. .	13 ¹ / ₂	14	13 ¹ / ₂	14

Platyna				
„Spong”	5 ³ / ₄	5 ³ / ₄	5 ¹ / ₂	5 ¹ / ₂

Srebro:				
kasa . .	13 ¹³ / ₁₆	13 ¹³ / ₁₆	13 ³ / ₈	13 ³ / ₈
term. . .	13 ³ / ₄	13 ¹³ / ₁₆	13 ¹ / ₁₆	13 ¹ / ₁₆

Złoto .	84.10 ³ / ₄	84.11	84.10 ¹ / ₈	84.10 ³ / ₄
---------	-----------------------------------	-------	-----------------------------------	-----------------------------------

SUROWCE WŁÓKIENNICZE

— W okresie marca światowe rynki bawełniane znamionowała zwykła cen przy umacniającej się tendencji. Zwykła ta zapoczątkowana została już w lutym i nie oznacza właściwie nic innego, jak tylko powolny, lecz stały powrót cen surowca do jego normalnego poziomu kalkulacyjnego, gdyż rok 1930 był okresem szalonej depresji na światowych rynkach bawełnianych i zaznaczył się niebywałą wprost, od lat już nienotowaną derutą cen. Najniższy poziom cen został już przekroczony i dzisiaj można śmiało mówić o pewnej stabilizacji w sensie zwykły, jakkolwiek oczekiwania na gwałtowną hausse są co najmniej przedwczesne. Miesiące wiosenne mają zazwyczaj w bawełnie charakter spekulacyjny, w okresie których moment psychologiczny odgrywa dość dużą rolę. Dopiero w miesiącach letnich ujawniają się coraz bardziej realne podstawy obliczeń, które następnie w okresie rozpoczynających się zbiorów występują na plan pierwszy. Nie należy uważać obecnej sytuacji za całkowicie ustabilizowaną, gdyż rynek bawełny pozostaje w ścisłym związku z innymi surowcami włókienniczymi i opiera się niejako o mocną tendencję na rynkach wełny, jedwabiu i lnu. Rok 1931 przyniesie ma pewien spadek produkcji surowców włókienniczych, tak iż podaż na ten rok się zmniejszy. Wskutek tego może ceny bawełny powoli, lecz stale ulegać będą poprawie w kierunku stabilizacji.

Analogicznie mniej więcej kształtuje się sytuacja w marcu na światowych rynkach wełnianych. Tutaj zwykła cen nastąpiła dużo szybciej, jakkolwiek i w wełnie przedstawia się ona w pewnej mierze sensoryjnie tylko z tego względu, że ceny osiągnęły w ostatnich miesiącach r. ub. tak niski poziom, iż dla ruchu zwykłego powstały olbrzymie możliwości. Jeżeli wziąć porównawczo najniższy poziom cen wełny, a więc styczeń, jako podstawę, wówczas otrzymujemy wzrost cen w krótkim okresie czasu o 50%, a nawet wyższy dla poszczególnych gatunków wełny. Czy jednak poziom obecny cen da się utrzymać? Częściową odpowiedź na to pytanie dają wyniki aukcji londyńskich, zakończonych w dn. 31 marca r. ub. W pierwszym tygodniu tych aukcji

zakupy ze strony przedsiębiorców były stosunkowo nieznaczne; w drugim tygodniu konkurencja kupców kontynentalnych była bardzo silna. Z drugiej strony zwracano uwagę na to, że najpotężniejsze przedsiębiorstwa kontynentu, które zazwyczaj kupowały w Londynie, zachowały się wyjątkowo. W każdym bądź razie cena tego surowca wzrosła tak szybko jak tego nikt przewidzieć nie mógł. Obawiać się należy, że ten wzrost cen trwać będzie do pewnego poziomu, który z obecną sytuacją w głównych ośrodkach spożycia niezupełnie harmonizuje. W każdym bądź razie wydarzenia ostatnich 2 tygodni na światowym rynku wełnianym określić można jako pewne odprężenie po okresie głębokiej depresji. Zwykła cen surowca wełnianego do obecnego poziomu nie oznacza bynajmniej, iż wełna podrożała, lecz raczej, że jej właściwa wartość towarowa na rynkach światowych znowu otrzymuje odpowiedni miernik.

Rynek surowca jutowego znajduje się w okresie poważnych przemian, ponieważ spożycie surowca tego przez największych producentów juty, a mianowicie przez przemysł indyjski, ulegnie zmniejszeniu. Wskutek trudności zbytu „Indian Jute Mills Association” postanowił ograniczyć produkcję. Ta właśnie redukcja wytwórczości przynieść musi pewne odprężenie na światowym rynku jutowym, gdyż zmniejszy podaż w stosunku do popytu. Ceny surowca jutowego, które w końcu lutego i w pierwszych dniach marca osiągnęły najniższy poziom, pod wpływem wspomnianych decyzji przemysłowców indyjskich — zwykowały na rynkach przemysłowych. Jak sytuacja w dalszym ciągu będzie się kształtować, trudno jest dziś przewidzieć. Wobec nieznacznego zapotrzebowania należałoby się spodziewać raczej nawet niższej cen. Ponieważ jednak przemysłowcy zainteresowani są rentowności uprawy juty, przeto nie będą oni wywierać nacisku na ceny. Ponieważ z drugiej strony akcja ta popierana jest przez Rząd, przeto spodziewać się można, że ceny surowca jutowego będą nawet powoli zwiększać, a w każdym bądź razie wykluczony jest nagły ich spadek.

Ostatnie dni marca przyniosły na rynku lnu przesunięcia cen w związku z transakcjami sowieckimi. Sowiety sprzedały kilkadziesiąt tysięcy tonn po wysokich cenach, podwyższając swe żądania z £ 34 na £ 37 za gatunek BKKO na tonnie fob Ryga. Pod wpływem tych transakcji zwykowały ceny lnu na wszystkich rynkach. Tak więc lotewski monopol podwyższył ceny, a jednocześnie zwykowały lny francuskie i belgijskie. Wpływ Z. S. R. R. na rynek lny może się stać niebezpiecznym ze względu na monopol rosyjskiego handlu zagranicznego. Z. S. R. R. powiększa przestrzeń uprawną w przeciwieństwie do państw europejskich, których uprawa wykazuje spadek. Gdyby w najbliższym czasie nie zostały podjęte energiczne środki, Z. S. R. R. będzie w możliwości w okresie 2 — 3 lat w związku ze wzrostem swej uprawy zalać rynki europejskie i przez dyktowanie cen doprowadzić do ruiny uprawę lnu w innych państwach.

Sytuacja na rynkach światowych surowego jedwabiu kształtowała się niejednolicie. Na rynku niemieckim zakupy były nieznaczne, co da się również powiedzieć o Szanghaju, Kantonie i Yoko-

hamie. Mocniejsza tendencja panowała w Lyonie, Marsylii i New-York'u.

Notowania cen surowców włókienniczych w dn. 27 marca r. b. były następujące:

Bawełna	
A amerykańska w Bremie . . .	11:38 cts
„ Midding w Liverpoolu . . .	5:71 d
Egipska w Liverpoolu (Sak-kelariadis)	8:95 d

Wełna	
Nowozelandzka w Londynie krzyżowce	10—10'75 d
Australijska w Sydney merinos	20'25 d
Queensland w Londynie merinos combings	19'50 - 24 d
Victoria w Londynie merinos	19—20 d

Jedwab	
Włoski w Lyonie extra 13/15	145 fr.

Japoński w Lyonie	145—150 fr.
Chiński w Lyonie petit extra 9/11	80—85 fr.

Konopie

Włoskie BBN — za 1 kg . . .	2'80 lir.
Jugosławia I-a chłopskie — za 1 kg	4'50 din.
Z. S. R. R. czyste — za 1 t .	£ 38

Juta

Londyn firsts	£ 15'75
-------------------------	---------

BIBLIOGRAFJA

„AMERYKAŃSKA ADMINISTRACJA PRZEDSIĘBIORSTW PRZEMYSŁOWYCH. GENEZA, PODSTAWY STOSOWANIA W POLSCE”.

KAZIMIERZ GEHRING. Z przedmową Adama Krzyżanowskiego. Wydawnictwa Towarzystwa Ekonomicznego w Krakowie. Tom XLV. Kraków 1930, str. XXVI+638.— Książka P. Gehringa jest wyjątkowo aktualna i potrzebna. Uzupełnia dającą się dotkliwie odczuwać lukę nie tylko w polskim piśmiennictwie gospodarczo-technicznym. Jest to podręcznik informacyjny, dotyczący całokształtu zagadnień, związanych z nauką organizacją przedsiębiorstw przemysłowych, podręcznik, pisany przez człowieka praktyki, którego wiedza jest oparta na solidnych podstawach naukowych. Praca udawadnia, że taylorizm nie jest systemem przepisów zewnętrznej organizacji przedsiębiorstwa. Jest to system odwiecznych reguł postępowania gospodarczego, zmodernizowany i przystosowany do zagadnienia administracji w przemyśle. Większość komentatorów Taylora ujmowało zagadnienie organizacji zbyt powierzchownie i pobieżnie. Sądzono, że opisanie zewnętrznych form organizacji i podanie wzorów formularzy zastąpi istotnie głębsze wnikięcie w ideologię taylorizmu. P. Gehring słusznie odstępuje od tego szablonu. Organizacja przedsiębiorstwa przemysłowego i administracja nim jest to odrębna nauka. Zrozumienie tego faktu zmieniloby opinię wielu osób, czynnych w życiu gospodarczym, które nie interesują się „amerykańską administracją” dlatego, że warunki polskie i ame-

rykańskie są zbyt rozbieżne. Cały rozwój dotychczasowy nauki administracji wskazuje, że metoda naukowego myślenia i wnioskowania może być i bywa stosowana do „rzeczy małych” i że wielkość przedsiębiorstw ułatwia pracę organizatora tylko wtedy, gdy jest synonimem większego porządku, lepszego prowadzenia. Następną ogromną zaletą dzieła P. Gehringa jest właściwe podkreślenie ogólnospołecznych momentów w ideologii nowożytnej administracji. Już w przedmowie zajmuje się Prof. Krzyżanowski pozornymi sprzecznościami interesów robotnika i przedsiębiorcy. P. Gehring z jeszcze może większą słusznością omawia zbieżność interesów przedsiębiorcy z interesami robotnika — tezę, którą przemysłowcy jeszcze nierychto sobie dostatecznie uświadomią.

Jest rzeczą niemożliwą podanie w tej notatce krótkiego nawet przeglądu treści cennej książki P. Gehringa. Autor daje charakterystykę nie tylko taylorizmu jako ruchu ideologicznego, lecz również zajmuje się jego społecznym znaczeniem, omawia nie tylko techniczną stronę racjonalnej organizacji przedsiębiorstw, lecz również psychologiczne czynniki racjonalnej administracji i kierowania przedsiębiorstwami przemysłowymi. Zasady ogólne i szczegółowe postulaty są zrozumiale umotywowane za pomocą przykładów, znanych w literaturze przedmiotu, oraz na podstawie własnej praktyki. Zajmując się miarami sprawności dla kierownictwa autor specjalnie podkreśla znaczenie nowożytnego i naukowego badania rynków zbytu i omawia prace nad badaniem koniunktury polskiego Instytutu Badania Konjunktur

Gospodarczych i Cen. Prace te mogą zawsze ułatwić kierownictwu trudną pracę prognozy zbytu i pozwolą przez to na układanie właściwych budżetów działalności przedsiębiorstw. Nie podaje Autor — i, naszym zdaniem, najzupełniej słusznie — żadnych wzorów formularzy z zakresu ksiązkowości fabrycznej, wskazuje tylko na zadania i wymagania, którym winny one odpowiadać, w myśl zasad taylorizmu. Same formularze układa się indywidualnie dla każdego przemysłu i przedsiębiorstwa. Podstawą wszelkiej pracy organizacyjnej jest gospodarcze zbadanie stanu przedsiębiorstwa. P. Gehring podaje tu przykłady i omawia amerykańskie metody banków badania stanu finansowanych przedsiębiorstw, które mają już zasłużoną sławę; znajomość ich będzie bez wątpienia korzystna dla każdego bankowca i finansisty.

Książka P. Gehringa jest przeznaczona przede wszystkim dla kierowników działalności przemysłowej w Polsce; zajmuje się szczegółowo obowiązkami kierownictwa i miarami sprawności, które dzieli na ekonomiczne, techniczne, psychologiczne i administracyjno-przemysłowe. Lecz skorzystają z niej, dzięki potocznemu i związemu, zrozumiałemu wykładowi i ekonomistom, nie obeznani praktycznie z wewnętrznym życiem przedsiębiorstw przemysłowych. Zasluguje ona na głębsze zainteresowanie i przemysłowca i ekonomistę, jako materiał do rozważań o stosowaniu naukowych metod w życiu praktycznym.

W. Skrzywan

PRZEDRUK DOZWOŁONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA:

ELEKTORALNA 2, pokój 26 (parter)

telefony:

412-66 (Red.), 412-73 (Adm.) i 412-68 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA

w kraju:

kwartalnie—*z* 15, półrocznie—*z* 30, rocznie—*z* 60

z granicą:

kwartalnie—*z* 25, półrocznie—*z* 50, rocznie—*z* 100

CENY OGŁOSZEŃ

w zeszytach zwykłych:

IV str. okładki—*z* 1.200; II i III str. okł.—*z* 900;

½ str. — *z* 500; strony zwyczajne — *z* 600,

½ str. — *z* 350, ¼ str. — *z* 200, 1/8 str. — *z* 110

Przy ogłoszeniach kombinacyjnych, petlitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%

Redaktor Naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor działu finansowo-skarbowego:
PAWEŁ MICHAŁSKI

Redaktor działu rolniczego:
LEONARD KRAWULSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
JÓZEF GIEYSZTOR

Wydawca: **MINISTERSTWO PRZEMYSŁU I HANDLU**

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

Tomaszowskiej Przędzalni Wełny Czesankowej

W TOMASZOWIE MAZOWIECKIM

powtórnie zawiadamia, iż w dn. 11 Kwietnia 1931 r., t. j. w sobotę, o godz. 11 przed południem w lokalu Biura Zarządu Spółki, mieszczącego się w Warszawie, ul. Krakowskie-Przedmieście 16/18, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 1) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 2) Zatwierdzenie Bilansu oraz Rachunku Strat i Zysków za rok operacyjny 1931 i wydanie pokwitowania Zarządowi;
- 4) Zatwierdzenie budżetu na rok operacyjny 1931;
- 5) Wybór Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 6) Wnioski Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć w myśl § 25 Statutu w Biurze Zarządu, nie później jak 7 dni przed terminem swoje akcje lub zaświadczenia instytucji kredytowych, działających na mocy Statutów przez Rząd zatwierdzonych, o złożeniu w nich akcji i stwierdzające, iż akcje te nie będą wydane właścicielowi przed terminem Walnego Zgromadzenia.

W razie niedojścia do skutku Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia w wyżej wymienionym terminie, Walne Zgromadzenie odbędzie się w tym samym miejscu i z tymże porządkiem dziennym w drugim terminie w dn. 27 kwietnia 1931 r., t. j. w poniedziałek, o godz. 11 przed południem.

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

RECENIA POLSKA W PABJANICACH

powtórnie zawiadamia, iż w dn. 11 Kwietnia 1931 r., t. j. w sobotę, o godz. 11 przed południem w lokalu Biura Zarządu Spółki, mieszczącego się w Warszawie, ul. Krakowskie-Przedmieście 16/18, odbędzie się

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Zatwierdzenie Bilansu oraz Rachunku Strat i Zysków za rok operacyjny 1930 i wydanie pokwitowania Zarządowi;
- 4) Zatwierdzenie budżetu na rok operacyjny 1931;
- 5) Zmiana i uzupełnienie Statutu: a) uzupełnienie Statutu co do terminu zwoływania Zwyczajnych Walnych Zgromadzeń Akcjonariuszów oraz co do terminu przedkładania przez Zarząd Władzom Nadzorczym Bilansu, b) zmiana §§ 11, 12, 13, 14 i 15 Statutu przez zmniejszenie ilości członków Zarządu; c) zmiana § 15 Statutu przez upoważnienie również owych prokurentów łącznie do zastępowania Spółki;
- 6) Wybór Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 7) Ustalenia wynagrodzenia Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 8) Wnioski Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu winni złożyć w myśl § 59 Statutu w Biurze Zarządu, nie później jak 7 dni przed terminem swoje akcje lub zaświadczenia instytucji kredytowych, działających na mocy Statutów przez Rząd zatwierdzonych, o złożeniu w nich akcji i stwierdzające, iż akcje te nie będą wydane właścicielowi przed terminem Walnego Zgromadzenia.

W razie niedojścia do skutku Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia w wyżej wymienionym terminie, Walne Zgromadzenie odbędzie się w tym samym miejscu i z tymże porządkiem dziennym w drugim terminie w dn. 25 kwietnia 1931 r., t. j. w sobotę, o godz. 11 przed południem

Rada Zawiadowcza Lesienickiej Fabryki Drożdży Prasowanych i Spirytusu, S. A. we Lwowie

zwołuje niniejszem

VIII Zwyczajne Walne Zgromadzenie

które odbędzie się w dn. 18 Kwietnia 1931 r., o godz. 11 min. 30 przed poł. w sali konferencyjnej Banku Dyskontowego Warszawskiego, Oddział we Lwowie, ul. 3 Maja 14, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Przedłożenie sprawozdania z czynności i zamknięcia rachunków za rok administracyjny 1930;
- 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej i powzięcie uchwał nad zatwierdzeniem bilansu i nad udzieleniem absolutorjum Radzie Zawiadowczej;
- 3) Powzięcie uchwał co do rozdziału czystego zysku;

- 4) Wybór Rady Nadzorczej;
- 5) Wolne wnioski.

Celem wykonania prawa głosowania na Walnym Zgromadzeniu należy najpóźniej na 8 dni przed Walnym Zgromadzeniem złożyć akcje (do których nie muszą być dołączone arkusze kuponowe), uzasadniające prawo głosu, w kasie Spółki w Lesienicach pod Lwowem lub też w Banku Dyskontowym Warszawskim, Oddział we Lwowie.

Posiadanie jednej akcji nadaje prawo do jednego głosu. Prawo głosowania może być wykonane osobiście lub przez pełnomocnika bez względu na to, czy tenże jest akcjonariuszem lub nie. Pełnomocnictwo winno być pisemne.

Zarząd T-wa Browarów i Fabryki Drożdży Spirytusowych „BERGSZLOS“, S. A. w Równem

zwołuje niniejszem Zwyczajne Roczne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów na dz. 21 Kwietnia 1931 r. w lokalu Towarzystwa w m. Równem, ul. 3 Maja Nr. 189 na godz. 17 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybory Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu;
- 3) Zatwierdzenie Bilansu i Rachunku Strat i Zys-

ków za rok operacyjny 1930; 4) Budżet na 1931 r.; 5) Wybory Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski.

W myśl § 21 Statutu Akcjonariusze winni złożyć Zarządowi swe akcje na 7 dni przed Zgromadzeniem.

Z a r z ą d

W „Monitorze Polskim” z dn. 30 marca 1931 r. umieszczone zostało ogłoszenie treści następującej:

Z A R Z Ä D

ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA ELEKTRYCZNEGO

S P Ó Ł K I A K C Y J N E J

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki, które odbyło się w Łodzi w dn. 23 października 1930 r., uchwaliło powiększyć kapitał akcyjny Spółki z zł 42,000.000 na zł 60,000.000, drogą emisji 36 000 akcji na okaziciela, o wartości nominalnej zł 500 każda, i że w Nr. 52 „Monitora Polskiego” z dn. 5 marca 1931 r. ogłoszone zostało następujące postanowienie Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu w sprawie powiększenia kapitału zakładowego Spółki Akcyjnej pod firmą:

„Łódzkie Towarzystwo Elektryczne, Spółka Akcyjna”
drogą IV emisji akcji:

„Zezwala się Spółce Akcyjnej pod firmą: „Łódzkie Towarzystwo Elektryczne, Spółka Akcyjna”, z siedzibą w Łodzi, na powiększenie kapitału zakładowego Spółki o zł 18,000.000, czyli do zł 60,000.000, drogą IV emisji 36.000 sztuk nowych akcji na okaziciela, nominalnej wartości zł 500 każda, na następujących warunkach:

a) pierwszeństwo do nabycia akcji nowej emisji służy właścicielom akcji emisji poprzednich, w stosunku 3 nowych akcji na każde siedem akcji dotychczasowych;

b) dla wykonania prawa poboru dla dawnych akcjonariuszów (p. „a”) winien być określony termin sześciotygodniowy od dnia ogłoszenia subskrypcji na akcje nowej emisji w „Monitorze Polskim”, przy czym trzykrotne ogłoszenia o prawie poboru dokonane będą w odstępach przynajmniej tygodniowych;

c) w razie gdyby po upływie powyższych 6 tygodni nie wszystkie akcje zostały rozbrane przez dawnych akcjonariuszów, ogłoszona zostanie dodatkowa subskrypcja na te akcje, z ofiarowaniem jej wszystkim dawnym akcjonariuszom, w ciągu 15 dni od dnia ogłoszenia tej dodatkowej subskrypcji;

a) repartycji tych akcji, na które dotychczasowi akcjonariusze z tytułu posiadania prawa pierwszeństwa się nie zapiszą, dokona Zarząd według swego uznania i określi ich kurs emisyjny, który nie może być niższy od ceny emisyjnej;

e) cena emisyjna akcji nowej emisji dla dawnych akcjonariuszów, którzy wykorzystają prawo poboru, określa się na zł 540, z których zł 500 przeznacza się na kapitał zakładowy, reszta zaś, po pokryciu kosztów z emisją nowych akcji związanych, na kapitał zapasowy;

f) pod względem praw, przysługujących akcjonariuszom, akcje nowej emisji będą zrównane z akcjami poprzednich, z chwilą wpisania podwyższenia kapitału zakładowego do rejestru handlowego, które winno być uskutecznione w ciągu miesiąca od dnia zamknięcia subskrypcji i uczestniczyć będą w dywidendzie od dn. 1 lipca 1931 r.;

g) całkowita wpłata kapitału zakładowego oraz zapasowego winna być uskutecziona w ciągu 4 miesięcy od dnia ogłoszenia niniejszego postanowienia w „Monitorze Polskim”;

h) w terminie miesięcznym od dnia zamknięcia subskrypcji szczegółowe sprawozdanie wraz z planem podziału i wykazem sprzedanych akcji, z zaznaczeniem otrzymanej za nie ceny emisyjnej, winne być złożone do Ministerstwa Przemysłu i Handlu. Dopiero po złożeniu takiego sprawozdania Spółka będzie mogła zarejestrować dokonane powiększenie kapitału zakładowego;

i) w ogłoszeniach o subskrypcji winno być w całości publikowane postanowienie, zezwalające na przeprowadzenie nowej emisji akcji, oraz warunki, uchwałą Zarządu z dn. 23 października 1930 r. przewidziane;

k) w ciągu dwóch miesięcy od dnia zamknięcia subskrypcji akcje nowej emisji winne być wydane akcjonariuszom”.

Powołując się na powyższe postanowienie, Zarząd Spółki otwiera subskrypcję na akcje IV emisji i wzywa niniejszym trzecim ogłoszeniem PP. Akcjonariuszów do wykonania przysługującego im prawa poboru nowych akcji, w stosunku trzech akcji nowej emisji na siedem akcji emisji poprzednich, najpóźniej do dn. 27 kwietnia 1931 r.

Zapisy na akcje nowej emisji, przy jednoczesnym złożeniu akcji poprzednich emisji do ostemplowania, przyjmuje

Zarząd Spółki, Łódź, ul. Przejazd 58

Cena emisyjna akcji IV emisji ustalona została dla dawniejszych Akcjonariuszów, którzy wykorzystają swe prawo poboru, na zł 540 (pięćset czterdzieści złotych). Cenę tę należy wpłacić najpóźniej do dn. 30 czerwca 1931 r. W razie wpłaty wcześniejszej Spółka uiszczy 8% w stosunku rocznym od dnia wpłaty do dn. 30 czerwca 1931 r.

Bank Towarzystw Spółdzielczych

S. A.

Bilans roczny (netto) na dz. 31 grudnia 1930 r.

zatwierdzony przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów dn. 21 marca 1931 r.

STAN CZYNNY	zł	zł	STAN BIERNY	zł	zł
Kasa i sumy do dyspozycji w Banku Polskim, P. K. O. i Banku Gospodarstwa Krajow.		2,056.557'17	Kapitały własne:		
Waluty zagraniczne		149.548'63	a) zakładowy	3,000.000'00	
Papiery wartościowe własne:			b) zapasowy	345.260'53	
a) pożyczki państwowe	158.815'31		c) fundusz amortyzacyjny	516.048'10	
b) papiery hipoteczne	800.376'22		d) inne rezerwy	1.180.000'00	5,041.308'63
c) akcje	268.665'00	1,227.856'53	Wkłady:		
Banki krajowe		942.837'55	a) terminowe	9,056.645'36	
Banki zagraniczne		254.886'21	b) à vista	11.867.201'10	20,923.846'46
Weksle zdyskontowane		17,131.955'43	Rachunki bieżące (saldo kredytowe)		635.167'92
Rachunki bieżące (saldo debetowe):			Zobowiązania inkasowe		16.244'36
a) zabezpieczone	2,775.526'68		Redyskonto weksli		2,347.149'58
b) niezabezpieczone	134.491'99	2,910.018'67	Banki krajowe		446.093'83
Pożyczki terminowe		141.785'71	Banki zagraniczne		22.901'86
Nieruchomości		4,687.430'82	Wierzyciele hipoteczni		223'21
Różne rachunki		642.223'68	Różne rachunki		331.714'45
			Zysk za 1930 r.		380.450'10
		<u>30,145.100'40</u>			<u>30,145.100'40</u>
Gwarancje				zł 138.487'92	
Inkaso				zł 1,375.913'35	

Stosownie do uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 21 marca 1931 r., Bank począwszy od dn. 23 marca r. b. wypłaca dywidendę za 1930 r. w wysokości zł 40 od jednej akcji 500-złotowej wzamian za kupon Nr. 2.

Rada Zawiadowcza Płaszowskiej Fabryki Dachówek i Cegieł, S. A. W KRAKOWIE

zawiadamia niniejszem, że

Zwyczajne Walne Zgromadzenie

odbędzie się w Krakowie dn. 25 kwietnia 1930 r. o godz. 16 min. 30 w kancelarii adv. D-ra Ludwika Merza przy ul. Starowiślniej 1 z następującym porządkiem dziennym:

1) Załatwienie protokołu z poprzedniego Walnego Zgromadzenia; 2) Sprawozdanie Zarządu z czynności za 1930 r., przedłożenie zamknięcia rachunkowego, sprawozdanie Komisji Rewizyjnej i rozdział zysku; 3) Oznaczenie wysokości wynagrodzenia rewizorów i wybór rewizorów na 1931 rok; 4) Wnioski.

U w a g a: Upoważnieni do głosowania są akcjonariusze, którzy w myśl § 15 statutu zdeponują swe akcje na 8 dni przed Walnym Zgromadzeniem w kasie Spółki, ul. Radziwiłłowska 19.

Zarząd Spółki Akcyjnej

„PRASA NOWA“ Zakłady Wydawnicze i Graficzne we Lwowie

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że dn. 20 kwietnia 1931 r., o godz. 10 rano odbędzie się w lokalu Spółki we Lwowie, ul. Sokoła 4, **Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów** z następującym porządkiem dziennym: 1) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1930 r., podział zysku oraz udzielenie absolutorjum Zarządowi; 3) Wybór członków Komisji Rewizyjnej; 4) Wolne wnioski akcjonariuszów.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć najpóźniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w Zarządzie Spółki swoje akcje lub zaświadczenia ich złożenia w instytucjach do tego uprawnionych.

Z A R Z Ą D

Manufaktury Bawełnianej F. Eisenbraun

S. A. W ŁODZI

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż dn. 27 kwietnia r. b. o godz. 5 po poł., odbędzie się w biurze Zarządu przy ul. Piotrkowskiej Nr. 68

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu na 1930 r. oraz rachunku strat i zysków;
- 4) Ustalenie wynagrodzenia członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 5) Uchwalanie budżetu na 1931 r.;
- 6) Odwołanie dotychczasowych i wybór nowych członków Zarządu w związku z uzgodnionym nowym Statutem Spółki, oraz określenie ich praw i pełnomocnictw;
- 7) Wybór Komisji Rewizyjnej;
- 8) Wybór dziennika łódzkiego do ogłoszeń, przewidzianych przez Statut.

Zgłoszenie ewentualnie przez PP. Akcjonariuszów dodatkowych spraw na porządek dzienny skutecznie należy piśmiennie na ręce Zarządu do dn. 13 kwietnia r. b.

ZARZĄD
Polskiego Przemysłu Korkowego

S. A.

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w **dn. 28 Kwietnia 1931 r., o godz. 2 po południu**, w biurze Spółki, ul. Solec 59, odbędzie się

Zwyczajne Walne Zebranie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie zebrania i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej;
- 3) Sprawozdanie Zarządu, rozpatrzenie bilansu za 1930 r., podział zysków i plan działalności na 1931 r.;
- 4) Upoważnienie Zarządu do kupna, sprzedaży i obciążenia nieruchomości jak również kredytowania się w instytucjach państwowych i prywatnych;
- 5) Powiększenie Kapitału Akcyjnego Spółki o zł 750 000;
- 6) Potwierdzenie serwitutu przejazdu przez osadę fabryczną „Langowo”;
- 7) W bór jednego członka Zarządu na miejsce ustępującego, oraz wybór Komisji Rewizyjnej;
- 8) Udzielenie każdemu z członków Zarządu prawa samodzielnego podpisywania w imieniu Spółki;
- 6) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w powyższym Walnym Zebraniu, winni złożyć swoje akcje lub dowody na zdeponowanie takowych na 7 dni przed Zebraniem Zarządowi Spółki.

ZARZĄD

Fabryki i Pralni Bielizny „OPU”, S. A. w Warszawie
zawiadamia powtórnie PP. Akcjonariuszów, że w **dn. 14 Kwietnia 1931 r. o godz. 7 po południu** odbędzie się w lokalu Zarządu w Warszawie, ul. Nowolipki 5.

Zwyczajne Walne Zebranie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym: 1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1930 r.; 3) Zatwierdzenie bilansu, oraz rachunków zysków i strat za 1930 r.; 4) Podział zysków za 1930 r.; 5) Zatwierdzenie budżetu na 1931 r.; 6) Wybory 2 członków Zarządu i 5 Komisji Rewizyjnej; 7) Wolne wnioski. Prawo do uczestniczenia w Walnym Zebraniu mają tylko akcjonariusze, którzy na 7 dni przed Walnym Zebraniem złożą swoje akcje lub świadectwa depozytowe w biurze Zarządu, Nowolipki 5.

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

ERA — Polskie Zakłady Elektrotechniczne we Włochach
POD WARSZAWĄ

zawiadamia niniejszem, że

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

odbędzie się **dn. 20 Kwietnia 1931 r., o godz. 3 po południu** w kancelarii Notariusza Stanisława Jurkiewicza w Gmachu Hypoteki w Warszawie, z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór przewodniczącego; 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Zarządu, bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1930 r.; 3) Podział zysków; 4) Podwyższenie Kapitału Akcyjnego; 5) Wybór 5 członków Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski.

Uprawnieni do głosowania są akcjonariusze, którzy, w myśl § 59 prawa o Spółkach Akcyjnych, złożą swoje akcje przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w biurze Zarządu Spółki we Włochach.

!!! Ogłoszenie licytacji zastawów !!!

Akcyjny Bank Hipoteczny

WE LWOWIE

podaje do powszechnej wiadomości, że przedmioty zastawione

W KASIE ZALICZKOWEJ

od 1 stycznia 1930 r. do 30 czerwca 1930 r. od Nr. 54.043 do 62.323 oraz Nr. 41.288 i 46.250 nieodnowione lub niewykupione

sprzedane będą

przez przedawcę Władz Skarbowych i w obecności przedstawiciela Policji na publicznej licytacji w **dn. 27 Kwietnia 1931 r.** ewentualnie także i w dniach następnych o godz. 9 przed południem najwięcej ofiarującemu za gotówkę.

Licytacja odbędzie się w lokalnościach gmachu Banku Hipotecznego, plac Halicki Nr. 15.

UWAGA I. — Celem uniknięcia znacznych kosztów cechowania przedmiotów do licytacji przeznaczonych, wzywa się strony, by we własnym swoim interesie przeprowadziły wykupno względnie prolongatę zastawów najpóźniej do dn. 10 kwietnia 1931 r.

2. — W dniu licytacji jest odnowienie lub wykupno zastawów do licytacji przeznaczonych bezwzględnie wykuczone.

We Lwowie, dn. 31 marca 1931 r.

D y r e k c j a

ZARZĄD TOWARZYSTWA AKCYJNEGO

Wyrobów Wełnianych i Bawełnianych

„TEODOR STEIGERT“

W ŁODZI

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w **dn. 24 Kwietnia 1931 r., o godz. 6 po południu** odbędzie się w lokalu Zarządu Towarzystwa w Łodzi, ul. Miljonowa 37.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej na rok operacyjny 1930;
- 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za 1930 r.;
- 4) Wybór członków Zarządu i kandydatów oraz wybór członków Komisji Rewizyjnej;
- 5) Wolne wnioski akcjonariuszów.

Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w tem Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje Zarządowi zgodnie z § 51 statutu Towarzystwa.

R A D A

SKŁADÓW TOWAROWYCH „WARRANT”, S. A. w Ł O D Z I

niniejszem ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w dn. 29 kwietnia 1931 r. o godz. 6 po poł. odbędzie się w lokalu Spółki przy ul. Piotrkowskiej 59, stosownie do § 21 Statutu Spółki.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań Rady i Komisji Rewizyjnej oraz bilansu i rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1930;
- 3) Wybór członków Rady na miejsce ustępujących;
- 4) Wybór członków Komisji Rewizyjnej;
- 5) Określenie wynagrodzenia dla członków Rady na 1931 r. i Komisji Rewizyjnej za 1930 r.;
- 6) Zatwierdzenie budżetu na 1931 r.;
- 7) Wolne wnioski.

Gdyby Walne Zgromadzenie w powyższym terminie nie doszło do skutku, zwołuje się Walne Zgromadzenie w drugim terminie na dzień 12 maja r. b. o godz. 6 po poł. do tegoż lokalu, z tym samym porządkiem dziennym, które będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych akcji.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszów, winni złożyć posiadane akcje, w myśl § 25 i 27 Statutu Spółki, nie później jak na 15 dni przed dniem Walnego Zgromadzenia w Dyrekcji Spółki, względnie w kasach Banku Handlowego w Łodzi lub Oddziałów jego w Warszawie, Lublinie i Kielcach.

W tutejszym rejestrze handlowym Oddział B pod Nr. 109 zapisano:

„I-sze Polskie Towarzystwo Kąpielii Morskich” Spółka Akcyjna w Gdyni.

Przedmiotem spółki jest: a) nabywanie, dzierżawienie i pozbywanie terenów nadmorskich, b) nabywanie, zakładanie, dzierżawienie i prowadzenie uzdrowisk i kąpielii morskich, domów willi i hoteli w takich uzdrowiskach i kąpielach morskich, c) uczestniczenie w przedsiębiorstwach w tym samym lub podobnym zakresie działania. Kapitał zakładowy spółki wynosi zł 300.000. Kapitał zakładowy podzielony jest na 2.000 akcji na okaziciela po zł 150 każda. Ustanowiono: 1) b. adwokata Ryszarda Gałczyńskiego w Warszawie prezesem zarządu, 2) adwokata Konrada Niedźwieckiego w Warszawie wiceprezesem zarządu, 3) handlowca Zofję Chrzanowską w Warszawie, 4) inżyniera Stefana Gładocha w Warszawie i 5) em. pułkownika Włodzimierza Pietruszewicza w Gdyni członkami zarządu. Prokury udzielono handlowcowi Konradowi Ulrichowskiemu w Gdyni. Statut spółki zatwierdzony przez Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu opublikowany został w „Monitorze Polskim” Nr. 73 z dn. 30 marca 1920 r. Zmiana statutu spółki zatwierdzona przez Ministrów Przemysłu i Handlu oraz Skarbu opublikowana została w „Monitorze Polskim” Nr. 19 z dn. 24 stycznia 1930 r. Zarząd, który składa się z trzech do pięciu członków, zastępuje spółkę. Do podpisywania korespondencji, weksli, pełnomocnictw, umów, aktów hipotecznych, notarialnych tudzież pism z żądaniem zwrotu sum z instytucji kredytowych, uprawniony jest prezes lub wiceprezes i jeden z członków z rządu. Do odbierania z poczty pieniędzy, posyłek i dokumentów wystarcza podpis jednego członka zarządu lub osoby upoważnionej uchwałą zarządu.

Gdynia, dn. 27 maja 1930 r.

SĄD GRODZKI

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ ZAKŁADY KAUCZUKOWE „PIASTÓW”

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 14 kwietnia 1931 r. o godz. 4 po poł. w lokalu Zarządu w Warszawie, ul. Złota Nr. 35, odbędzie się

Zwyczajne Walne Zgromadzenie

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1930 r.; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku Zysków i Strat za tenże czas oraz podział zysków; 4) Udzielenie absolutorjum Władzom Spółki; 5) Ustalenie wysokości wynagrodzenia dla Członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej za rok 1930 i 1931; 6) Wybór Władz Spółki; 7) Wolne wnioski.

Walne Zgromadzenie będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych na niem akcji.

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ ZAKŁADY AKUMULATOROWE SYSTEMU „TUDOR”

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 14 kwietnia 1931 r. o godz. 6 wieczorem w lokalu Zarządu w Warszawie, ul. Złota Nr. 35, odbędzie się

Zwyczajne Walne Zgromadzenie

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1930 r.; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku Zysków i Strat za tenże czas oraz podział zysków; 4) Udzielenie absolutorjum Władzom Spółki; 5) Ustalenie wysokości wynagrodzenia dla Członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej za rok 1930 i 1931; 6) Wybór Władz Spółki; 7) Wolne Wnioski.

Walne Zgromadzenie będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych na niem akcji.

Dn. 28 kwietnia 1931 r. o godz. 5 po południu

odbędzie się w lokalu Polsko-Szwajcarskiej Fabryki Czekolady Suchard, S. A. w Krakowie, ul. Masarska 6,

III ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

POLSKO-SZWAJCARSKIEJ FABRYKI CZEKOLADY SUCHARD S. A.

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Sprawozdanie roczne Rady Zawiadowczej za 1930 r.;
- 2) Sprawozdanie rewizorów rachunkowych; 3) Powzięcie uchwały w przedmiocie zatwierdzenia sprawozdania Rady Zawiadowczej, zamknięcia rachunkowego i bilansu oraz udzielenia absolutorjum Radzie Zawiadowczej; 4) Powzięcie uchwały w przedmiocie użycia czystego zysku; 5) Powzięcie uchwały w sprawie wynagrodzenia rewizorów rachunkowych; 6) Wybór dwóch rewizorów rachunkowych i jednego zastępcy na 1931 r.; 7) Wybór komitetu do zawierania umów między Spółką a członkami Rady Zawiadowczej.

Celem korzystania z prawa głosu należy złożyć akcje, uzasadniające prawo głosowania, do których nie muszą być dołączone arkusze kuponowe, najpóźniej na 6 dni przed terminem Zgromadzenia w kasie Spółki w Krakowie lub w Kasie firmy Suchard S. A. Neuchatel.

Akcjonariusze, którzy w ten sposób wykazali swoje uprawnienia, otrzymują imienne karty legitymacyjne z wymienieniem ilości złożonych przez nich akcji oraz służących im głosów.

Kraków, dn. 25 marca 1931 r.

Rada Zawiadowcza
Polsko-Szwajcarskiej Fabryki Czekolady Suchard
S. A. w Krakowie

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

„DYNASY” Tow. Budowlano-Parcelacyjne

na zasadzie art. 56 Rozp. Prez. Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. o spółkach akcyjnych zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że

Zwyczajne Walne Zebranie

odbędzie się w dn. 18 kwietnia 1931 r. o godz. 16, w lokalu Zarządu Spółki w Warszawie, ul. Krakowskie-Przedmieście 13, z następującym porządkiem dziennym: 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu za 1930 r.; 4) Zatwierdzenie sprawozdania Zarządu za 1930 r.; 5) Zatwierdzenie budżetu i planu działania na 1931 r.; 6) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 7) Wolne wnioski.

Zarząd firmy

Wilhelm i Hugo Bracia Müller, Merceryzownia, Bielarnia, Farbiarnia, Wykończalnia i Tkalnia w Kaliszu, S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że dn. 20 kwietnia 1931 r., o godz. 17 odbędzie się w biurze Zarządu w Kaliszu, ul. Majkowska 23,

WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym: 1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Zarządu z działalności za rok operacyjny 1930; 3) Rozpatrzenie i aprobata bilansu i rachunku Strat i Zysków zakończonego na dz. 31 grudnia 1930 r.; 4) Rozpatrzenie i aprobata budżetu i planu działalności na 1931 r.; 5) Wybór członków Zarządu i członków Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski Zarządu i akcjonariuszy.

Akcjonariusze, życzący brać udział w Zgromadzeniu powyższem, winni nie później jak na dni siedem przed terminem Zgromadzenia złożyć akcje lub dowody depozytowe w biurze Zarządu, Majkowska 23.

ZARZĄD

Warszawskiej Fabryki Dywanów „DYWAN”

S. A.

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, iż w dn. 28 kwietnia 1931 r., o godz. 17 w lokalu Zarządu w Warszawie, ul. Marszałkowska 150, odbędzie się

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania za okres od 1 stycznia do dn. 31 grudnia 1930 r., oraz Rachunku Strat i Zysków i Bilansu Zamknięcia na dz. 31 grudnia 1930 r. wraz ze sprawozdaniem Komisji Rewizyjnej;
- 2) Zatwierdzenie budżetu i planu działalności na następny rok operacyjny;
- 3) Upoważnienie Zarządu do zbywania i nabywania nieruchomości i do obciążania hipotek;
- 4) Wybór Członków Zarządu na miejsce ustępujących;
- 5) Wybór Członków Komisji Rewizyjnej;
- 6) Określenie wynagrodzenia Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 7) Wnioski akcjonariuszów.

Akcjonariusze korzystają z prawa głosu na Zgromadzeniu Walnem, o ile najmniej na 7 dni przed Walnem Zgromadzeniem złożą w biurze Zarządu w Warszawie, ul. Marszałkowska 150, swe akcje względnie świadectwa depozytowe lub zastawowe polskich instytucji kredytowych rządowych lub prywatnych, działających na mocy statutów, przez Rząd zatwierdzonych.

Zarząd Spółki Akcyjnej pod firmą

„TOWARZYSTWO PRZEMYSŁOWO-HANDLOWE A. L. SOJKA”, S. A.

zawiadamia niniejszem, że w dn. 20 kwietnia r. b. o godz. 17 odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW SPÓŁKI

w siedzibie Zarządu Spółki w Warszawie, ul. Królewska 6, z porządkiem dziennym następującym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok ubiegły;
- 2) Określenie wynagrodzenia Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Pokwitowanie Zarządu z wykonania obowiązków;
- 4) Wybory Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

PP. Akcjonariuszom służy prawo zgłoszenia na porządek dzienny dodatkowych spraw trybem w terminie przewidzianym w art. 54 prawa o spółkach akcyjnych z 1928 r.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnem Zgromadzeniu, winni dokonać formalności przepisanych art. 59 tegoż prawa.

VISTULA Allgemeine Versicherungsgesellschaft, S. A. w Tczewie W LIKWIDACJI

zaprasza PP. Akcjonariuszów na

Zwyczajne Walne Zebranie

na wtorek, dn. 28 kwietnia 1931 r., o godz. 10 i pół przed południem, do lokalu Spółki w Tczewie, ul. Kopernika 9.

Porządek dzienny: 1) Przedłożenie i rozpatrzenie sprawozdania bilansu i rachunków zysków i strat; 2) Przyjęcie bilansu i podział zysków; 3) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 4) Wybór członków Rady Nadzorczej; 7) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnem Zebraniu, winni najpóźniej do dn. 14 kwietnia 1931 r. w Zarządzie Spółki zgłosić i podać ilość przez nich reprezentowanych akcji.

Tczew, dn. 27 marca 1931 r.

Rada Nadzorcza: (—) v. Detmering, przewodniczący

Ogłoszenie pierwsze.

ZARZĄD TOWARZYSTWA AKCYJNEGO

Kaliskiej Manufaktury Pluszu i Aksamitu w Kaliszu

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 28 kwietnia 1931 r. o godz. 6 po południu, w lokalu Zarządu w Kaliszu, odbędzie się

Zwyczajne Roczne Zgromadzenie Akcjonariuszów Towarzystwa

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu z działalności w roku operacyjnym 1930; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku strat i zysków za 1930 r.; pokwitowanie Zarządu z działalności za rok operacyjny 1930; 4) Rozpatrzenie budżetu; 5) Upoważnienie Zarządu do otwierania kredytów w instytucjach i u osób prywatnych oraz zaciągnięcia długo- lub krótkoterminowych pożyczek z zabezpieczeniem hipotecznym; 6) Uzupełnienie art. 31 Statutu Spółki przez nadanie Zarządowi uprawnień dotyczących zastępstwa Spółki; 7) Wybór członków Zarządu na miejsce ustępujących; 8) Wybór członków Komisji Rewizyjnej; 9) Wynagrodzenie władz Towarzystwa; 10) Wolne wnioski akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w posiedzeniu Zgromadzenia, winni, stosownie do § 14 statutu, nie później niż na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyć swoje akcje bądź odnośne dowody posiadania akcji ra ręce Zarządu do biura Spółki w Kaliszu, ul. Szopena 27.

W razie niedojścia Zebrania do skutku w terminie wyżej wymienionym, następne Walne Zgromadzenie odbędzie się w dn. 16 maja 1931 r. o tejże porze i w tymże lokalu i będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych akcji.

ZARZĄD

„MIKULICZYNA”

**Zakładów dla Przemysłu Drzewnego
S. A.**

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów tej Spółki, że **we wtorek dn. 28 kwietnia 1931 r. o godz. 4 po poł.** w sali posiedzeń Towarzystwa Kredytowego Ziemińskiego we Lwowie, ul. Kopernika 4, odbędzie się

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARJUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1930 r.;
- 2) Zmiana następujących postanowień statutu:
 - a) 3 ustępu § 11 w tym kierunku, iż Zwyczajne Walne Zgromadzenie powinno się odbyć w ciągu pierwszych pięciu miesięcy każdego roku kalendarzowego,
 - b) ustęp 1 § 24 ma opiewać, że uchwały Walnego Zgromadzenia mają być protokołowane przez notariusza,
 - c) do ust. 2 § 33 dodane ma być zdanie, iż członek Rady Nadzorczej może upoważnić drugiego członka Rady Nadzorczej do zastępowania go na posiedzeniach i że uchwały Rady mogą być powzięte w drodze cyrkularza ewentualnie także w drodze telegraficznej,
 - d) do ustępu 2 § 34 dodać się ma ustęp, iż Dyrekcja obowiązana jest w ciągu trzech miesięcy od upływu roku obrotowego złożyć Radzie Nadzorczej bilans, rachunek strat i zysków, tudzież pisemne sprawozdanie;
- 3) Wybór Rady Nadzorczej na przeciąg 3 lat;
- 4) Oznaczenie pisma codziennego dla obwieszczeń Spółki;
- 5) Wolne wnioski.

Akcjonariusze mogą zgłaszać dodatkowe sprawy na porządek dzienny, które będą zamieszczone w ostatnim ogłoszeniu.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć w Kasie Spółki w Mikuliczynie przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia swoje akcje lub zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza lub też w instytucji kredytowej krajowej.

RADA ZARZĄDZAJĄCA SPÓŁKI AKCYJNEJ

Kolej Elektryczna Warszawa-Młociny-Modlin, S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że **w dn. 17 kwietnia r. b. o godz. 11** odbędzie się w lokalu Spółki Akcyjnej „Siła i Światło” w Warszawie, Marszałkowska 94,

IX Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów
z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej, oraz zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za 1930 r.; 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie preliminarza eksploatacyjnego oraz inwestycyjnego na 1931 r.; 4) Wybór członków Rady wzamian ustępujących; 5) Wybór Komisji Rewizyjnej; 6) Ustalenie wynagrodzenia członków Rady i Komisji Rewizyjnej; 7) Wybór gazety dla umieszczania ogłoszeń Spółki; 8) Wnioski członków.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni najpóźniej do dn. 10 kwietnia r. b. złożyć akcje Spółki lub świadectwa tymczasowe, względnie kwity depozytowe w Wydziale Akcyj Spółki Akcyjnej „Siła i Światło”, Marszałkowska 94.

ZARZĄD

Akc. Tow. Przemysłowego „Markus Kohn” w Łodzi

zawiadamia niniejszem, że

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARJUSZÓW**

odbędzie się **dn. 25 kwietnia 1931 r. o godz. 17** w siedzibie Zarządu w Łodzi, ul. Łąkowa Nr. 5, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i zatwierdzenie bilansu za 1930 r.;
- 3) Zmiana statutu Spółki, w myśl Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r.;
- 4) Wybór nowych władz Spółki, zgodnie ze zmienionym statutem;
- 5) Wnioski Zarządu.

W razie niedojścia do skutku Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia w wyżej wskazanym terminie, zebranie to odbędzie się w terminie powtórnym w dn. 9 maja 1931 r. o godz. 17 w tymże lokalu, z tym samym porządkiem dziennym. Uchwały tego zgromadzenia będą prawomocne bez względu na liczbę zgłoszonych akcji.

ZARZĄD

„POLSKIEJ FORESTY”

S. A.

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów tej Spółki, że **we wtorek dn. 28 kwietnia 1931 r. o godz. 5 po poł.** w sali posiedzeń Towarzystwa Kredytowego Ziemińskiego we Lwowie, ul. Kopernika 4, odbędzie się

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARJUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1930 rok;
- 2) Zmiana następujących postanowień statutu:
 - a) 3 ustępu § 11 w tym kierunku, iż Zwyczajne Walne Zgromadzenie powinno się odbyć w ciągu pierwszych pięciu miesięcy każdego roku kalendarzowego,
 - b) ustęp 1 § 24 ma opiewać, iż uchwały Walnego Zgromadzenia mają być protokołowane przez notariusza,
 - c) do ust. 2 § 33 dodane ma być zdanie, iż członek Rady Nadzorczej może upoważnić drugiego członka Rady Nadzorczej do zastępowania go na posiedzeniach i że uchwały Rady mogą być powzięte w drodze cyrkularza ewentualnie także w drodze telegraficznej,
 - d) do ustępu 2 § 34 dodać się ma ustęp, iż Dyrekcja obowiązana jest w ciągu trzech miesięcy od upływu roku obrotowego złożyć Radzie Nadzorczej bilans, rachunek strat i zysków, tudzież pisemne sprawozdanie;
- 3) Wybór Rady Nadzorczej na przeciąg 3 lat;
- 4) Oznaczenie pisma codziennego dla obwieszczeń Spółki;
- 5) Wolne wnioski.

Akcjonariusze mogą zgłaszać dodatkowe sprawy na porządek dzienny, które będą zamieszczone w ostatnim ogłoszeniu.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Zgromadzeniu, winni złożyć w Kasie Spółki w Nadwornej przynajmniej na siedem dni przed terminem Zgromadzenia swoje akcje lub zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza lub też w instytucji kredytowej krajowej.

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

PABJANICKIE ZAKŁADY WŁÓKIENNICZE dawniej R. KINDLER w Pabjanicach, S. A.

powtórnie zawiadamia, iż w dn. 18 kwietnia 1931 r., t. j. w sobotę, o godz. 12 w południe w lokalu Biura Zarządu Spółki, mieszczącego się w Warszawie, ul. Krakowskie-Przedmieście 16/18, odbędzie się

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

1) Wybór Przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie Bilansu oraz Rachunku Strat i Zysków za rok operacyjny 1930 i wydanie pokwitowania Zarządowi; 4) Zatwierdzenie budżetu na rok operacyjny 1931; 5) Wybór 5 Członków Rady Nadzorczej, a mianowicie: 2 Członków Rady Nadzorczej, właścicieli akcji grupy A, i 3 Członków Rady Nadzorczej, właścicieli akcji grupy B; 6) Wybór 3 Członków Zarządu, a mianowicie: 1 Członka Zarządu, właściciela akcji grupy A, i 2 Członków Zarządu, właścicieli akcji grupy B; 7) Zmiana artykułu 18 Statutu przez upoważnienie również dwóch prokurentów łącznie do zastępowania Spółki; 8) Uzupełnienie Statutu co do terminu zwoływania Zwyczajnych Walnych Zgromadzeń Akcjonariuszów oraz co do terminu przedkładania przez Zarząd Władzom Nadzorczym Bilansu; 9) Wnioski Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, pragnący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć w myśl § 24 Statutu w Biurze Zarządu, nie później jak 7 dni przed terminem swoje akcje lub zaświadczenia instytucji kredytowych, działających na mocy Statutów przez Rząd zatwierdzonych, o złożeniu w nich akcji i stwierdzające, iż akcje te nie będą wydane właścicielowi przed terminem Walnego Zgromadzenia.

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

PRZEMYSŁ BAWELNIANY „ADAM OSSER”, S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 28 kwietnia r. b. o godz. 16 odbędzie się w Biurze Zarządu w Łodzi, ul. Kilińskiego 222,

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania i bilansu za 1930 r. operacyjny, jakoteż wniosków Komisji Rewizyjnej;

2) Podział zysków za 1930 r. operacyjny;

3) Budżet na 1931 r.;

4) Zmiana § 17 statutu Spółki, który otrzymuje brzmienie następujące: „Wszelką korespondencję w imieniu Spółki podpisuje jeden członek Zarządu.—Weksle i inne zobowiązania, czeki, pełnomocnictwa, umowy, akty hipoteczne i notarialne podpisuje 2 członków Zarządu.—Zarząd może upoważnić każdego członka Zarządu i w ogóle pełnomocnika do samodzielnego podpisywania firmy Spółki w wypadkach, oznaczonych w akcie pełnomocnictwa.—Może również udzielać prokury, uprawniającej do podpisywania firmy Spółki łącznie z członkiem Zarządu lub łącznie z drugim prokurentem (prokura łączna)”;

5) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje w myśl art. 59 Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 22 marca 1928 r. o prawie o Spółkach Akcyjnych.

Zgodnie z art. 57 prawa akcyjnego, Akcjonariusze mogą zgłaszać dodatkowo wnioski, które będą pomieszczone w drugim ogłoszeniu.

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

„UNIA” ZJEDNOCZONE FABRYKI MASZYN dawn. A. VENTZKI I PETERS, S. A. w Grudziądzu

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE SPÓŁKI

odbędzie się we wtorek dn. 28 kwietnia 1931 r. o godz. 12 w Grudziądzu w lokalu Zarządu Spółki, z następującym porządkiem obrad:

1) Sprawozdanie Zarządu i Rady Nadzorczej, oraz przedłożenie bilansu i rachunku zysków i strat za okres obrachunkowy od 1/VII — 31/XII 1930 r.; 2) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 3) Powzięcie uchwały ad. 1); 4) Postanowienie co do wypłaty dywidendy za rok obr. 1929/30; 5) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, którzy chcą wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swe akcje z podaniem numerów conajmniej na dni 7 przed Walnym Zgromadzeniem w kasie spółki w Grudziądzu lub w jednej z następujących instytucji:

a) w Banku M. Stadthagen, S. A. w Bydgoszczy, b) w Banku Poznańskiego Ziemstwa Kredytowego w Poznaniu, c) w Pomorskim Banku Rolniczym w Toruniu, d) w jednym z notariatów, działających na terenie Rzeczypospolitej Polskiej.

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

FABRYKI WAPNA I CEMENTU PIECHCIN S. A. W PIECHCINIE POD PAKOŚCIĄ

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w dn. 28 kwietnia 1931 r. o godz. 7 po południu odbędzie się w „Hotelu Bazar” w Poznaniu, ul. Aleje Marcinkowskiego Nr. 10.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie i wybór Przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu, Rady Nadzorczej i Komisji Rewizyjnej za 1930 rok; 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków, podział zysków i udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej; 4) Wybór nowych członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących.

U w a g a: Akcjonariusze, reprezentujący $\frac{1}{10}$ część kapitału akcyjnego, mają prawo zgłaszania dodatkowych spraw na porządek dzienny. Żądanie pomieszczenia poszczególnych spraw na porządku dziennym powinno być zgłoszone nie później jak na 15 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia. Akcjonariusze, pragnący korzystać z prawa głosu na Walnym Zgromadzeniu, zechcą złożyć swoje akcje lub świadectwa depozytowo instytucji kredytowych albo notariusza, w biurze Zarządu na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Zarząd Spółki Akcyjnej

Zakłady Włókiennicze Karol Hoffrichter

na zasadzie § 16 Statutu ma zaszczyt zaprosić PP. Akcjonariuszów na

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

mające się odbyć dn. 30 kwietnia 1931 r. o godz. 5 po poł. w lokalu Zarządu w Łodzi, ul. Piotrowska Nr. 204.

Porządek dzienny: 1) Sprawozdanie za czas operacyjny od dn. 31 grudnia 1929 r. do dn. 31 grudnia 1930 r., rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i podział zysków; 2) Preliminarz budżetowy i plan działalności spółki na 1931 r.; 3) Wynagrodzenie Członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 4) Wybór Członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 5) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w zebraniu, winni złożyć w Zarządzie Spółki swe akcje lub odpowiednie zaświadczenie najpóźniej na 7 dni przed zebraniem (§ 18 Statutu). Na mocy § 16 Statutu akcjonariusze, reprezentujący $\frac{1}{10}$ część kapitału akcyjnego, mają prawo żądać umieszczenia dodatkowych spraw na porządku dziennym Walnego Zgromadzenia w drodze zgłoszenia pisemnego żądania we wskazaniu konkretnych wniosków, nie później jak na 14 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

ZARZĄD

Stowarzyszenia Rolniczo-Handlowego w Radomsku, S. A.

zawiadamia, że stosownie do § 56 Statutu zwołuje

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki

na dz. 8 kwietnia 1931 r. o godz. 2 po poł. do gmachu własnego w Radomsku, ul. Wł. Reymonta Nr. 12 (sala posiedzeń, II piętro), z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie / ebrania przez Prezesa Zarządu; 2) Wybór Prezydium Zgromadzenia; 3) Odczytanie protokołu z poprzedniego Zebrania; 4) Sprawozdanie Zarządu; 5) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 6) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu wraz z rachunkiem strat i zysków za rok operacyjny 1930; 7) Zatwierdzenie budżetu na 1931 r.; 8) Wybór 5 członków Komisji Rewizyjnej; 9) Wolne wnioski.

WARSZAWSKA FABRYKA

MASOWYCH WYROBÓW BLASZANYCH „TŁOCZNI.”, S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w sobotę dn. 25 kwietnia 1931 r. o godz. 17 odbędzie się w biurze Zarządu w Warszawie, ul. Szpitalna 8 m. 2

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem dziennym: 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania i bilansu, oraz podział zysków za 1930 r., a także zatwierdzenie budżetu na 1931 r.; 2) Wybór Członków Zarządu i określenie ich uprawnień; 3) Wybór Członków Komisji Rewizyjnej; 4) Ustanowienie wynagrodzenia dla Zarządu i Komisji Rewizyjnej.

PP. Akcjonariuszom służy prawo zgłoszenia na porządek dzienny spraw dodatkowych, trybem i w terminie przewidzianym w art. 54 Prawa o Spółkach Akcyjnych z 1929 r. PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w Zgromadzeniu, winni dokonać formalności, przepisane art. 59 tegoż Prawa

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

pod firmą

Zgierska Farbiarnia i Apretura, S. A.

w myśl § 30 statutu Spółki podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, iż dn. 25 kwietnia 1931 r. o godz. 16 odbędzie się w lokalu biura w Zgierzu, ul. Szczawińska Nr. 2,

**ZWYCZAJNE ROCZNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i przyjęcie bilansu za 1930 r. wraz ze sprawozdaniem Zarządu i protokołem Komisji Rewizyjnej;
- 3) Rozpatrzenie rachunku strat i zysków za 1930 rok i przyjęcie wniosków Zarządu;
- 4) Wybory Członków Zarządu;
- 5) Wybory do Komisji Rewizyjnej;
- 6) Wolne wnioski.

UWAGA. — PP. Akcjonariusze, chcący wziąć udział w powyższym Zgromadzeniu, winni w myśl § 34 statutu składać posiadane przez Niech akcje na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia w biurze Zarządu w Zgierzu, ul. Szczawińska Nr. 2, lub w tymże terminie przedstawić kwity ze złożenia w którymkolwiek oddziale Banku Handlowego w Warszawie, albo Banku Ziemi Dobrzyńskiej w Lipnie.

Wolne wnioski w myśl § 39 statutu winny być zgłaszane pisemnie na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia w biurze Zarządu w Zgierzu, ul. Szczawińska Nr. 2. W razie niedojścia do skutku Walnego Zgromadzenia w pierwszym terminie, to zgodnie z § 38 statutu odbędzie się ono w drugim terminie dn. 9 maja 1931 r. o tej samej godzinie i w tymże lokalu i będzie prawomocne bez względu na ilość złożonych akcji.

ZARZĄD

**Fabryki Narzędzi Chirurgicznych, Weterynaryjnych
i Wyrobów Stalowych Ostrych**

ALFONS MANN, S. A.

w WARSZAWIE

zawiadamia PP. Akcjonariuszów Spółki, że na 24 kwietnia 1931 r. godz. 18, w siedzibie Zarządu Spółki, plac Małachowski 2, zostaje zwołane

**Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów
Spółki.**

Porządek obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego Zebrania; 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej i Zarządu; 3) Zatwierdzenie sprawozdania i bilansu na 31 grudnia 1930 r. oraz udzielenie Zarządowi absolutorjum; 4) Podział zysku; 5) Uchwalenie preliminarza wydatków na 1931 r.; 6) Określenie wynagrodzenia władz Spółki; 7) Przedłużenie 2-miesięcznego terminu sporządzenia i złożenia Komisji Rewizyjnej bilansu na termin 3-miesięczny; 8) Przedłużenie terminu zwołania zwyczajnego walnego Zgromadzenia z 4 miesięcy na 5 miesięcy po upływie roku sprawozdawczego; 9) Wybór 1 członka Zarządu i 5 członków Komisji Rewizyjnej; 10) Wnioski, o ile takowe wpłyną w odpowiednim terminie.

PP. Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w tem Zebraniu, winni złożyć swoje akcje lub świadectwa depozytowe lub zastawowe polskich instytucyj kredytowych, ze wskazaniem numerów akcji, najpóźniej na dni siedem przed Walnym Zgromadzeniem w Zjednoczonym Banku Ziemiańskim w Warszawie, ul. Kredytowa 1, lub w biurze Zarządu Spółki.

RADA ZARZĄDZAJĄCA

**„Polsko - Belgijskie Towarzystwo
dla Impregnacji Drzewa i Polski Krezonaft”**

S. A. W WARSZAWIE

zawiadamia powtórnie, że

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARIUSZÓW**

odbędzie się dn. 18 kwietnia 1931 r. o godz. 10 rano; w biurze Zarządu Towarzystwa, ul. Wspólna 23, z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Rady Zarządzającej, Dyrekcji i Komisji Rewizyjnej, oraz rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za rok operacyjny 1930 i udzielenie absolutorjum Radzie Zarządzającej i Dyrekcji;
- 3) Podział zysku za 1930 r.;
- 4) Zatwierdzenie planu działalności i budżetu na 1931 r.;
- 5) Wybory do Rady Nadzorczej;
- 6) Wybory do Zarządu;
- 7) Wybory do Komisji Rewizyjnej;
- 8) Wnioski PP. Akcjonariuszów.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu w oznaczonym terminie, zechcą, stosownie do art. 59 prawa o Spółkach Akcyjnych, złożyć na 7 dni przed powyższym terminem Walnego Zgromadzenia w biurze Zarządu Towarzystwa, ul. Wspólna 23, swoje akcje, względnie świadectwa depozytowe.

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ POD FIRMA
„PIERWSZA FABRYKA LOKOMOTYW W POLSCE”
SPÓŁKA AKCYJNA

ma zaszczyt zawiadomić PP. Akcjonariuszów, że w dn. **30 kwietnia 1931 r. (czwartek) o godz. 11** odbędzie się w lokalu Zarządu Spółki w Warszawie, ul. Moniuszki 2a, m. 2.

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i sprawozdania za 1930 rok oraz podział zysków;
- 4) Zatwierdzenie nabycia gruntów w 1930 r. oraz upoważnienie Zarządu do nabywania, sprzedawania i zamiany nieruchomości;
- 5) Upoważnienie Zarządu do korzystania z kredytu w instytucjach bankowych i kredytowych lub u osób prywatnych bez lub z zabezpieczeniem hipotecznym na nieruchomościach Spółki;
- 6) Zatwierdzenie budżetu na 1931 rok;
- 7) Wybór członków Rady;
- 8) Wybór Członków Komisji Rewizyjnej;
- 9) Zmiana art. 7 statutu przez dodanie nowego pierwszego ustępu:

„Zwyczajne Walne Zgromadzenie powinno się odbyć corocznie w ciągu pięciu miesięcy po upływie roku obrotowego”;

- 10) Zmiana art. 11 statutu przez dodanie nowego ustępu:

„Zarząd Spółki jest obowiązany w ciągu trzech miesięcy od upływu roku obrotowego sporządzić i złożyć władzom nadzorczym do zbadania bilans na ostatni dzień roku obrotowego, rachunek zysków i strat oraz dokładne piśmienne sprawozdanie z działalności Spółki za rok ubiegły”.

PP. Akcjonariusze mają prawo zgłosić w myśl art. 54 prawa o spółkach akcyjnych wnioski, które będą zamieszczone w drugim ogłoszeniu o walnym zgromadzeniu.

PP. Akcjonariusze, pragnący korzystać z prawa głosu na Walnym Zgromadzeniu, zechcą złożyć swe akcje lub świadectwa depozytowe wzgl. zastawowe instytucji kredytowych w biurze Zarządu na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Zarząd Towarzystwa Wyrobów Trykotowych i Działnych „JAKÓB HIRSZBERG I WILCZYŃSKI w ŁODZI”, S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, iż w dn. **25 kwietnia r. b. o godz. 12** odbędzie się w lokalu Zarządu w Łodzi, ul. Al. Kościuszki Nr. 23/25.

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego;
- 2) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu i rachunku strat i zysków za 1930 r., powzięcie uchwały w sprawie pokrycia strat oraz udzielenie absolutorium władzom spółki;
- 3) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 4) Określenie wynagrodzenia dla Zarządu, Dyrektorów i Komisji Rewizyjnej;
- 5) Rozpatrzenie i zatwierdzenie preliminarza wydatków na 1931 r. i instrukcji dla Zarządu;
- 6) Zmiany statutu: zmiany §§ 5 i 7 statutu, dotyczące przedłużenia o 1 miesiąc terminów, wymieniowych w art. 50 i art. 102 prawa o spółkach akcyjnych, jakoteż zmiana § 6 statutu, dotycząca ustanowienia jednoosobowego zastępstwa spółki;
- 7) Wybór gazet do ogłoszeń;
- 8) Wolne wnioski akcjonariuszów.

Do uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu będą uprawnieni akcjonariusze którzy złożą w Spółce swe akcje na 7 dni przed terminem Zgromadzenia.

Na zasadzie art. 57 prawa o spółkach akcyjnych mogą akcjonariusze zgłosić dodatkowe sprawy na porządek dzienny do dn. 10 kwietnia r. b.

ENGLEBERT

POLSKA SPÓŁKA AKCYJNA WYROBÓW GUMOWYCH

WARSZAWA. KRAK. - PRZEDMIEŚCIE 5.

Bilans netto na dz. 31/XII 1930 r.

Kasa zł 1.463'15; Bank Handl. w Warszawie zł 18.038'33; Bank Zachodni zł 1.378'44; Bank Powszechny Związk. w Polsce zł 1.993'93; P. K. O. zł 1.287'96; Weksle w portfelu zł 394.966'51; Kontokurenty zł 858.610'51; Ruchomości zł 17.486'45; Samochód zł 11.688'79; Koszty organ. Spółk. zł 4.906'40; Tow. „O. Englebert Fils et Cie” w Liege „R-k gwarancji” zł 175.000'00; Udzielone gwarancje zł 4.363'00; **Razem zł 1.491.183'47.**

Kapitał zakładowy zł 250.000'00; Tow. „O. Englebert Fils et Cie” w Liège zł 1.236.300'98; Zysk za 1929/30 zł 519'49; Różni za udziel. gwar. zł 4.363'00; **Razem zł 1.491.183'47.**

Rachunek Zysków i Strat na dzień 31/XII 1930 r.

Amortyzacja zł 3.821'34; Pensje zł 140.789'80; Koszty Handlowe zł 253.290'94; Koszty Podróży zł 48.240'21; Koszty utrzymania samochodu zł 8.408'44; Prowizje agentów zł 65.427'14; Koszty Transportu zł 35.589'98; Straty poniesione na klientach zł 42.883'98; Zysk za 1929/30 r. zł 519'49; **Razem zł 598.970'34.**

Prowizje i bonusy zł 575.362'84; Procenty otrzymane zł 23.607'50; **Razem zł 598.970'34.**

„WARSZAWSKIE ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE WYROBU DROŻDŻY PRASOWANYCH, SŁODU i SPIRYTUSU, S. A.”

Bilans w dn. 31 grudnia 1930 r.

STAN CZYNNY

Nieruchomość zł 1.327.389'53; Maszyny i urządzenia zł 930.194'36; Kasa i banki zł 139.028'05; Papiery procentowe zł 143'75; Zaliczenia zł 9.986'40; Dłużnicy zł 118.726'91; Surowce i produkty gotowe zł 168.402'45; Udziały zł 19.100'00; Depozyty zł 12.000'00; Długi wątpliwe zł 1.065'40; **Razem zł 2.726.036'85.**

STAN BIERNY

Kapitał zakładowy zł 1.716.000'00; Kapitał zasobowy zł 86.785'10; Kapitał amortyzacyjny zł 583.944'93; Wierzytiele zł 12.283'35; Kredyt akcyzowy zł 67.875'00; Depozyty zł 12.000'00; Dywidenda niepodniesiona zł 63'24; Zysk za 1930 r. zł 247.085'23; **Razem zł 2.726.036'85.**

Rachunek Zysków i Strat

WINIEN

Koszty surowców i produkcji zł 666.324'98; Koszty administracyjne i handlowe zł 509.030'45; Banderole zł 805.651'25; Podatki zł 157'201'35; Świadczenia społeczne zł 19.641'07; Procenty zł 1.062'17; Zysk zł 247.085'23; **Razem zł 2.405.996'50.**

MA

Ze sprzedaży drożdży i spirytusu zł 2.405.996'50.

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów w dn. 28 marca 1931 r. powyższy bilans zatwierdziło i uchwaliło wypłacić dywidendę zł 19 od akcji wartości nominalnej zł 165.

ZARZĄD

BUDOWLANEJ SPÓŁKI AKCYJNEJ W ŁODZI, S. A.

zawiadamia wszystkich Akcjonariuszów Spółki o
Walnem Zgromadzeniu Spółki

które odbędzie się w dn. 28 kwietnia 1931 r. o godz. 16 w lokalu Spółki w Łodzi, ul. Narutowicza 16, z następującym porządkiem dziennym: 1) Wybór Przewodniczącego; 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za 1930 r.; 3) Zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1930 r.; 4) Udzielenie absolutorjum Zarządowi; 5) Podział zysków i ustalenie wynagrodzenia Zarządowi oraz Komisji Rewizyjnej; 6) Plan działania i budżet na 1931 r.; 7) Wybór nowych członków Zarządu wzamian ustępujących, lub ewent. pozostawienie tychże członków Zarządu; 8) Wybór Komisji Rewizyjnej; 9) Wolne wnioski.

Akcjonariusze, pragnący uczestniczyć w tem Zgromadzeniu, winni najpóźniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia złożyć akcje swoje w Zarządzie Spółki w Łodzi, ul. Narutowicza 16.

W myśl § 12 Statutów Spółki, Zgromadzenie ważne będzie bez względu na ilość reprezentowanych akcji.

Z a r z ą d

Towarzystwa Akcyjnego Budowy Transmisji, Maszyn i Odlewni Żelaza J. JOHN W ŁODZI

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 28 kwietnia r. b. o godz. 5 po poł. odbędzie się w lokalu Zarządu Towarzystwa w Łodzi, ul. Piotrkowska Nr. 217,

ZWYCZAJNE WALNE ZEBRANIE AKCJONARIJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

1) Zatwierdzenie bilansu i sprawozdanie Zarządu za rok operacyjny 1930; 2) Zatwierdzenie sprawozdania Komisji Rewizyjnej; 3) Zatwierdzenie planu działalności i budżetu na 1931 r.; 4) Określenie ilości Członków Zarządu; 5) Wybór Członków Zarządu; 6) Wybór Członków Komisji Rewizyjnej; 7) Zatwierdzenie instrukcyj dla Dyrektorów Zarządzających; 8) Zmiana §§ 28 i 35 Statutu; 9) Upoważnienie dla Zarządu do zaciągania zobowiązań kredytowych i obciążania hipoteki nieruchomości Spółki; 10) Wnioski Zarządu i Akcjonariuszów.

Łódź, dn. 28 marca 1931 r.

Zarząd Spółki Akcyjnej

WŁÓKIENNICZA SPÓŁKA AKCYJNA PONIZOWSKI

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

odbędzie się w lokalu Spółki w Warszawie, ul. Gęsia 14, dn. 8 maja 1931 r. o godz. 5 po poł. z następującym porządkiem dziennym:

1) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej za ubiegły rok operacyjny; 2) Zatwierdzenie bilansu i rachunku Zysków i Strat; 3) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 4) Likwidacja Spółki; 5) Sprawa sumy do dyspozycji Walnych Zgromadzeń; 6) Sprawa zmniejszenia kapitału akcyjnego; 7) Sprawa uzgodnienia statutu spółki z rozporządzeniem Pana Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 28 marca 1928 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 39, po. 383); 8) Wolne wnioski.

W razie niedojścia do skutku Zgromadzenia w powyższym terminie, powtórnie odbędzie się dn. 28 maja r. b. o godz. 5 po poł. w tymże lokalu i tym samym porządkiem dziennym. Zgodnie z § 32 statutu, Zgromadzenie w drugim terminie będzie ważne bez względu na ilość rsprezentowanych akcji.

OGŁOSZENIE

W tutejszym rejestrze statków handlowych morskich pod Nr. 58 zapisano: „Kościuszko” P. B. R. D. parowiec pasażerski dwuśrubowy. Właściciel Polskie Transatlantyczne Towarzystwo Okrętowe, Sp. Akc. Linja Gdynia — Ameryka (Polish Transatlantic Shipping Company, Limited Gdynia — America Line) w Gdyni. Port ojczysty Gdynia.

Sąd Grodzki

Gdynia, dn. 26 sierpnia 1930 r.

OGŁOSZENIE

W tutejszym rejestrze statków handlowych morskich pod Nr. 59 zapisano: „Polonia” P. B. R. C. parowiec pasażerski, dwuśrubowy. Właściciel Polskie Transatlantyczne Towarzystwo Okrętowe, Sp. Akc. Linja Gdynia — Ameryka (Polish Transatlantic Shipping Company Limited Gdynia — America Line) w Gdyni. Port ojczysty Gdynia.

Sąd Grodzki

Gdynia, dn. 16 września 1930 r.

ZARZĄD

WŁÓKIENNICZEJ SP. AKC. HANDLOWO-PRZEMYSŁOWEJ W ŁODZI

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIJUSZÓW

odbędzie się dn. 27 kwietnia 1931 r. o godz. 11 rano, w kancelarii notariusza Kazimierza Rossmanna w Łodzi, ul. Piotrkowska 74.

Na porządku dziennym znajdują się sprawy następujące:

1) Zagajenie i wybór Przewodniczącego; 2) Zatwierdzenie bilansu, rachunku strat i zysków i sprawozdania Zarządu, oraz sprawozdania Komisji Rewizyjnej za 1930 r.; 3) Określenie liczby członków Zarządu i wybór Zarządu; 4) Wybór 5 członków Komisji Rewizyjnej; 5) Decyzja co do przeznaczenia salda na rachunku strat i zysków; 6) Oznaczenie wynagrodzenia Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 7) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Zgromadzeniu, winni, stosownie do postanowienia art. 15 Statutu, złożyć akcje Spółce najpóźniej na dni 7 przed terminem Zgromadzenia.

Zamiast akcji mogą być złożone zaświadczenia, wydane na dowód złożenia akcji u notariusza albo w krajowej instytucji kredytowej, w których wyszczególnione są numery akcji i stwierdzone jest, że akcje nie będą wydane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

W myśl art. 54 prawa o spółkach akcyjnych, Akcjonariusze, reprezentujący przynajmniej jedną dziesiątą część kapitału akcyjnego, mogą żądać umieszczenia na porządku dziennym innych spraw, składając Zarządowi pisemny wniosek w tym przedmiocie wraz z dowodami posiadania odpowiedniej ilości akcji nie później, niż na dni 14 przed terminem Walnego Zgromadzenia.

RADA NADZORCZA

Opatowsko - Sandomierskiej Rolnej Spółki Akcyjnej

zawiadamia, że w dn. 28 Kwietnia 1931 r., o godz. 10 rano w lokalu własnym w Opatowie odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Wybór Przewodniczącego;
- 2) Odczytanie protokołu;
- 3) Sprawozdanie za 1930 r. Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 4) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu i rachunku Zysków i Strat za 1930 r. oraz udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej;
- 5) Ustalenie budżetu i planu działania na 1931 r.;
- 6) Ustalenie wynagrodzenia dla członków Zarządu i Rady Nadzorczej;
- 7) Wybór Władz Spółki;
- 8) Uprawnienie Zarządu do wydzierżawiania i obciążania nieruchomości należących do Spółki;
- 9) Podwyższenie kapitału Zakładowego Spółki drogą wypuszczenia akcji uprzywilejowanych;
- 10) Upoważnienie Zarządu do zarejestrowania zmienionego Statutu;
- 11) Wolne wnioski.

RADA ZARZĄDZAJĄCA

Przedsiębiorstwa Wiertniczego i Robót Górniczych „M. ŁEMPICKI“, S. A. w Sosnowcu

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 26 Kwietnia 1931 r. o godz. 10 rano w biurze Firmy w Sosnowcu, ul. Małachowskiego 26, odbędzie się

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Dyrekcji, Rady Zarządzającej i Komisji Rewizyjnej za 1930;
- 3) Zatwierdzenie bilansu, rachunku strat i zysków, podziału zysków i udzielenie absolutorjum Radzie Zarządzającej za rok sprawozdawczy 1930;
- 4) Ustalenie podziału wynagrodzenia dla członków Rady Zarządzającej i ich zastępców, oraz wynagrodzenia Komisji Rewizyjnej;
- 5) Wybór członków Rady Zarządzającej wzajemnie ustępujących, oraz wybór Komisji Rewizyjnej na 1931 r. do czasu ukonstytuowania się nowych władz Spółki na mocy statutu uzgodnionego z prawem o spółkach akcyjnych z dn. 22 marca 1928 r.;
- 6) Uzgodnienie statutu Spółki z prawem o spółkach akcyjnych z dn. 22 marca 1928 r.;
- 7) Wybór nowych władz Spółki stosownie do przepisów statutu, uzgodnionego z prawem o spółkach akcyjnych z dn. 22 marca 1928 r.;
- 8) Upoważnienie Zarządu do obciążenia hipoteki „nieruchomości w Warszawie Nr. 391—E Praga”, celem spłaty reszty szacunku rzeczonyj nieruchomości;
- 9) Wybór gazety w Sosnowcu do umieszczenia ogłoszeń statutowych;
- 10) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w zgromadzeniu, winni na 7 dni przed terminem zebrania złożyć w biurze Spółki w Sosnowcu, ul. Małachowskiego 26, swe akcje lub odpowiednie zaświadczenia bankowe o zdeponowaniu akcji.

Zarząd Spółki Akcyjnej „GRAND HOTEL w ŁODZI“

zawiadamia PP. Akcjonariuszów Spółki, iż w dn. 30 Kwietnia 1931 r. o godz. 17 w siedzibie Zarządu Spółki w Łodzi, ul. Piotrkowska Nr. 72, odbędzie się **Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów Spółki** z następującym porządkiem dziennym: 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu i rachunku zysków i strat za 1930 r.; 2) Zatwierdzenie preliminarza budżetowego na 1931 r.; 3) Wybory członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 4) Wybór pisma dla ogłoszeń; 5) Upoważnienie Zarządu do sprzedaży części nieruchomości, należące do Spółki, oraz do zapisywania kaucyj hipotecznych na rzecz wierzycieli Spółki; 6) Uzupełnienie Statutu Spółki w myśl nowego prawa o Spółkach Akcyjnych (Rozp. Prez. Rzpl. z dn. 3 grudnia 1930 r. „Dz. Ust. R. P.” Nr. 86, poz. 664); 7) Wnioski akcjonariuszów (zgodnie z § 15 Statutu winny być złożone Zarządowi na piśmie nie później, jak do dn. 16/IV 1931).

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ

ZAKŁADÓW CERAMICZNYCH „STELLA“

powtórnie zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 14 Kwietnia r. b., o godz. 11 odbędzie się w lokalu Zarządu Spółki w Warszawie, ul. Mazowiecka 16,

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór Przewodniczącego;
- 2) Sprawozdanie Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku Zysków i Strat za 1930 r. i udzielenie absolutorjum Zarządowi;
- 4) Ustalenie wynagrodzenia dla Zarządu i Komisji Rewizyjnej;
- 5) Zatwierdzenie budżetu na 1931 r.;
- 6) Wybór Komisji Rewizyjnej;
- 7) Powiększenie kapitału akcyjnego;
- 8) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, pragnący korzystać z prawa głosu na Walnym Zgromadzeniu, zechcą złożyć swe akcje lub świadectwa depozytowe instytucyj kredytowych w biurze Zarządu na 7 dni przed terminem Walnego Zgromadzenia.

Bank Dyskontowy Warszawski

S. A.

zawiadamia, że zgodnie z uchwałą Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszów z dn. 31 marca 1931 r. wypłata dywidendy na 1930 r.

w stosunku 10%, t. j. z 10 od akcji

uskutecznią się w Kasie Banku w Warszawie, ul. Fredry Nr. 8, oraz w Oddziałach Banku: we Lwowie, Łodzi, Krakowie i Drohobyczu za złożeniem odnośnych kuponów.

R A D A
BANKU DLA SPÓŁDZIELNI, S. A. W WARSZAWIE

stosownie do §§ 28 i 29 Statutu zawiadamia PP. Akcjonariuszy, że **ze w dn. 26 kwietnia 1931 r. o godz. 12 w południe** w lokalu Banku przy ul. Senatorskiej 32 odbędzie się

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów z następującym porządkiem dziennym:

1) Zagajenie; 2) Wybór przewodniczącego; 3) Przedstawienie i zatwierdzenie bilansu i rachunku zysków i strat za 1930 r. oraz sprawozdania Komisji Rewizyjnej; 4) Budżet na 1931 rok; 5) Wybór członków Rady i Komisji Rewizyjnej; 6) Wnioski Akcjonariuszy.

Właściciele akcji, pragnący korzystać z prawa głosu na Walnym Zgromadzeniu, winni stosownie do § 41 Statutu złożyć swe akcje Radzie przynajmniej na 7 dni przed Zgromadzeniem.

ZARZĄD SPÓŁKI AKCYJNEJ
FABRYKA OBIĆ PAPIEROWYCH I PAPIERÓW KOLOROWYCH
„J. FRANASZEK”, S. A.

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że **w dn. 25 kwietnia 1931 r. o godz. 20** w biurze Spółki w Warszawie, ul. Wolska 41, odbędzie się

XXII WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW, z następującym porządkiem obrad:

1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Komisji Rewizyjnej; 2) Podział Zysków; 3) Zatwierdzenie budżetu na 1931 rok; 4) Zmiana Statutu przez wstawienie na początku § 13 ustępu treści następującej: „Zwyczajne Walne Zgromadzenie winno się odbyć w ciągu 5 miesięcy po upływie roku obrotowego”; 5) Wybór członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej; 6) Wolne wnioski.

W Y C I N K I

Z GAZET I CZASOPISM CAŁEGO ŚWIATA
W KAŻDEJ ŻĄDANEJ SPRAWIE

**JAKO NAJLEPSZE ŹRÓDŁO
INFORMACJI, NIEZBĘDNE
DLA WSZYSTKICH**

biur i instytucyj: państwowych, społecznych, kulturalnych, przemysłowych i handlowych oraz dla osób wszelkich zawodów, zbiera i na zamówienie dostarcza, tudzież załatwia prenumeraty dzienników i czasopism krajowych i zagranicznych

**I N F O R M A C J A
P R A S O W A
P O L S K A**

DYREKCJA i EKSPEDYCJA:
Warszawa, Bracka Nr. 5. Telef. 241-53

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH STOLICACH

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARJUSZÓW**

Banku Cukrownictwa, Spółki Akcyjnej W POZNANIU

odbędzie się **w czwartek, dn. 7 maja 1931 r. o godz. 4 po południu** w gmachu własnym w Poznaniu, ul. Sew. Mielżyńskiego 7.

Porządek obrad:

- 1) Zagajenie;
- 2) Sprawozdanie Zarządu o stanie majątkowym Spółki i wynikach roku obrachunkowego 1930;
- 3) Przedłożenie bilansu oraz rachunku zysków i strat na dzień 31 grudnia 1930 r.;
- 4) Odczytanie sprawozdania Tow. Rew. „Powiernik” z odbytej rewizji;
- 5) Sprawozdanie Rady Nadzorczej o sprawdzeniu rachunków rocznych;
- 6) Uchwała dotycząca zatwierdzenia bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1930 rok oraz podziału zysku;
- 7) Uchwała dotycząca udzielenia pokwitowania członkom Zarządu i Rady Nadzorczej;
- 8) Ustalenie wynagrodzenia dla Rady Nadzorczej na 1930 r. w myśl § 15 statutu;
- 9) Wybór członków Rady Nadzorczej na miejsce ustępujących;
- 10) Uchwała co do innych ogłoszonych przedmiotów obrad podanych na piśmie Zarządowi w terminie przepisanych ustawami.

Do udziału w Walnym Zgromadzeniu zaprasza się wszystkich akcjonariuszów. Prawo uczestniczenia mają ci akcjonariusze, którzy złożą akcje Banku Cukrownictwa wartości nominalnej co najmniej $\text{zł } 100$, a oile tychże dotychczas nie otrzymali, odpowiednie noty ugodowe lub kwity depozytowe Banku Cukrownictwa najpóźniej dn. 30 kwietnia r. b. do godz. 2 po poł. w Centrali Banku w Poznaniu lub w Oddziałach Banku Cukrownictwa w Warszawie i we Lwowie lub też u polskiego notariusza, który poświadczyć winien, iż akcje złożone zostały u niego na przechowanie aż do ukończenia Walnego Zgromadzenia. W zaświadczeniach winne być wymienione numery akcji.

Poznań, dn. 30 marca 1931 r.

Zarząd:

(—) Brzeski (—) Demby
(—) Hebda (—) Mikulski

MARTWI NAS MAŁY ZBYT TOWARÓW

Powiększajmy rynek zbytu, posługując się samolotami, a przestaniemy narzekać, gdyż wówczas będziemy mogli dostarczać towary do odległych miast równie szybko, jak dostarczamy je odbiorcom miejscowym kołmi lub samochodem.

Nie ograniczajmy zatem rynku zbytu do miejsca produkcji.

Samoloty kursują codziennie. Taryfy są niskie.

Informujmy się:

POLSKIE LINJE LOTNICZE „L O T”

WARSZAWA, UL. MARSZAŁKOWSKA 138, TELEFON 547-60

BIBLIOTEKA EKONOMICZNA

TYGODNIKA

„POLSKA GOSPODARCZA”

DAWNIEJ

„PRZEMYSŁ i HANDEL”

	Z		Z
1 — 18) bez serji — wyczerpane.		42) Tom XXIV — <i>Stefan Konopski</i> . — Ochrona celna w poszczególnych państwach w świetle badań międzynarodowych (wyczerp.)	1'00
19) Tom I — <i>J. Kulikowski</i> . — Bankowość polska i problem jej sanacji. 1926 (wyczerp.)	1'20	43) „ XXV — <i>Henryk Romanowski</i> . — Obrót bezgotówkowy (wyczerpane)	1'00
20) „ II — <i>Dr. J. Podkomorski</i> . — O właściwej formie monopolu spirytusowego w Polsce, 1926	0'70	44) „ XXVI — <i>Karol Bajer</i> . — Zarys uprzemysłowienia Woj. Łódzkiego ze specjalnem uwzględnieniem przemysłu włókienniczego	1'50
21) „ III — <i>Dr. F. Młynarski</i> . — Międzynarodowe znaczenie spadku złotego, 1926	1'50	45) „ XXVII — <i>Dr. Stanisław Wachowiak</i> . — Targi i wystawy w Polsce	1'00
22) „ IV — <i>St. Pszczółkowski</i> . — Stabilizacja kursu złotego, 1926 (wyczerp.)	1'20	46) „ XXVIII — <i>Jan Miklaszewski</i> . — Ogólny rzut oka na rozwój produkcji leśnej i obrotu drzewnego Polski współczesnej	2'50
23) „ V — <i>Inż. Cz. Klarnier</i> . — Dorobek czterech miesięcy (dwie mowy program.), 1926	1'00	47) „ XXIX — <i>Inż. Czesław Klarnier</i> . — Zagadnienie mieszkaniowe w niepodległej Polsce	2'00
24) „ VI — <i>Dr. L. Barański</i> . — Uwagi nad obiegiem pieniężnym w Polsce w latach 1924 — 1926, 1926	1'50	48) „ XXX — <i>Inż. Jędrzej Moraczewski</i> . — Roboty publiczne	0'80
25) „ VII — <i>F. Prochaska</i> . — Klauzula największego uprzywilejowania (wyczerp.)	1'50	49) „ XXXI — <i>Władysław Gieysztor</i> . — Przedsiębiorstwa państwowe	1'00
26) „ VIII — <i>A. Siebeneichen</i> . — Rozwój czy upadek portu gdańskiego (wyczerp.)	1'20	50) „ XXXII — <i>Józef Kożuchowski</i> . — Wojna w życiu gospodarczem Polski	1'00
27) „ IX — <i>J. Gieysztor</i> . — Tranzyt jako problem międzynarodowy	1'00	51) „ XXXIII — <i>Dr. Marcin Szarski</i> . — Bankowość polska (wyczerp.)	1'50
28) „ X — <i>Gustaw Taube jr.</i> — Komercjalizacja Warszawy	1'50	52) „ XXXIV — <i>Inż. Dr. Stanisław Olszewski</i> . — Fosforyty polskie i ich znaczenie gospodarcze	1'00
29) „ X — <i>Wincenty Jastrzębski</i> . — Zadania i metody pracy Komisji Ankietowej (wyczerp.)	1'00	53) „ XXXV — <i>Prof. Dr. Witold Staniewicz</i> . — Uwagi o reformie stosunków rolnych w Polsce	1'50
30) „ XII — <i>Stanisław Pszczółkowski</i> . — Kredyty zagraniczne i ich rola w polskiej polityce kredytowej	2'50	54) „ XXXVI — <i>Janusz Butler</i> . — Konkurencja portów bałtyckich w świetle współzawodnictwa kolei polskich i niemieckich	1'50
31) „ XIII — <i>Z. R. Gawroński</i> . — Zwalczenie trustów w Stanach Zjednoczonych	2'00	55) „ XXXVII — <i>Adolf Peretz</i> . — Od kartelu do koncernu	3'00
32) „ XIV — <i>S. Fr. Królikowski</i> . — W sprawie metody obliczania stawek celnych (wyczerp.)	1'50	56) „ XXXVIII — <i>J. Mieszalski</i> . — Wpływ wzrostu budżetów na obciążenie dochodu społecznego zagranicą i w Polsce	1'50
33) „ XV — <i>St. Starzyński</i> . — Położenie klasy robotniczej po przewrocie majowym	1'20	57) „ XXXIX — <i>Feliks Młynarski</i> . — Reforma waluty dewizowo-złotowej	1'50
34) „ XVI — <i>J. Kulikowski</i> . — Rozbudowa miast i jej finansowanie	2'00	58) „ XL — <i>Dr. Henryk Gruber</i> . — Stan kwestji mieszkaniowej w Polsce	1'00
35) „ XVI — <i>S. Szwalbe</i> . — Polityka państwa w zakresie obrotu żytem (wyczerpane)	2'00	59) „ XLI — <i>Stanisław Sasorski</i> . — Podstawy rewizji ustawy o zaopatrzeniu emerytalnem	1'50
36) „ XVII — <i>S. Starzyński</i> . — Stan Finansowy Polski w roku 1927	2'00	60) „ XLII — <i>Tadeusz Woynowski</i> . — Kształtowanie się cen chleba w Polsce	2'00
37) „ XIX — <i>Józef Kożuchowski</i> . — Kapitał zagraniczny w przemyśle polskim (wyczerp.)	2'00	61) bez serji — <i>Stefan Starzyński</i> . — Rola Państwa w życiu gospodarczem	1'00
38) „ XX — <i>Henryk Rozenberg</i> . — Polityka Państwa w dziedzinie zaopatrzenia ludności w chleb (wyczerpane)	1'50	62) „ „ — <i>Stefan Starzyński</i> . — Życie gospodarcze a ustroj państwa	1'50
39) „ XXI — <i>Zygmunt Karpiński</i> . — Waluta złota i pozłacana	1'50		
40) „ XXII — <i>Jerzy Lubowicki</i> . — Zasady reformy podatkowej	3'00		
41) „ XXIII — <i>Marjan Turski</i> . — Problem aktywizacji bilansu handlowego	3'00		

DO NABYCIA WE WSZYSTKICH KSIĘGARNIACH ORAZ BEZPOŚREDNIO W ADMINISTRACJI TYG. „POLSKA GOSPODARCZA” — WARSZAWA, ELEKTORALNA 2, POK. 26

BANK GOSPODARSTWA KRAJOWEGO

ZAKŁAD CENTRALNY W WARSZAWIE
U L. K R Ó L E W S K A 5

ADRES TELEGRAFICZNY: KRAJOBANK

KAPITAŁ ZAKŁADOWY zł 150,000.000. REZERWY zł 58,362.380

ZAŁATWIA WSZELKIE OPERACJE BANKOWE

UDZIELA KREDYTU DŁUGOTERMINOWEGO, PRZEDEWSZYSTKIEM
POŻYCZEK INWESTYCYJNYCH DLA SAMORZĄDÓW W 7% OBLI-
GACJACH KOMUNALNYCH I POŻYCZEK W 7% LISTACH ZASTAWNYCH
NA MAJĄTKI ZIEMSKIE I NIERUCHOMOŚCI MIEJSKIE.

EMISJE BANKU, WYSTAWIONE W PEŁNOWARTOŚCIOWEJ WALUCIE,
ZAOPATRZONE SĄ W GRARANCJĘ SKARBU PAŃSTWA
ORAZ ZABEZPIECZONE HIPOTECZNIE.

19 ODDZIAŁÓW W POLSCE

KORESPONDENCI WE WSZYSTKICH WIĘKSZYCH MIASTACH ŚWIATA

„POLMIN”

PAŃSTWOWA FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
SIEDZIBA DYREKCJI: LWÓW, ULICA SZPITALNA Nr. 1

TELEFONY: 2-48, 3-28, 39-20, 39-21

FABRYKA OLEJÓW MINERALNYCH
W DROHOBYCZU — TELEFON 105

REPREZENTACJA W WARSZAWIE
ul. Szkolna 2; telefony: 70-84, 114-75, 512-33 i 177-8

Reprezentacja w Gdańsku — Polish Petroleum Company — Krebsmarkt 7 — 8
Przedstawicielstwa zagraniczne we wszystkich stołecznych miastach Europy

POLECA ZNANE ZE SWEJ PIERWSZORZĘDNEJ JAKOŚCI

OLEJE I SMARY SAMOCHODOWE

Polmin AS, Polmin AL, Polmin AZ, Polmin AF, Polmin AP, Polmin AD i Polmin AT

OLEJE CYLINDROWE, ODPOWIEDNIE DO
WSZYSTKICH WARUNKÓW PRACY. WYSOKOGA-
TUNKOWE OLEJE ŁOŻYSKOWE. OLEJE DO
SILNIKÓW SPALINOWYCH, DO KOMPRESORÓW PO-
WIETRZNYCH I KOMPRESORÓW CHŁODNICZYCH.
OLEJE TURBINOWE I TRANSFORMATORO-
WE. OLEJE WIERTNICZE. TŁUSZCZE MA-
SZYNOWE. SMARY DO LIN I KÓŁ ZĘBATYCH.
SMARY DO WÓZKÓW KOPALNIANYCH I OLEJE
OSIOWE. — PARAFINE, ŚWIECE, WAZE-
LINĘ TECHNICZNA. — BENZYNY: EKSTRAKCYJ-
NA, LOTNICZA, SAMOCHODOWĄ I MOTOROWĄ. —
NAFTE: RAFINOWANĄ I SILNOPŁOMIENNĄ. OLE-
JE GAZOWE. ASFALTY BEZPARAFINOWE I PARA-
FINOWE. SULFOKWASY, KWASY NAFTENOWE.

ODDZIAŁY W KRAJU:

BIAŁYSTOK, ul. Warszawska 7, tel. 10-34

KRAKÓW, ul. Szczepańska 9, tel. 15-82

LUBLIN, ul. Krak. Przedm. 46, tel. 10-74

LWÓW, ul. Szpitalna 1, tel. 3-23

ŁÓDŹ, ul. Piotrkowska 152, tel. 6-27,

WARSZAWA, ul. Szkolna 2, tel. 714-75

POZNAŃ, ul. św. Marcina 18, tel. 35-36

SOSNOWIEC, ul. Naftowa 4, tel. 2-08

TORUŃ, ul. Mostowa 17, tel. 3-99

WILNO, ul. Jagiellońska 8, tel. 1-72

SKŁADY WŁASNE I KOMISOWE:

BIAŁYSTOK, BIELSK PODLASKI, BILGORAJ, BĘDZIN, BRODY, BYDGOSZCZ, CHELM, DOLINA, DRO-
HOBYCZ, GARWOLIN, GDYNIA, GRUDZIĄDZ, JAROSŁAW, KALISZ, KIELCE, KOŃSKIE, KOŁOMYJA,
KOWEL, KRAKÓW, KRASNYSTAW, LIDA, LUBLIN, LUBARTÓW, LWÓW, ŁĘCZYCA, ŁOMŻA, ŁÓDŹ,
MIĘDZYRZEC PODLASKI, NOWOGRÓDEK, OPOCZNO, OSTROWIEC, OSTRÓW, PABJANICE, RADOM,
RADZYŃ, RÓWNE, RYKI, SANDOMIERZ, SAMBOR, SIEMIATYCZE, SIEDLCE, SKIERNIEWICE, SOBOLEW,
SOSNOWIEC, STANISŁAWÓW, STRYJ, TOMASZÓW MAZ., TORUŃ, TARNOPOL, WARSZAWA, WILNO,
WIELUŃ, WIERZBNIK, WÓLKOWYSK, WŁOCŁAWEK, ZDUŃSKA WOLA, ZŁOCZÓW, ŻYRARDÓW

WŁASNY PARK CYSTERNOWY